

MURAT MENTEŞ'İN ROMANCILIĞI

Aydın SALTAN

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR

AĞRI-2017

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Aydın SALTAN

MURAT MENTEŞ'İN ROMANCILIĞI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR

AĞRI-2017

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR danışmanlığında, Aydın SALTAN tarafından hazırlanan bu çalışma 19./06/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Akif ARSLAN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Elif KAYA

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun 20/06/2017 tarih ve 2017/27. /08 nolu kararı ile onaylanmıştır.

20./06./2017

Doç. Dr. Faruk KAYA
Enstitü Müdürü

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Murat Menteş'in Romancılığı” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Δ Tezim sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

✓ Tezimin 2 (iki) yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../ 2017

Aydın SALTAN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iv
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
ÖN SÖZ.....	xi
KISALTMALAR	xii

GİRİŞ

1. Problem Durumu	1
2. Murat Menteş ile İlgili Akademik Çalışmalar	1
3. Araştırmının Amacı ve Önemi	1
4. Kapsam ve Sınırlılıklar	2
5. Araştırma Yöntemi.....	2
6. Veri Toplama Yöntemi	3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Romanın Tanımı ve Oluşumu	4
1.2. Romanın Temel Unsurları.....	7
1.2.1. Olay ve olay örgüsü	7
1.2.2. Şahıs ve şahıs kadrosu.....	8
1.2.3. Zaman.....	9
1.2.4. Mekân.....	9
1.2.5. Anlatıcı ve bakış açısı	10
1.2.5.1. Hâkim bakış açısı	11
1.2.5.2. Kahraman bakış açısı	11
1.2.5.3. Müşahit bakış açısı.....	11
1.2.5.4. Çoğul bakış açısı	11
1.2.6. Dil ve üslup	11
1.2.7. Romanın ismi ve simgesel değeri	12

İKİNCİ BÖLÜM

2. MURAT MENTEŞ

2. 1 Murat Menteş'in Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri	14
2. 1. 1 Murat Menteş'in hayatı.....	14
2.1.2. Edebi kişiliği	16
2.1.3 Eserleri	21
Romanları.....	21
Köşe yazıları.....	22
Röportajlar.....	27
Şiir kitapları.....	27
Denemeleri	27
Afili Filintalar	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA YAPI

3.1. Dublörün Dilemması.....	31
3.1.1.Eser tanıtımı	31
3.1.2. İsim içerik ilişkisi.....	31
3.1.3. Olay örgüsü	32
3.1.4. Bakış açısı ve anlatıcı.....	39
3.1.5. Zaman.....	40
3.1.6. Mekân.....	42
3.1.7.Kişiler dünyası	43
Nuh Tufan	43
İbrahim Kurban	45
Habip Hobo	47
Ferruh Ferman.....	48
Pembe Panter.....	49
Dilara Dilemma.....	50
3.2. Korkma Ben Varım	51
3.2.1. Eser tanıtımı	51
3.2.2. İsim içerik ilişkisi.....	52

3.2.3. Olay örgüsü	52
3.2.4. Bakış açısı ve anlatıcı.....	61
3.2.5. Zaman.....	63
3.2.6. Mekân.....	66
3.2.7. Kişiler dünyası	67
Fuat Atıf Tufa (FU).....	67
Müntekim Gıdırbey	69
Şebnem Şibumi	70
Hayati Tehlike	72
Abidin Dandini.....	74
Gerçek Tehlike	75
Ruhiye Teyze	76
3.3. Ruhi Mücerret	77
3.3.1. Eser tanıtımı	77
3.3.2. İsim içerik ilişkisi.....	77
3.3.3. Olay örgüsü	78
3.3.4. Bakış açısı ve anlatıcı.....	84
3.3.5. Zaman.....	85
3.3.6. Mekân.....	87
3.3.7. Kişiler dünyası	88
Ruhi Mücerret	88
Civan Kazanova	91
Masum Cici	93
Avni Vav	94
Nazlı Hilal	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA TEMA

4.1. Aşk	97
4.2. Devlet, bürokrasi ve insan.....	102
4.3. Kapitalizm eleştirisi	103
4.4. Sahtekârlık ve dolandırıcılık	104

4.5. İyi-Kötü çatışması	105
4.6. Ölüm-Yaşlılık korkusu.....	107

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA POSTMODERN UNSURLAR

5.1. Dublörün Dilemması.....	109
5.1.1. Çoğulculuk	109
I) Fantastik unsurlar	110
II) Yeraltı edebiyatı öğeleri.....	111
III) Aşk romanı.....	113
5.1.2. Metinlerarasılık	114
I) Ortakbirliktelik ilişkileri.....	115
II) Türev ilişkileri.....	118
5.1.3. Üstkurmaca	119
5. 2. Korkma Ben Varım.....	120
5.2.1. Çoğulculuk	120
I) Fantastik unsurlar	120
II) Yeraltı edebiyatı öğeleri.....	123
III) Aşk romanı.....	124
5.2.2. Metinlerarasılık	124
I) Ortakbirliktelik ilişkileri.....	125
II) Türev ilişkileri.....	127
5.2.3. Üstkurmaca	128
5. 3. Ruhi Mücerret	129
5.3.1. Çoğulculuk	129
I) Fantastik unsurlar	130
II) Yeraltı edebiyatı öğeleri.....	131
III) Aşk romanı.....	131
5.3.2. Metinlerarasılık	132
I) Ortakbirliktelik ilişkileri.....	132
II) Türev ilişkileri.....	135
5.3.3. Üstkurmaca	136

ALTINCI BÖLÜM

6. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA DİL KURGUSU

6.1. Dublörün Dilemması.....	138
6.2. Korkma Ben Varım.....	140
6.3. Ruhi Mücerret	143
SONUÇ.....	146
KAYNAKÇA	149
EK: MURAT MENTEŞ İLE RÖPORTAJ.....	155
ÖZGEÇMİŞ.....	172

ÖZET

MURAT MENTEŞ'İN ROMANCILIĞI

Aydın Saltan

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR

2017, 172 sayfa+xii

Jüri: Doç. Dr. Akif ARSLAN

Yrd. Doç. Dr. Elif KAYA

Yrd. Doç. Dr. Mustafa AYDEMİR

Murat Menteş, Çağdaş Türk Edebiyatında son zamanlarda önemli bir yer kazanan, bilenler tarafından kitapları çokça okunan bilmeyenler tarafından ise kitabeve raflarındaki kitap kapaklarına getirdiği yeni tarz ile ilgi çeken bir yazardır.

Giriş kısmı ve altı ana bölümden meydana gelen bu çalışma Menteş'in eserleri üzerine yapılan ilk çalışmalardan olması itibariyle gelecekte yapılacak çalışmalara bir basamak olmayı amaçlar. Çalışmanın sınırlarını yazarın üç romanı oluşturur. Yedi adet kitabı bulunan Murat Menteş'in bu çalışmaya dâhil edilmeyen ikisi eseri şiir kitabı ve iki eseri de yazarın deneme kitaplarıdır.

Bu çalışma; giriş, altı ana bölüm, sonuç, kaynakça ve röportajdan oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın daha iyi olacağı düşünülerek araştırmanın kuramsal bir çerçevesi oluşturulduktan sonra ikinci bölümde yazarın hayatı, edebi kişiliği ve eserleri tanıtılmaktadır. Üçüncü bölümde romanlarında yapı derinlemesine incelenerek yazarın roman tarzı hakkında bir fikir edinilmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölümde Murat Menteş'in romanlarını oluşturan temalar açıklanmaya çalışılarak beşinci bölümde yazarın romanlarında yer alan postmodern unsurlar incelenmiştir. Altıncı bölümde ise yazarın romanlarındaki dil kurgusu işlenerek yazarı dili üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ek kısmında yazar ile yapılan röportaja yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda yazar ile yapılan röportajda kendisinin üslubu, ilk yazıları, şiir kitapları ve romanları hakkındaki sorulara verdiği cevaplara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Murat Menteş, roman, postmodernizm, yapı, tema, tahlil

ABSTRACT

MURAT MENTEŞ AS A NOVELIST

Aydın SALTAN

Advisor: Assistant Professor Mustafa AYDEMİR

2017, Page: 172 + xii

Jury: Assoc. Prof. Dr. Akif ARSLAN

Assist. Prof. Dr. Elif KAYA

Assist. Prof. Dr. Mustafa AYDEMİR

Murat Menteş is a writer who has recently gained an important place in Contemporary Turkish Literature, his books are widely read by those knowing him and covers of his books immediately arouse interest among those who come up his books for the first time.

This thesis consisting of introduction and six main chapters aims at inspiring future research as it is one of the first studies focusing on his works. The limits of the study are determined by three novels of the author. Murat Menteş has written seven books so far; two of these books are poetry and the other two books are essay collections.

This study consists of and introduction, six main chapters, conclusion, bibliography and an interview. In the first chapter a theoretical framework of the research was formed. In the second chapter, the biography, literary identity and Works of the author was introduced. In the third chapter, by analysing the structure of his Works thoroughly an idea on the novel style of the writer was investigated. In the fourth chapter, the themes shaping Murat Menteş's novels were surveyed and in the fifth chapter it was focused on the postmodern elements of his novels. In the sixth chapter, the language in his novels were analysed. In the appendix, the interview conducted with the writer was presented.

At the end of the study an interview with the writer was presented in which he talks about his style, first writings, poetry books and novels.

Key Words: Murat Menteş, novel, postmodernism, structure, theme, analysis

ÖN SÖZ

Menteş, son zamanların en çok okunan yazarlarından biridir. Yazar, 2009 yılında yayınladığı *Korkma Ben Varım* adlı romanıyla Türkiye Yazarlar Birliği tarafından roman dalında ödüle layık görülür. İlk şiir kitabı *Kuzgunun Gölgesi* 1999'da, 2010 yılında ise son şiir kitabı *Garanti Karantina*'yı çıkarır. Deneme kitapları *Kaosa Mütevazı Bir Katkı* 2001'de, *Aynalı Barikatlar* 2003'te yayımlanır. İlk romanı olan *Dublörün Dilemması* 2005'te İletişim yayınlarından çıkar. 2013 yılında ise son romanı *Ruhi Mücerret*'i çıkarır.

Giriş ve altı ana bölümden oluşan bu çalışmada Murat Mentesh'in *Dublörün Dilemması*, *Korkma Ben Varım* ve *Ruhi Mücerret* romanları yapı, tema, dil kurgusu, postmodern unsurlar ve anlatım tarzı bakımından incelenmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde; problem durumu, Murat Mentesh ile ilgili akademik çalışmalar, araştırmanın amacı ve önemi, kapsam ve sınırlılıkları, veri toplama yöntemi üzerinde durularak genel bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın daha iyi anlaşılması adına birinci bölümde, araştırmanın kuramsal bir çerçevesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde; yazarın hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri ile ilgili bilgiler verildi. Üçüncü bölümde yazarın üç romanının tanıtımı, romanlarında postmodern unsurlar, isim içerik ilişkisi, olay örgüsü, bakış açısı ve anlatıcı, zaman, mekân, kişiler dünyası onun yaratmış olduğu kendisine has kurgu tekniği tahlil edildi. Eserlerin teması için ayrı bir başlık açıldı, ayrıca isim içerik ilişkisi ve kişiler dünyası başlıkları altında da konuyla ilgili bilgiler verildi.

Çalışmam boyunca yardımını aramızdaki mesafelere rağmen benden esirgemeyen bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşarak tezimin son halini almasında sonsuz katkıları bulunan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aydemir ve Yrd. Doç. Dr. Ayhan Bulut hocalarıma yüksek lisans tezi olarak Murat Mentesh'in eserlerini seçmem konusunda beni yönlendiren ve yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Burak Armağan, Emrullah Ataseven hocalarıma, beni kırmayarak röportaj veren değerli yazar Murat Mentesh ve tüm dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

AĞRI-2017

Aydın SALTAN

KISALTMALAR

Agp: Adı Geçen Program

DD: Dublörün Dilemması

KBV: Korkma Ben Varım

RM: Ruhi Mücerret

Ed.: Editör

ET: Erişim Tarihi

S.: Sayı

s.: Sayfa

C.: Vol

GİRİŞ

1. Problem Durumu

Çağdaş Türk Edebiyatının önemli isimleri arasında yer alan Murat Menteş'in eserleri üzerine birkaç makale yazılmış olmasına rağmen yazarın romanları başlı başına bir araştırma konusu olarak çalışılmamıştır.

Her yazarın roman yazma tekniği farklıdır. Bu farklılık romana getirilen bir zenginliktir. Bunun daha iyi anlaşılması için yazarın roman tekniği araştırılmalıdır.

Murat Menteş'in Romancılığı adlı bu çalışmada Murat Menteş'in romanları üzerinde durularak onun romanlarının tekniği, bakış açısı, romanlarındaki postmodern unsurlar, dil kurgusu, kahramanlarının özelliklerini nasıl aktardığı üzerinde durulmuştur.

2. Murat Menteş ile İlgili Akademik Çalışmalar

- a. Demir, Duygu Özge ve Kılıç, Ayşe (2014). Murat Menteş'in Dublörün Dilemması Adlı Romanında Dil Sapmaları. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 12, 47-56, Hacettepe Üniversitesi.
- b. Üstün, Koray (2013). Postmodern Bir Anlatı: Ruhi Mücerret, Ankara: Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer, s. 2545-2556.

3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Romanı diğer türlerden ayıran en önemli özellik, onun diğer türleri de içinde barındırabilmesidir. Roman diğer bütün türleri içerisinde barındırabilen, kendine has unsurları olan bir türdür. Bu unsurları bir araya getirebilme tekniği yazardan yazara değişmektedir. Bu çalışmada Murat Menteş'in romanını oluşturan roman tekniği incelenmeye çalışılmıştır.

Murat Menteş'in romancılığı üzerinde şu ana kadar önemli bir çalışmanın yapılmamış olması, araştırmamızın önemini ortaya koymaktadır. Çalışmada Menteş'in romanlarından örnekler verilerek yazarın her romanı ayrı ayrı başlıklar halinde değerlendirilerek onun romancılığı ve tekniği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu bilgiler verilmeye çalışılırken yazarın romanlarından örnekler verilerek romancılığı ve teknik yazımının iyice pekişmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışmamızın ana kısmında Murat Menteş'in romancılığı üzerinde durulmuştur. Bu kısmın daha iyi anlaşılması adına kuramsal çerçevesini oluşturan roman, romanın tanımı, romanın tarihçesi, roman ismi ve simgesel değeri, roman teknik ve unsurları hakkında bilgi verilmiştir.

Yazarların romanlarında yaşamlarından etkiler barındırdığı düşünülerek yazarın hayatı ve sanatı ele alınarak incelemeye dâhil edilmiştir. Romanlar yapı olarak tek tek ele alındıktan sonra temaları, postmodern unsurları ve dil kurgusu ayrı ayrı başlıklar halinde incelenmiştir.

Yazarın araştırmaya tabii tutulan romanları şunlardan oluşmaktadır:

- a. Dublörün Dilemması (2005).
- b. Korkma Ben Varım (2009).
- c. Ruhi Mücerret (2013).

5. Araştırma Yöntemi

Araştırmada öncelikle kuramsal bilgiler verilmiş daha sonra Murat Menteş'in ele alınan romanları mekân, zaman, şahıs gibi tekniklerin sunumunda kullanılan teknikler açısından tek tek ayrı bir şekilde değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Murat Menteş'in romanlarında kullandığı roman tekniğinin böylelikle daha iyi anlaşılacağı düşünülmüştür.

Eserlerin olay örgüleri incelenme sırasında "geleneksel neden-sonuç ilişkisi ve giriş-gelişme -sonuç gibi çizgisel bir yapının yerini, çizgisel olmayan bir yapı aldığından, postmodern yazınsal yapıtları özetlemek ve temel düşüncesini de yakalamak da zorlaşmıştır." (Bolat, 2007: 69). Özellikle Murat Menteş'in romanları kendi içerisinde bölüm ve alt bölümlere ayrıldığı için her bölümün daha iyi anlaşılması adına her bölümün olay örgüsü ayrı olarak değerlendirilmiştir.

6. Veri Toplama Yöntemi

Metin merkezli çözümleme yöntemi esas alınarak metinlerden örnekler alınarak desteklenmiştir. Yazarın romanlarına yapısal ve tematik yaklaşılarak romanları incelenmiştir. Bunun dışında literatür taraması, sentezleme gibi yöntemlerle desteklenmiştir.

Yazarın verdiği röportajlardan anlaşıldığı üzere edebi anlatıma önem verir. Okuru önemseyen yazar kendi kendine konuşan biri konumuna düşmekten sakınır:

"Bir muhatap, karşımda bir insan olduğu düşüncesi eşliğinde yazıyorum. Belki bu da kendi kendine konuşmanın bir versiyonudur, bilemiyorum. Okur, metin ve yazar üçlüsünde en önemli unsur okurdur bence." (Userin, 2013: s.44).

Yapılan alıntılarla roman çözümlemelerinin daha iyi anlaşılacağı düşünülerek romanlar dışından konuyla ilgili yazılmış olan kaynak kitap ve yazarların düşüncelerinden alıntılar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Romanın Tanımı ve Oluşumu

Kabaca hikâyenin uzunluğunu, çeşitli olaylar sarmalından oluşan eser olarak bilinen roman, “hikâyeden daha uzun olan, hikâyeye göre daha karmaşık olaylardan meydana gelen ve nesir şeklinde yazılan edebi türdür.” (Büyük Türkçe Sözlük, 2013: 927). Önemli romancılarımızdan "Ahmet Mithat Efendi için roman 'hayali', kurguya dayalı anlatıdır, diyebiliriz." (Gökçek, 2012: 46).

Roman için Milan Kundera'nın tanımı: "Roman, yazarın deneysel egolar (kişiler) üzerinden varoluşa dair birtakım temaları sonuna kadar incelediği büyük düzyazı biçimi" (Kundera, 1989: 160) şeklindedir.

Nurullah Çetin'in, roman tanımı ise: "Romancının beş duyusu yoluyla doğrudan doğruya veya dolaylı olarak hayatında yankı bulmuş yaşantı, bilinçli, zekâ, hayal düşünce, duygu gibi öğeleri sanatsal bir bağlam içinde yeniden kurduğu yapay bir âlem" (Çetin, 2013: 65) şeklindedir. Her araştırmacının kendince bir tanımı olmakla beraber Mustafa Ayyıldız, romanın tanımı için "böyle bir tanım, edebiyat tarihinden yararlanmalı, bu çeşit eserlerin şekil özelliklerini içine almalı ve roman olarak adlandırılan eserlerin genellikle muhtevasını da gözden kaçırmamalıdır." (Ayyıldız, 2011: 20) şeklinde geniş bir tanımın yapılması gerektiğini söyler.

Roman diğer türlere göre ele aldığı konu veya olayları daha geniş işler. Ali İhsan Kolcu roman kavramını köken olarak şöyle açıklar: "Kelimenin kökeninde Roma vardır. Roma imparatorluğunun diline Roman denirdi. Bu dille yazılan eserlere de Roman adı verilirdi." (Kolcu, 2010: 64).

Tarihsel olarak romanın ortaya çıkışı birden bire olmamış öncesinde onun yerine kullanılan türler olmuş zamanla çeşitli evrelerden geçerek son halini alır. Roman kelimesi başta çeşitli anlamlarda kullanılır. “Roman (sıfat olarak) dilbilgisinde, Latince'den üremiş olan diller ve (isim olarak da) bilginlerin kullandığı dil dışında kalan ve herkesin konuştuğu halk dili anlamına gelirken (eski edebiyatta),

roman – yani, aşağı yukarı halk- dilinde yazılmış, nesir veya nazım, gerçek ya da uydurma menkıbe anlamını almıştır.” (Özön, 2009: 17-18).

Tarihsel gelişim olarak romandan önce destanlar ve bazı araştırmacıların masal olarak nitelendirdiği hikâyeler anlata gelir. Bu hikâyelere, romans ve pikareks adı verilir. Romans, gerçeği biraz mitleştiren hayal gücünün bir ürünüken; pikareks adı verilen hikâyeler statü olarak toplumun alt kesiminden gelen kahramanları olan ve eleştirilerde bulunan bir türdür. “Picaro, ‘hırsız, serüvenci’ demektir. Bu tür anlatı metinleri, sosyal ve ekonomik konum itibarıyla toplumun alt katmanlarından gelip değişik serüvenler yaşayan ve yaşantılarından yola çıkarak sosyal eleştirilerde bulunan kişiler etrafında örülür. Picaro, bu tür romanların genel, ortak tipidir.” (Çetin, 2013: 31). Zamanla bu destan ve masallar yerini daha gerçekçi, yakın bir zamanı anlatan destan ve masalların edebi bir hali olan hikâyelere bırakır. “Böylece masallardan çıkmış olan yazı halinde nesir hikâyeyi ilkin İtalya’da buluyoruz. Görülüp işitilmemiş şeyler yerine, herkes gibi yaşayan, her gün rast gelinen insanları ve olayları anlatan bu yazı çeşidi bütün dünyaya oradan yayılmış ve bugüne kadar, her devrin duygu ve görüşünü anlatan edebi şekil olarak kalmıştır. Böylece gece sohbetlerinde söylenen masallardan alınarak edebi şekle giren hikâyenin başında Giovanni Boccaccio’nun (1313-1375) *Dêcamêron* (On Gece) adlı eserini buluyoruz.” (Özön, 2009: 19). Roman ortaçağda ortaya çıkar ve 18. Yüzyılda psikolojik romanlar verilmeye başlanır. Romanın varoluşunu tür mutasyonlarına borçlu olan bir yazın olarak değerlendiren Jale Parla roman için “tür ötesi bir tür olan roman hiçbir türe girmez ama hepsinden yararlanır. Cervantes bunu şaşırtıcı öngörüsüyle 1605’te yazdığı o muhteşem tür atışmasıyla, yani Don Quijote ile edebiyat dünyasına duyurmuştur.” (Parla, 2013: 33).

Türk Edebiyatına roman "(...) Avrupa'daki anlamıyla 'hikâye ve roman' türü Türkiye'ye, Tanzimat edebiyatı' ile girmiştir. İlk çeviri yoluyla giren, daha sonra 'taklit' ve 'tanzir' (nazire yazma) yoluyla ilk yerli ürünlerini vermeye başlayan bu tür, gittikçe gelişerek ve kişiliğini bularak bugüne kadar gelmiştir." (Kudret, 2009: 11). Romanın başlangıcı Türk Edebiyatında, Tanzimat dönemi ile başlamakla beraber asıl önemli eserler Servetifünun döneminde verilir. Tanzimat dönemi Türk romanı için bir hazırlık devresidir. "Türk aydını ve biraz da halk, bu dönemde batı kültürünün başlıca unsurlarını görüp tanıyabilmiştir. Bu dönem, edebi Tanzimat için de bir

hazırlık dönemidir." (Kavcar, 1995: 9) bununla beraber Türk Edebiyatında eserler verilirken Avrupa'ya ait eserler ileri bir uygarlık işareti olarak görülürken Türk Edebiyatı ürünleri gerici olmakla itham edilmiştir. Roman, "batı romanından çeviriler ve taklitlerle başladı; yani Batılılaşmanın bir parçası olarak, Şemsettin Sami, Namık Kemal, Ahmet Mithat gibi, romanı ilk deneyen yazarlarımızın edebiyat ve roman ile ilgili yazılarını okuyacak olursak görürüz ki Avrupa edebiyatını ve romanını ileri bir medeniyetin işareti, kendi edebiyatımızı ve özellikle anlatı türündeki yapıtlarımızı da geriliğin bir işareti sayarlar" (Moran, 2013: 9) şüphesiz bu o dönem sanatçıların bu türü yerleştirme isteklerinden ileri gelir. İnci Enginün, roman öncesi ve romanın Türk Edebiyatına girişini şu sözlerle dile getirir:

"Eskiden Türk toplumunun roman ihtiyacını halk hikâyecileri ve meddahların anlattığı destan, halk hikâyeleri, masallar karşılamıştır. Klasik şairlerimiz onları mesnevilerde tekrarlamışlardır. Halk hikâyelerinin yazıya geçmemesi veya geç geçmesi onların gelişmesini izlemekten bizi mahrum bırakmaktadır. Zaten bunlar halk hikâyeleri diye küçümsenmiş, temaşa sanatlarında –yine sözlükte kalmak şartıyla- devam etmiştir. Roman önce birkaç çeviri (ilk çeviri Fenelon'dan Telemak'tır 1862) ile başlamıştır. Önde gelen yazarlarımız kalemlerini romanda da denemek isteyince 'hikâye anlatma' geleneğinden ve bu geleneğin örneklerinden hareket etmişlerdir." (Enginün, 2004: 239-240).

Roman Türk Edebiyatı'nda başta çeviriler yoluyla girse de, daha sonra zaten var olan hikâye anlatma geleneği örneklerinden yararlanılarak eserler verilir ve zamanla roman Türk Edebiyatı'na yerleşir. Romanın yerleşmesini kolaylaştıran unsurları Kenan Akyüz şöyle açıklar:

"Batılı teknikteki yerli denemelere Türk aydın okuyucularının ısınmalarını kolaylaştıran en mühim nokta, şüphesiz, bu yeni örneklerde de, kendilerinin öteden beri okuya geldikleri hikâyelerde olduğu gibi, romantik aşk vakalarının bolluğu idi. Aynı durum halk hikâyelerinin dinleyicileri içinde söz konusu olduğuna göre, her iki zümre de, hep bu atmosferdeki vakaların işlendiği hikâyelerden zevk almaya alıştılar." (Akyüz, 1995: 69).

Bu ortak paydalar Türk insanını roman türüne alıştıırır ve türün halk tarafından çabuk benimsenmesini sağlar. Servet-i Fünun döneminde iyice yerleşen roman, zamanla en çok rağbet gören yazınsal türlerden biri olur. Türk Edebiyatı, romanın Dünya Edebiyatındaki gelişmelerini takip ederek kendini güncelleyebilmiştir.

1.2. Romanın Temel Unsurları

Bütün türleri birbirinden ayıran en önemli özellik kendine has tekniklere sahip olmasıdır. Roman kendi içinde bir tutarlılık barındırsa da ondaki bu tutarlılık roman tekniğinin sağlam olmasıyla sağlanır. Kurmaca bir tür olan roman okuyucu ile bir anlaşma halidir. Okuyucu “kurmaca anlaşmasını kabul eder ve onun anlattıklarını gerçekten olmuş gibi” (Eco, 2012: 102) kabul eder. Bu kurmaca çeşitli anlatım teknikleri kullanılarak belirli bir düzen içinde sunulan birtakım temel anlatı unsurlarından oluşur. Romanın yapısını oluşturan bu unsurlar olay, mekân, zaman, şahıs, anlatıcı ve bakış açısı, dil ve üslûp olarak sıralamak mümkündür.

1.2.1. Olay ve olay örgüsü

Olay bir aksiyon ve hareketlilik halidir. Olay örgüsü, olayların toplamından oluşur. “Romanın hikâyesinde yer alan olayların sıralanış ve düzenleniş sistemidir... Olay örgüsü, kişiler, şeyler, durumlar ve olgular arası ilişki ağlarından, organik anlamda sağlam bağlantılardan oluşur. İlişkiler ağı ya olumlu biçimde seyreden olaylar biçiminde ya da ‘çatışma’ya dayalı olarak gelişir.” (Çetin, 2013: 187). Yazar oluşturduğu dünya ile bu dünya içine yerleştirdiği mesajını olaylar sayesinde okuyucuya iletir. Romanda olay örgüsü neden-sonuç ilişkisinde ilerler. “Vak’a halkaları, bir taraftan vak’a zincirini veya olay örgüsünü oluştururken; diğer taraftan taşıdıkları anlamla da ‘mânâ birlikleri’ne hayat verirler. Buna bağlı olarak mana birlikleri ‘metin halkaları’nı, metin halkaları ‘metin tabakaları’nı, metin tabakaları da ‘metin’i meydana getirirler.” (Çetişli, 2009: 60). Romanda biçimin temel unsuru niyettir. Yazar niyetini olay örgüsü şeklinde açığa çıkarır. Anlatıda insan, zaman, mekân gibi unsurların birbirine bağlanması olay örgüsü ile sağlanır.

Romanda olaylar, sebep sonuç ilişkisi şeklinde birbirine bağlı olarak sürer. Bu olayların bir hareket kazanması kişiler sayesinde olur. Romana dâhil edilen bu kişiler aynı zamanda romandaki şahıs kadrosunu oluşturur. Olay örgüsünü Nurullah Çetin, şu şekilde açıklar:

"Olay örgüsü ise yazarın okuyucuyu etkileyebilmek, güzel ve hoş bir iz bırakabilmek, anlamlı bir vurgu oluşturabilmek için yani belli bir amaç için olayların oluş sırasını değiştirerek, kendine göre bir sıralama ve düzenleme yaparak ortaya çıkardığı kurgusal yapıdır." (Çetin, 2013: 188).

Tek zincirli olay örgüsü, tek bir merkezi kişiye bağlı olarak başlayıp gelişen, dolayısıyla da dallanıp budaklanmayan olay örgüsü tarzı olarak şekillendiği hâlde, çok zincirli olay örgüsünde asıl vak'a zincirinin kendi içinde birçok dala ayrılması söz konusudur. (Çetişli, 2009: 62-63). Bütün bunlar yazara göre şekil alır. Yazarın isteğine, niyetine bağlı olarak ya tek bir olay zinciri şeklinde ya da çok zincirli olay şeklinde gelişip devam edebilir.

1.2.2. Şahıs ve şahıs kadrosu

Romanlarda olayları gerçekleştiren ya da olaylardan etkilenen ya da hepsinin dışında bulunan, dekor görevi gören kişiler bulunur. Asıl kahraman eserdeki olayların merkezinde bulunan kişidir. Mehmet Kaplan, eserdeki kişileri şu şekilde tanımlar:

"Destan, mesnevi, roman, hikâye ve tiyatro gibi vak'aya dayanan edebi eserlerde, o vak'ayı gerçekleştiren asli bir kahraman vardır. Eserin belkemiğini o teşkil eder. Eser boyunca önemli vak'alar, duygular ona bağlanır. Bazı eserlerde bu kişiler basittir, bazılarında karmaşıktır. Hayatı en ince ayrıntılarına kadar tasvir eden romanlardaki şahıslar umumiyetle karmaşıktırlar. Çeşitli yönleri vardır. Onları bir kelime veya bir formül ile özetlemek hemen hemen imkânsızdır." (Kaplan, 2005: 5).

Kişiler, karakter ya da tip özelliği gösterebilirler. Karakterler daha derin olarak işlenip ön plandayken; tipler, biraz daha pasif ve her yerde rastlanabilen belirli bir özelliği ile ön planda olan şahıslardır. Tiplerin tek bir özellikleriyle ön planda olmaları onların gerçeklik özelliklerinin kaybolmasına sebep olur. Kahraman olarak adlandırabileceğimiz "merkezî kişi, ya baştan sona romanı idare eden ve romana hâkim olan yazar olabilir, ya da yazarın varlığı hemen hemen tamamen gizlenerek romanın olaylarını, zamanı, mekânı ve diğer kişilerin her şeyini bilen, gören ama yine romanın bünyesinde yer olan bir kişi olabilir." (Çetin, 2013: 146). Romandaki tipler ortak özellikler ortak davranışlar ve genel bir eğilim taşır. "Romanda tip, kişisel niteliklerinden çok başka kişilerde de bulunan ortak özellikleri en yetkin ve en belirgin biçimde temsil eden kişidir. Tipik kişilerde sabit ve hâkim bir tavır ve davranış, bir eğilim, bir ihtiras, ortak bir kişilik ve karakter özelliği olarak belirginleşir." (Çetin, 2013: 147).

Mustafa Ayyıldız, "hikâyenin veya romanın olabilmesi için mutlaka kişi veya kişilere ihtiyaç" (Ayyıldız, 2011: 179) olduğunu söyler. Şahısların asıl önemi

olayların ortaya çıkmasını sağlayan unsur olmalarındandır. Zira karakter ve tip özelliği gösteren şahısların birbiriyle olan etkileşimleri sonucu olay ve dolayısıyla olaylar zinciri ortaya çıkar.

1.2.3. Zaman

Roman da olaylar arasında belli bir zaman vardır bunların başlangıcı, bitişi ile olaylar başlar veya biter. “Anlatma esasına bağlı edebî eserler, bir başlangıç ile sonuç arasında dikkatlere sunulan metin halkalarından teşekkül eder.” (Aktaş, 2000: 51).

Romanda olaylar bir başlangıç ile başlar ve arada belli bir zaman sürüp devam eder ve bir son olay ile noktalanır. Zamanın sunuşu farklı olabilir. Zaman üç grupta incelenebilir. Bir gerçek zaman yani vak'a zamanı, diğeri kırılmaların olduğu art zaman ve üçüncüsü ise anlatma zamanıdır. "Dolayısıyla olayların cereyan ettiği bir dış zaman dilimi (nesnel zaman) var, bir bu geniş zaman diliminin bazı anlarında, bazı günlerinde, bazı aylarında, bazı yıllarında geçen olaylar var (vaka zamanı) bir de olaylar olup bittikten sonra romancı tarafından yazılırken, kâğıda aktarılırken ilave zaman dilimleriyle ya da zamanda kırpmalarla, yani yazar tarafından yapılan tasarruflarla yeniden kurgulanan bir zaman (anlatma zamanı) var." (Çetin, 2013: 131). Romanda zamanı ikiye ayıran Ayyıldız şöyle açıklar:

"Eş zaman, metnin gerçek zamanıdır. Olaylar bir yerde başlar, bir yere kadar devam eder ve biter. Ancak eş zamanın paralelinde, geri dönüşler, geleceğe gidişler yoluyla anlatıcı (yazar), ikinci bazen üçüncü zaman çizgileri meydana getirebilir. İşte bunlara art zaman adı verilir. (Ayyıldız, 2011: 182-183).

Art zaman sayesinde yazar geçmişe dair birçok şeyi romana katarak romanı genişletebilir. Bu bir anlamda eş zamanın daha iyi anlaşılmasını da sağlayabilir. Her romanda zaman düzenli akmayabilir. Yazarın isteğiyle zaman sapmaları, zaman atlaması yaşanılabilir.

1.2.4. Mekân

Romanın en önemli unsurlarından bir tanesi mekândır. Mekân, yazar tarafından oluşturulmuş, yazarın vermek istediği mesajı daha iyi vermesini sağlayan yapay bir olgudur. "Mekânla olayların anlaşılması kolaylaşır, hatta roman kahramanlarının çizim ve tanıtımını da mekân sağlar." (Tekin, 2001: 141-150). Mekânlar geniş veya dar olabilir. “Geniş mekân (dış mekân), olayların cereyan ettiği

köy, kasaba, şehir, ülke, ova, deniz, dağ gibi açık alanlardan oluşan mekândır” (Çetin, 2013: 134). Kapalı mekân yani dar mekân, fiziksel olarak kapalı olan, kahramanlar üzerinde psikolojik olarak kötü etki bırakan yerlerdir. Mekânların dar veya geniş olmasının kahramanlar üzerindeki etkisi ya da şahısların psikolojik etkisi üzerindeki etkisi unutulmamalıdır.

Romandaki yer isimleri, romanlar kurmaca olduğundan, ya gerçek yer isimleri ya da yazar tarafından oluşturulan yer, mekân isimleri verilebilir. "Genellikle romanlarda ülke, kent ya da köy gibi yerleşim yerlerinin adları, gerçeklik izlenimi güçlendirmek açısından, gerçek adlarıyla verilirken, bazı romanlarda hiç bilinmeyen adlar verilebilir." (Bolat, 2007: 149) ya da yazar isteğine bağlı olarak hiç yer ismi kullanmayabilir.

Romanlarda mekân fiziksel olmanın ötesinde bazen fantastik, hayalî veya metafizik bir yer olabilir. Bunlar yazarın kurguladığı yerin yanında hiç olmayan bir mekân da olabilir. Mekânın yer bildiriminin yanında şahısların ruh halini, ekonomik durumlarını yansıtmak gibi bir özelliği vardır.

1.2.5. Anlatıcı ve bakış açısı

Romanda olayların anlatıcısı olayları belirli bir bakış açısıyla sunar. "Anlatıma bağlı edebi metinlerde, özellikle de hikâye ve romanda, hem metin halkası, hem vaka zinciri, hem de eserin dili, anlatıcıya ve bakış açısına göre şekillenir (Aydemir, 2013: 182). Anlatıcının en önemli özelliği bütün romanın kendisinin bakış açısıyla şekillenmesidir. Aslında romanda bakış açısı yazarın hayata dair yorumudur. Yazarın mesajına göre bakış açısı şekil alır. Anlatıcı önemlidir zira “anlatıcı olayı kendi merceğinden süzerek verdiği için, okuyucunun gerçek muhatabı odur.” (Ergiydiren, 2001: 11). Olaylar anlatıcının gözünden verildiği için onun bilgi birikimini de yansıtır. "...anlatıcının bilgisi, görgüsü, kültürü, tecrübeleri ve değerleri, olayların anlatılmasında etkili olur." (Ayyıldız, 2011: 175).

Romandaki olaylar birinci teklik dediğimiz ben'in ağzından ya da olaylara tanık olan birinin bakış açısıyla anlatılabileceği gibi sınırsız bir bakış açısına sahip olan hâkim bakış açısı ile de anlatılabilir. Yazar bu bakış açılarından iki veya üçünü kullanarak çoğulcu bakış açısıyla da yazabilir.

1.2.5.1. Hâkim bakış açısı

Olayların geçmiş, gelecek her şeyi bilen, duyan bilen tarafından anlatıla gelen bakış açısıdır. "Her şeye vakıf olan, her şeyi bilen kimsedir. Aynı zaman diliminde, farklı mekânlarda, farklı kişilerce yaşanmış olayların hepsini görmüş, izlemiş gibi aktaran, roman kişilerinin iç dünyalarında olup bitenleri, onların neler düşündüklerini bilen kişi açısıyla anlatılır (Çetin, 2013: 107).

1.2.5.2. Kahraman bakış açısı

Olayları bizzat yaşayan ya da olaylara tanık olan biri tarafından olayların anlatıldığı bakış açısıdır. Hâkim bakış açısından farklı olarak kahraman anlatıcı, sadece kendi bilgisiyle, görgüsüyle ve tecrübesiyle sınırlıdır. Ancak gördüklerini ve duyduklarını anlatabilir. Aynı anda farklı zamanları ve mekânları idrak edemeyeceğinden, ömründen fazla yazamayacağından, yaşadıklarını kendi ömrü sınırları içinde anlatabilir (Ayyıldız, 2011: 176).

1.2.5.3. Müşahit bakış açısı

Anlatıcının yaşanan olayları olduğu gibi aktardığı, bunlara hiç karışmadan duygu, düşüncelerini katmadan kamera gibi olayları yansıttığı bakış açısıdır. "Anlatıcı olaylar ve kahramanlar karşısında ancak kamera kadar söz sahibiyse onların geçmişleri, gelecekleri, gizli ruh halleri, düşünceleri ve kalpleri hakkında söz sahibi değilse; fiil, konulma vb. davranışları tıpkı kamera gibi aktarıyorsa bu bakış açısı müşahit anlatıcının bakış açısıdır." (Ayyıldız, 2011: 177).

1.2.5.4. Çoğul bakış açısı

Olayların birden çok anlatıcı tarafından anlatıldığı bakış açısıdır. "Bu, kuşkusuz romanın tekdüze anlatımını kıran, okuyucuyu uyanık tutmaya yarayan, romana bir çeşni ve renk veren bir uygulamadır." (Çetin, 2013: 113).

1.2.6. Dil ve üslup

Sadece roman değil, bütün edebiyat bir dil sanatıdır. Yazarın kullandığı dil ile eseri estetik bir hal alır. "Dil eserde ifade edilmek istenen mesajın taşıyıcısı durumundadır" (Aktaş, 2000: 30) dolayısıyla dil eserin yapı taşlarındandır. Üslup ise yazarı diğer yazarlardan ayıran yazım tarzıdır. Yazar üslubuna renk katma adına

diğer türlerden de yararlanabilir. Her yazarın dünya görüşü farklı olduğundan dil ve üslubu da farklıdır.

Mehmet Kaplan, ortak bir dil malzemesine ve ortak bir dünya görüşüne sahip olanların ise ancak üslup ile şahsiyetlerinin incelenebileceğini şu sözler ile dile getirir:

"Gerçekten ortak bir dünya görüşü ve ortak bir dil malzemesine sahip olan sanatkarların şahsiyetlerini kendilerine has bir üslup yaratabilmeleriyle değerlendirmek bize en uygun yol gibi görünüyor. Bu ölçünün eski şairler için olduğu kadar, yeni şairler için de elverişli olduğu kanaatindeyiz. Avrupa'da yalnız edebiyat sahasında değil, bütün sanat araştırmalarında bugün bu ölçü esas alınmaktadır." (Kaplan, 2002: 224).

Romanda anlatıma bir hareketlilik kazandırmak amacıyla, tasvir, şiirsel, mizah üslubu vb. üsluplar kullanılsa da anlatıcı bunları birlikte de kullanabilir. Kullandığı bu teknikler aynı zamanda yazarın üslubunu belirler. Yazarın üslubu tamamıyla vermek istediği mesaj ile ilgilidir.

Yazar iletmek istediklerini farklı anlatım tekniklerinden faydalananarak iletebilir. Bunlardan öyküleyici anlatım ya da sahneleme tekniğini kullanabilir.

Yazar kullandığı kelimelere yeni anlamlar yükleyerek yeni semboller oluşturur. Bu semboller yazarın vermek istediği mesajı iletebilecek bir açıklıkta olmalıdır. Yazar üslubuna bir renk, ahenk katmak için şiirden ya da herhangi bir eserden alıntı yapabilir.

Postmodern romanda ise dilin kullanımı yeni bir boyut kazanır. "Onun kurallarını bozmak, onu başka anlatım şekillerine koymak, kelimeleri anlamlarının sabitliğinden kurtarıırken aynı zamanda cümlelerin söz dizimsel sabitliğini de bozmak, sanat yapmanın yeni biçimi olarak durmaktadır." (Akay, 2013: 146). Artık postmodern roman dilin bütün olgularını zorlayarak romanı bir dil sanatı haline getirir.

1.2.7. Romanın ismi ve simgesel değeri

Romanın ismi romanın en önemli giriş unsurudur. Romanda "adın kurgunun bütününe en çarpıcı bir biçimde yansıtmaya çalışmasına ve cazibeli olmasına dikkat edilir. Romanın adı, onu anlamada, açıklamada, temsil etmede, içeriğini çarpıcı ve etkili bir biçimde vermede oldukça önemli bir işleve sahiptir." (Çetin, 2013: 185).

Yazar romanına isim verirken özellikle ilgi çekici bir isimle okuyucuya seslenir. Kullandığı dilin imkânlarından yararlanarak yazdığı eserin niteliğine, türüne göre bir isim verir. "Kitap adlarının seçiminde, dilin olanaklarından yararlanma bakımından bir ayırım mümkün gözükmemektedir. Kuşkusuz bir makale ile roman için düşünülen başlıklar aynı niteliklere sahip olmayacaktır. Dilin çağrışımlarına yaslanan bir edebî eserin başlığında da benzer içeriğin devamını bulmak olanak dâhilindedir. Başlıkların daha özenle, kılı kırk yararcasına seçildiğini belirtmeliyiz." (Özer, 2015: 32).

Yazar eserin ismini rastgele bir şey değil, eserde yer alan bir kahraman ismi, eserde geçen bir olay ya da eserin geçtiği dönemi, zamanı anlatan bir isim koyabilir. "Kaleme aldıkları eserin kapağına bazen bir olayı bazen bir simgeyi bazen bir figürü taşımaya çalışırlar. Burada zaman zaman bireysel yaratıcılık ile öteden beri geliştirilen kuramsal ve sanatsal yaklaşımlar önemli roller oynarlar." (Tepebaşılı, 2012: 14).

İKİNCİ BÖLÜM

2. MURAT MENTEŞ

2. 1 Murat Menteş'in Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri

Bir yazarın edebi kişiliği birdenbire oluşmaz. Yazarın okuduğu okullar, kitaplar; yaşadığı hayat, dünya görüşü sanat hayatını ister istemez etkiler. "Sanatçının irsiyet, aile, çevre, gelenek, hayat ve kitaptan aldıkları, çok defa kendisinin de farkında olmadığı 'malzeme'den ibarettir. Çeşitli kaynaklardan gelen malzemeyi, sanatçı yaratış süreci içinde, o anın da şuur ve şuuraltı kuvvetlerinin tesiri altında kalarak birleştirir." (Kaplan, 2000: 9-10). Mehmet Kaplan'ın söyleminden anlaşıldığı üzere yazarın edebi kişiliğini etkileyen en önemli unsur yazarın hayatıdır. Yazarın yaşantısı onun bilinç ve bilinçaltı duygularını etkileyerek ortaya koyduğu malzemeyi etkiler.

2. 1. 1 Murat Menteş'in hayatı

1974'te İstanbul'da doğan yazar, şair ve romancıdır. Yazar evli olup kendisi ile yaptığımız röportajda "kişisel konulara girmek istemiyorum. Hepimiz bu hayatın içinde, bu sokaklardan, caddelerden geliyoruz işte." şeklinde kısa bir cevap vererek hayatı ve yaşantısı ile ilgili sorularımıza cevap vermek istemez. Kendisi hakkındaki bilgilere kitabının girişinde yer alan bilgilerden ulaşılır.

Yazarın ilk romanı *Dublörün Dilemması* kitabının girişinde özgeçmişi hakkında; bisiklet tamiriyle uğraştığı, ufak tefek sihirbazlık numaraları öğrenip amatör boksla ilgilendiği, yediği dayaklar dayanılmaz bir raddeye gelince, ringlere veda edip şiir yazmaya koyulduğu şeklinde anlatılır.

Eylül doğumlu olan yazar, 15-16 yaşlardayken yani doksanlı yılların başlarında, hafta sonları, Kadıköy'den ikinci el kitaplar alır. Gide gele Kadıköy'deki usta, işinin ehli sahaflarla dost olur. Celal Gözütok'a şiirini gösterirken bir beyefendi gelip "Bu şiir, bende kalabilir mi?" der. Bu Beyefendi yazarın şiirini götürüp *Yedi*

İklim’e verir. Bir de *Broy* dergisi şiirini basar aynı dönemde; ama Menteş hangisi önceydi, onu hatırlamaz.¹

İlk şiir kitabı *Kuzgunun Gölgesi* 1999 yılında yayınlanır. *Kuzgunun Gölgesi*, *Yedi İklim* tarafından basılır. Yazarın 17- 21 yaş arası yazılmış şiirlerden oluşur. Deneme kitabı *Kaosa Mütevazı Bir Katkı* 2001 yılında çıkar. Bu deneme kitabında medya üzerine yazılar yer alır. İçerisinde "yazıyor yazıyooor iç çamaşırlarına neden iç cep dikilmiyor" veya "kangurunun arka cebi" gibi komik başlıklar yer alır. *Aynalı Barikatlar* 2003’te yayınlanır. Yazar bu kitabında terörden bahseder. 11 Eylül Salı günü, 2001’de ikiz kulelere yapılan uçaklı saldırı yazarı çok etkiler ve terör hakkında çalışarak bu eserini oluşturur. İlk romanı olan *Dublörün Dilemması* 2005’te İletişim yayınlarından çıkar. 2009’da çıkardığı *Korkma Ben Varım*, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından düzenlenen “Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları” ödülleri töreninde roman dalında ödüle layık görülür.² 2010 yılında son şiir kitabı olan *Garanti Karantina*’yı, son romanı *Ruhi Mücerret*’i 2013 yılında çıkarır.

Yazar verdiği röportajda çocukluğunu şu şekilde anlatır: “Okullarda başarılıyım. İlkokuldayken okul korosuna girmek istemiştım, fakat ‘çalışkan’ olduğum için beni başka işlere koşmuşlardı. Bizim zamanımızda çocuklar sokağa çıkabiliyordu. Mahallemizde bir tek ailenin otomobili vardı. O da, sokakta duran büyük bir oyuncak gibiydi.”³ Yazarın hayatının önemli noktalarından biri çocukluğunda, çocukların sokağa çıkabilmeleridir. Bu onun hayatını, tarzını romanlarını bile etkileyecektir. Zira romanlarındaki kahramanlar özgürlüklerine düşkün, sokağın dilinden anlayan aynı zamanda çok kültürlü insanlardır.

Şiirleri, denemeleri, sinema ile ilgili yazıları, *Yedi İklim*, *Şehrengiz*, *Dergâh*, *Atlılar*, *Kökler*, *Gerçek Hayat*, *Cafca*, *Ot*, *Nokta* gibi dergilerde çıkan Menteş, *Star* gazetesi için hafta sonu söyleşileri ve bir dönem *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yapar. Ama yazarın yazılarının önemli bir kısmı *aflifilintalar.com* sitesinde yer alır. Sitenin ismi Menteş’in ilk romanı olan *Dublörün Dilemması* romanının

¹ Bu bilgiler tez için Aydın Saltan tarafından 11 Nisan 2017’de yapılan röportajdan alınmıştır.

² *Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülü*, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016, <http://www.tyb.org.tr/2009-yili-yilin-yazar-fikir-adami-ve-sanatcilari-odulu-95h.htm>. adlı linkten alınmıştır.

³ Bu bilgiler, *Murat Menteş ile Röportaj: “Kendimi İslam Aydını Görmüyorum”*, başlıklı, Erişim Tarihi: 2 Ekim 2015, şu adresten: <https://kulupdilemma.wordpress.com/2009/08/29/murat-mentes-ile-roportaj-kendimi-islam-aydini-gormuyorum/>. alınmıştır.

kahramanı Nuh Tufan'ın lisede kurmuş olduğu çeteden ileri gelir. Onur Ünlü ile kurduğu bu sitenin yazar kadrosu gittikçe genişler. Hala aktif bir şekilde aralarına yeni yazarlar alarak devam eden sitenin, Murat Menteş'in çete olarak adlandırdığı yazar kadrosundan bazıları şunlardır: “İlk başta Alper Canıgüz, Gökhan Özcan, Fatih Altınöz, Murat Uyurkulak, Emrah Serbes, Murat Zelan, Tayfun Salcı, Hakan Albayrak, Selçuk Orhan, Afşin Kum, Gökdemir İhsan ve tabii Samed Karagöz'den oluşuyordu. Samed, sitenin yöneticisi oldu. Bütün işlerle o ilgileniyor, bizi çekip çeviriyor. Sonra Kaan Çaydamalı, Meltem Gürle, Taha Ayar, Aslı Tohumcu, Şafak Altun, Zeynep Arkan, Erkan Şimşek, Şenol Erdoğan, Egemen İpek geldi. Ardından da diğer yazarlar. Bütün isimleri tek tek saymayayım şimdi. Kadro genişledi, iş büyüdü.”⁴

Yazar, sadece yazarlık değil aynı zamanda çeşitli televizyon ve radyo kanallarına programlar yapar. Bunlardan en önemlileri Samed Karagöz ile beraber TvNet için yapmış olduğu Klark ve Standart Fm için yapmış olduğu Nunchaku kültür, sanat programlarıdır.

Menteş, afilifilintalar.com ve Ot gibi dergilerde yazmaya devam etmektedir.

2.1.2. Edebi kişiliği

Menteş'in 2009'da yayımlanan *Korkma Ben Varım* adlı romanı, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından roman dalında ödül alır. Yazar, eserlerinde işlediği temalar, kullandığı üslûp ve yarattığı yeni kurguyla okuyucuların büyük beğenisini alır.

Nihat Genç, Menteş'in yayımlanan ilk romanı *Dublörün Dilemması* kitabının arka kapağında yer alan yazısında “okumacı, tartışmacı, kavgacı, yani kışkırtıcı bir yazar arkadaşım. Onunla çekişirken çiçek açarsınız. Yazarlık macerasını bende merakla izliyorum. Peşinen söyleyeyim, fiktif, tümünden hayal ürünü metinler sevmem, fakat Murat Menteş'in birbiri peşi sıra kurduğu cümlelerin gücü, benim kendimce şikayetimi kuruntuya dönüştürdü. Ben, Murat'ın yaşındayken kelimelerle

⁴ Bu bilgiler, *Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum*, başlıklı yazıdan alınmıştır, tamamına şu linkten ulaşılabilir. <http://oynakbeyi.com/post/2070601800/afili-filintalar>, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016.

boğuşuyordum; Murat aksine, kelimeleri kırbaçlayıp cümleler içinde düzene sokuyor ve bunu pek mahirce başarıyor.” der.

Edebiyatımızda Batı edebiyatıyla gelişen anlatıdan sonra yepyeni bir başkaldırı gelişir. Postmodern adı verilen bu "düşünce kaynağını *çoğulculuktan* alır; onda tek ve mutlak olana yer yoktur. Postmodern sayı tablosunda bir sayısı yer almaz, tablo iki ile başlar. Postmodern sanat da, çeşitli tarih kesitlerinden birden fazla sanat akımının, birden fazla biçimin birlikteliğinden oluşur; geleneksel akımlarda olduğu gibi, şemsiyesi altına aldığı yazarların her birinde yinelenen sanatsal ilkelere sahip bütünsel bir akım olmayıp, farklılıkların yan yana geldiği *eklektik/çoğulcu* bir yapının adıdır." (Ecevit, 2014: 68). Farklılıkları barındırma, çok seslilik barındırmasına bakarsak Murat Menteş'in de eserlerinde postmodern unsurlar barındıran bir yazar olduğu söylenilebilir. Koray Üstün, onun postmodern bir yazar olduğunu şu sözlerle belirtir:

“Postmodernist anlatı tekniklerinin küçük denemelerden bilinçli uğraşlara dönüşmesi ile büyük yazar algısı yerini 'yazı işçileri' ne bırakmış, postmodernizmin ne olduğu ve yazın sahasında nasıl kullanılması gerektiği sorularının yanıtlarını bilen ve anlatılarında bunu ustaca kurgulayan pek çok isim -postmodernitenin ötelemediği popüler kültürün de katkısıyla- hem yazınsal kimliklerini ortaya koyabilmiş, hem de çok satanlar listelerinde yer almayı başarmışlardır. Bu isimlerden biri de Murat Menteş'tir.” (Üstün, 2013: 2556).

Murat Menteş, romanı batılı bir tür olarak görmez o romanı, bütün türlerin toplamı olarak görür. Roman yapısı itibariyle birçok türü içinde barındırma özelliğine sahiptir. Kaan Murat Yanık'ın sunduğu *Edebiyat Kokusu*⁵ adlı programda ve daha önce ve sonrasında verdiği röportajlarda; romanı naylon kader, sentetik kader olarak tanımlar ve insanın roman sayesinde kendi hayatıyla ilgili bir yorum yapabileceğini söyler. Bu düşüncelerini şöyle dile getirir: “Roman dediğimiz şey aslında bir tür naylon kaderdir. Roman herkese bir kader şeması oluşturur. Bir tür sentetik kader üretir. Bize bir adamın ya da bir kadının, bir insanın hayat macerasını anlatır roman. Hayat macerasından bir kesit sunar. Böylece biz kendi kaderimizle ilgili bir yorum üretme imkânı buluruz." (agp). İşlevi hakkında bunları söyleyen Menteş, kaynak olarak ise romanı batılı bir tür olarak görmez. O, bunun böyle

⁵ Murat Menteş ile yapılan röportaj Kaan Murat Yanık'ın sunduğu *Edebiyat Kokusu* adlı programdan alınmıştır. Kaynak: *Edebiyat Kokusu Programı*, Erişim Tarihi: 18 Nisan 2016, <http://edebiyattivi.com/index.php/2016/04/01/edebiyat-kokusu-kaan-murat-yanik-murat-mentes/>.

görülmesinin nedenini Batı'nın hâkim kültür olmasına bağlar. Bunu tıpkı Amerika'nın keşfi gibi değerlendirir. Avrupalılar, Amerika'yı keşfettiğinde Amerika'da insanlar vardır; fakat Amerika'nın keşfi Avrupalılar, oraya gidene kadar keşfedilmemiş gibi okutulur tarihte. Romanda aynı şekilde vardır: "Roman, Batılı bir tür değildir diyorum çünkü biz şu anda hâkim kültür, batı kültürü olduğu için Avrupa merkezli, eksenli bir dünyada yaşıyoruz. (...) Onlara kalırsa ilk romanı Cervantes yazmıştır ama hepimiz biliyoruz ilk roman 11. Yy. Uzakdoğu'da yazılan Genji'nin Hikâyesidir. Avrupa'dan yaklaşık 400 hatta 450 yıl önce yazılmış bir roman var." (agp).

Mikhail Bakhtin'in, görüşleri çerçevesinde Menteş, romanı bir türler toplamı olarak görür. Bu, ona göre romanın Avrupai bir şey olmadığının en büyük göstergelerindendir. Zira bu türlerin hepsi Avrupa kaynaklı değildir. "Onun dışında roman zaten başlı başına bir tür müdür? Onu doğru anlamak lazım çünkü diyelim ki manzum tiyatro veya şiir veya kısa öykü ya da hikâye bunların hepsi birer tür fakat Mikhail Bakhtin, romanın bütün türlerin toplamı olduğunu söyler, dolayısıyla romanı Avrupalıların icadı gibi görmek hiçbir bakımdan bana uygun görünmüyor. Eğer Avrupa icadı olsaydı roman çok Avrupai bir şey olması لازمdı ama hiç Avrupai bir şey değil." (agp). Bütün türleri bir arada sunmak romana postmodern anlamda çok seslilik katar.

Roman diğer türlere göre içinde farklı türler barındırmasıyla ayrılır. Menteş'in romanı da içinde bir karmaşa bir karnaval havası barındırır. Onun eserlerinde birçok farklı renk, unsur ve tür bir arada görülür. Romanın tarafgirlikten kaçınması gerektiğini de savunur: "Ben birbirine zıt görünen şeyleri bir arada anlatırım. Mesela Hafız'ın adını da anarım Quentin Tarantino'dan da bahsederim. Ali Şeriatî'ye de gönderme yaparım Jean Baudrillard'den, çizgi romandan da bahsederim. Tefsirden de bahsederim. Böyle bir dünyayı bir şekilde kaynaştıran, bütünleştiren, yakınlaştıran bir yaklaşımım var benim ve bunun barışçı bir evren üretmek gibi olduğunu düşünüyorum." (agp) diyen yazar oluşturmak istediği tarz ile belli bir düşünceyi değil romanlarını farklı düşüncelerin toplamı çatısı altında toplamak ister. "(...) ben melez bir yazarım. Yani, odun değilim. Karışık bir varlığım. Tüm gerçek insanlar gibi. Kültürle sanatla iştigal etmek bu melezleşmeyi üstlenmektir zaten." (Userin, 2013: 46). Romanda barışçı bir evren kurmanın biraz herkese roller; her rolden

insana, her kesimden insana, her kültürden, her uygarlıktan unsurlara yer vermek gerektiğinin fikrindedir.

Yazar, tıpkı diğer faydalı türler gibi romanı da faydalı bir tür olarak görür. İnsanın bu sayede hakikatleri daha derinlemesine kavrayabileceğini savunur. "Kıssalar, hikâyeler, destanlar, menkıbeler, romanlar... bildiğini düşündüğümüz ve bilmediğimiz hakikatleri, derinlemesine kavramımızı, idrak etmemizi sağlar." (Userin, 2013: 44).

Batı kültüründen çok kendisini doğu kültürüne yakın gören Menteş, doğunun kendine has kendine özgü hikâyelerini anlatması gerektiğini düşünür: "Romanı batılılara terk etmeyerek; gerek okuyucu olarak, gerek sanatçı, edebiyatçılar olarak bu olana dikkat kesilerek mesafe alabileceğimizi düşünüyorum ve kendimi de İngilizlerden, Fransızlardan, Almanlardan ziyade İranlılara ve Doğudaki diğer Türk topluluklarına ve Çinlilere hatta Hintlilere yakın görüyorum. Doğunun kendi hikâyelerini anlatması gerektiğini düşünüyorum." (agp).

Eserlerinde mizahı önemli bir unsur olarak kullanan yazar, mizahı merhametin akrabası olarak görür. Mizahın eserlerinde yer almasını şöyle değerlendirir: "(...) Güleç insanlar, espritüel insanlar bir şekilde latife, nükte, şaka yapma konusunda yetenekli insanların insafı ve merhametli kişiler olduklarını ve onların bu tavırlarının bir iletişim kolaylığı, bir diyalog kolaylığı, bir esneklik doğuracağını düşünüyorum. Mizahtan vazgeçmek bana çok doğru görünmüyor. Nitekim Friedrich Nietzsche 'İçinde kahkaha çınlamayan bilgeliği at gitsin.' der, biraz öyle de düşünüyorum." (agp) diyen yazar, nitekim eserlerinde bunu yeri geldikçe kullanmaya çalışır.

Bütün romanlarında aşka yer veren yazarın romanlarındaki aşklar günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz aşklardan öte daha çok imkânsız aşkı barındırır. Bu imkânsız aşk ona göre bir karmaşa yaratarak, olay halkalarının oluşmasını ve romanda bir karmaşa yaratarak romanın akmasına vesile olur. Yazar eserlerindeki imkânsız aşk için şunlar söyler: "Ziya Paşa'nın sözü 'Âşık, maşuka kavuşunca aşk biter.' Ben öyle düşünmüyorum ben istiyorum ki bütün âşıklar kavuşsun ama kavuşmuş âşıklarda gözüme çok itici görünüyor. Yani bir arada ve çok mutlu iki insan gördüğüm zaman bende bir hoşnutluk duyuyorum ama oradan bir hikâye payı

çıkıyor." (agp). Neden imkânsız aşk üzerinde durduğunu ise bunun kendisine daha çok malzeme sağladığı şeklinde açıklar: "Birde imkânsız aşk söz konusu olduğunda anlatılacak çok şey oluyor. Nasıl ayrıldılar, neden kavuşamıyorlar, ne hissediyorlar, ikisi de gerçekten birbirini eşit olarak seviyor mu? Yani aşk hikâyeleşecekse eğer biraz problemlere ihtiyaç var." (agp). Bütün bunlara rağmen onun kahramanları basit, vasat tipler değildir. Aşkları için acı çeker, üzürlüler ama serinkanlı bir tavır içerisindeyler: "(...) Benim romanlarımda salya sümük ağlamak falan filan o tip şeylere biraz mesafeli duruyorum. Ama tabii ki insanlar çok acı çekiyorlar; bir İngiliz gibi değil ama bir samuray gibi de değil yani bir centilmen, bir samuray arasında tipler oluyor benim yazdığım erkek âşıklar, kadınlar da biraz tam olarak Lady'de değil. Bir Uzakdoğu prensesi gibi de değiller daha melez tipler yazıyorum. (agp). Romanlarında yaratmak istediği aşkları yaratmış olan yazarın kahramanları aşkları için yaptıkları ile ön planda olur.

Yazar, roman kahramanlarına verdiği isimlerle de dikkat çeker. Roman kahramanlarına verdiği isimler günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz türden değildir. Bunlar daha çok bir kafiye oluşturabilen ve kolayca akılda kalan isimlerdir. Kendisi bunun nedenini şöyle açıklar: "Biz, benlik imgesi kaymış bir toplumuz. Dikkat edin, sarsak, sığ kızların genel adı 'Kezban' oldu. Ayşe, Fatma, Yahya, Süleyman gibi geleneksel isimler ile Çağatay, Tonguç, Tuğçe gibi isimler arasında sınıfsal aidiyet çağrışımı farkı var. Roman kahramanlarımı bu yüzeysel algı ve banal tasniften muaf tutmak için orijinal isimler seçmeye çalışıyorum."⁶ Yazarın bu isimleri vermesinin nedeni sadece yüzeysel algı ve sınıfsal aidiyet çağrışım farkını yok etmek değildir. "Her adın arkasında bizi göndermek istediği başka bir adres vardır." (Göka 2007; Aktaran: Arslan 2014: 360). Yazarın kahramanlarına verdiği Nuh Tufan, İbrahim Kurban gibi isimler bizi Hz. Nuh ve Hz. İbrahim kıssalarına götürür. Menteş'in böyle isim vermesinin hem okuyucu hem de kendisi için avantajları vardır. "Adı Nuh Tufan ya da Müntekim Gıdırbey olan bir karakter, roman boyunca ne yapsa gözümüze tuhaf görünmez. Bir diğer avantajı da okurların işini kolaylaştırmasıdır. Eğer Murat Menteş, kahramanlarına Ahmet, Mehmet gibi isimler vermiş olsaydı biz

⁶Bu bilgiler, *Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum*, Erişim Tarihi: 18 Nisan 2016, olan şu vatankitap sitesinden alınmıştır. Yazının tamamına şu adresten ulaşılabilir: http://vatankitap.gazetevatan.com/haber/okuyucu_kraldir_ve_ben_kralin_saygisini_kazanmaya_calisiyorum/1/19779.

okurlar, olayların birbirinin içine girdiği roman atmosferi içinde sıklıkla kimin kim olduğunu karıştıracak ve yine aynı sıklıkla birkaç sayfa önceye dönüp karakterleri hatırlamaya çalışacaktık. Menteş'in roman kahramanlarına alışılmadık isimler vermesinin bir diğer avantajı da daha ilk sayfadan okurların dikkatini büyük bir başarıyla romana çekmeyi sağlamasıdır.”⁷ Yazarın sağladığı bu dikkat ile okuyucu metinden kopmamakta bu sayede romanda bir isimler karmaşasının önüne geçebilir.

Popüler kültürün neresinde olduğuna dair yazar, şunları söylemektedir: “Bazı şeyleri doğru anlatmamız lazım bir şeyin ilgi görmesi onun ille de herkes ilgi göstereceği diye yapıldığı anlamına gelmez. Herkes ilgi göstereceği herkesin hoşuna gitsin maksadıyla üretilen eserlere hiç diyoruz.” (agp).

Menteş, kendini yazıya adar, eserlerini meydana getirirken bütün zihin gücünü ve enerjisini yazdığı yapıta verir. Gönül enerjisini de kullanan yazar her zaman yapabileceğinin en iyisini yapmaya çalışır: “Ben yazarken bütün zihin enerjimi kullanıyorum. Bütün gönül enerjimi kullanıyorum. Yapabileceğimin en iyisini yapmaya çalışıyorum. Hatta inanıyorum ki yazmak bir insana kendi sınırlarını aşmak imkânı getirir. Yani ben o romanları normalde söyleyemem, onu yazıya aldığım için normal koşullarda ifade edebileceğimden daha zengin bir ifadeye varıyorum.” (agp). Normalde söyleyebileceğinden daha fazlasına yazarak varan yazar, bu süreçte eserlerini oluştururken herkesin ilgisini çekme amacıyla değildir.

2.1.3 Eserleri

Romanları

Dublörün Dilemması

İletişim Yayınları, İstanbul 2005, I. Baskı; İletişim Yayınları, İstanbul 2015, 25.Baskı.

⁷Onur ULUDOĞAN’a ait *Ruhi Mücerret ve Murat Menteş neden çok okunuyor?*, Erişim Tarihi: 18 Nisan 2016, yazının tamamına www.edebiyathaber.net sayfasından bakılabilir: <http://www.edebiyathaber.net/ruhi-mucerret-ve-murat-mentes-neden-cok-okunuyor-onur-uludogan/>.

Korkma Ben Varım

İletişim Yayınları, İstanbul 2009, I. Baskı; İletişim Yayınları, İstanbul 2015, 14.Baskı.

Ruhi Mücerret

April Yayınları, İstanbul 2013, I. Baskı; April Yayıncılık, İstanbul 2015, 10.Baskı.

Köşe yazıları

Yazar bir dönem Yeni Şafak gazetesinde köşe yazarlığı da yapar bu dönem yazdığı yazılar şunlardır ⁸:

Ağustos, 2012

Biricik ikinci: Gamze Bulut (14 Ağustos 2012).

Müşfik Kenter'i bulmuş muyduk? (17 Ağustos 2012).

Die Zeit'in Orhan Pamuk'a sormadığı sorular (21 Ağustos 2012).

Böyle bir ülkeye çocuk getirmek (24 Ağustos 2012).

Konuşma rekoru kıran sessiz çoğunluk (28 Ağustos 2012).

Seni seviyorum Brett Cohen (31 Ağustos 2012).

Eylül, 2012

Çiftleri olmayan toplum (04 Eylül 2012).

Hayatsız gençler, ölümsüz şehitler (07 Eylül 2012).

Orhan Gencebay nerede kaldı, Ahmet Kaya nereye gitti? (11 Eylül 2012).

Sanal dünya savaşı (14 Eylül 2012).

"Merhaba. TRT 2 ekranında sizlerle yeniden birlikteyiz..." (18 Eylül 2012).

Hababam Sınıfı geçilmez! (21 Eylül 2012).

Kraliçe Hülya Avşar'sa, âlem ne? (25 Eylül 2012).

⁸Yenişafak, *Murat Menteş Köşe yazıları*, Erişim Tarihi: 12 Ocak 2016, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/murat-mentes/yazar-arsiv>.

Türküler hâlâ çok sıcak, Neşet Ertaş fazla uzaklaşmış olamaz (28 Eylül 2012).

Ekim, 2012

Sokaklardaki kedi ve köpekler, bize emanet edilmiş dilsiz yetimlerdir (02 Ekim 2012).

Bendenizden büyük kültür hizmeti: 6. Beyoğlu Sahaf Festivali'nde % 20 özel indirim! (05 Ekim 2012).

Antarktika'yı, kendi bedeninden daha iyi tanımak (09 Ekim 2012).

O son böceği yemeyeydim iyiydi! (12 Ekim 2012).

"Ödül alan da veren de bizden değildir!" (16 Ekim 2012).

Milyonerler su üstünde yürüyemezler (19 Ekim 2012).

Hayatta kaybeden, siyasette kazanır (23 Ekim 2012).

Emir kulları sorudan hiç hoşlanmaz (26 Ekim 2012).

Cumhuriyet Bayramı'nda dargınlıklar giderilsin, küsler barışsın (30 Ekim 2012).

Kasım, 2012

"Türkiye'm Türkiye'm şirketim, benim marka milletim!" (02 Kasım 2012).

Neden aşklar kısalıyor ve kavgalar uzuyor? (06 Kasım 2012).

Rahmetli Atatürk (09 Kasım 2012).

Her ailede olur böyle ufak tefek cinayetler (13 Kasım 2012).

Yamyamlar cehennemi (16 Kasım 2012).

Dücan Cündioğlu: Bir roman kahramanı (20 Kasım 2012).

Kitaplar pahalı mı? (23 Kasım 2012).

"2 bin 572 harf alayım lütfen" (27 Kasım 2012).

Alevilere sıcak bakıyorum (30 Kasım 2012).

Aralık, 2012

Engellilerin mahzun olduğu toplum, komple engellidir (04 Aralık 2012).

Sakin ol şampiyon (07 Aralık 2012).

"Başka bir dünya mümkün," Hollywood"a alternatif bulabilirsek tabii (11 Aralık 2012).

"Yumuşak güç" film festivali (14 Aralık 2012).

Kıyametten çok şey beklemeyin (18 Aralık 2012).

Daima Nihat, daima Genç (21 Aralık 2012).

Dil yarası taşımayan kim var Türkiye'de? (25 Aralık 2012).

Sahra Çölü'ndeki kar kalınlığı (28 Aralık 2012).

Ocak, 2013

Yeni yılınız mübarek olsun (01 Ocak 2013).

Kitap okumak, mahrem bir eylemdir sayın seyirciler (04 Ocak 2013).

"Sev kardeşim" (08 Ocak 2013).

İntihar notu (11 Ocak 2013).

Bozulmayan televizyon bizi bozar mı? (15 Ocak 2013).

Kadının hikâyesi yok (18 Ocak 2013).

Ölmemiş kimselerin ardından iyi konuşmak zordur (22 Ocak 2013).

"Serseri mi, yoksa bir dahi mi?" (25 Ocak 2013).

Aşkımız 200 yaşında (29 Ocak 2013).

Şubat, 2013

"Hitch" bunları kendine dert etmeye değer mi? (01 Şubat 2013).

Muhammed Ali: Tüm mazlumlara adına, tüm zalimlere karşı! (05 Şubat 2013).

Arkadaş olabilir miyiz? (08 Şubat 2013).

Dışarıdan görünüyorsa, içtenlik değildir (12 Şubat 2013).

Tarzan'ın bıyıksız ve sakalsız olmasına şaşmışımdır hep (15 Şubat 2013).

Aşkın faizi (19 Şubat 2013).

Hayatım boyunca aptallarla savaştım ve onlar kazandı (22 Şubat 2013).

Psikopatlar normalden az göz kırpar (26 Şubat 2013).

Mart 2013

Amerikan sineması Amerika'yı övüyor, peki ya Türk sineması? (01 Mart 2013).

"Deli gibi sevmek ruhumuzda var" (05 Mart 2013).

Aşağıdakilerden hangisi doğru? a) Bu ülkede yaşanmaz. b) Bu ülkede umut var. (08 Mart 2013).

22 milyon dolarla neler yapıl-a-maz?! (12 Mart 2013).

Ay'da yürüyemediğimiz için mi yaya kaldık? (15 Mart 2013).

Görünmez gorile nazar değmesin! (19 Mart 2013).

"Sizi roman kahramanı yapacağım!" (22 Mart 2013).

Doğu'ya hiç gittin mi? (26 Mart 2013).

Gotham'a değil, Batman'a uçacağım! (29 Mart 2013).

Nisan, 2013

"Ümitsiz yaşanmaz, sevmemek elde mi?" (02 Nisan 2013).

Adam vuran karton polis (05 Nisan 2013).

Merhametli eleştiriden uzakta, akıl insan yetişmez (09 Nisan 2013).

Ölmeden önce yapılması gereken aptallıklar (12 Nisan 2013).

Kerrın kerboy (16 Nisan 2013).

Kaplandan kaç, erikten kaçma (19 Nisan 2013)

23 Nisan'da tam olarak kaç insan neşe doluyor? (23 Nisan 2013).

Sahte can sıkıntısından bir kurtulsak, sahici neşeye kavuşacağız (26 Nisan 2013).

"Bana bir içki ver... Gerçeği bulandıracak herhangi bir şey..." (30 Nisan 2013).

Mayıs, 2013

Yalancılara kanma, soyguncuya borçlanma! (03 Mayıs 2013).

Savaş taktikleriyle, barış yapılabilir mi? (07 Mayıs 2013).

"Ne çektin be..." (10 Mayıs 2013).

Hayat gündemde değil (14 Mayıs 2013).

19 Mayıs Gençlik ve SANAT Bayramı (17 Mayıs 2013).

Pe Ka Ke (24 Mayıs 2013).

Yaşasın bağımsız kitabevleri! (24 Mayıs 2013).

Fotojenik bir şehir: Van (28 Mayıs 2013).

"Yaşam başka yerde" (31 Mayıs 2013).

Haziran, 2013

Türkiye "gurbet" olmasın... (04 Haziran 2013).

"Mustafa Keser'in askerleriyiz!" (07 Haziran 2013).

Kreatif Keratalar (11 Haziran 2013).

Mutlu insanlardan nefret edenlerin ülkesi (14 Haziran 2013).

Aklıma gelmeyen, başıma geldi (18 Haziran 2013).

Hazret-i Hüseyin jesti (21 Haziran 2013).

Cem Yılmaz'ın sihirli formülü (25 Haziran 2013).

Kaybedenler Kulübü (28 Haziran 2013).

Temmuz, 2013

Uçsuz bucaksız bir Araf'ta (26 Temmuz 2013).

Türkiye'de kendimi evimde hissetmek istiyorum (23 Temmuz 2013).

Arkadaşlık öldü mü? Dünya ıssız kaldı mı? (19 Temmuz 2013).

Otoriteye neden karşı çıkmalıyız? (16 Temmuz 2013).

Dünyanın en küçük dedektifi (12 Temmuz 2013).

Öteki "Y Kuşağı" anlatıyor (09 Temmuz 2013).

Asaletini kaybedersen, insanlar ölebilir [Politikacılara bilimsel 7 tavsiye:] (05 Temmuz 2013).

Sokakta öpüşmeyen tecavüzcüler (02 Temmuz 2013).

Röportajlar

Yazarın, Ah Muhsin Ünlü Röportajı (Kılavuz Dergisi, 2003), İsmet Özel (Gerçek Hayat, 2006), Attila İlhan, Nihat Genç, Orhan Gencebay, Cüneyt Arkın gibi sanatçılarla yaptığı röportajlar çeşitli dergi sayfalarında yer almaktadır. Bunlar toplu olarak bir kitap da yer almayıp dergi sayfalarında kalmıştır.

Şiir kitapları

Kuzgunun Gölgesi

Yedi İklim, İstanbul 1997, I. Baskı

Garanti Karantina

Sel Yayıncılık, İstanbul 2010, I. Baskı; Sel Yayıncılık, İstanbul 2015, 8. Baskı.

Denemeleri

Kaosa Mütevazı Bir Katkı

Şule Yayınları, İstanbul 2001, I. Baskı

Aynalı Barikatlar

Şule Yayınları, İstanbul 2003, I. Baskı

Afili Filintalar

Türk edebiyatının her döneminde kendini gösteren bir edebiyat akımı vardır. Bu akımlar ya da topluluklar döneme ve dönemin şartlarına göre değişmiş yeni bir boyut kazanır. Teknolojinin gelişmesiyle edebiyat grupları bu nimetten yararlanarak sesini daha çok kişiye ulaştırma yoluna gider. Menteş ve arkadaşları da internet üzerinden kurdukları *afilifilintalar.com* sitesiyle birçok yazar, şair ve farklı

çevrelerden insanları yanlarına alarak dikkat çekici bir edebiyat topluluğu oluştururlar. Menteş, bunu bir tür akrabalık olarak görür. "Edebiyat, sanat kardeşliği diye bir şey var. Bizim ki bir tür akrabalık." (Userin, 2013: 46).

Afili sözlükte “gösterişli, çalımlı, fiyakalı, cakalı” (Büyük Türkçe Sözlük, 2013: 31) filinta ise “güzel, yakışıklı” (Büyük Türkçe Sözlük, 2013: 407) anlamlarına gelir. İnternet üzerinden yayın yapan *Afili Filintalar* bazı yazarlar tarafından tek edebi akım olarak görülür. "(...) *Afili Filintalar* sitesi, bana kalırsa Türkiye'deki tek edebi akımdır. Mainstream (Ana akım) edebiyatın içinde bulunduğu telif-baskı-dağıtım zincirinden ayrı olarak bir internet bloğundan yayınlanması ise onu -amacı bu olmasa bile- muhalif bir yere oturtabilir."⁹ Belli bir basım- dağıtımı olmadığından yazarlarını diğer gazete, dergilerde yazanlara göre daha özgür kılar.

Afili Filintalar, internet üzerinde yayın yapan çok sayıda yazarın ve şairin bir araya gelmesiyle oluşan bir edebiyat sitesidir. "Aslında hepsi de farklı yaklaşımları olan, farklı dünya görüşlerine sahip, farklı yönelişlerden, farklı çevrelerden insanlar. İçlerinde şair de var yazar da, radyo programcısı, müzisyen, yönetmen, senarist, oyuncu da... Ama bir araya geldiklerinde hoş bir ambiyans oluşturuyorlar. Farklı fikirleri aynı çatı altında birleştirmiş ortak bir kafa var. Herkesin anlayamadığı ve bazı kesimleri kızdıran bir kafa."¹⁰ Topluluğun ismi, Murat Menteş'in yazmış olduğu *Dublörün Dilemması* adlı romanında liseli bir gencin kurmuş olduğu gruptan ileri gelir.

Dublörün Dilemması, romanın başkarakteri olan Nuh Tufan, *Afili Filintalar* çetesinin lideridir. Yedi kişiden oluşan bu grup arada toplantılar yapar. Nuh Tufan, grup hakkında şunları söyler:

"Afili Filintalar'ın olağan toplantılarını; sütunlarla dolu, geniş ve nezih bir mekân olan Curnata Kıraathanesi'nde yapıyoruz. 7 kişiyiz: Nuh Tufan, Kazulet Mithat, Vampir Sultan [çetenin tek kız üyesi], Forvet Samet, Uzi Muzaffer, Fu [Fuat'ın kısaltması] ve ben. Biz, 18 yaşından küçükler giremez yazılı levha karşımızda, şangır şungur çaylarımızı karıştırırken, sütunların arasından Çaycı 'Mecnun Aga' ikide bir 'Çocuklar, çayları içip kaçıyoruz, tamam?' deyip kayboluyor." (DD, s.130).

⁹ Siteyi tek edebiyat akımı olarak gören Mehmet Atakan Foça'nın, *Politik Tahakküm Dışında Bir Edebiyat*, Erişim Tarihi: 7 Mart 2017, yazısının tamamına: <http://bianet.org/biamag/diger/132091-politik-tahakkum-disinda-bir-edebiyat>. linkinden ulaşılabilir.

¹⁰Sümeyye Kardeşler'in , *Afili Filintalar*, Erişim Tarihi: 29 Kasım 2016, yazısı şu linkten alınmıştır: <http://gokyuzudergisi.com/afili-filintalar/>.

Bu grubun bazı üyeleri özellikle Fuat Atıf Tufa, *Korkma Ben Varım* romanında da görülür. Bir romanda adı geçen kahramanın diğer romanda da yer alması onun romanlar arasında geçiş yapabildiğini gösterir.

Murat Menteş ise verdiği röportajda sitenin isim sürecini şöyle açıklar: “*Dublörün Dilemması* isimli romanımda kahramanlarımdan Nuh Tufan'ın lisede kurduğu çetenin adıydı *Afili Filintalar*. Daha sonra genç iki arkadaş önerdi. ‘Bu isim hem güzel, hem de ç, ğ, ı, ö, ş, ü gibi harfler içermediği için web sitesi adı olmaya elverişli’ dediler. Onur Ünlü’yle yıllardır konuşurduk: ‘Bir web sitemiz olsa, elimiz değdikçe yazarız, meraklısı okur,’ gibisinden. Böylelikle hayata geçti. Sonra da yazdıklarını ilgiye değer bulduğumuz arkadaşları davet ettik.”¹¹ Röportajın devamında sitede yazan başlıca isimleri çete olarak değerlendirir Menteş ve sitenin yöneticiliğini Samed Karagöz olduğunu belirtip şöyle devam eder:

“Çete, ilk başta Alper Canıgüz, Gökhan Özcan, Fatih Altınöz, Murat Uyurkulak, Emrah Serbes, Murat Zelan, Tayfun Salcı, Hakan Albayrak, Selçuk Orhan, Afşin Kum, Gökdemir İhsan ve tabii Samed Karagöz'den oluşuyordu. Samed, sitenin yöneticisi oldu. Bütün işlerle o ilgileniyor, bizi çekip çeviriyor. Sonra Kaan Çaydamlı, Meltem Gürle, Taha Ayar, Aslı Tohumcu, Şafak Altun, Zeynep Arkan, Erkan Şimşek, Şenol Erdoğan, Egemen İpek geldi. Ardından da diğer yazarlar. Bütün isimleri tek tek saymayayım şimdi. Kadro genişledi, iş büyüdü.”¹²

Site zamanla büyür ve yeni genç yazarlar katılır. Sitenin popülerliğinin artmasıyla daha çok kişi katılmak ister; fakat katılımcı yazar sayısını artırmak gibi bir amaçları yoktur. Bu sitede yazdıktan sonra kitap çıkaranlar da olur. Burada toplanan yazarlar belli bir bildiri ya da manifesto yayınlamazlar. Murat Menteş aynı röportajda bir arada olmalarını sadece bir dert ortaklığına bağlar: “Kimileri bizim Masonik törenler yaptığımızı, keçi boğazlayıp tütsü yaktığımızı filan sanıyor. Öyle değil. Bir manifesto da yayınlamadık. Çünkü aslında o kadar da heyecanlı, umutlu değiliz. Bizi bir araya getiren şey, özü itibarıyla neşe ve motivasyon değil. Daha ziyade dert ortaklığı”¹³

¹¹Yazar verdiği röportajda afilifilintalar.com hakkında yarıtılı bilgi verir: *Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum*, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016, <http://oynakbeyi.com/post/2070601800/afili-filintalar>.

¹²*Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum*, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016, <http://oynakbeyi.com/post/2070601800/afili-filintalar>.

¹³*Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum*, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016 <http://oynakbeyi.com/post/2070601800/afili-filintalar>.

Sümeyye Kardaşlar, bir yazısında *afilifilinta.com* yazarlarını üçüncü yenici olmaya aday gösterir: "Üçüncü yeniciler olmaya aday bu adamlar kendilerine 'afilifilintalar' diyorlar."¹⁴

Afilifilintaların birlikte olmalarına bağlayan, tek tek o kadar da afilifilintalı olmadıklarını söyleyip duyguları bütün ideolojilerin üstünde tutan Menteş; "Bence tek tek hiçbirimiz öyle afilifilintalı değiliz. Bizleri havalı kılan şey aslında birlikteliğimiz. Tahammülden, toleranstan filan bahsetmiyorum. Dostluk, ahbablık, arkadaşlık bu yani." diyerek, bakış açılarını Yunus Emre'nin sözleriyle açıklar: "Yunus Emre 'Adımız miskindir bizim / Düşmanımız kindir bizim / Biz kimseye kin tutmayız / Kamu âlem birdir bize' der."

Afilifilintalar oluşumu 2009'un başında ortaya çıkar. Yazara ile yaptığımız röportajda; "edebiyat sanat dünyasına bir kozmopolitlik teklif etmiş olduk, temel işlevi bu oldu. *Afilifilintalar* sönmüş durumda ve sanırım tekrar toparlanıp devam etmesi için gerekli koşullar yok; ama *Afilifilintalar* hatırlanacaktır, diye düşünüyorum. *Afilifilintalar* yayında olmasa bile, o anlam yaşayacaktır diye düşünüyorum" şeklinde artık aktif olmasa bile hatırlanacağını söyler.

¹⁴Sümeyye Kardaşlar'a ait *Afilifilintalar*, başlıklı Erişim Tarihi: 29 Kasım 2016, olan yazıya şuradan ulaşılabilir: <http://gokyuzudergisi.com/afilifilintalar/>.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA YAPI

3.1. Dublörün Dilemması

3.1.1.Eser tanıtımı

Murat Menteş'in ilk romanı olan *Dublörün Dilemması*'nın birinci baskısı 2005 yılında İletişim Yayınları tarafından yapılır. Romanın aynı yayın evinden 25 baskısı çıkar.

Dublörün Dilemması; 263 sayfa, 5 bölümden oluşur. Roman boyunca çeşitli girişimlerle hayatını idame ettirmeye çalışan, bir albino olan Nuh Tufan'ın, en yakın arkadaşı İbrahim Kurban'ın yaptığı, yapay dokudan maskeler sayesinde, iş adamı Ferruh Ferman'ın yerine geçmesi ve gizli ajan Habib Hobo'nun da olaylara karışması sonucu ilerleyen olaylar zinciri anlatılır.

Yazar, anlatmak istediğini eserde zorlanmadan verir. Eser, okuyucuyla konuşuyormuş hissi veren üslup, betimleme ve kurgusu ile oldukça akıcı bir dille yazılmıştır. “Bilemiyorum. Ben, anlaşılması zor, karmakarışık şeyler yazdığımı düşünüyordum aslında. Fakat garip bir biçimde insanlar ilgi gösterdiler, anladılar, benimsediler”¹⁵ diyen Menteş'in haklılığını eserlerine gösterilen ilgi ispatlar.

3.1.2. İsim içerik ilişkisi

Dublör, genel anlamıyla “sinema ve tiyatrodaki yedek oyuncu” (Büyük Türkçe Sözlük, 2013: 336) *Dilemma* ise “ikilem, çıkmaz durum” (Büyük Türkçe Sözlük, 2013: 312) anlamına gelir.

Eser, Nuh Tufan'ın, en yakın arkadaşı İbrahim Kurban tarafından yapılan, gerçeğine çok benzeyen yapay dokudan maskeler sayesinde, işadamı Ferruh Ferman'ın yerine geçmesi ve Ferruh'un sevgilisi Dilara Dilemma'ya âşık olması nedeniyle *Dublörün Dilemması* adını alır. Kahraman Nuh Tufan, yapılan maske sayesinde Ferruh Ferman adlı işadamının dublörü olur. Dilemma ise romanın başında

¹⁵Murat Menteş ile Röportaj: “Kendimi İslam Aydını Görmüyorum”, Erişim Tarihi: 2 Ekim 2015, <https://kulupdilemma.wordpress.com/2009/08/29/murat-mentes-ile-roportaj-kendimi-islam-aydini-gormuyorum>.

Nuh Tufan'ın sevdiği kişiyken daha sonra kahramanın ortaokuldan arkadaşı Pembe Pepe'nin ortaya çıkmasıyla Dilemma sevgisi yerini Pepe sevgisine bırakır. Dilemma, kahramanda bir ikilem de oluşturur aynı zamanda çünkü Dilemma hem kahramanın çok sevdiği biri olmanın yanında yerine geçtiği adam sanılarak öldürölme tehlikesi vardır.

3.1.3. Olay örgüsü

Dublörün Dilemması, 5 bölümden oluşur. Eser, ana kahraman Nuh Tufan dışında diğer üç kişinin ağzından anlatılır. Birinci ve son bölüm Nuh Tufan, ikinci bölüm İbrahim Kurban, üçüncü bölüm Habip Hobo, dördüncü bölüm Ferruh Ferman tarafından anlatılır. Böylece olaylar taraflar tarafından, her birinin bakış açısıyla anlatılarak tarafsız bir durum yaratılmaya çalışılır.

Birinci bölüm

Nuh Tufan

Birinci bölüm ana kahraman dediğimiz Nuh Tufan'ı tanıtmaya yönelik girişimlerdir. Bütün olayların üzerine kurulu olduğu bu bölümde kahraman en yakın arkadaşı İbrahim Kurban ile görüşebilmek için evden çıkar ve bindiği arabada ilk görüşte âşık olduğu Dilara Dilemma ile tanışabilmek için çeşitli girişimlerde bulunur. Yapılan bu davranışlar kahramanın girişken olduğunu göstermekle beraber, Tufan'ın görüşeceği arkadaşı İbrahim Kurban'ın icat ettiği dokular asıl olayların üzerine kurgulanacağı konu olacaktır. Romanda olay örgüsü şöyle gelişir.

Nuh Tufan, liseden sınıf arkadaşı olan İbrahim Kurban ile konservatuar binasının önünde buluşur. İbrahim Kurban, Nuh Tufan'a bir tür canlı doku yaptığını, (deri ve kılları yapay olarak üretebilme) yalnızca iki fotoğrafına sahip olduğu bir insan yüzünün gerçeğe eş bir maskesini yapabildiğini, bu sayede istediği insanların kılığına girebileceklerini söyler.

İbrahim Kurban'ın yaptığı bu icadı Nuh Tufan'a anlatması romanın kırılma noktalarından birini oluşturur. Anlatıcı-kahraman Nuh Tufan zekâsı sayesinde çeşitli işlere girişmiş ve kolay yoldan para kazanabilmiştir. Bunlar anlatıcı konumunda olan

Nuh Tufan'ın yer yer geri dönüşler yaparak geçmiş günler hakkında bilgi vermesiyle anlaşılır.

Nuh Tufan, konservatuarda geçirdiği üçüncü senenin son günlerinde Acıbadem'de arkadaşı Barette ile aynı evde kaldığı günlerde para kazanmak için Şant-Ajans adlı gayri resmi bir şirket açarlar. Kurdukları şirketle Meyvertigo adlı bir şirketi batırıp para kazanırlar. Paraları bitince arkadaşı Barette, para kazanmak için komşuları olan yaşlı adam Umur Samaz'ın köpeğini kaçıtır. Köpek kaçıp sahibine doğru koşarken köpek ve sahibi bilinmeyen birileri tarafından makineli tüfeklerle taranarak öldürülür.

Anlatıcı-Kahramanın bu anlattıkları bize kendisinin geçmişi hakkında bilgi verir. Kahraman daha okulu bitirememiş, para sıkıntısı çektiği zamanlarda cin fikirleri sayesinde bulduğu çeşitli işleri yaparak geçimini sağlamıştır. İbrahim Kurban, anlattığı icadını Nuh Tufan'a göstermek için onu evine götürür ve icadını gösterir. Bunu gören Nuh Tufan'ın aklına bir fikir gelir; artık aynı anda iki yerde olmak isteyenlere yardımcı olacaklardır:

- Nuh Tufan ve İbrahim Kurban'ın İbrahim Kurban'ın evine gitmeleri
- İbrahim Kurban'ın Nuh Tufan'a yaptığı icadı (canlı dokuyu) göstermesi
- Patronlara hitap eden Jüri dergisine “Aynı anda iki yerde birden olmanız mı gerekiyor? Bizi arayın!” şeklinde bir ilan vermeleri

Umur Samaz ve köpeği vurulduktan sonra Nuh Tufan, Kuzguncuk'ta iki katlı ahşap bir binaya taşınır. Dr. Tornado isimli bebek bezi şirketinin sahibi çocuk bezi kralı olarak bilinen Ferruh Ferman, Nuh Tufan'a tanışmak istediğini adamlarıyla bildirir ve Nuh Tufan, Ferruh Ferman ile buluşur. Kekeme olan Ferruh Ferman, Nuh Tufan'a ortaokulda âşık olduğu, dudak harflerini söylemekte zorlanan Pembe Pepe'yi hatırlatır.

Nuh Tufan'ın, Ferruh Ferman ile görüşmesi romanın ikinci kırılma noktasını oluşturur. Ferruh Ferman, Nuh Tufan'dan kendisinin bir maskesini yapmasını ve kendisinin yerine geçmesini ister. Nuh Tufan bunu kabul eder, Ferruh Ferman ile ilgili her şeyi kaydeder. Asıl olaylar bu buluşmadan sonra başlar. Ferruh Ferman'ın,

Nuh Tufan'dan kendisinin yerine geçmesini istemesi sadece iş yoğunluğundan ileri gelmez.

Nuh Tufan'ın bir gün arkadaşı Baretta'yı ziyareti dönüşünde Baretta'nın evinden ayrılırken çöp konteynırında kitaplarla karşılaşır çöpten çıkardığı malzemelerle bir dükkân açar. Dükkândan şemsiye alan orta yaşlı bir adam Nuh Tufan'ın dikkatini çeker. Aldığı işle Ferruh Ferman'ın yerine geçer, onun huzurevindeki annesini ziyaret eder.

Ferruh Ferman, Nuh Tufan'dan kendisinin yerine geçip onun sevgilisi Dilara Dilemma ile kuzeninin Çırağan Sarayı'ndaki düğününe gitmesini ister. Nuh Tufan, Ferruh Ferman maskesi giyip, boğazına da Ferruh Ferman sesini taklit etmesini sağlayan elektronik bandı takar. Evden çıkarken ev sahibi Taliha Teyze'nin yanında hiç tanımadığı biriyle karşılaşır.

Nuh Tufan, bu buluşmada arabada tanışmak için numaralar yaptığı kızını Ferruh Ferman'ın sevgilisi Dilara Dilemma olduğunu öğrenir. Bu kahramanın sevdiği kıza yaklaşması için bir fırsattır ama aynı zamanda başını belaya girmesine yol açar. Gittikleri düğünde damat, Ferruh Ferman maskesi takmış Nuh Tufan'a düğüne neden geldiklerini Rıza Silahlıpoda'nın onları görürse öldüreceğini söyler. Düğünden sonra Nuh Tufan gece Dilara Dilemma'nın Kadıköy'deki evinde kalır. Nuh Tufan, İbrahim Kurban'a düğündeki olayları, Rıza Silahlıpoda'yı anlatır. Ferruh Ferman, Nuh Tufan'dan Dr. Tornado'nun 10. Kuruluş yıldönümünün kutlanacağı geceye kadar kendisinin yerine geçmesini, Dilara Dilemma dâhil her şeyi idare etmesini ister:

- Nuh Tufan'ın Dilara Dilemma ile vakit geçirmesi
- Nuh Tufan'ın Dilara Dilemma ile lisedeyken gittiği Curnata Kıraathanesi'ne gitmesi
- Nuh Tufan'ın evine giderken Rıza Silahlıpoda'nın adamları tarafından dövülmesi ve tanımadığı bir adamın onu kurtarması

Nuh Tufan, İbrahim Kurban ile gittikleri barda arkadaşı Baretta ve Dilara Dilemma'nın sevgili olduğunu öğrenir. Bu onun için büyük bir hayal kırıklığı olur. Sevdiği kadın olan Dilara Dilemma'nın hem Ferruh Ferman hem de arkadaşı Baretta ile ilişkisi vardır.

İkinci bölüm

İbrahim Kurban

Romanın bu bölümünde İbrahim Kurban anlatıcı konumundadır. Roman kahramanı Nuh Tufan'ın en yakın arkadaşı, canlı dokudan maske yapan kişidir. Ailesi son derece zengin olan İbrahim Kurban dine yönelmeyi uygun bulur. İbrahim Kurban dergâhta şeyhiyle dertleşirken karşımıza çıkar:

- İbrahim Kurban'ın dergâhta şeyhine kendisine bir ajanın Rıza Silahlıpoda'nın Ferruh Ferman'ın yerine geçen Nuh Tufan'ı, Ferruh Ferman sanarak öldüreceğini söylemesi

İbrahim Kurban, geriye dönüşler yaparak Nuh Tufan ile nasıl tanıştığını lisede kurdukları *afili filintaları* okuyucuya anlatır. İbrahim Kurban, Nuh Tufan'a Rıza Silahlıpoda'nın onu Ferruh Ferman sanarak öldüreceğini söyler. İbrahim Kurban sinema oyuncusu Turgut Özatay'ın maskesini takarak gizli ajan ile Nuh Tufan'ı takip etmeye başlar.

İbrahim Kurban yaptığı başka bir geri dönüşte de bir gün takip edildiklerini anlayarak taksiyi kullanan şoförün başına silah dayar. Şoförün Habip Hobo adında bir ajan olduğunu anlar. Roman böylece her bölümde çeşitli kırılmalar yaşayarak bir sonraki bölüme geçer. Böylelikle Habip Hobo, olaylara dâhil olur. Yazar burada bu bölümü bitirir.

Üçüncü bölüm

Habip Hobo

Habip Hobo, romanın başında Nuh Tufan ve arkadaşı Baretta'nın köpeklerini kaçırpı fidyeye istedikleri Profesör Umur Samaz'ın yetiştirdiği bir ajandır. Habip Hobo'nun Umur Samaz'ı ziyaret ettiği gün Umur Samaz ve köpeği öldürülür. Yazar her bölümde anlatıcı olarak seçtiği kişinin olaya dâhil olduğu andan başlayarak anlatmaya başlar. Habip Hobo bölümünü romanın başlangıç olaylarından olan Umur Samaz ve köpeğinin vurulmasıyla başlatır.

Habip Hobo, Budapeşte'den İstanbul'a gelir. Hocası Prof. Umur Samaz'ın Acıbadem'de bulunan evinin sokağına girerken hocası Prof. Umur Samaz ve köpeği sokakta öldürülür.

Habip Hobo, cinayeti araştırırken Prof. Umur Samaz'ın bilgisayarında *Bir Köpeğin Gözünden Terörist Portreleri* dosyasını görür, bilgisayarın hard diskini söker ve götürür.

Habip Hobo geri dönüşler yaparak Umur Samaz'ın üniversiteden hocası, Gizli Servis'in özel danışmanı olduğunu, gizli servise onun referansı ile davet edildiğini belirtir. Profesöre olan gönül borcunu ödemek için bu cinayeti incelemeye başlar. Profesörün bilgisayarında incelemeler yapar, köpeğin içine alıcı ve vericiler koyarak Profesörün Nuh Tufan ile ilgili bir kitap yazmaya çalıştığını anlar.

Habip Hobo, Umur Samaz ile olan yakınlığını belirtmek için geri dönüşler yaparak üstesinden geldikleri olayları anlatır. Bu olaylardan bir tanesi Sicilya mafyasından Pippo Zaza'nın İstanbul'a geleceğini öğrenmeleridir. Pippo Zaza'nın hapisten arkadaşı İsmet Metis onu karşılar. Umur Samaz'ın köpeği Havana'nın Pippo Zaza'ya saldırması üzerine çıkan olaylarda Umur Samaz, İsmet Metis'i ve kardeşi Mestan Metis'i vurur. Pippo Zaza, Habip Hobo ve Umur Samaz aynı hücrede kalırlar. Pembe Panter adlı kadın Ajan, Habip Hobo ve Umur Samaz'ı kurtarır. Nuh Tufan'ın ilkokuldan sevdiği kız olan Pembe Panter'in de ajan olduğunu böylece anlarız.

Bunları anlattıktan sonra Habip Hobo tekrar günümüze gelir. Umur Samaz'ın yazmış olduğu kitabı bitirmeye karar verir ve Nuh Tufan ve arkadaşlarını takip etmeye başlar. Bu takip İbrahim Kurban'ın takip edildiklerini anlayıp Habip Hobo'nun başına silahı dayana kadar devam eder. Habip Hobo, yaptığı geri dönüşlerden sonra kaldığı yerden olayları anlatmaya devam eder:

- Habip Hobo'nun Nuh Tufan'ı takip etmesi
- İbrahim Kurban'ın, Habip Hobo'nun şakağına silah dayayarak onu yakalaması

Habip Hobo'nun İbrahim Kurban'a yakalanması üzerine İbrahim Kurban'a ajan olduğunu, Rıza Silahlıpoda'nın Ferruh Ferman'ı öldürmek istediğini dolayısıyla onun yerine geçen Nuh Tufan'ı öldüreceğini söyler. Umur Samaz

cinayetini çözmek isteyen Habip Hobo, İbrahim Kurban'dan Rıza Silahlıpoda ile görüşecek olan katil Haydar Baydar'ın maskesini yapmasını ister. Habip Hobo, Haydar Baydar'ın maskesini giyerek onun yerine geçer ve Rıza Silahlıpoda ile görüşür. Bu görüşmede Rıza Silahlıpoda, Haydar Baydar'ın yerine geçmiş Habip Hobo'dan Ferruh Ferman'ı öldürmesini ister. Habip Hobo, Umur Samaz'ı Haydar Baydar'a Rıza Silahlıpoda'nın öldürttüğünü öğrenir. Rıza Silahlıpoda'nın yanından ayrılırken gerçek Haydar Baydar ile karşılaşır ve onu öldürür. Habip Hobo'nun Nuh Tufan'ın ev sahibi Taliha Teyze'nin oğlu kılığına girmesi ve Ferruh Ferman'ın kılığına girmiş Nuh Tufan ile kapıda karşılaşması ile bu bölüm biter.

Dördüncü bölüm

Ferruh Ferman

Bu bölümün girişinde 5300 yıllık bir fosil konuşur. Bu konuşma romana fantastik özellik katar. “Fantastik tür, genel anlamda, nesnel dünyada temsili imkânsız olanı içeriği haline getiren, sınırsız bir hayal gücüyle meşgul olan, gerçeği bozan, yadırgatan, bilinenin ötesine geçen, kabullenilmiş gerçeği, gerçek diye bilineni ve yerleşik edebi kuralları yerinden eden ve tüm yaptıklarına açıklama getirmeyen ama yine de bir şekilde okuma süresi boyunca okurunu ikna edebilen ve okurundan yüksek bir zihinsel katılım talep eden bir edebi tür olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda fantastik bir anlatı, epistemolojik ve ontolojik sınırları zorlar.” (Aslan, 2012: 250). 5300 yıllık bir fosilin konuşmasının inandırıcılığı olmasa da romandaki merak unsuru okuyucuyu olaylara ikna eder. Bu fantastik kısa kurgudan sonra bölümün asıl anlatıcısı olan Ferruh Ferman olayları anlatmaya başlar, geriye dönüşler yaparak geçmiş zaman hakkında bize bilgi verir. Verdiği bilgiler sayesinde artık romandaki olay örgüleri açıklığa kavuşur.

Bölümde anlatıcı-kahraman Ferruh Ferman, olayların başına kadar geri gider. Rıza Silahlıpoda'nın kardeşi ile tanışıklığını, evlenme sürecini, fabrika açma sürecini, Rıza Silahlıpoda'nın onu neden öldürtmek istediğini sırasıyla anlatıcı kahraman olarak aktarır.

Ferruh Ferman, arkeoloji bölümünden mezun olur. Rıza Silahlıpoda'nın kız kardeşi Roza ile evlenir. Roza'nın hamile olduğunu sanırlar. Ferruh Ferman, çocuk

bezi fabrikası açar. Bu sırada Roza'nın hamile olmadığı karnında tümör olduğunun asla hamile olamayacağı anlaşılır. Bunun üzerine Roza alkolik olur ve trafik kazası geçirip komaya girer.

Roza, altı yıl komada kalır. Rıza Silahlıpoda, Ferruh Ferman'ın başka kadınlarla görüşmesine izin vermez. Kardeşinin iyileşme umudunu yitiren Rıza, Ferruh Ferman'ı öldürme kararı alır. Ferruh Ferman'ın “ aynı anda iki yerde birden olmanız mı gerekiyor? Bizi arayın.” (DD, s.41) ilanını görmesiyle romandaki aksiyon artmaya başlar.

Ferruh Ferman'ı izleyen Rıza Silahlıpoda'nın adamları Ferruh Ferman'a Rıza Silahlıpoda'nın onu Dr. Tornado'nun 10. Yıl kutlama töreninde öldürteceğini söyler. Ferruh Ferman, kendisinin öldürüleceğini anlayıp gazetede “aynı ayna iki yerde olmak istemez misiniz?” (DD, s.41) ilanını kendisi için bir çıkış yolu olarak görür. Dr. Tornado çocuk bezlerinin onuncu yıl kutlamalarında kendisi yerine Nuh Tufan'ı gönderecek Rıza'da Ferruh Ferman'ı öldürdüğünü düşünüp onun peşini bırakacaktır. Ferruh Ferman, bunları anlattıktan sonra artık günümüze gelir.

Ferruh Ferman'ın Nuh Tufan'dan Dr. Tornado'nun 10. Yıl kutlama töreninde kendisinin yerine geçmesini ister ve İbrahim Kurban'ın evinin karşısında bir ev kiralayıp onu gözlemler. Dürbünle İbrahim Kurban'ı izleyen Ferruh Ferman, İbrahim Kurban'ın 20 Ferruh Ferman maskesi yaptığını görür ve buna bir anlam veremez.

Gerçek Ferruh Ferman, kılık değiştirerek Dr. Tornado'nun 10. Yıl kutlama törenlerine gider. Ferruh Ferman maskesini takmış olan Nuh Tufan'ın konuşma yapacağı sırada içeriye bir sürü Ferruh Ferman maskesi takmış kişiler içeriye girer. Ferruh Ferman kılığına girmiş olanlar ve Rıza Silahlıpoda çatışır ve Rıza Silahlıpoda öldürülür.

Beşinci bölüm

Nuh Tufan

Beşinci ve son bölümde karmaşık olaylar örgüsü çözülür. Ferruh Ferman kılığına giren Nuh Tufan, beklenildiği gibi Rıza Silahlıpoda'nın adamları tarafından saldırıya uğrar; ama Habip Hobo ve İbrahim Kurban'ın yaptığı onlarca Ferruh Ferman maskesi takmış adamların ortaya çıkmasıyla Rıza Silahlıpoda ve adamları

öldürölür. Okuyucuyu şaşırtan olay ise Nuh Tufan'ın ortaokuldaki sevdiği Pembe Panther'in, Dilara Dilemma kılığına girmiş bir ajan olarak ortaya çıkması olayıdır.

Ferruh Ferman kılığındaki Nuh Tufan'a saldıran bir adam, Dilara Dilemma tarafından öldürölür. Bu olaylar sırasında Nuh Tufan'ın parmağı kopar, Dilara vurulup yere düşer. Nuh Tufan ve Dilara Dilemma'nın maskelerini çıkarması üzerine Dilara Dilemma'nın aslında Nuh Tufan'ın ortaokuldaki sevgilisi Pembe Pepe olduğı anlaşılır.

Habip Hobo, Nuh Tufan'a Dilara Dilemma'nın güvenliğı için onun yerine ajan Pembe Pepe'yi getirdiğini söyler ve Nuh Tufan, Habib Hobo İbrahim Kurban ve Pembe Pepe olay yerinden bir arabayla uzaklaşırlar.

Yazar romanın sonunda Pembe Panther ve Nuh Tufan'ın evlenebileceğı şeklinde Nuh Tufan ve Pembe Panther'in konuşmalarına yer verir.

3.1.4. Bakış açısı ve anlatıcı

Eser, kahraman bakış açısıyla ele alınır. Yazar genel olarak bütün romanlarında kahraman bakış açısını kullanır. Yaptığımız röportajda bunun nedenini, "Tanrı anlatıcı değimiz, o üçüncü tekil anlatıma pek sıcak bakmıyorum. Bu ilk başlarda benim için entelektüel bir meseleydi. Birinci anlatımın daha sıcak olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bunun kurguya hizmet eden bir yönü var. Kurgu işinin altından kalkabildiğimi düşünüyorum. Aynı olayı veya aynı hikâyenin parçalarını farklı farklı insanlar anlatınca ortaya çıkan enerji bana daha enteresan geliyor." şeklinde açıklar. Kahraman bakış açısında "anlatıcı, olayın hem yapıcısı hem de anlatıcı, aktarıcı olan bir kişidir. Kişi, başından geçenleri, bizzat yaşadıklarını, gördüklerini, izlediklerini, duygu ve düşüncelerini değerlendirme ve yorumlarını kendisi anlatır." (Çetin, 2013: 110). Bu bakış açısında olay, şahıs ve mekân kahramanların gözüyle anlatılır. Menteş, olayları dört farklı karakterin ağzından anlatır. Beş bölümden oluşan eserin birer bölümü İbrahim Kurban, Ferruh Ferman, Habib Hobo'nun ağzından anlatılrsa da iki bölümü romanın ana kahramanı Nuh Tufan'ın ağzından anlatılır:

"Benim adım, Nuh Tufan. Önümüzdeki Perşembe bir buldozerin üzerine bırakılmış bir demet papatya görürseniz, biliniz ki onu sizin için oraya ben bıraktım, çekinmeden alınız. [Tamam, şakaydı.]" (DD, s.20).

Yazar, sözünü her bölümde farklı bir kahramana emanet eder. İkinci bölümde anlatıcı olan kişi Nuh Tufan'ın yakın arkadaşı İbrahim Kurban'dır ve olayın bir kurmaca olduğunu bildirir:

“Azrail önce size mi yoksa bana mı uğrar bilemiyorum okur kardeşim. Fakat önümüzdeki 100 yıl içinde siz de ben de %100 ölmüş olacağız. Elinizdeki kitabın bu sayfasına günün tarihini yazmanızı rica ediyorum. Bu cümlelerin anlamını pekiştirmek için yardımınıza ihtiyacım var: Bir kalem bulun ve tarihi yazın lütfen.” (DD, s.140).

Habip Hobo olayları anlatma sırası kendisine geldiği zaman karşısında bir anlatıcı varmış izlenimi verir:

“Olup bitenleri baştan anlatsam iyi olacak. Geçen sene, 30 Mayıs gecesi Budapeşte'den İstanbul'a dönüyordum.” (DD, s.169).

Ferruh Ferman bölümünde yazar bir fosili konuşturur, ona onun yaşadıklarını anlattırır. Bu esere fantastik bir boyut kazandırmakla beraber bize yazarın romandaki her şeyi konuşturarak olayların inandırıcılığını artırmanın yanında farklı bakış açılarının gelişmesini sağlar:

“Benim adım Ötzi. Buz Adam Ötzi. Boyum: 1.69 metre. 5300 yaşıdayım, fakat en fazla 40-45 gösteriyorum. Çünkü öldüğümde 46 yaşıdaydım ve cesedim hala taptaze.” (DD, s.221).

Olay ve durumların daha etkili anlatılması adına “yapısı gereği çok değişik konuları işleyebilen, her türden insanın yer aldığı romanda değişik bakış açılarının kullanılması doğal, hatta gereklidir.” (Boynukara, 1997: 114). Görüldüğü üzere yazar romanda olan hemen herkesi konuşturur, onların bakış açısıyla olayları aktarır. Roman, kahraman bakış açısıyla yazılıp yer yer yapılan konuşmalar ile bunun bir kurmaca olduğu anlatıcıya bildirilir.

3.1.5. Zaman

Romanda olay sondan kısa bir kesit verildikten sonra başlatılır. Bu kesitten sonra Nuh Tufan'ın deyişiyle “Ağustos güneşinin, patlamış bir düdüklü tencerenin fırlayan kapağı gibi İstanbul'un tavanına...” (DB, s.19) yapıştığı bir günde arkadaşı İbrahim Kurban ile buluşmaya gider. Görüşmeden sonra Nuh Tufan tekrar geriye dönüş yapar: “11 Mayıs günüydü.” (DB, s.25) şeklinde Meyvertigo adlı şirketi batırdıkları günü vermeleri bu olayların vaka zamanı hakkında yaklaşık bir zaman verir. O günden başlayarak arkadaşı ile buluştuğu güne kadar başından geçenleri

özetleyerek verir. Buradan anlatılan olayların yaklaşık üç aylık bir dönemi kapsadığı görülür.

Eser başkışisi vaka zamanından önceki dönem için genel bir özet vererek yer yer geçmişe dönüş yapar:

“İbrahim Kurban bir yıl kimya, bir yıl tıp bölümlerinde okudu. Halen güzel sanatlar fakültesinin heykel bölümünde öğrenci. Okulu hiçbir zaman ciddiye almadı.” (DB, s.22).

Arkadaşı İbrahim Kurban ile görüştüktan sonra Jüri dergisine ilan verirler. Bu ilanı gören Ferruh Ferman kendilerini yanına çağırır. İş anlaşması yaparlar ve dört gün sonra aynı salonda (DD, s.56) buluşurlar.

Ferruh Ferman başka bir alt bölümde İstiklal’de dolaştığı sırada eski ev arkadaşı Baretta ile karşılaşır. Baretta onu evine davet eder. Akşam yemeği evlerinde yedikten sonra çıkışta çöplükte bulduğu eşyalar ile *Çöplük* adında bir işyeri açar. Bu iş yerini kurma aşaması bir ay sürer:

“Şebekeyi kurmuştum. Bir ay içinde Çöplük’ü ne ararsanız bulabileceğiniz acayip ve cazip bir işyeri haline getirmiştım.” (DD, s.64).

Bu bilgi de Çöplük adlı işyerinin açılışının eylül ayında olduğunu gösterir. Romandaki olaylar Dr. Tornado çocuk bezlerinin onuncu kuruluş yılına kadar devam eder. Bu anılaşştırmalar ve kısıtlı zaman bilgileri olayın geçtiği zamanı öğrenmeyi zorlaştırır. Zira her bölümde her anlatıcı kendi zaman dilimini oluşturarak olayları anlatır; fakat romandaki eş zaman (vak’a zamanı) denilen yani metnin gerçek zamanı yaklaşık olarak 4-5 ay gibi bir süreyi kapsar.

Romandaki art zaman yani romandaki geri dönüş, geleceğe gidişleri de hesaba kattığımız zaman; kahramanın yirmi yedi (DD, s.72) yaşında olması ve geri dönüşler ile yapması bunu yetimhanedeki yıllara kadar götürmesiyle romanın art zamanın yaklaşık bir yirmi yılı kapsadığı söylenebilir.

3.1.6. Mekân

Romanda olaylar belli kronolojik bir sıraya göre verilmez. Mekânların ilki, romanın en son olayının yaşandığı, kahramanın bulunduğu yer olan Hidiv Kasrı'dır:

“Hidiv Kasrı'nın bahçesinde toplanan jet sosyete mensup 150 kişi bana gülücükler gönderirken, bu tanımadığım adamın suratı neden bir kindarlık abidesi gibiydi?” (DD, s.13).

Başkahraman Hidiv Kasrı ile ilgili pek bilgi vermez. Dolayısıyla Hidiv Kasrı dekor görevi üstlenen fiziksel mekândan öteye geçmez.

Bir diğer mekân Hidiv Kasrı'ndaki olaylardan çok önce başkahramanın arkadaşı Baretta ile birlikte yaşadığı yer olan Acıbadem'deki evdir:

“Acıbadem'de, üç katlı bir evin giriş katında, Baretta ile birlikte kalıyordum” (DD, s.26).

Şant-Ajans adlı gayri resmi bir ajansı ve Umur Samaz adlı komşularının Havana adlı köpeklerini fidye almak için kaçırma olayları bu evde gerçekleşse de ev sadece dekor olarak kullanılarak ayrıntılı bilgi verilmez.

Nuh Tufan, Umur Samaz ve köpeği Havana'nın kurşunlanmasından sonra Acıbadem'deki evinden birkaç hafta sonra Kuzguncuk'ta iki katlı ahşap bir eve taşınır:

“İki cihanda yüzü gülesi İbrahim Kurban'la birlikte bana kiralık ev ararken Kuzguncuk'ta iki katlı ahşap bir binaya rastladık. İçeriye girdiğimizde bizi küçük bir meyve çuvalını andıran Taliha Teyze karşıladı.” (DD, s.44).

Konservatuara devam edemeyen ve Şant-Ajans gibi alengirli işlerden (DD, s.63) vazgeçen Nuh Tufan çöpten çıkarılan eşyaların satıldığı bir dükkân açmaya karar verir:

“Sağdan soldan borç harç denkleştirdiğim üç-beş kuruşla Kadıköy'de, burjuvaların birinden çıkıp diğerine girdikleri kafeterya ve barların sıralandığı Soyut Sokak'ta döküntü bir dükkân kiraladım. 50 metrekarelik, tahta döşemeli, dikdörtgen şeklindeki bu dükkânı kısa sürede Ray Bradbury'nin Tiyatrosuna çevirecektim.” (DB, s.63).

Nuh Tufan'ın açtığı işyeri olgusal olarak açık-geniş mekân olarak nitelendirilebilir. Burada herkesin imrendiği bir işi yaptığını düşünür. Nuh Tufan'a göre yararlı bir iş yapmaktadır.

“Söz konusu işe yarar şeyler üzerine bir iş kurmuştum ve iyi de yapmışım. İlk insanlar iğrentiyle yarışan bir merakla geliyorlardı dükkânıma. Çöplük’ten sahiden öğreniyorlar mıydı? Bence hayır. Yolda yürürken rastladıkları çöp karıştıran kimselere gizliden gizliye imreniyorlardı. Çöpler belirsizlikler ve imkânlarla doluydu.” (DD, s.65).

Yazar mekânları verirken bunlar üzerinde fazla durmaz. Mekânların geniş bir betimlemesi yapılmayıp bunlar daha çok isim olarak verilip olaylar aktarılır. Yazarın neden betimleme fazla yapmıyor sorusuna verdiği cevap şöyledir:

"Victor Hugo ya da Dostevyski'nin eserlerine baktığımız da günümüz kitaplarına kıyasla daha hacimli oldukları gözükür çünkü orada şehirler tasvir edilir. Sokaklar, evler, insanlar ince ince anlatılır. Çünkü o şehri görmemiş ve muhtemelen hiç görmeyecek, çünkü uçak yok, tren yok, internet yok, televizyon yok insanlarda onu okuyacak ve orada bir takım detayları fark etmeleri istenir. Bugün Newyork denildiğinde ya da safari denildiğinde zihnimizde canlanan bir takım şeyler var. Dolayısıyla roman kendiliğinde biraz hızlanmış. Çünkü romanlarda o tasvirler yoktur. Safari dersin tasvir etmezsin... Çünkü bunu herkes her gün ekranda görür. Dolayısıyla roman ister istemez biraz hızlanmış. Tasvirlerin seyrilmesiyle ve romanda genel bir takım değişiklikler olmuştur."¹⁶

Yazar böylece birtakım gelişmelerin hayatı hızlandırdığı gibi romanı da hızlandırdığını, insanların zihninde zaten var olan birtakım şemaların tekrardan uzun uzun anlatılmasına gerek olmadığını söyler. Uzun betimlemelerin okuyucu yavaşlattığına inanır.

3.1.7.Kişiler dünyası

Nuh Tufan

Eserin başkışisi konumunda olan ve olayları iki bölümde nakleden kahramandır. İsim itibariyle Kur'an'ı Kerim'de geçen Hz. Nuh'un tufan kıssasını hatırlatır. Hz. Nuh peygamber, Allah'ın emriyle yaptığı gemi sayesinde kendisine inananlar ile beraber büyük tufandan kurtulur. Yazar bu kıssanın başkışisi konumunda bulunan Hz. Nuh peygamberin adını ve olay konumunda bulunan "Tufan'ı" birleştirmek suretiyle kahramanın adını oluşturur. Hz. Nuh yaptığı gemi sayesinde kurtulurken, Nuh Tufan ise arkadaşının icadı olan maske sayesinde hayatını kurtarır.

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=QLiKlqeRnpI> Erişim Tarihi: 12 Ocak 2017.

Nuh Tufan, yetimhanede büyümüş şizofren, sürekli halüsinasyonlar gören albino, şakacı bir gençtir. "Genetik bir bozukluk olan albinoluk deri, saçlar ve bedenin öbür bölümlerini etkileyebilir... albinolarda (gerek insan, gerek hayvan) deri çok ince ve beyazımsı (ya da hafifçe pembe) kıllar (ya da tüyler) beyazdır."¹⁷ Kahramanın albino olması insanların ona karşı davranışlarını zaman zaman etkileyebilmektedir. En yakın arkadaşı Baretta'nın annesi bu insanlardan bir tanesidir:

"Baretta'nın annesi, albino olduğum için bana kanserli filanmışım gibi davrandı; ona, limon beyazı tüylerim ve muşamba pembesi suratımla her an ölecekmiş gibi görüldüğümünden eminim." (DD, s.62).

Kahraman dış yapı olarak kendini çirkin gören biridir. Albino olduğu için saç, kaşları ve kirpikleri bembeyazdır:

"Fotoğraf makinesinin fişini bilgisayarın klavyesine takıyor ve fotoğraflarımı monitöre aktarıyor. Allah'ım ne de çirkinim! Upuzun bir surat, sipsivri bir burun, bembeyaz saçlar, kaşlar, kirpikler!" (DD, s.38).

Nuh Tufan'ın albino olması onun hayatını olumsuz etkileyen bir durumdur. Bu yüzden kimse tarafından evlatlık alınmaz. Hayatını yetiştirme yurdunda geçirmek zorunda kalır:

"Yetimhanedeyken, albino olduğum için kimse beni evlat edinmeye yanaşmamıştı." (DB, s.112).

Yaşadığı olaylar itibarıyla küçükken hayata atılmış, girişken, muzip bir karakterdir:

"Benim adım, Nuh Tufan. Önümüzdeki Perşembe bir buldozerin üzerine bırakılmış bir demet papatya görürseniz, biliniz ki onu sizin için oraya ben bıraktım, çekinmeden alınız. [Tamam, şakaydı.]" (DD, s.20).

Kahraman şizofren ve sürekli halüsinasyonlar görür. Bu onun hayatını o kadar etkilememektedir zira kendisi de hastalığının farkındadır:

"Bende atipik şizofreni var ve sürekli halüsinasyonlar görüyorum. Fakat hepsi bu. Yani garson felçli olmayabilir, duvarlarda kertenkeleler cirit atmıyor olsa gerek ve limonata bardaklarında yüzen Japon balıkları da muhtemelen var değiller." (DD, s.21).

¹⁷Wikipedia, *Albinizm*, Erişim Tarihi: 22 Mart 2017, <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Albinizm>.

Kahramanın yer yer yaptığı konuşmalarından onun fiziksel özelliklerini öğrenilir. Tufan'ın, İbrahim Kurban'ın yaptığı maskeyi denerken onun mavi gözlü olduğunu anlaşılr:

"Kutudaki lensleri güçbelâ takıyor ve uçuk mavi gözlerini uçuk mavi mavi gözlerime diyor." (DD, s.40).

Kahramanın yaşadığı olaylar onun karakterinin de şekillenmesine yol açar. Yetiştirme yurdunda büyüyen Nuh Tufan, yapı olarak ağlamayan bu yüzden yurttan kaldığı yıllarda çok dayak yemiş biridir:

"Ben de asla ağlamıyorum. Tam da bu yüzden yetimhanedeki ve yetiştirme yurdundaki dayakçı görevlilerin, o iğrençlik lanetine tutulmuş kabadayılardan kaç kere hışmına uğradım." (DD, s.50).

Nuh Tufan, herkeste iyi bir izlenim bırakabilmektedir. Nitekim sonradan olaya dâhil olan Habip Hobo bile bu duruma şaşırır:

"Kimdi bu Nuh Tufan? Çevresindekileri nasıl bu kadar etkileyebiliyordu? Yakışıklı sayılmazdı, gerçi düzgün bir yüzü vardı fakat işte albinoydu. Karizmatik değildi. Gözünü yetimhanede açmış, yetiştirme yurdunda büyümüşü. Kimseye güvenmediği halde herkesin güvenini kazanmayı nasıl başarıyordu?" (DD, s.176).

Kahramanın yaşantıları onun romandaki davranışlarıyla uyumludur. Okulda, yurttan ya da yaşadığı yerlerdeki girişkenlik özelliği aynen romanın tamamına yansır. Olayların merkezinde yer alan Tufan, her beladan bir şekilde kurtulur.

İbrahim Kurban

Kitabın ikinci bölümün anlatıcısı olan İbrahim Kurban, roman başkahramanı Nuh Tufan'ın en yakın arkadaşıdır. İbrahim Kurban ismi yine bize Kur'an'daki başka bir kıssayı hatırlatır. Hz. İbrahim'in Allah'a verdiği söz itibarıyla oğlunu kurban etmek isterken, Allah ona bir kurban göndererek oğlunu kurban etmesini engeller. Olayın merkezindeki Hz. İbrahim peygamberin ismi ve olay durumunda olan kurban kelimeleri birleşmek suretiyle *İbrahim Kurban* karakterinin ismi oluşur.

Kahraman, anlatıcısı olduğu ana bölümün her alt bölümüne çeşitli tahminler yaparak başlar:

"Girdiğiniz lokantanın bir yerinde Karınca Duası'nın asılı olması ihtimali 2'de 1" (DD, s.145).

"Bir uçurumdan aşağı bakmanız ihtimali 684'te 1" (DD, s.147).

"Bir maymunun fırlattığı bir cisimle yaralanmanız ihtimali 37'de 1" (DD, s.151).

"Bu yıl estetik operasyon geçirmeniz ihtimali 1247'de 1" (DD, s.155).

"Bu yıl, çiğneyip tükürülmüş bir sakızın pantolonunuza yapışması ihtimali 35'te 1" (DD, s.164).

Nuh Tufan'ın en yakın arkadaşıdır ve romandaki olayların başlamasına neden olan kişidir. Nuh Tufan, liseden sınıf arkadaşı olduğu İbrahim Kurban'ı şu şekilde tanımlar:

"Liseden sınıf arkadaşım olan, Allah'ın sevgili kulu İbrahim Kurban, konservatuar binasının önünde beni bekliyordu. Kumral, uzun boylu, zayıf yapılı, bebek yüzlü ve kalın sesli arkadaşım." (DB, s.21).

İbrahim Kurban doğuştan zengin, çeşitli üniversite bölümlerinde okumuş ve okulu ciddiye almayan biridir:

"İbrahim Kurban bir yıl kimya, bir yıl tıp bölümlerinde okudu. Halen, güzel sanatlar lisesinin heykel bölümünde öğrenci. Okulu hiçbir zaman ciddiye almadı. Ve sanırım onun da benim de asla diplomamız olmayacak." (DD, s.22).

İbrahim Kurban, maddi durumu iyi olan biridir aynı zamanda yaşadığı yerin tam olarak en iyi betimlemesinin yapıldığı kişidir:

"İbrahim Kurbanların evinin salonunda bizi elini kılıcına atmış bir eski zaman paşası karşılıyor: 1 metreye 2 metre, tuval üzerine yağlı boya. Kuyruklu piyanonun etrafından dolanıp Xanudu'ya çıkıyoruz. L şeklinde, kocaman bir oda burası. Tavan, kenarlara doğru biraz alçalıyor. Enlemesine uzun iki pencereden birinin yanında balkona açılan kapı var. Tavana kadar yükselen kitaplıklardan kitaplar taşıyor. Çivit mavi kanepede ve kapağı açık elbise dolabında bile kitaplar yığılı. Üzerinde son model bir bilgisayar olan eski tarz çalışma masası da kitaplardan görünmüyor." (DD, s.37).

Aynı zamanda dindar olan kahramanımız ailesi istemese de dedesinin vasiyetine uyarak genç yaşta sakal bırakarak dine yönelen biridir. Nitekim ailesi bu durumdan huzursuz olur:

"Benim durup dururken 'Bu genç yaşta' şadırvanlara, mescitlere koşmam, aile içinde huzursuzluğa neden oldu." (DD, s.152).

İbrahim Kurban, önemli bir buluş icat eder. Bu buluş romanın kırılma noktasıdır, olaylar bu icattan sonra başka bir hal alır ve romanın asıl konusu başlar. Yalnızca iki fotoğrafına sahip olduğu bir insan yüzünün gerçeğe eş bir maskesini yapabilmektedir bunu en yakın arkadaşı Nuh Tufan'a anlatır:

“Deri ve kılları yapay olarak üretmekten söz ediyorum... Herhangi birinin cepheden ve profilden çekilmiş birer fotoğrafını Shaphantom programına aktardıktan sonra, ayrıntıları içeren üç boyutlu bir kalıp hazırlamak zor olmuyor.” (DD, s.24).

Bunu öğrenen Nuh, kendilerine bir iş icat eder ve iş adamlarına özel bir dergiye ilan verir. İki yerde birden olmak isteyen, meşgul insanlara yardım edebileceklerdir.

İbrahim Kurban yüzünden Nuh Tufan’ın başı belaya girse de kahramanımız Nuh Tufan’ı da kurtaran yine İbrahim Kurban’dır. Ajan Habip Hobo ile anlaşarak Nuh Tufan’ı ölümden kurtarır.

Habip Hobo

Romanın üçüncü bölümünün anlatıcısı olan Habip Hobo orta boylarında bir ajandır. Nuh Tufan onu dış görünüşü hakkında şunları söyler:

“Cenaze namazı sırasında, yanımda duran orta boylu, güneş gözlüklü, pardösülü adamlar her nasılsa mezarlıkta da yan yana düştük.” (DD, s.36).

Hocası Umur Samaz ile buluşacağı anda hocası tanımadığı adamlar tarafından öldürülür bunun üzerine hocasına olan gönül borcunu ödemek için bir yandan hocasının katillerini öğrenmeye diğer yandan ise hocasının Nuh Tufan ile ilgili yazdığı kitabı tamamlamaya çalışır:

“Umur Samaz, üniversitede hocamdı onun referansıylay davet edilmiştim. Umur Samaz, Gizli Servis’in özel danışmanıydı.” (DD, s.173).

Hocasının öldürölmesinden sonra Nuh Tufan ve İbrahim Kurban’ı çeşitli kılıklarda takip etmeye başlar. Takip Habip Hobo’nun, İbrahim Kurban tarafından yakalanmasına kadar devam eder:

“İbrahim Kurban 14’lüyü kafama dayadığında içimden ‘Bravo Habip Beyciğim, gene başardınız!’ dedim.” (DD, s.169).

Habip Hobo, İbrahim Kurban tarafından yakalanınca Ferruh Ferman’ın yerine Nuh Tufan’ın öldürölceğinin anlaşılması üzerine işbirliği yaparlar. Bu iş birliği Nuh Tufan’ın hayatını kurtarır:

“Ferruh maskesinden kurtulmuş bir adam elini uzatıp: ‘Habip Hobo. Hayranınızım Nuh Bey, hakkınızda bir kitap yazıyorum,’ filan dedi. Meğer bu zat, Umur Samaz cinayetini araştıran ve bu arada benim peşimde dolanan bir gizli ajanmış. Pembe’yle zaman zaman birlikte çalışıyorlarmış. Dilara

Dilemma'nın bu geceki çatışmaya onurlandırmasını o engellemiş. Can güvenliği uğruna Dilara'yı, maceramızdan şutlamış! Son dakikada oyuncu değişikliği!" (DD, s.262).

Ferruh Ferman

Romanın dördüncü bölümdeki anlatıcısı Ferruh Ferman'dır. Arkeoloji bölümünü bitirip işsiz kalır:

"Mektep bitmişti ve kuruşa kurşun atıyordum. Tığ-ı teber şah-ı merdan kalmıştım ortalıkta. Arkeolog olmuştum fakat ne Indiana Jones ne de Ekrem Akurgal [1911- 2002] idim." (DD, s.223).

İşsiz kalınca kendisine âşık olan arkadaşı, Rıza Silahlıpoda'nın kardeşi Roza Silahlıpoda ile evlenir. Fakat Roza'nın abisi Rıza Silahlıpoda, bir işe sahip olmayan ve kendi parasıyla geçinen Ferruh Ferman'dan bir iş kurmasını, her türlü sermayeyi karşılayacağını söyler. İş bulamayınca fabrika kurmaya razı olur. Bu sırada Roza hamile kalır. Bir çocuk bezi fabrikası kurmaya karar verirler. Rıza Silahlıpoda kendisine Dr. Tornado isimli bebek bezi fabrikasını açar. Birkaç ay sonra Roza'nın karnındaki kitlenin bir bebek değil, Roza'nın kanser olduğu anlaşılır. Roza çok üzülür, depresyona girer daha sonra geçirdiği bir kazayla komada kalır.

Ferruh Ferman, Dilara Dilemma ile tanışır. Birbirlerine âşık olmasalar bile, ihtiyaçları vardır. Bir süre sonra, Ferruh'un Dilara ile ilişkisini anlayan Rıza Silahlıpoda, Dr. Tornado şirketinin 10. yıl kutlamalarında Ferruh'u öldürtmeye karar verir. Bunun üzerine kendisi yerine Nuh Tufan'a kendi maskesini giydirerek bu olaydan kurtulmak ister.

Ferruh Ferman, Nuh Tufan'dan, yapacağı maskeyle kendisinin yerine geçmesini isteyen kişidir. Nuh Tufan onun fiziksel özelliklerini şöyle tanımlar:

"Ferruh Ferman'ın sivribiber yeşili gözleri var: Yüzünden; pusmuş, saldırıya hazır bir kedinin gülünç fakat esrarlı fiyakasını yansıtan gözler. Gözlerinin altında mor nikâh şekeri torbacıkları. Fırlak elmacık kemikleri, uzun favoriler, kısacık top sakal... Düzgün fakat nursuz bir surat. Yine de gülüşü onu aniden masum bir sincaba döndürüyor." (DD, s.51).

Nuh Tufan, Ferruh Ferman'ın maskesiyle huzurevindeki annesini ve tımarhanedeki kız kardeşini ziyaret eder, çeşitli toplantı ve kutlamalara katılır, Ferruh'un sevgilisi Dilara Dilemma ile vakit geçirir.

“Dr.Tornado’nun gelirleri giderek artmasına rağmen, tımarhanedeki bacısının intihara teşebbüs etmesi de dâhil birçok şey Ferruh Ferman’ı fazlasıyla hassaslaştırmış. Psikiyatri, bir süre işten güçten el çekmesini tavsiye ediyordu. O da, en azından önümüzdeki pazara, DR. Tornado’nun 10. Kuruluş yıldönümünün kutlanacağı geceye kadar kendisinin yerine geçmemi istiyordu. Kutlama hazırlıkları sürerken, işleri bırakıp gitmesi ancak benim sayemde mümkünmüş. Bu süre zarfında Dilara Dilemma da dâhil her şeyi idare edebileceğimden eminmiş.” (DD, s.93).

Merakına yenik düşen Ferruh Ferman, Dr. Tornado şirketinin 10. yıl kutlamalarına kılık değiştirerek gider ve orda sol omzundan yaralanır:

"Omzuma saplanan bir kurşunun etkisiyle savrulup dönerek yüzüstü yere düşüyorum." (DD, s.255).

Roman sonunda Ferruh olaylardan yaralı olarak kurtulur. Kendisini anlatıcı olduğu kısımda öleceğini düşünür ve son sözleri kendisi söyleyip olay akışını sonlandırır:

"(...) Son olarak, 'Şimdi Rıza'nın köpeklerinden biri gelip enseme şarjör boşaltacak,' diye düşünüyorum. Ve film kopuyor." (DD, s.255).

Pembe Panter

Nuh Tufan’ın ortaokulda âşık olduğu unutamadığı kişidir. Romanda başta belli bir aksiyon içinde yer almasa da romanın sonlarında ortaya çıkıp kahramanın hayatını kurtarır:

“Ortaokuldayken bir kıza âşık olmuştum: Pembe Pepe. Kız harbiden pepeydi, yani dudak harflerini söylemekte zorlanıyordu. Kekemeler ise damak harflerini telaffuzda güçlük çekerler. Ah Pembecik, nasıl da ufarak, cimcime, dört göz bir kızcağızdı; ailesi yoksul mu yoksuldu.” (DD, s.52).

Pembe Pepe, Nuh Tufan’ın ortaokulda sevdiği kız, romanın ilerleyen sayfalarında Pembe Panter olarak ortaya çıkar:

“50 dakika sonra kurtarıcımız geldi: Pembe Panter! 28 yaşında, 1.70 boyunda, uzun saçlı, diş macunu reklamlarındaki gibi otuz iki dişiyse bembeyaz gülen bir afet.” (DD, s.186).

Pembe Panter, romanın sonunda Dilara Dilemma kılığına girmiş olarak Nuh Tufan’ın karşısına çıkar ve kahramanımızın hayatını kurtarır. Maskesini çıkardığı zaman Nuh Tufan, onun ortaokul aşkı Pembe Panter olduğunu anlar:

“Dilara başını yere dayayıp boynunu kaldırdı ve gözlerimin önünde, iki eliyle birden kafasındaki maskeyi söktü! Şoka girmiştin! Maskenin altındaki yüz... Aman Ya Rabbim! Bu gerçek olamazdı! Çarpılmıştım! Neredeyse gözlerim

yuvalarından fırlayacaktı! Dilim ağzımın içinde kendiliğinden hareket etti: Pembe Pepe!” (DD, s.261).

Yaşanılan son çatışmadan sonra Nuh Tufan'ın parmağının kopması üzerine Pembe, onu alır ve bir torbaya koyar ve Tufan'la aralarında evlenileceğine dair bir konuşma geçer:

" 'Ne yapıyorsun Pembe?'

'Parmağı sağlama alıyorum, Nuhcuğum, bakarsın yüzük takmak için filan lazım olur...'

'Bu bir teklif mi?' " (DD, s.263).

Pembe Panter'in geçmişine dair bilgileri yine Nuh Tufan bildirir. Aslında nükleer fizikçi olan Pembe, bu işinden ayrılıp Gizli Servis'e girmiştir:

"Nükleer fizikçi Pembe, Gizli Servis'e girmiş. Ona, 'Panter' soyadından başka hiçbir şey bırakmamış olan kocasıyla dört yıldır ayrı yaşıyorlarmış. Pepelikten tamamıyla kurtulmuş." (DD, s.261).

Dilara Dilemma

Dilara Dilemma ile Nuh Tufan'ın ilk karşılaşmaları romanın ilk sayfalarında bir otobüste gerçekleşir. Bu görüşmeden sonra Nuh Tufan, Dilara Dilemma'ya âşık olur. Bu ilk karşılaşmada Nuh Tufan, onu çok masum bulur:

“Peygamberin otlattığı kuzular kadar masumdu.” (DD, s.15).

Dilara Dilemma, Ferruh Ferman adlı bir iş adamının sevgilisidir. Kahraman bunu ancak iş adamı Ferruh Ferman kılığına girdiğinde anlar:

“Bu yüz, birkaç hafta önce otobüste rastlayıp, Allah biliyor ya, ilk bakışta gönlümü kaptırdığım ve bana pas vermeyen kıza aitti!” (DD, s.85).

Nuh Tufan, Dilara Dilemma'ya ait özellikleri öğrendikçe aktarır. Dilemma, yeni mezun olmuş bir ressamdır:

“Dilara Dilemma ise Mimar Sinan Üniversitesi'nden yeni mezun olmuş bir ressammış.” (DD, s.92).

Dilara, Ferruh Ferman kılığında olan Nuh Tufan ile zaman geçirmeye başlar. Dilara bunun farkında değildir, fakat bu durum Dilara ile zaman geçirmek Nuh Tufan'ın hoşuna gider:

“Dilara Dilemma ile harika vakit geçiriyorduk. Resim sergilerinden tiyatrolara koşuyorduk. Sinemalardan uçup kitapçılara konuyorduk.” (DD, s.97).

Dilara Dilemma'nın Nuh Tufan'ın eski ev arkadaşlarından Baretta ile ilişkisi vardır. Nuh Tufan bunu Barette'ye uğradığı zaman anlar:

“Kapıdan içeri Dilara Dilemma girdi! Şoke olmuşum. Mor gözlerimi Dilara Dilemma'dan ayıramıyordum. Baretta'nın sesini vızıltı şeklinde duyuyordum. Dilara Dilemma gözlerimin içine bakarak bize yöneldi. Allak bullak olmuşum. Kız beni tanı mıyordu ki. Yani, Ferruh Ferman kılığında olmadığım halde neden bana bakarak yanıma geliyordu? Dilara Dilemma ellerini Baretta'nın omuzlarına koydu, Baretta da dönüp kıza baktı: 'Ah, sevgilim hoş geldin, bak seni kiminle tanıştıracam. Bu, sana sözünü ettiğim 'Kaptan' yani sahnedeki asi, yani Nuh Tufan” (DD, s.109).

Dilara Dilemma'nın romanda iki kişiyle ilişkisi bulunur. Bunlardan biri iş adamı Ferruh Ferman iken diğeri Nuh Tufan'ın yakın arkadaşı Baretta'dır. Bu kadar önemli bir konumda olan Dilara Dilemma, romanın sonlarında aniden kaybolur. Son olaylarda onun yerini onun kılığına girmiş Pembe Pepe yer alır.

3.2. Korkma Ben Varım

3.2.1. Eser tanıtımı

Yazarın ikinci romanı olan *Korkma Ben Varım*, birinci baskısı 2009 yılında İletişim Yayınları tarafından yapılmış olup aynı yayın evinden 14 baskısı yapılır. 424 sayfa, 4 ana bölüm ve bu ana bölümlerde kendi içinde ayrılmış çeşitli bölümlerden oluşan *Korkma Ben Varım*, dört ana karakter üzerinde kurgulanır. Bunlar; Fuat Atıf Tufa (Fu), Müntekim Gıcırbey, Şebnem Şibumi ve Hayati Tehlike'dir.

Olay insanların aşklarını mülakat ile onaylayıp gerçekten âşık olduklarına kanaat getirdikleri çiftlere AŞKart dağıtan Gönül İşleri Bakanlığı heyetinin makineli tüfeklerle taranması ve bunun etrafında gelişen aşklar, mafya hesaplaşmaları etrafında gelişir. Bakanlığın basın müşaviri Fu, Gangster Hayati'nin Gönül İşleri Bakanlığı başvurusundan sonra aldığı olumsuz yanıt sonucunda bakanlığa yapılan kanlı saldırıyı düzenlediği sonucuna varır. Gıcırbey ise âşık olduğu kadının böyle bir mafya adamının elinde zarar görmemesi için Fu ile işbirliğine girer. Ve bu mücadele içerisinde Hayati Tehlike ile Şebnem arasında bir aşk başlar. Bu karakterlerin yanı sıra mafya Atom Bombacıyan'ın sağ kolu Abidin Dandini, Hayati Tehlike'nin 'beyin gücü' denilen özel bir yeteneğe sahip (KBV, s.366) oğlu Gerçek, Şebnem'in eski Emniyet Müdürü olan babası Şerif Şibumi, Abidin Dandini'nin sevdiği Leyla Kalahari gibi yan karakterler ile desteklenen ve bunların aralarındaki olaylar anlatılır.

3.2.2. İsim içerik ilişkisi

Roman, ismini kahramanların zor durumda kaldıkları anlarda söyledikleri cümleden alır.

Kendisini Şebnem Şibumi'ye Enver Paşa olarak tanıtan Hayati Tehlike'nin hayvanat bahçesini gezdikleri sırada Müntekim Gıdırbey ve adamlarının onlara ateş etmesi üzerine Hayati Tehlike'nin, Şebnem Şibumi'ye *Korkma Ben Varım* (KBV, s.17-384) demesi ve romanın başka bir yerinde okul arkadaşları Ertan Taner'in Fuat Atıf Tufa ve Gıdırbey'i dövmeleleri üzerine Gıdırbey'in, Fuat'a *Korkma Ben Varım* (KBV, s.55) demesinden ileri gelir.

3.2.3. Olay örgüsü

Korkma Ben Varım romanı; Fuat Atıf Tufa (Fu), Müntekim Gıdırbey, Şebnem Şibumi, Hayati Tehlike gibi dört ana karakterin yanında Ruhiye Teyze, Cin Jajha, Sudanlı Doktor Abdülcabbar, Atom Bombacıyan, Gıdırbey ailesine padişahın yadigârı (KBV, s.139) olan papağan Huduni, Kevser, Kedi Nefertiti gibi karakterlerden oluşmakta ve bu karakterlerin ağzından anlatılır.

Birinci bölümün anlatıcısı tek başına iktidara gelen Performans ve Azim Partisi'nin kurduğu Gönül İşleri Bakanlığı'nın basın müşaviri olan Fuat Atıf Tufa'dır. Romandaki olaylar kahramanın gördüğü rüya ile başlar. Bütün romandaki olaylar bu rüyanın gerçekleşmesiyle başlar. Romandaki olay örgüsü şöyledir:

Birinci bölüm

Fu

Tek başına iktidara gelen Performans ve Azim Partisi'nin kurduğu Gönül İşleri Bakanlığı'nın basın müşaviri Fuat Atıf Tufa, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde tatil yaparken rüyasında bakanlık heyetine saldırı düzenleneceğini görür. Bakanlığın özel kalem müdürü Ezel Beyi arar. Ezel Bey'in rüyayı ciddiye almaması üzerine Fu, Ankara'ya bilet bulamayınca İsrail'e askeri bot taşıyan bir kargo uçağıyla Tel-Aviv'e gider. Fu'nun bindiğı uçak Filistin İntikam Tugayı tarafından ele geçirilir; fakat kendisi Müslüman olduğu için serbest bırakılır.

Fu, Ankara'ya bakanlık binasının önüne geldiğinde Bakanlık Heyeti'nin tüm azalarının öldürüldüğünü görünce cinayeti aşkı bakanlık tarafından onaylanmamış biri tarafından işlendiğini düşünür ve Bakanlığın arşiv dosyalarına girip aşkı teyit edilmeyenlerin listesini inceler.

Fu, bir gece evinde Turgut Rulet adlı, bir kiralık katil tarafından saldırıya uğrar. Bu saldırıyı bertaraf eden Fu'ya saldıran kiralık katil, Bakanlık Heyeti'ni Hayati Tehlike adlı birinin katlettiğini söyler. Fu, Turgut Rulet'in cesedini arabayla alıp bir yer altı çarşısının merdivenlerinden atar.

Hayati Tehlike'yi araştıran Fu, onun âşık olduğu kişinin, Şebnem Şibumi olduğunu öğrenir. Şebnem Şibumi, aynı zamanda Fu'nun liseden arkadaşı olan Gıcırbey'in sevdiği kişi olduğu için Hayati Tehlike'nin Gıcırbey'i öldüreceğini düşünerek ona ulaşmak ister.

Bakanlık heyetinin cenaze namazına katılan Fu, cenazede birbirlerine Kızılmaske, Uçan Kız, Mister Spock, Tarzan, Tom Braks, Dracula, Kedi Kadın diye hitap eden insanlarla karşılaşır ve bunlar onun dikkatini çeker.

Ankara'dan İstanbul'a gitmek için trene binen Fu, bindiği trende yine Kızılmaske, Uçan Kız, Mister Spock, Tarzan, Tom Braks, Dracula ile karşılaşır. Yolculuk sırasında ızbandut gibi bir adam Fu'yu öldürmek ister. Fu, adamı öldürüp rayların üstüne atar. Bu yolculukta cenazede gördüğü ilginç isimli insanlarla tanışır ve adamların isimlerinin nedenini 1970'lerde oynadıkları fantastik filmlerden aldıklarını öğrenir.

Fu, Kadıköy'de annesi ile görüşür. Fuat Atıf Tufa, annesi ile beraber markette alışverişlerinde aldıkları poşetlerde çıkan "Riski biz üstlenelim, siz intikamınızı alın. Salı öğleden sonra saat 15.00'da, Beşiktaş'taki Üsküdar vapur iskelesinin karşısındaki telefon kulübelerinden, caddeye yakın olanına buyurun, ayrıntıları konuşalım." (KBV, s.112) notuyla karşılaşır, bu romanın kırılma noktalarından bir tanesidir. Fuat Atıf Tufa bu adrese gider, telefondaki adamla konuşur ama anlaşılamazlar. Yapılan bu kısa konuşma ile yazarın Fu'ya yüklediği anlatıcı rolü biter.

İkinci bölüm

Gıcırbey

İkinci bölümde anlatıcı rolünü Müntekim Gıcırbey alır. Bu bölümde olaylar İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu olan Gıcırbey'in işe başvurması ile başlar. Müntekim Gıcırbey, Girift-Ar adlı şirkete kabul edilir ve işe başladığı gün şirket binası yanar ve kırmızı bir araba Gıcırbey'e çarpar.

Yazar kısaca Gıcırbey'in yaşadıklarını aktardıktan sonra kitabın arka kapağında misafir sanatçı olarak belirttiği, Ersin Karabulut'un çizdiği karikatür resimlerle Papağan Huduni'nin hikâyesini aktarır. Huduni, Gıcırbey'in dedesi Müntekim Efendi'ye Sultan Abdülhamit tarafından hediye edilmiş bir papağandır. Çizgi roman tarzında anlatılan bu bölümden sonra papağan Huduni sözü alır ve Gıcırbey hakkında bize bilgiler verir. Yazarın çizgi roman özelliğini romanına katması postmodern romanın çok sesli olma özelliklerindendir. Yine aynı şekilde bir papağının romanda konuşturulması romana fantastik bir özellik kazandırır.

Bölümün devamında papağan Huduni sözü alır. Gıcırbey'in evde olmadığı bir günde hırsızlar, Müntekim Gıcırbey'in evine girer, bu sırada Gıcırbey'in evde olduğunu sanan komşu kızı Ruhiye Teyze'nin torunu Kevser, Gıcırbey'e yemek getirirken hırsızlar tarafından boğazı kesilerek öldürülür. Eve gelen Gıcırbey, Kevser'in cenazesi ile karşılaşır yere düşer. Gıcırbey, hastaneye kaldırılır. Bu olaylara tanık olan ve Kevser'e âşık olan Papağan Huduni, Kevser diyerek, ölür.

Komşu kızı Kevser'in öldürülmesi romanın bu bölümün önemli kırılma noktalarından bir tanesidir. İşini kaybeden, evinde komşu kızı Kevser, hırsızlar tarafından öldürülen Gıcırbey'in hayatı Ruhiye Teyze'nin intikam alma isteği nedeniyle değişir.

Kevser, gömüldükten sonra Gıcırbey'in babası Recai Gıcırbey'in oğlunu ziyaret eder. Gıcırbey, babası Recai Gıcırbey'e her şeyi anlatır.

Ruhiye Teyze, Gıcırbey'e evini soyup, Kevser'i öldürenleri bulduğunu söyler ve verdiği tozu onların üstüne saçmasını ister. Gıcırbey, yaşlı kıyafetiyle Ninja Kırathanesi'ne gider. Kırathanede Ruhiye Teyze'nin tarif ettiği Kevser'in katillerini bulan Müntekim Gıcırbey, Ruhiye Teyze'nin verdiği ilacı katillerin üstüne

serper. Katiller birbirine girip suçlarını itiraf eder. Gıcırbey, Ruhiye Teyze'ye katilleri nasıl bulduğunu sorar. Ruhiye Teyze, Gıcırbey'e katilleri cini Jajha sayesinde bulduğunu söyler.

Gıcırbey, Ruhiye Teyze'nin Jajha adında bir cinle konuştuğunu öğrenince aklına bir fikir gelir. Ruhiye Teyze'ye Jajha sayesinde haksızlığa uğrayan insanlara yardım etmeyi teklif eder. Böylece hem haksızlığa uğrayanlara yardım edecek hem para kazanacaklardır. Başta Ruhiye Teyze bunu reddetse de Gıcırbey, "halkın malını zorla elinden alan zorbalara karşı, savaştan zayıfları koruyan" (Baba, 2007: 103) Köroğlu'ndan mısralar okuyarak onu ikna eder. Gıcırbey, market paketlerine kendi broşürlerini yerleştirir. Yardıma ihtiyacı olanlar broşürde yazılı olan saatte denilen telefon kulübesinde olacaklardır. Gıcırbey, broşürlerden birini görüp kendisinden yardım isteyen Abdülcabbar'ı yanına alır. Gıcırbey bu şekilde çeşitli işler alır. Kimliğini gizlemek içinde çeşitli marketlere hazırladığı broşürler bırakır.

Bu bölümün ikinci kırılma noktası Gıcırbey'in, Şebnem Şibumi ile tanışmasıdır. Şebnem Şibumi'de markette bulduğu broşür sayesinde telefon kulübesine gelir. Gıcırbey, ona yardımcı olmaya çalışırken ona âşık olur, ona olan aşkını ispatlamak için Gönül İşleri Bakanlığı'na başvurup AŞKart alır.

Bu bölümde birçok olay üst üste gelir. Önce Şebnem Şibumi ortadan kaybolur daha sonra Ruhiye Teyze'nin cini Jajha ölür. Gıcırbey çaresiz kalır bir sabuna Şebnem'in kendisine âşık olması için “ŞEBNEM” yazıp Şebnem Şibumi'nin bahçesine gömer; ama işe yaramaz. Telefon kulübesine gelen biri kendisinden Abidin Dandini'yi vurmasını isterken bu kişi vurulur.

Gıcırbey, Şebnem Şibumi'nin yokluğuna dayanamaz. Onun oturduğu sokağa gider. Şebnem Şibumi'yi başka bir adamla görür. Şebnem Şibumi'yi evine bırakan adamı Abdülcabbar ile beraber takip eder. Adamı dövmek isterken dayak yerler. Bu arada Gıcırbey'in eski dostu Fu, Müntekim Gıcırbey'in evine gider. Gıcırbey'e Gönül İşleri Bakanlığı Heyetini öldürenin Şebnem Şibumi'nin yanındaki adam yani Hayati Tehlike olabileceğini söyler ve Hayati Tehlike'yi öldürmek için anlaşırlar.

Üçüncü bölüm

Şibumi

Üçüncü bölümün anlatıcısı; tarihçi olan Şibumi, her alt bölümde o günkü günde tarihte olan olayları aktararak asıl konuyu anlatmaya başlar. Şibumi, bu olayları kendi penceresinden şahit olduğu kadar aktarır:

“Müntekim Gıdırbey’le 29 Mayıs günü tanıştım. Atını denize koşturan Fatih Sultan Mehmet komutasındaki Osmanlı ordusu, gemileri karadan Haliç’e sürüklüyordu [1453]” (KBV, s.235).

Şebnem Şibumi, Müntekim Gıdırbey ile tanışma sürecini baştan başlayarak anlatmaya başlar. Çalıştığı işten kovulan Şebnem Şibumi, markette bulduğu numara sayesinde Gıdırbey’e ulaşır ve ondan onu işten atan Namık Mıknatıs’tan intikamını almasını ister. Gıdırbey, kızın intikamını alır ve 22 Kasım günü Şebnem Şibumi’ye âşık olduğunu söyler. Aşkını ispatlamak isteyen Gıdırbey, AŞKart alır. Bunu üzerine Şibumi, Gıdırbey ile görüşmemeye karar verir.

Şebnem Şibumi’nin, 2 Kasım günü Enver Paşa ile tanışmasıyla beraber, ona âşık olur ve Gıdırbey’i hemen unuttur. Enver Paşa da onun kalbini kazanmak için çeşitli oyunlar yapar. 27 Kasım günü Enver Paşa, bir kâğıda yatay ve dikey çizgiler çekerek eşit büyüklükte kareler çizip her karenin içine bir harf gelecek şekilde “ŞEBNEM ŞİBUMİ ENVER PAŞAYI SEVİYOR” yazıp harfleri 1’den 30’a kadar numaralandırıp makasla kareleri ayırması ve âşık olmaya yakınlığı her an için kuponlardan bir tanesini geri vermesini ister.

1 Aralık günü Şibumi ve Enver Paşa sinemaya gider. Enver’den etkilenen Şebnem, Enver Paşa’ya ilk harf olan Ş-1’i verir. Bu sırada Gıdırbey, Şibumi’ye e-postalar atar. Kadıköy’de Şebnem ve Şibumi’nin buluşmaları sırasında Enver Paşa, yorgancı olduğunu söyleyip yorgan hediye eder. Şebnem tekrardan etkilenip Enver’e ‘E’ harfini verir.

9 Aralık günü Western adlı bir spagetticide Şebnem, babasının eski Üsküdar İlçe Emniyet Müdürü olduğunu söyler. Adı Şerif Şibumi olan ünlü bir polistir. Bu sırada Şebnem, tarih dersi verdiği arkadaşı Leyla Kalahari’ye Enver’i ve onunla yaşadıklarını anlatır.

Diğer bölümlerde olduğu gibi bu bölümde de yazar yeri geldiğinde başka kişilere de yer verir. Bunlardan birisi de Leyla Kalahari'dir. Şebnem Şibumi'den tarih dersleri alır. Bundan sonra sözü Leyla Kalahari alır geçmiş hakkında bilgi verir.

Leyla Kalahari, Afşin'den İstanbul'a kaçmış önce bir hazır giyim dükkânında daha sonra bir mağazada tezgâhtarlığa başlar. Burada Ganimet Granada ile tanışır ve Granada gazinosunda sahneye çıkmaya başlar. Abidin Dandini, haftada üç akşam onu izlemeye gelir. Ganimet Granada'da kıskanıp Leyla Kalahari'nin bir gözüne bıçak saplar. Bunun üstüne Abidin Dandini, Ganimet Granada'yı öldürür.

Abidin Dandini, Rumeli Hisarüstü'nde bir villa tutup Leyla Kalahari'yi oraya alır. Hayati Tehlike'nin çocuğu Gerçek Tehlike'yi ona emanet eder. Abidin Dandini, Leyla Kalahari'den Şibumi'den ders almasını ve anlattığı her şeyi ona aktarmasını ister. Bu sırada Doktor Neptün Petunya, on beş günde bir çarşamba günleri bağışıklık sistemi yeterince güçlü olmadığı gerekçesiyle Gerçek Tehlike'yi muayene etmeye başlar. Leyla geçmişini aktardıktan sonra sözü tekrar Şebnem Şibumi alır.

13 Şubat günü Enver'in Şebnem'e doğum günü sürprizi yapmasıyla Şebnem, Enver'e bir kupon daha verir. 14 Şubat Enver'le Sevgililer Günü partisine gitmesiyle Enver'e bir kupon daha verir. Bu buluşmalar devam ederken 27 Şubat Gönül İşleri Bakanlığı Heyeti katledilir.

Beraber kardan adam yaptıkları bir gün de Enver'in Kardan adamın göğsüne tuğladan bir kalp yerleştirmesi üzerine Şebnem, Enver'e bir kupon daha verir. 13 Aralık günü Enver'in garson kılığına girip Şebnem'e yemek pişirmesi üzerine Şebnem, ona bir kupon daha verir. 18 Aralık beraber sihir gösterisini gitmeleri üzerine Şebnem, bir kupon daha verir. 22 Aralık günü Enver'in Şebnem'e dedesinin Çanakkale savaşlarında tuttuğu notlardan oluşan defteri hediye etmesiyle Şebnem, ona bir kupon daha verir.

7 Ocak günü Şebnem Şibumi'nin babası, Şerif Şibumi'nin boğazına, nefes borusuna sakızın kaçmasıyla beynine birkaç saniye oksijen gitmediği için komaya girer. Enver, hastanede Şerif Bey'in başında bekler. Şerif Bey'in hastaneden çıkmasıyla Şebnem, Enver'e babasının başında beklediği için 17 Ocak günü kalan 20 kuponu da vermek ister. Enver, oyunu kurallarına göre oynayacaklarını ve her olayda sadece bir kupon alabileceğini söyleyerek bunu reddeder.

Enver Bey, Şerif Şibumi ile tanışır. Bundan sonra sözü Şerif Şibumi alır. Şebnem Şibumi'nin babası eski bir polistir. Boğazına sakız kaçtıktan sonra hastane yatma sürecinde Enver, Şerif Şibumi'nin başında bekler. Şerif Şibumi, komadan çıkmasıyla beraber evine gider. Enver, Şerif Şibumi'yi ziyaret eder. Şerif Bey, Enver Bey'e AŞKart'ı alırsa kızını yürekten sevdiğine inanacağını söyler.

Şerif Şibumi, başka bir gün tabancası alıp karısına camiye gideceğini söyleyip evden çıkar ve kızı Şebnem Şibumi'yi takip eder. Bu arada Şebnem ve Enver beraber zaman geçirmeye devam ederler.

Bu bölümün sonunda Gıcırbey'in Şibumi'ye göndermiş olduğu mektuplar, "Müntekim Gıcırbey'in okunmamış mektuplarından birkaçı" başlığıyla verilir.

Dördüncü bölüm

Tehlike

Dördüncü bölüm, Hayati Tehlike'nin anlatıcı olduğu ve romanın son bölümüdür. Hayati Tehlike'nin anlatıcı olmasıyla beraber olay artık çözümlenmeye başlar. Hayati Tehlike kendisini Şebnem Şibumi'ye Enver Paşa olarak tanıtan kişidir. O da diğer anlatıcılar gibi olayları kendi çerçevesinden baştan anlatmaya başlar. Kumarda hile yaptıkları için arkadaşı Nikola ile beraber dokuzuncu kattan atılırlar. Arkadaşı ölür, kendisi sağ kalınca Nikola'nın babası onu yanına alır.

Hayati Tehlike'nin Nikola'nın mezarını ziyaret ettiği bir gün Nikola'nın babası Atom Bombacıyan'ın adamları, Hayati Tehlike'yi alır. Hayati Tehlike ve Atom Bombacıyan görüşür.

Atom Bombacıyan'ın bir kâğıda yatay ve dikey çizgiler çekerek eşit büyüklükte kareler çizip her karenin içine bir harf gelecek şekilde "HAYATİ TEHLİKE ARAMIZA HOŞGELDİN" yazıp harfleri 1'den 30'a kadar numaralandırıp makasla kareleri ayırır ve Hayati Tehlike'ye üstesinden geldiği her işten sonra kuponlardan bir tanesini kendisine vereceğini söyleyerek, kendi adamı yapar.

Hayati Tehlike'nin mafya babası Atom Bombacıyan'ın yanında işe başlamasından sonra Atom Bombacıyan, fonemik parafazi ve agrafiye (yani söylemek istediği kelime yerine ona ses itibarıyla benzeyen başka bir kelime telaffuz

etmesi) yakalanır. Bombacıyan istediği kelime yerine yani "hedef sözcükte bir ses yerine bir başka sesin kullanılması ile ortaya"¹⁸ çıkan bu hastalıktan dolayı kendini tam ifade edemez. Atom Bombacıyan, Hayati Tehlike'ye kırk yıl önce sevdiği kızı elinden alan Yadigâr Dragon'un eski bir fotoğrafını vererek ondan onu öldürmesini ister.

Hayati Tehlike'nin bütün hikâyesi, Atom Bombacıyan ile başlamaz. Hayati Tehlike'nin önceki yaşamışlıkları kendisinin yaptığı geçişlerle verilir. Bu arada Hayati Tehlike geçmişe dönerek bazı bilgiler verir:

- Hayati Tehlike'nin Nadide Dide ile evlenmesi
- Nadide Dide'nin doğum yaparken ölmesi
- Hayati Tehlike'nin çocuğunu sekreteri Kader Güler'e teslim etmesi
- Kader Güler'in İnşallah ile evlenmesi
- Çocuğunun doktoru Neptün ile görüşmesi ve Neptün'ün ona âşık olması

Bu bilgileri verdikten sonra Tehlike, günümüze gelir ve olayları kaldığı yerden anlatmaya devam eder. Onun, Şibumi ile tanışması romanın asıl aşk temasının şekillendiği önemli bir bölümdür. Zira Şebnem Şibumi ve Hayati Tehlike aşkı diğer bölümlerde anlatılan Gıcırbey'in tek taraflı, platonik aşkının ötesinde karşılıklı ve daha ciddi, duygusal ve romantik bir aşktır. Hayati Tehlike geçmişi anlattıktan sonra olayları aktarmaya devam eder.

Hayati Tehlike, Şebnem Şibumi ile tanışırken kendisini Enver Paşa olarak tanıtır. Bu bölümde Hayati Tehlike'nin çocuğu olduğunu öğrendiğimiz Gerçek Tehlike'de sözü alır ve yazarın yaratmış olduğu çocuksu bir dil ile konuşur. Gerçek Tehlike telekinezi yani maddeler üzerinde düşünce gücüyle etki yapma gücüne sahiptir. Ondan sonra sözü onun doktoru Neptün Petunya alır.

Çocuğa bakan Leyla Kalahari'nin, Gerçek Tehlike'yi hastaneye götürmesiyle Doktor Neptün Petunya, Gerçek Tehlike'nin cisimleri uzaktan hareket ettirebildiğini öğrenir. Bunun üzerine Neptün Petunya, Gerçek Tehlike'nin her hafta kontrole gelmesini ister. Neptün Petunya, çocuğun babası Hayati Tehlike'ye Gerçek

¹⁸Afazi Değerlendirilmesi, Erişim Tarihi: 31 Mart 2017, <http://ozelegitimsitesi.gen.tr/afazi-degerlendirilmesi.html>.

Tehlike'nin telekinezi gücüne sahip olduğunu söyler. Telekinezi gücü sayesinde "maddelere üzerinde düşünce gücüyle etki yapabilen"¹⁹ sıra dışı biri olan Gerçek Tehlike bu gücü sayesinde babasının hayatını kurtaracaktır.

Bütün bu olaylar romanın sonuna yaklaşıldığının ipuçlarını veriyor. Romanın başında verilen, olayların başlangıcı sayılan, Bakanlık üyelerinin vurulduğu başlangıca yaklaşmış oluruz. Sözü tekrardan Hayati Tehlike alır ve olaylar devam eder.

Roman buradan sonra Şerif Şibumi'nin Hayati Tehlike'den aşkını onaylatmasını istediği için Hayati Tehlike, Gönül İşleri Bakanlığı'na başvurur; ancak Gönül İşleri Bakanlığı, Hayati Tehlike'nin aşkını onaylamaz.

25 Şubat günü Gönül İşleri Bakanlığı saldırıya uğrar. Bu arada Hayati Tehlike, Abidin Dandini'ye adam öldürme işlerini bırakıp Şebnem Şibumi ile evleneceğini söyler. Hayati Tehlike ve Şebnem Şibumi'nin hayvanat bahçesinde dolaştıkları bir gün Gıcırbey'in saldırısına uğramasıyla Şebnem Şibumi, Hayati Tehlike'ye Gıcırbey'i anlatır.

Hayati Tehlike'nin Şebnem Şibumi'yi eve bıraktığı bir günde Gıcırbey, adamı ve polisler onu takip eder. Hayati Tehlike, onlardan kurtulmak için Boğaziçi Köprüsü'nden atlar. Hayati Tehlike bu olaydan sağ kurtulur; ama Şerif Şibumi tarafından yakalanır ve mezarlığa götürülüp yaralanır. Ondaki kurtulan Hayati Tehlike, evine gidip uykuya dalar; ama uyandığında kendini bağlanmış olarak görür. Etrafında tuhaf adamlar vardır. Bu adamlar Bakanlık heyetinin cenaze namazına katılan birbirlerine Kızılmaske, Uçan Kız, Mister Spock, Tarzan, Tom Braks, Dracula, Kedi Kadın diye hitap edenlerdir.

Hayati Tehlike'yi kaçıranların işinin çıkmasıyla Kızılmaske adlı kişi Hayati Tehlike'nin başında bekler. Başında bekleyen Kızılmaske'nin kalp krizi geçirmesiyle Hayati Tehlike, iplerinden kurtulur. Evden dışarı çıkarken Gıcırbey ve Fu'nun saldırısına uğrar. Hayati Tehlike, Gıcırbey'i vurur; fakat Fu tarafından dövülür. Tehlike, Fu'yu çatıdan atıp öldürmesiyle bundan sonra Abidin Dandini sözü alır olayları baştan anlatmaya başlar. Böylece romandaki bilinmezlikler çözümlenir. Bakanlık heyetinin katledilmesi işini aslında Abidin Dandini gerçekleştirmiştir.

¹⁹ Wikipedia, *Telekinezi*, Erişim Tarihi: 31 Mart 2017, <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Telekinezi>.

Abidin Dandini, Atom Bombacıyan'ın ölümünden sonra onun yerine Hayati Tehlike'nin geçeceğini öğrenince Hayati Tehlike'den kurtulmak için böyle bir plan yapar. Abidin Dandini, çetenin dağılmaması için Hayati Tehlike'yi zan altında kalacak şekilde Gönül İşleri Bakanlığı Heyetini öldürmüştür.

Sözü tekrardan Hayati Tehlike alır. Daha önce Gerçek Tehlike'nin anlatılan özelliklerinin sırrı burada anlaşılır. Zira Gerçek'in telekinezi gücü roman kahramanın hayatını kurtarır.

Hayati Tehlike'nin Abidin Dandini'nin onu öldürmeye çalıştığına dair isimsiz bir mesaj almasıyla oğlu Gerçek Tehlike'yi almak için Abidin Dandini'nin villasına gider. Bunun üzerine Abidin Dandini, Gerçek Tehlike'yi rehin alıp başına silahı dayar. Ona yapma diyen Leyla Kalahari'yi gözünden vurup Hayati Tehlike'ye ateş eder.

Gerçek Tehlike, kurşunu telekinetik gücü sayesinde Hayati Tehlike'nin gözlerinin arasına 5 cm kala durdurur. Hayati Tehlike'de bir hamleyle silahını çekip Abidin Dandini'yi vurur. Hayati Tehlike oğlu Gerçek Tehlike'yi de motosiklete bindirerek olay yerinden uzaklaşır.

Hayati Tehlike, Şebnem Şibumi ile buluşur ve ona Enver Paşa olmadığını gerçek adının Hayati Tehlike olduğunu söyleyip, onu oğlu Gerçek Tehlike ile tanıştırır. Eski çalışanları Kader Güler'in evine gider. Haberlerde Hayati Tehlike'nin işlediği suçlardan ötürü polisler tarafından arandığına dair bir haber vardır.

3.2.4. Bakış açısı ve anlatıcı

Romanda kurgu dört bölümde, dört ana karakterin birinci tekil anlatımına yaslanır. Bunun yanı sıra yan karakterler de zaman zaman sözü devralır. Yazar, böylece olayları yan karakterlerin gözünden görmemizi sağlayarak algılayışımızı genişletir ve onların hikâyelerinin de harmanlandığı çok katmanlı bir metin ortaya çıkar.

Her bölümde her kahraman başından geçenleri kendi bakış açısıyla aktarır. Birinci bölümün anlatıcısı Fuat Atıf Tufa'dır:

"Ayaklarımı Hint Okyanusu'na uzatmış yatıyordum. Yaz tatili iznimi kışın kullanırım." (KBV, s.21).

Yazarın konuşturduğu kişiler sadece insanlar değildir. Papağanları ve kedileri de yeri geldiğinde konuşturur. Papağan Huduni, yüz yaşında Gıcırbey'e atalarından kalmış bir kuştur. Gıcırbey'in kendisine miras kalan papağını Huduni'nin kendi hikâyesini anlattığı bölüm, çizgi roman tekniğiyle hazırlanmıştır. Kitap kapağını da çizen *Uykusuz* dergisi çizerlerinden Ersin Karabulut, tarafından çizilen bu bölüm romana postmodern romanın özelliklerinden olan metinlerarasılık özelliği kazandırır. Huduni, komşu kızı Kevser'in öldürölme anında evdedir:

"Kevser'in bu yılanların eline düşmesine izin veremem. Var gücümle ötmeye başlıyorum: 'Uzaklaş! Gelme! Geri dön! Kaç! Haydi! Çabuk ol!'"(KBV, s.144).

Komşu kızının öldürölmesine tanık olan Papağan Huduni, onun için ağlar o anda yaşadıklarını yine kendisi anlatır:

"Yüz yaşındayım, savaş gördüm, kıtlık gördüm, deprem gördüm fakat hiçbirini beni böyle sarımsamıştı. Gözlerimden, gözüm büyüklüğünde yaşlar süzölldü."(KBV, s.145).

Romanın başka bir anlatıcısı kedi Nefertiti'dir. Nefertiti de başından geçenleri kendisi anlatır:

"İnsanların yüzde doksan beşi fillerle, pirelerle ya da balıklarla değil, biz kedilerle konuşur." (KBV, s.216).

Kahramanların gözünden olaylar aktarılmanın yanında kahramanlar bazen gelecek olaylar hakkında bilgi de verir. Bu aslında olmuş bir olayın anlatıldığı izlenimini verir:

"Bu adamın, Şebnem'in babası eski polis Şerif Şibumi olduğunu yakında öğrenecektim." (KBV, s.359).

Romanda olaylara dâhil olan hemen herkes kendi hikâyesini kendi bakış açısıyla anlatır. Bu özellik romana çok seslilik kazandırmanın yanında olaylara inandırıcılık özelliği kazandırır. "Kurmaca anlatılarda kullanılan 'ben' bir sözcüdüdür, bir sestir, bir başka deyişle öyküyü anlatan kişidir." (Kıran ve Kıran Eziler, 2011: 133). *Korkma Ben Varım* romanındaki "ben" olaylara karışan, olayların içinde olan bir bendir. Her anlatıcı kendi çerçevesinden olayları anlatır, bu olayların daha iyi anlaşılmasını sağlar.

3.2.5. Zaman

Roman, hayvanat bahçesinde bulunan Şebnem Şibumi ve Hayati Tehlike'nin Gıcırbey'in saldırısına uğramasıyla başlar. Aslında bu romandaki olayların başlangıç noktası değil, olayların ortalarından verilmiş bir kısımdır.

Fuat Atıf Tufa'nın anlatıcı olduğu bölümde olaylar; Güney Afrika'da, Durban'ın Umtata bölgesinde tatilde bulunan Tufa'nın rüyasında bakanlık heyetini öldüreceğini görmesiyle başlar. Rüyadan sonra yola çıkmasıyla asıl olaylar zinciri başlar. Ankara'ya bilet bulamayan Fuat Tel-Aviv üzerinden gitmek zorunda kalır ve Tel-Aviv'de rehin alınır. Burada anlatıcı konumunda olan Fuat (Fu); “Bizi apartopar Boeing 767’ye, rehinelerin arasına naklettiler. Şubat’ın 25’iydi.” (KBV, s.35) Buradan olayın 25 Şubatta başladığı görülür. Yalnız bu sadece Fu’nun anlattığı bölümde böyledir. Nitekim diğer bölümlerde anlatıcılar daha eskiden başlayarak kendi bakış açılarını sergiler.

Birinci bölümde anlatıcı olan Fu, yeri geldiğinde geri dönüşler yaparak bilgi verir. “Gönül İşleri Bakanlığı, yedi ay önce kurulmuştu. Bakanlık Heyeti ise yirmi dört haftadır faaliyet gösteriyordu. (KBV, s.42) diyerek heyetin çalışmaları hakkında bilgi verir. Bunun yanı sıra yan karakterler de zaman zaman sözü devralarak romanda geçen zaman hakkında bilgi verirler. Ezel Zelzele;

“PAP, yani Performans ve Azim Partisi. Bir siyasi parti. On dokuz ay önce kuruldu. Ben kurucu üyelerdenim. Son genel seçimlerde tek başına iktidara geldik. Özellikle gençlerin oy kullanmaları ve bizi desteklemeleri için yoğun çaba sarf ettik.” (KBV, s.45).

Şeklinde geri dönüşler yaparak geçmiş hakkında bilgi verir. Bu bilgi verme sırasında yazar atlamalar da yapar. Yine aynı şekilde Fu, Müntekim Gıcırbey’i tanıtırken eski yaşadıklarından ve geçmiş zaman hakkında bilgi verir:

“Gıcırbey’le liseden aynı sınıftaydık. Vay canına, on beş sene, su gibi akıp buharlaşmış. En arka sırada oturuyordu... Kimseyle konuşmuyordu. Derslerle ilgilenmiyordu. Garip bir biçimde hocalarda ona ilişmiyordu.” (KBV, s.52).

İkinci bölümde sözü Müntekim Gıcırbey devralır. Müntekim Gıcırbey yer yer geçmiş zamanı kendisi aktararak bize geçmiş zaman konusunda bilgi verir:

“İki sene önce, işyerimin yandığı, evimin soyulduğu, trafik kazası geçirdiğim ve komşu kızı Kevser’in cinayete kurban gittiği gün ılımlı bir dangallıkla çarpılmıştım. Kıpırdamaya korkuyordum.” (KBV, s.155).

Bu bölümde diğer bölüme ek olarak Müntekim Gıdırbey, Şebnem Şibumi ile tanıştığı günü aktarır:

“29 Mayıs’tı bireysel bayramım. Kurtuluş günüm.” (KBV, s.149).

Daha sonra kafeteryada çay içerken Gıdırbey hem yaşı hem de içinde bulundukları tarihi aktarır. Müntekim Gıdırbey:

“Hava ne güzel, değil mi?” diye gıdaklıyorum.

'Evet' diyor 'bazı 22 Kasımlar böyle güneşli olur.'

'Çaydan bir yudum alırken, hayatım boyunca denk geldiğim otuz civarında 22 Kasım’a hiç dikkat etmediğime yanıyorum.” (KBV, s.198).

Görüldüğü üzere Gıdırbey’in hikâyesi daha eskiden başlar. Fu ile oturdukları bir sırada Fu ona bakanlık heyetinin öldürüldüğünü söyler:

“Fu, kanlı ellerle piyanosunun başına geçen bir müzisyen gibi tatlı tatlı anlatmaya başladı: 'Duymuşsundur, dün Gönül İşleri Bakanlığı Heyeti katledildi.'" (KBV, s.229).

Bununla beraber Fu ve Gıdırbey’in hikâyesi tarihsel olarak aynı zemine yerleşir. Üçüncü bölüm Şebnem Şibumi’nin ağzından anlatılır. Şebnem’in kendi oluşturduğu zaman algısının en önemli kısımları Gıdırbey ile tanıştığı zamandır:

“Müntekim Gıdırbey’le 29 Mayıs günü tanıştım” (KBV, s.235).

Şibumi’nin bir tarihçi olması onun her şeyi zamanını tarihini aktarmasını sağlar, yaşadığı olayları bazen sadece tarihsel zamanını vererek geçirir:

“Müntekim’le geze toza beş-altı ay geçirdik. 22 Kasım’da bana zaten bildiğim bir şey söyledi.” (KBV, s.237).

Romanın esas kahramanı olan ve kendisini başta Enver Paşa olarak tanıtan Hayati Tehlike ile tanışması 2 Kasım günüdür:

“2 Kasım’da [1914’te Rusya’nın Osmanlı İmparatorluğuna savaş ilan ettiği gün], henüz Müntekim’le çıkarken, Enver’le tanışmıştık.” (KBV, s.237).

Şibumi’nin anlatıcı olduğu bölümdeki son olay yapılan bir sergi gezisidir. Bunun tarihi 20 Ocak olarak verilir. Böylece Gıdırbey ile tanıştığı ilk gün olan 29 Mayıs’tan sonra 7-8 aylık bir dönemin anlatıcısı olur:

“20 Ocak. Enver Paşa’yla Pera Müzesi’ndeki Anadolu Ağırlık ve Uzunluk Ölçüleri Sergisi’ni gezecektik”. (KBV, s.293).

Dördüncü bölüm Hayati Tehlike’nin ağzından anlatılır. Bu bölüm Hayati Tehlike’nin dokuzuncu kattan atılmasıyla başlar. Bu olaydan sonra Atom

Bombacıyan onu yanına alır. Tehlike'nin burada yaptığı işler tarih belirtilmeden peşi sıra verilir. Bu olaylar on yıllık bir zamanı kapsar. Hayati Tehlike işe ilk girdiğinde 22 yaşındayken olayların sonlarına doğru on yıllık bir zamanın geçtiği anlaşılır:

“On seneden fazladır birlikte çalışıyoruz. Bana öyle çok şey öğretti ki, hayatım onun yazdığı bir senaryoya dönüştü.” (KBV, s.344).

Bu olaylardan sonra Hayati'nin Şebnem ile tanıştığı zaman olan 2 Kasım gününde olaylar birleşir:

“2 Kasım günüydü.” (KBV, s.358).

Şebnem Şibumi, 29 Mayıs Günü Müntekim Gıcırbey; 2 Kasım Günü, Hayati Tehlike ile tanışır. Bu tanışmadan sonra Tehlike, bakanlığa başvuru yapar; ama AŞKart alamaz. Gıcırbey'in tanışmasından heyetin öldürülme anına kadar geçen zaman yaklaşık 9-10 aydır. 25 Şubat günü Bakanlık Heyetinin katledilmesiyle Fuat Atıf Tufa ile olaylar zinciri birleşir.

“25 Şubat geldi çatı ve bakanlık heyeti komple temizlendi.” (KBV, s.375).

Romanda her bölümün zaman sınırı farklıdır. Her bölümdeki anlatıcı zamanı kendi açısından başlatıp yer yer geri dönüşler yaparak kendi zamanını aktarır. Son bölümün sonlanışı tam olarak belli olmasa saati yaklaşık bir değer verir:

“Motoksikletle meydana indik. Saat 15: 57” (KBV, s.420) bu saat verildikten sonra kahraman yakın arkadaşlarının evine gider ve haberleri izledikten sonra roman sonlanır.

Bütün bu zaman kırılmalarına baktığımız zaman en eski tarihin Fuat Tufa'nın verdiği tarihtir. Fu, Müntekim Gıcırbey'i tanıtırken eski yaşadıklarından ve geçmiş zaman hakkında; “Gıcırbey'le liseden aynı sınıftaydık. Vay canına, on beş sene, su gibi akıp buharlaşmış. En arka sırada oturuyordu... Kimseyle konuşmuyordu.” (KBV, s.52) şeklindeki konuşması bize romanın art zamanının on beş sene gibi bir zaman dilimine oturabileceğimizi gösterir.

Şibumi, bir tarihçi olduğundan anlatıcı olduğu bölümdeki her olayı tarihlendirir. Gıcırbey ile tanıştığı ilk gün olan 29 Mayıs'tan (KBV, s.149) Enver Paşa olarak bildiği Hayati Tehlike ile beraber zaman geçirirken verdiği 20 Ocak tarihi (KBV, s.293) 7-8 aylık bir dönemi kapsar. Böylece sonra 7-8 aylık bir dönemin anlatıcısı olur. Bu bize Şebnem Şibumi'nin anlatıcı olduğu bölümün eş zamanı

hakkında bilgi verir. Diğer bölümlerde tarihler net olarak verilmediğinden diğer bölümlerin eş zamanı hakkında net olarak bir zaman verilmez.

3.2.6. Mekân

Korkma Ben Varım, romanında mekânlar daha çok fiziksel nitelik taşır. Bu yerler kahramanların ruh halleri üzerine herhangi bir etki yaratmaz. Birinci bölümde mekân *Güney Afrika'da, Durban'ın Umtata bölgesinde* (KBV, s.21) tatilde bulunan Fuat Atıf Tufa'nın rüyasında bakanlık heyetinin öldürüleceğini görmesi oradan Tel-Aviv'e ve Ankara'ya geçmesi şeklindedir. Romandaki mekânlar daha çok isim olarak görülür, kahramanlar üzerinde psikolojik bir etki yapmaz:

“Beylerbeyi Sarayı'nın bahçesinde Yadigar Dragon portakal soslu somunu iştahla yiyordu.” (KBV, s.321).

“Üsküdar'daki Şibumi Sokağı'nda iki katlı bir evin bahçesindeydim” (KBV, s.208).

“Sayın seyirciler, ünlü işadamı Namık Mıknatıs, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tedavi altına alındı.” (KBV, s.147).

Mekânların gerçek isimler ile oluşturması esere inandırıcılık kazandırır. Bu eserin daha iyi anlaşılmasını da sağlar. “İletisinin anlaşılması için romancının kendisi anlaşılır olmak zorundadır; anlaşılması için, kahramanlarını tanıdık bir dünya içine yerleştirmelidir; romanının okuyucusunun, kendisine sunulan kişileri, bildik bir dünya ile ilişkilendirerek tanıyabilmesi gerekir.” (Plisnier, 2003: 59).

Mekân tasvirinin en çok yapıldığı yer Ninja Kırathanesi'dir. Yaşlı kılığında Kevser'in katillerini bulmaya giden Gıdırbey ortamı iyice tasvir eder:

“Bordo çuhalı masalarda iskambil hışırtıları, okey şakırtıları, tavla tıkırtıları. Birbirine düğümlenmiş demir sandalyelerde oturan her yaştan, on kamyon dolusu adam. Solgun duvar kâğıdına benzeyen, kap kalın bir sigara dumanının içinde namütenahi bir avuntu seferine çıkmışlar. ” (KBV, s.175).

Mekânlar kahramanların yaşantılarında fiziksel bir unsur barındırır; fakat bunların kahramanların ruh hallerinde herhangi bir etki bırakan olgusal bir anlam içermedikleri görülür. Murat Menteş, okuyucunun hızını kestiğini düşündüğünde fazla betimleme yapmamaya çalışır.

3.2.7. Kişiler dünyası

Fuat Atıf Tufa (FU)

Romanın birinci bölümünün anlatıcısıdır. Gençliğinin üç senesini bir manastırda geçirmiş. Manastırda geçirdiği bu günlerden ötürü sürekli Çin atasözleri söyleyen biridir:

“Gençliğimin üç senesini Tibet’teki bir manastıra bağışlamıştım. Buna karşılık Rahip Moju Ming’den Javaca-Do felsefesini ve dövüş sanatı tahsil etmiştim. Hesabıma göre, artık sakinleşmiş, uslanmış, durulmuş olmam gerekirdi. Ayakta durmayı, oturmayı, nefes almayı, susmayı, gülümsemeyi, yürümeyi, dinlenmeyi... Sil baştan öğrenmiştim. Konsantre olmayı, gökyüzünün hareketlerini tartmayı, rüzgârın uğultusuna kulak vermeyi, bir bambu ağacı gibi, bir güvercin gibi tabiatla uyum içinde hayatımı çekip çevirmeyi bellediğimi sanıyordum.” (KBV, 41-42).

Fuat Atıf Tufa’ya ait bilgiler başka kişilerin ağzından da aktarılır. Roman kişilerinden biri olan Ezel Zelzele, Fuat Atıf Tufa’yı sıska, vejetaryen olduğunu şu şekilde aktarır:

“Fu Bey, bekârlığının yirmi dokuzuncu yılında. Sanatoryum kaçkını gibi. İçinde bir karga iskeleti taşıyor. Feci şekilde sıska. Çöl Tarzan’ı. Vejetaryenmiş. Otluyor. Suratı mantar ağacı, dili ceviz yaprağı. Babaannesinin gardırobundan giyiniyor. Yanmış mukavvadın bir ceket; soğan kabuğu gömlek; kravatı, boğazına dayanmış yanmış paslı bir bıçak...” (KBV, s.44).

Fuat, aynı zamanda bulunduğu konum itibarıyla da roman da önemli biridir. Gönül İşleri Bakanlığı’nın basın müşaviridir. Bakanlığın dergi işlerini, konuşmalarını hazırlar. Bakanlık heyeti katledildikten sonra cinayeti araştırmaya ve katili bulmaya çalışır:

“Fu, bakanlığın basın müşaviri. Basın bildirileri ve bakanın konuşmalarını yazıyor. Bir de aylık bülten hazırlıyor: İlan-ı Aşk. Aşk bakanlık tarafından onaylananların birer fotoğraflarının, kimlik bilgilerinin ve aşka dair mesajlarının yer aldığı dandik bir mecmua.” (KBV, s.47).

Fuat Atıf Tufa’nın geçmiş hayatı hakkında onun babasının ölmüş olduğu, zorlu fakir bir hayat yaşadığı kendi anlattıklarından anlaşılır:

“Bir eczanede çalışan annemin kazancı ev kirasını ve diğer masrafları karşılamaya yetmiyordu. Liseye giderken rahmetli babamın ceketini, paltosunu giyiyordum. Yağmurda karda, eski ayakkabılarım su çekiyordu. Ayakkabıları çıkarılan hiçbir yere gidemiyordum.” (KBV, s.75).

Fuat Atıf Tufa'nın gençliğinin üç senesini Tibet'teki bir manastırda geçirmesi üzerinde büyük bir etki bırakır. Burada yaşadığı manastır hayatını, sık sık Çin atasözlerini söyleyerek adeta ispat eder. Fuat Atıf Tufa'nın söylediği bu atasözleri olayların akışı ve olayların kendisi üzerinde bıraktığı etkiler hakkında bize fikir verir:

“Eski bir Çin atasözü 'Nefsini terbiye etme kararındaysan, önce nefesini düzenle' der.” (KBV, s.25).

“Eskinin eskisi bir Çin atasözü 'İktidarsızların vicdanı, iradesizlerin şuuru yoktur' buyurur.” (KBV, s.27).

“Bir Çin darbimeselidir: 'Yerin kulağı varsa, kapıların da gözü vardır.’” (KBV, s.28).

“Eski bir Çin atasözü ne der ahabap, bilir misin?”

'Nerden bileyim?’

“Ejderi boyasan da derisini boyarsın, kemikleri aynı kalır.” (KBV, s.30).

“Eski Çin’de bir söz vardır: 'Yabancı topraklarda, taklit etmek özgünlüktür.’” (KBV, s.32).

“Bir zamanlar Çin’de şöyle denirmiş: Savaşta öldürülürseniz, cesedinizin düşmanın yüzüne bakmasına dikkat edin.” (KBV, s.37).

“Fî tarihinde, Çinli bilgeler 'Nehrin kıyısında sabırla beklersen, tüm düşmanlarının cesetlerinin yüzdüğünü görürsün' dermiş.” (KBV, s.41).

“Kadim Çinli savaşçılara göre, 'İntikam şarabı, yaraları ham olanlara şifa verir.’” (KBV, s.47).

“Çinli bir şairin de dediği gibi: 'İnsan boş bir tüfektir ama bakarsın patlar.’” (KBV, s.54).

“Çinliler, 'Bilmek iyidir, lakin sevmek kadar değil' derdi.” (KBV, s.60).

“Bir Tibet nasihati şöyle başlar: 'Hepimizin içinde bir çocuk, bir de hayvan vardır...’” (KBV, s.67).

“Çin’de sık duyduğum bir vecize: 'Yaşlılar asla görüldüğü gibi değildir.’” (KBV, s.77).

“Bu, bana bir başka Çin atasözünü hatırlatıyor: 'Kafan kesilse bile, savaş çığlığını yarım bırakma; zaferde, çığlıkların payı büyüktür.' Yine de hünerli yazarın sözünün bölmüyorum.” (KBV, s.93).

“Çinlilerin, çok eskiden Afrikalılardan öğrendiği bir atasözü der ki 'Portakalın doğusu batısı yoktur.’” (KBV, s.105).

“Kadim bir Çin deyişi: 'Herkesin ikizi vardır.’” (KBV, s.110).

“Eski Çinli tacirler 'Yarım vaat, yarım tehdit sayılır' derlermiş... (KBV, s.113).

Fuat Atıf Tufa, bakanlık cinayetinden sonra Gıcırbey ile iş birliği yaparak cinayeti araştırır, şüpheli olarak gördükleri Hayati Tehlike üstünde yoğunlaşır ve onun peşine takılırlar. Fuat Atıf Tufa ve Müntekim Gıcırbey, Hayati Tehlike tarafından öldürülürler. Fuat Atıf Tufa başta asıl kahraman olarak gözükse de Menteş'in yaratmış olduğu roman kurgusuyla birinci bölümden sonra sözünü teslim ettiği diğer kişilerin yanında gittikçe sönükleşir.

Müntekim Gıcırbey

Roman kahramanlarından ve birinci bölümün anlatıcısı olan Fuat Atıf Tufa'nın liseden arkadaşıdır. Fu, bakanlık cinayeti araştırması sırasında bakanlığa başvuru yapanlar listesinde onun adını görür ve onu hatırlar. Fu, onun fiziki özelliklerini vermekten geri durmaz:

"Gıcırbey'le lisede aynı sınıftaydık. Vay canına, on beş sene, su gibi akıp buharlaşmış. En arka sırada oturuyordu. Simsiyah, havalı saçlar; irice, baygın gözler; ipince, kraker gibi kemikler; yağlı ahşap sarısı bir deri. Sanki adı konulmamış bir virüsle boğuşuyordu. Benden bile daha çelimsizdi." (KBV, s.52).

Gıcırbey, Şibumi'ye âşık olur ve aşkını ispatlama için AŞKart başvurusu yapıp kartı alır. Bu durum Şibumi'yi o kadar mutlu etmez:

"... Legoya benzeyen kırmızı şapkalı garson, hesabı getiriyor. Öderken AŞKart'ı gösteriyorum. Şebnem'in yüzünde kara diş macunuyla çizilmiş bir soru işareti." (KBV, s.200).

Bakanlık cinayetini araştıran Fuat Atıf Tufa'nın, AŞKart'a başvuranlar arasında onun adını görmesiyle olaylara dâhil olmaya başlar:

"AŞKart almaya hak kazananlar arasında Gıcırbey'in adına rastlayınca şaşakalmıştım." (KBV, s.50).

Gıcırbey'in romana girişi biraz talihsizlikler üzerinedir. İşe başladığı ilk gün işyeri yanar. Onu seven kız, onun evinde hırsızlar tarafından öldürülür:

"İki sene önce, işyerimin yandığı, evimin soyulduğu, trafik kazası geçirdiğim ve komşu kızı Kevser'in cinayete kurban gittiği gün ılımlı bir dangalaklıkla çarpılmıştım. Kıpırdamaya korkuyordum." (KBV, s.155).

Bu olumsuzluklar Kevser cinayeti ile kahramana yeni bir yol açar. Kevser'in öldürülmesi ile Kevser'in Babaannesi'nin bir cininin olduğunu öğrenir. Bu cin için Ruhiye Teyze ile anlaşır. Bu cin sayesinde insanlara yardım edeceklerdir:

"Ona planımı anlattım. Nasıl ki yasal olmayan yollarla tedavi ediyorsa, kanun dışı imkânlar ve yöntemlerle elbet adalet dağıtabileceğimizi söyledim. Jajha'nın sağlayacağı veriler sayesinde, masumlara zararımız dokunmayacaktı. Kimseyi öldürmeyecektik. Kimseyle yüz yüze görüşmeyecektik. Her şeyi ayarlamıştım marketlerdeki ürünlerin ambalajlarına küçük broşürler ilâştirecektim. Müşterileri, telefon kulübelerine davet edecektik." (KBV, s.185).

Gıdırbey, Jajha adlı bu cin sayesinde çok sayıda iş tutar. Bu işlerden biri sırasında Şebnem Şibumi ile tanışır ve ona âşık olur. Olumsuzluklar ile başlayan Gıdırbey'in hikâyesi yine olumsuzluklar ile biter. Önce âşık olduğı Şebnem Şibumi daha sonra Cin Jajha kaybolur. Bütün bu olumsuzluklar Gıdırbey'i kahraman rolünden bir yan karaktere götüren olaylardır. Gıdırbey'in sevdiği kız olan Şebnem Şibumi'nin Hayati Tehlike ile ilişkisi başlar. Gıdırbey, Hayati Tehlike'yi yok etmek için Fuat Atıf Tufa ile anlaşır; ancak Hayati Tehlike'yi öldürmek isterken kendisi öldürölür:

"Önce Fu'ya, sonra Müntekim Gıdırbey'e ateş ettim. Kafası kurşun kavanozu gibi patlayan merdiven korkuluğı, birkaç kez yalpaladıktan sonra merdivenle birlikte ağır ağır arkaya devrildi." (KBV, s.408).

Böylece romanın başlangıcında romanın en önemli konumundaki kişi sıradan bir ölüm ile romandan ayrılır.

Şebnem Şibumi

Soyadını *Trevarian*'nın kitabı, *Şibumi*'den almış, kahramanlar arasında çatışmaya yol açan, romanın kadın kahramanıdır. Şibumi, Japonca bir kelimedir. *Şibumi* romanının kahramanı, *Şibumi* romanında kısaca şöyle anlatılır:

"İnanılmaz ölçüde karışık ve özgün bir roman kahramanı Nicholai Hel. Yarı Rus, yarı Alman asıllı koyu bir Amerikan düşmanı. Şangay'da doğmuş, bir Japon generali tarafından Go oyunu öğrenmiş. Bask dili dâhil yedi dili anadili gibi konuşuyor. Plastik kartla ya da kurşun kalemle bir insanı rahatlıkla öldürebilecek ustalıkları edinmiş. Üstün düzeydeki yakın algılama yani DDA (Duyular Dışı Algılama) yeteneğı yüzünde fotoğrafı bile çekilemeyen bu profesyonel terörist avcısı, terörist, korkusuz mağaracı, yenilmez savaşçı ve gerçek filozof, günün birinde emekli olarak yaşadığı şatosundan çıkıyor; amansız ve acımasız bir serüvene katılıyor."²⁰

Trevarian'nın, Şibumi kitabında *şibumi* kavramı, şu şekilde tarif edilir:

²⁰Şibumi ile ilgili bilgiler ODTÜ Alper Kılınç Go Topluluğı sitesinden, Erişim Tarihi: 23 Şubat 2017 olan şu adresten alınmıştır: www.go.metu.edu.tr/yazi6.html.

"...Şibumi, sıradan, olağan görünümünün altında yatan gizli üstünlükleri anlatır. Şöyle düşün. O kadar doğru bir söz ki, cesaretle söylenmesine gerek yok. O kadar dokunaklı bir olay ki, güzel olmasına gerek yok. O kadar gerçek ki, sahici olmasına gerek yok. Şibumi demek bilgiden çok anlayış demek. İfade dolu bir sessizlik demek. Kendini kanıtlama gereği duymayan bir alçak gönüllülük demek. Sanatta şibumi zarif bir basitliği ifade eder." (Trevanian, 1999: 84).

Şibumi, elde edilecek bir kavram değil ancak ulaşılabilir bir kavramdır. "İnsan şibumi'yi elde etmez. Ancak onu... keşfeder. Bunu yapabilen pek az sayıda üstün nitelikli insan vardır." (Trevanian, 1999: 84).

Şebnem Şibumi romanda iki kahramanın âşık olduğu, kahramanlara arasında çatışmaya yol açan kişidir. Tarih bölümünü bitirir, bir televizyon fabrikasında çalışırken işten atılır:

"Şebnem Şibumi, Namık Mıknatıs'ın topluca işten attığı 1100 kişiden biriydi. Şebnem, tarih okumuştı. Nedenise, staja başlamak yerine, Namık Mıknatıs'ın televizyon fabrikasına sözleşmeli işçi olarak girmişti. Bir yıllık sözleşme süresi dolmuştu. Başlangıçta 'Merak etmeyin, yılsonunda sözleşmeniz yenilenecek diyenler, şimdi 'paydos' diyordu." (KBV, s.148-149).

İşten atılan Şibumi, çareyi markette bulduğu numarayı arayarak yardım istemekte bulur. Şibumi'yi gören Gıcırbey, ona âşık olur. Namık Mıknatıs'tan onun intikamını alır. Gıcırbey, aşkını ispatlamak için Gönül İşleri Bakanlığına başvurarak AŞKart alır:

"Müntekim'le geze toza beş-altı ay geçirdik. 22 Kasım'da, bana zaten bildiğim bir şey söyledi: 'Seni seviyorum Şebnem.' Bilmediğim şey ise, onun Gönül İşleri Bakanlığı'na başvurup bir AŞKart aldığını. Bundan hiç bahsetmemişti. Yani benimle ilgili hislerini, önce bana değil, resmi makamlara bildirmişti! Dehşete kapıldım. Müntekim'le bir daha görüşmemeye karar verdim. Cep telefonu hattımı iptal ettirdim. Fakat Müntekim bana sürekli e-posta gönderiyordu. Baş döndürücü aşk mektupları yazıyordu. İlk birkaçından sonra okumadan silmeye başladım." (KBV, s.237).

Şibumi'nin, Gıcırbey ile ilişkisi devam ederken Enver Paşa olarak bildiği Hayati Tehlike ile tanışır. Ondan etkilenen Şibumi, Gıcırbey'den uzaklaşır. Hayati Tehlike çeşitli numaralar yaparak onu etkiler ve aralarında bir aşk başlar.

Gıcırbey, olaylara seyirci kalmaz. Hayati Tehlike ve Şebnem Şibumi'nin hayvanat bahçesinde olduğu bir sırada onlara saldırır. Romana ismini veren sözcükler de bu sırada söylenir:

"Şebnem aşk coşkusu ve ölüm korkusuyla şoklanmış halde fısıldıyor: 'Sevgilim, bu adamlar bizi öldürecek!'

Son sözlerime şerh düşünüyorum: 'KORKMA BEN VARIM'" (KBV, s.384).

Bütün olaylardan sonra Şebnem Şibumi ve Hayati Tehlike birbirine kavuşur. İkisi, Hayati Tehlike'nin eski sekreteri Kader Güler'in evinde oturmuş haberleri izlerken roman sonlanır.

Hayati Tehlike

Dördüncü bölümün anlatıcı kahramanı ve bütün romanın asıl kahramanı olan Hayati Tehlike'nin fiziksel özellikleri şu şekilde aktarılır:

"Hayati Tehlike'nin vesikalık fotoğrafını inceledim: Kahverengi, jöleli, geriye taralı saçlar. Kalbi kadar temiz, boş bir sayfayı andıran alnında, virgül şeklinde bir perçem. Mavi gözler. Ricardo Rafsancani stillinde tıraşlanmış bir kelle. Yani bir çift minyatür çizme gibi favoriler ve kalın puntolu bıyık. Meslek hanesine 'serbest' yazmış. Doğum tarihi: 1977. İstanbul'da oturuyor. Âşık olduğu kişi: Şebnem Şibumi." (KBV, s.68).

Hayati Tehlike'nin çocukluğu o kadar iyi geçmemiş üvey bir anne ve baba tarafından yetiştirilir:

"Annem bana 'gerçek annen o' deyip *Uçan Kız* afişini işaret ederek ruhunu teslim etmişti. Devlet Malzeme Ofisi'nde çalışan, sessiz ve mülayim bir adam olan üvey babam, karısının cesedi soğumadan, hangi hendekte bulduysa bir karakoncolosla nikâhlanmıştı. Gözlerinden engizisyon ışınları yayan, paslı fare kapalı ağızlı kadın beni derhal evden kovmuştu." (KBV, s.348).

Hayati Tehlike, mafya babası Atom Bombacıyan'ın çocuğu ile kumarda hile yaparken yakalanır ve dokuzuncu kattan aşağı doğru atılır. Atom Bombacıyan'ın oğlu Niko ölürken o sağ kurtulur:

"Niko'yla aynı anda pencereden fırlamıştık. O benim yerime öldü. Ben onun yerine yaşıyorum." (KBV, s.308).

Bu sağ kurtuluş kahramanın bütün hayatını değiştirir. Atom Bombacıyan, onun oğlunun yakın arkadaşı olduğunu düşünerek yanına alır. Karanlık işler yapan Atom Bombacıyan'ın yanında çalışmaya başlayan Tehlike öncesinde boş bir amaçsızlık içinde sürter:

"Ne iş yapıyorsun?"

"En son, haşere ilaçlama servisinde çalışıyordum. Laf aramızda, kökü derinlerde yatan bir amaçsızlık içindeyim. Sürtmekle pinekleme arasında sallanıyorum." (KBV, s.311).

Kahraman mafyaya girdikten hayli bir zaman sonra zengin olur, "Arnavutköy'de bir villada" (KBV, s.349) yaşar. Bu sırada Nadide Dide ile tanışır evlenir:

"Nadide Dide'yle tanıştığımızda, mafyada çoktan 'Şahitlik' mertebesine erişmiştim. Gaga Sanat Galerisi'ndeki *Bekârlığa Veda* adlı sergiyi geziyordum" (KBV, s.346).

"Dolmabahçe Sarayı'nın bahçesinde evlendik." (KBV, s.347).

Hayati Tehlike, Nadide Dide'ye gerçek işini söylemez onun yerine muhasebeci olduğunu söyler ve inandırıcı olmak adına her şeyi ayarlar:

"Nadide beni muhasebeci sanıyordu. Atom Holding yönetim binasına yakın bir apartman dairesi kiralayıp dekore etmiştim. Burası güya benim ofisimdi. Bir de kırk dört yaşında, sahte sarışın dul sekreter vardı: Kader Güler." (KBV, s.347).

Tehlike'nin bu evliliği kendisine çok şey katar; fakat evlilikleri üçüncü yılına ermeden Nadide Dide hayatını kaybeder:

"Yine de Nadide Dide'yle yuva kurmak bana çok şey kattı. Ondan, fotoğraf çekmeyi öğrendim... Evliliğimizin otuz üçüncü ayında oğlumuz Gerçek dünyaya geldi ve Nadide doğum sırasında öldü. Kucağımda bebekle tığ teber şah-ı merdan kalakaldım" (KBV, s.348).

Kahramanın oğlu Gerçek Tehlike'nin, Kuçuradi adında hayali bir köpeği vardır. Hayati Tehlike'nin bir gün yolda gerçek bir köpeğe çarpması ile Gerçek Tehlike köpeği Kuçuradi'nin öldüğünü düşünür; ama bu hayali köpek bu sefer Hayati Tehlike'nin başına musallat olur:

"Hayali arkadaşın hakiki cesedinin hayaleti bana musallat olmuştu nereye gitsem, yanımda konuşup duran bir görünmez köpek vardı artık." (KBV, s. 354).

Şebnem Şibumi ile tanışması onun hayatının kırılma noktalarındandır. Kendisini gangster olarak tanıtamayan Hayati Tehlike kendisini yorgancı Enver Paşa olarak tanıtır:

"...ben bir gangsterim, beş yaşında bir oğlum var, karım öldü, fakat yaşasaydı bile seninle aşna fişne fırsatını kaçırmazdım..." (KBV, s.361).

"Kız beni yorgancı sanıyordu. Gangster olduğumdan habersizdi." (KBV, s.371).

Şebnem Şibumi'nin babası Şeref Şibumi ile tanışan Hayati Tehlike hiç beklemediği bir istekle karşılaşır. Şerif Şibumi, Hayati Tehlike'den kızının

sevdiğinin ispatı olarak AŞKart almasını ister; fakat Tehlike bir türlü kartı alamaz. Yaptığı başvurular sonuçsuz kalır:

"Hükümet, aşkımı onaylamıyordu. İnanılır gibi değil! Bir devlet, vatandaşına 'Sen aslında o kıza âşık değilsin' der mi, diyebilir mi?" (KBV, s.372).

Kahramanın bir taraftan Şebnem Şibumi ile öbür taraftan içinde bulunduğu çete ile ilişkileri iyi gider. Atom Bombacıyan'ın öldükten sonra yerini Tehlike'ye bırakacağını öğrenen ve yıllardır çete içinde Bombacıyan öldükten sonra onun yerine alacağı düşünülen Abidin Dandini, Hayati Tehlike'ye tuzak kurar. Gönül İşleri Bakanlığı üyelerini öldürterek Tehlike'nin zan altında kalmasını sağlar. Bakanlığın çalışanlarından Fuat Atıf Tufa ve Şebnem Şibumi'yi seven Gıdırbey'in saldırısına uğrar. Bunları bertaraf eden Tehlike bu defa karşısında Abidin Dandini'yi bulur.

Abidin Dandini son çareyi Hayati Tehlike'nin çocuğunu kaçırmakta bulur. Romanın kırılma sahnelerinden birisinde Abidin Dandini'nin tek eliyle Gerçek'i belinden tutup silahla rehin aldığı sahne oluşturur. Bu durumla karşılaşan Hayati Tehlike çocuğu bıraktırır; fakat kendisi ateş altında kalır. Abidin Dandini, ona nişan alır. Bu sırada Gerçek Tehlike devreye girer ve babasına doğru giden kurşunu babasına 5 cm kala durdurur:

"Mermi, gözlerimin arasına 5 santim kala durdu. Havada dönüyordu. Gerçek'in telekinetik gücü devredeydi. Doğrusu bunu hiç beklemiyordum bir hamlede Colt'u çekip Abidin'i sağ yanağından vurdum. Kan dolan ağzında nar taneleri gibi parlayan dişlerini gösterip devrildi." (KBV, s.420).

Hayati Tehlike'nin anlatıcı olduğu bölüm romanın son bölümüdür. Olaylar bu bölümde çözülür ve bir sonuca ulaşır. Oğlu Gerçek Tehlike'yi yanına alır ve Şebnem Şibumi'yi de arayarak onunla buluşur ona her şeyi anlatarak bölüm sonlandırılır.

Abidin Dandini

Atom Bombacıyan'ın en yakın adamı, o öldükten sonra yerine geçmesi beklenen kişiyken Hayati Tehlike'nin aralarına katılmasıyla beraber tahtını Tehlike'ye kaptırma telaşına düşer. Şık ve daha genç sayılabilecek bir yaştadır:

"Otuz beş yaşındaydı. Çok şıktı." (KBV, s.257).

Cinayetler işler, insan hayatına değer vermez. Bu konuda kendini Amerika'ya benzetir:

“Ben bir katilim. İnsan hayatına değer vermiyorum. Amerika gibiyim. Fakat kendimi de işimi de ciddiye almıyorum.” (KBV, s.412).

Romanın üzerine kurgulandığı Gönül İşleri Bakanlığı cinayetini Hayati Tehlike’den kurtulmak istediği için düzenler:

“(…) Fakat bu işi dolambaçlı yoldan çözecektim. Zira, dan diye indirirsem, hem çetede huysuzluk ve çözülme baş gösterirdi, hem de varyetenin gazı kaçırdı. Domino etkisi doğuracak bir plan hazırlamalıydım. Aceleye lüzum yoktu. At, pirenin ayağına gitmez. Hayati zaten her fırsatta koşuyordu. Plan yaptım intihara hazırlanan bir Japon kadar titiz çalıştım. Yedi hafta sonra, Hayati hakkında kendisinden daha çok şey biliyordum: Şebnem’e abayı yakmıştı.” (KBV, s.414).

Hayati ile ilgili her şeyi öğrenen Abidin Gönül İşleri Bakanlığı cinayetini düzenleyerek ondan kurtulmak ister; fakat işler istediği gibi gitmez. İstedikine kavuşamayınca Hayati’nin oğlu Gerçek’i kaçıırır. Oğlunu kurtarmak isteyen Hayati, Abidin’in evine gider. Burada Abidin kendisine ateş eder, Hayati, oğlunun telekinezi gücü sayesinde kurtulur ve Abidin Dandini’yi vurur.

Gerçek Tehlike

Roman kahramanı Hayati Tehlike’nin ölen eşinden doğmuş olan çocuğudur. Beş yaşındaki Gerçek’in telekinetik güçleri vardır:

"Annem de ölmüş. Beni doğururken. Onu ben öldürmedim. Annemi hiç hatırlamıyorum." (KBV, s. 363).

Maddeler üzerinde beyin gücüyle etki etme gücü olan telekinezi gücü sayesinde beyin ile nesnelere kontrol sağlar. Bunun o güçlerini Neptün Petunya adlı doktor keşfeder:

“Gerçek, mavi gözlü, siyah saçlı, düğme burunlu bir çocuktur. Fazlasıyla sevimliydi. Süper güçleri olan şirin bir erkek çocuğu.” (KBV, s.368).

Gerçek Tehlike'nin yalnızlığından dolayı ürettiği hayali bir köpeği vardır. Bu aslında Gerçek Tehlike'nin ne kadar garip biri olduğunu okuyucuya aktaran bir özelliktir:

"Kuçuradi, Gerçek'in hayali arkadaşı. Konuşan bir köpek. Psikiyatr, dört yaşındaki bir çocuğun, hele ki yalnızsa, hayalinde bir arkadaş üretmesinin normal olduğunu söylemişti." (KBV, s. 352).

Romanda Hayati Tehlike’nin anlatıcı olduğu bölümdeki alt başlıklarda anlatıcı rolünü üstlenen Gerçek Tehlike’nin romanda yüklendiği işlev, romanın

sonlarına doğru ortaya çıkar. Babası saldırıya uğrayan Gerçek Tehlike silahtan çıkan kurşunu babasına isabet etmeden telekinezi gücü sayesinde durdurur. Yazar, Gerçek Tehlike'yi konuştururken onu yaşı itibariyle çocuk edasıyla konuşturur. Bu romanın inandırıcılığını artıran bir etkidir:

"Babam iki tane su tabancası aldı. İçlerine su doldurduk. Ondan sonra da parka gidip oynadık ikimiz. Babama çok su sıktım. O bana çok sıkamadı. Sonra başkalarına da su sıkıp kaçtık." (KBV, s.364).

Çocuk yaşı itibariyle kısa cümleler kurar ve konuşma tarzıyla da bir çocuk olduğunu okuyucuya gösterir. Kahramana Gerçek Tehlike isminin verilme nedeni romanın sonlarında anlaşılır. Abidin Dandini, geleceği için Hayati Tehlike'yi tehlike olarak görürken asıl gerçek tehlike romanın küçük kahramanı olan Gerçek Tehlike'dir. Gerçek Tehlike romanın sonlarında babasının hayatını kurtararak Abidin Dandini'nin ölmesine yol açar.

Ruhiye Teyze

Ruhiye Teyze, Cinci Ruhiye olarak bilinen, son derece bilgili olan her türlü hastalığa kocakarı ilacı yapan, Müntekim Gıdırbey'e âşık olan Kevser'in babaannesidir:

"Babaannemi, Cinci Ruhiye dediniz mi herkes tanır. Her türlü hastalığa şifalı terkipler hazırlar. Bin çeşit kocakarı ilacı bilir. Habis cinleri kovar, fal bakar, büyü bozar... İnsaflı kadındır. Kimseyi felakete sürükleyecek büyüler yapmaz. Müthiş bilgilidir. Eskiden sık sık aktarlara giderdi. Eve torbalar dolusu ot, envai çeşit baharat, birtakım şuruplar, yağlar taşırdı. Şimdi ihtiyacı olan malzemeyi bana ısmarlıyor. Babaannemin yarasa tırnağı, kurbağa gözü, at yağından yapılmış sabun gibi temin edilmesi zor siparişlerini bulup getiriyorum." (KBV, s.141-142).

Ruhiye Teyze'nin emrinde olan bir cini vardır. Bu cine istediği her şeyi yaptırır:

"Ruhiye Teyze'ye ne demeli? Onun olayı farklıydı. Her nasılsa bir cine tasmayı takmıştı. 'Otur, Jajha!', 'Terliklerimi getir!', 'Gazete, Jajha!' Sadece fikir yürütüyorum. Zira ben cinleri masallardan, çizgi filmlerden tanıyorum." (KBV, s.182).

Bu cin sayesinde geçmişte olan olaylar hakkında bilgi edinebilen Ruhiye Teyze, bu sayede Gıdırbey evde olmadığı bir zamanda evine giderken hırsızlar tarafından öldürülen torunu Kevser'in katillerini bulur. Bu olaydan sonra Gıdırbey, kendisi ile bir anlaşma yaparak para karşılığında insanlara yardım etmeyi teklif eder:

“Ruhiye Teyze, önce ayak diredi. 'Olmaz!' dedi. 'Ben tüccar değilim. Altın, şeytanın oltasıdır!' Kadıncağız, süper güçlerini kullanmaya reddediyordu. Kara büyüye bulaşmaya ise hiç niyeti yoktu. Sadece, şifa arayan insanlara bir faydası dokunsun istiyordu. Yalnızca zenginlerden, makul miktarda para kabul ediyordu.” (KBV, s. 183).

Uzun uğraşlardan sonra Gıdırbey, Ruhiye Teyze’yi ikna eder. Böylece Gıdırbey, yardıma ihtiyacı olan insanların kendilerine ulaşması için market poşetlerine notlar bırakırlar. Bu iş Gıdırbey’in Şebnem Şibumi ile karşılaşmasını sağlar. Ruhiye Teyze’nin cini Jajha’nın ölmesiyle Ruhiye Teyze’nin roman içindeki rolü silikleşir. Cinin son olarak bıraktığı mesaj Gıdırbey’e yakında öleceğini söylemesidir. Bu haber Gıdırbey’in tedirginleşmesine yol açar.

3.3. Ruhi Mücerret

3.3.1. Eser tanıtımı

Yazarın son romanı olan *Ruhi Mücerret*’in birinci baskısı 2013 yılında April Yayınları tarafından yapılır. Eserin onuncu ve son basımını yine aynı yayınevi Mart 2015’te yapar.

Ruhi Mücerret; 318 sayfa, dört bölüm ve bu ana bölümlerde kendi içinde ayrılmış çeşitli bölümlerden oluşur. Olaylar üç ana karakter üzerinden kurgulanıp bu karakterlerin ağzından anlatılır. Eser tüketim ve reklam toplumu haline dönüşen insanlığın eleştirisi olarak da algılanabilir. Bu konu postmodern toplumun değerlerini ve özelliğini içerisinde barındırır. "Kimilerince bir yozlaşma biçimi olarak görülen postmodernizm, aslında ülkenin üstüne topyekûn atladığı tüketim toplumunun değerlerine uygundur. Değer bildiklerimizi kendi dünyasına uydurup metalaştıran bir toplumsal kültürün kendini gitgide sağlamlaştırmak için 1980'lerden sonra attığı adımlardan da anlaşılabilir bu ilişki." (Gümüş, 2015: 116).

3.3.2. İsim içerik ilişkisi

Roman, ismini eserin başkahramanı; yaşayan son İstiklal Harbi gazisi olan yüz yaşındaki Ruhi Mücerret’ten alır. Roman kahramanlarına ilginç isimler vermeyi seven Menteş, bu eserinde de bilinçli olarak kahramanına İstiklal Marşı’nda yan yana geçen ve gözle görünmeyen soyut ruh anlamına gelen Arapça olan Ruhi Mücerret kavramını isim olarak verir:

*Fıskırır yerden ruh-ı mücerred gibi yerden na'aşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım,*

Ruhi Mücerret, Yazarın adını İstiklal Marşı'ndan aldığı tek kahraman bu değildir. Roman kahramanının kendisinden yetmiş yaş küçük olan sevdiği kadının adı olan Nazlı Hilal'de İstiklal Marşı'ndan alıntıdır:

*Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celal?*

Özlem Akalan'a verdiği röportajda İstiklal Marşı'nın daima politik bir tartışma konusu olduğunun, bunun dışına çıkmayı denediğini, İstiklal Marşı'ndaki Nazlı Hilal'in dokunulmazlığının işini kolaylaştırmış olabileceğini söyler.²¹

3.3.3. Olay örgüsü

Birinci bölüm

Avni Vav

Bu bölüm daha çok kahramanların birbirlerini tanıması için oluşturulmuş olup karşılıklı konuşmalardan oluşur. Avni Vav, Ruhi Mücerret'in en yakın arkadaşıdır. Romanın birinci bölümünün onun bakış açısı ile anlatılır, Avni Vav ve Ruhi Bey, Haydarpaşa rıhtımında çay bahçesinde oturup konuşurken, vagonları kola kutusu şeklindeki üstünde "Coca-Cola Hayatın tadı" (RM, s.17) yazılı tren rayından çıkıp Pepsi gemisine çarpar.

İkinci bölüm

Ruhi Mücerret

Ruhi Mücerret, 100 yaşında olan ve her sene Türkiye'yi il il dolaşıp şehirlerin kurtuluş günlerine onur konuğu ve konuşmacı olarak katılan İstiklal Savaşı'nın yaşayan son gazisidir.

²¹Yazar okuyucuya her zaman önem verir ve bunu verdiği röportajlarda da dile getirir: *Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum*, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016, http://vatankitap.gazetevatan.com/haber/okuyucu_kraldir_ve_ben_kralin_saygisini_kazanmaya_calisiyorum/1/19779.

Ruhi Mücerret, geçmiş yaşantısı hakkında bilgi verdikten sonra Zülfikar Zarifoğlu'nu anlatmaya başlar. Zülfikar Zarifoğlu, Ruhi Mücerret'e yetmiş yıl önce İstanbul'a geldiğinde ona iş bulup sahip çıkan kişidir. Ölüm döşeğinde olan Zülfikar Zarifoğlu'nun, Mücerret'ten ölmeden önce bir isteği vardır. Ölüm döşeğindeki Zülfikar Zarifoğlu, Ruhi Mücerret'ten Masum Cici'yi öldürmesini ister.

Civan Kazanova ve onun yeğeni Ozan ile Fenerbahçe Şükrü Saraçoğlu Stadyumu'nda düzenlenen 23 Nisan töreninde Ruhi Mücerret ile tanışır. Civan Kazanova artık her gün okul çıkışı, Ruhi Mücerret'i ziyaret etmeye başlar. Ruhi Mücerret, lunaparkta dönme dolapta fenalaşır, götürüldüğü yerde kendisine bir çip takılır ve farkında olmadan ağzından reklam sözcükleri dökülür.

Ruhi Mücerret'e takılan bu çip romanın ana konusu oluşturmakla beraber artık insana yerleştirilen bir ciple istenilen reklam sözcüklerinin söylenilebileceğini okuyucuya gösterir. Ruhi Mücerret'in, Civan Kazanova ile tanışması onun hayatını komple değiştirir. Ruhi Mücerret, Zülfikar Zarifoğlu'na olan gönül borcunu ödemek isterken Civan Kazanova ve Masum Cici'nin kendisine hazırlamış olduğu oyunun içine girer.

Ruhi Mücerret, Civan Kazanova'ya Masum Cici'ye borçlu olduğunu söyleyip onu bulmasını ister. Civan Kazanova, Ruhi Mücerret'e Masum Cici'yi bulup gerekli borcu ödediğini söyler. Civan Kazanova'nın yeğeni Ozan'ın rahatsızlanması üzerine Ruhi Mücerret'te hastaneye gider ve orda Ozan'ın annesi Nazlı Hilal'e âşık olur. Bu biraz da imkânsız bir aşktır; çünkü Ruhi Mücerret 100 yaşında yani Nazlı Hilal'den 70 yaş daha büyüktür.

Ruhi Mücerret, Zarifoğlu ailesini ziyaret eder. Ziyaret sırasında Zülfikar Zarifoğlu'nun eşi Zebercet'in ölüm döşeğinde olduğunu görür. Zebercet'in son sözlerinin "Mango'da indirim başladı" olmasına şaşırır. Ruhi Mücerret, Zebercet Zarifoğlu ölüm döşeğindeyken yanında bulunan kişinin Masum Cici olduğunu öğrenir. Ruhi Mücerret, Avni Vav ile konuşurken Avni Vav yazar olduğunu söyler. Civan Kazanova, Ruhi Mücerret'e Masum Cici'nin ilk fırsatta kendisini ziyaret edeceğini söyler.

Ruhi Mücerret, İstiklal Savaş'ının son gazisi olduğu için il il kutlamalara katılır. Ankara'daki 19 Mayıs kutlamaları sırasında ilginç bir şey olur. Konuşma

yaptığı sırada saldırıya uğrar. Olayın asıl ilginç tarafı Ruhi Mücerret'in son sözleri reklam sözcükleri olur.

Ruhi Mücerret'in 19 Mayıs kutlamaları için İstanbul'dan Ankara'ya gidişinde Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda konuşmasından sonra helikopterden kendisine makineli tüfeklerle ateş edilir. Yere düşerken "Kaderini çizirken cetvel kullanamazsın... Fakat BMW kullanabilirsin. BMW... Bin... Yaşa!.." (RM, s.112) reklam sözcüklerini söyler. Vurulma videosu televizyonlara düşüp çok izlenir.

Ankara saldırısı sırasında kendisine bir şey olmaz. Bu aslında reklam ajansının kurguladığı bir şeydir. Reklam şirketinin sahibi olan Masum Cici, Ruhi Mücerret'i ziyaret eder ve ziyaret sırasında Ruhi Mücerret, Zülfikar Zarifoğlu'nun kendisine vasiyet ettiği üzere Masum Cici'yi vurur. Civan Kazanova eve gelir ve olayı öğrenir, cesedi arabasına koyup yola koyulur. Ertesi gün (Perşembe) Ruhi Mücerret, Civan Kazanova'yı arar; ama bir türlü ulaşamaz.

Üçüncü bölüm

Civan Kazanova

Romanın üçüncü bölümünün anlatıcısı Civan Kazanova'dır. Boksör ve beden Eğitim öğretmeni olan Civan Kazanova'nın yeğeni hastadır, tedavi edebilmek için para bulması lazımdır.

Civan Kazanova'nın kaybetmesi gereken boks maçını kazanmasıyla Bedri Dubara adlı kişi kasaturayı, karnına sokup onu yaralar. Gözünü bilmediği bir yerde açan Civan Kazanova orada Masum Cici ile tanışır. Masum Cici, Civan Kazanova'nın beyninin wernicke bölgesine bir mikroçip yerleştirerek beynine reklam almasını teklif eder. Wernicke alanı "(...) beynin lisan gelişiminde önemli rol oynadığı düşünülen kısımdır. (...) konuşmaları anlamada görev almaktadır."²² Yerleştirilecek olan bu çip sayesinde konuşmalarında reklam cümleleri yer alır.

Civan Kazanova, ölen abisinin evine gider, orda ağabeyinin eşi Nazlı Hilal kendisine oğlu Ozan'ın lösemi olduğunu, kemik nakli olması gerektiğini söyler.

²²Wikipedia, *Serebral Korteks*, Erişim Tarihi: 4 Nisan 2017, https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Serebral_korteks.

Civan Kazanova ücretli öğretmenlik için eski okulu Kesik Baş İlköğretim Okulu'na başvurur ve yeğeni Ozan'ı iyileştirmek için Masum Cici'nin teklifini kabul eder.

Civan Kazanova'nın kazandığı para ameliyata yetmez daha fazla para kazanmak için daha çok göz önünde olan, popüler birini bulması lazımdır. Aradığı bu özellikler tek bir kişi de mevcuttur o da Ruhi Mücerret'tir. Onun da Ozan'ın kazada babasını kaybederken sağ kurtulan tek kişi olan Ruhi Mücerret olduğunu öğrenmesiyle roman yeni bir boyuta ulaşır.

Civan Kazanova, Masum Cici'den çok para kazanması için taşıması gereken niteliklerin; erkek, alanında tek, kendine özgü bir kostüm giyen, özel günlerde başrol üstlenen, ismen veya simaen ülkede yüzde 90 oranında tanınan, köklü ve kalıcı saygınlığa sahip, ödül kazanmış ulusal medyada görünen, kitlesel organizasyonlarda konuşmacı konumunda olan biri olması gerektiğini öğrenir.

Civan Kazanova, Ruhi Mücerret'i araştırır ve onun Masum Cici'nin aradığı tüm özelliklere sahip olduğunu öğrenir. Ruhi Mücerret'i gördükten sonra çok para kazanması için onun üzerinden reklam şirketi ile anlaşır. Ruhi Mücerret'in bu teklifi kabul etmeyeceğini anlayan Civan, çipi gizliden Ruhi Mücerret'in beynine yerleştirmeye karar verir bunun için öncelikle onunla ile samimileşmesi gerekir. Civan Kazanova, Ruhi Mücerret ile tanışmak için fırsat kollarken depremde öldüğünü düşündüğü Serpil Silahlıperi'yle yaşadığı günleri hatırlar.

Civan Kazanova ve yeğeni Ozan'ın Fenerbahçe Stadyumundaki 23 Nisan şenliğinde Ruhi Mücerret ile tanışır. Civan Kazanova ve Masum Cici, Ruhi Mücerret'in kafasına mikroçipi yerleştirmek için planlar yapar. Civan Kazanova, plan karşılığında Masum Cici'den 250 bin alır. Civan Kazanova, Ruhi Mücerret'in evine sık sık ziyaretler yaparak samimileşir ve onun arkadaşı Avni Vav ile tanışır. Ölüyü diriltme duasıyla öldüğü sandığı sevgilisi Serpil Silahlıperi'yi diriltmeye çalışır. Reklam şirketinin ajanı Figen Negatif, Ruhi Mücerret'in evine yerleşir.

Civan Kazanova ve Ruhi Mücerret'in, Ozan'ı lunaparka götürdüğü bir günde dönme dolaba binen Ruhi Mücerret bayılır. Civan Kazanova, İstiklal madalyalı Ruhi Mücerret'i Kadıköy'deki sahte hastaneye götürür. Doktor, Ruhi Mücerret'in kafasına kuyumcu matkabıyla delik açarak cımbızla çipi yerleştirir. Civan Kazanova, Nazlı

Hilal'e ameliyat için gerekli parayı Ruhi Mücerret'in verdiğini Ozan'ı ameliyat edebileceklerini söyler.

Ruhi Mücerret, Civan Kazanova'ya; Masum Cici'ye borçlu olduğunu söyleyip onu bulmasını ister. Civan Kazanova ve Fujer Fuji kahvehanede buluşur. Civan Kazanova bu buluşma sırasında depremde öldüğünü sandığı sevgilisi Serpil'i görür. Civan Kazanova, Serpil'in yanına giderken Serpil'in yanındaki adam Serpil'i kaçıtır ve Civan Kazanova'yı yaralar. Civan Kazanova ve Fujer Fuji, Serpil'i takip ederler. Serpil ve adamın gittiği eve gidip silah zoruyla Serpil'i alırlar. Civan Kazanova, Fujer Fuji ve Serpil Silahlıperi', Fujer Fuji'nin evine giderler.

Civan Kazanova, Serpil Silahlıperi'den, Tahir Tömör'ün oğlu Timur'un işlediği cinayete tanık olduğunu ve öldürölme tehlikesine karşı kendini ölmüş gibi gösterdiğini yanındakilerin de polis olduğunu öğrenir.

Civan Kazanova, adı Sahra olan bir kız çocuğu olduğunu ve Serpil Silahlıperi'nin başka biriyle evlendiğini öğrenir. Civan Kazanova ve Fujer Fuji, Serpil Silahlıperi'yi evine bırakırlar. Serpil, polisler kendisinin kimin kaçırdığını bilmediğini söyler. Bu arada Civan Kazanova, Ruhi Mücerret'e; Masum Cici'yi bulup gerekli borcu ödediğini söyler.

Avni Vav, namaz için camiye giden Civan Kazanova'ya Ruhi Mücerret ve kendisinin neden bu kadar reklam içerikli konuştuklarını sorması üzerine Civan, Avni Vav'a her şeyi anlatır.

Civan Kazanova ve Ruhi Bey, Ozan'ın ameliyatı için hastaneye gider. Civan Kazanova, Serpil ile buluşmak için Özgürlük Parkı'na gider. Parkta Timur Tömör'ün saldırısına uğrar. Masum Cici; Civan, Serpil ve Ozan'ı bu saldırıdan kurtarıp Timur Tömör'ü öldürür.

Civan Kazanova, Serpil'i eve bıraktığı bir gün Serpil'in eşinin onun karnını kasatura ile deşen Bedri Dubara olduğunu öğrenir. Civan Kazanova, Fujer Fuji ile buluşmalarında Fujer Fuji çip yerleştirme fikrinin kendisinin bulduğunu amacının hafızaya geliştirmeye yönelik bir çalışma olduğunu; ama Masum Cici'nin bunu kendi amaçları için kullandığını söyler. Civan Kazanova, Fujer Fuji'den *Coca-Cola* treniyle *Pepsi* gemisinin çarpışmasının da Masum Cici'nin işi olduğunu öğrenir.

Civan Kazanova ve Fujer Fuji, Bedri Dubara'yı vururlar. Civan Kazanova, Kesik Baş İlk Öğretim Okulu öğretmenler odasında Ruhi Mücerret'in Ankara'daki 19 Mayıs kutlama törenini izlerken konuşmadan sonra Ruhi Mücerret'in vurulduğunu görür. Bu arada Fujer Fuji, Civan Kazanova'yı arayıp Ruhi Mücerret'in ölmediğini söyler. Ruhi Mücerret, Ankara'dan İstanbul'a nakledilip Askeri Hastane'de tedavi altına alınır. Civan Kazanova, Ruhi Mücerret'i hastanede ziyaret eder.

Ruhi Mücerret, bu olaydan sonra çok popüler olur, ünlü TIME dergisine kapak olur. Ruhi Mücerret, İstiklal Madalyasını Civan'a takar. Civan Kazanova, Masum Cici'yi vurmaya giderken Masum Cici, Civan Kazanova'ya Ruhi Mücerret'in vurulmasının numara olduğunu gerçekte vurulmadığını hepsinin reklam amaçlı olduğunu söyler.

Masum Cici, Ruhi Mücerret'in kendisini vurmak istediğini anlar ve kendisi vurulmadan Ruhi Mücerret'in durmayacağını bildiği için Civan Kazanova'ya Ruhi Mücerret'in kendisini mahsusçuktan vurabileceğini söyler. Bunun için küçük bir plan yaparak işe koyulurlar. Ruhi Mücerret'in kendisini mahsusçuktan vuracağını, kendisinin de onu bir ceset torbasına koyup uzaklaştıracağını söyler.

Civan Kazanova, ceset torbası alır ve kızı Sahra'ya da reklam çipi takıldığını anlar. Civan Kazanova ve Fujer Fuji, Ruhi Mücerret'in beyindeki mikroçipi çıkarmaya çalışır ama Masum Cici onları yakalar.

Civan Kazanova ve Masum Cici dövüşür ve Masum Cici kazanır. Civan Kazanova, karısı ve kızı ile buluşup kızına bir kask verip onları Büyükada'ya gönderir. Civan Kazanova, Ruhi Mücerret'in evine vardığında Ruhi Mücerret'in Masum Cici'yi vurduğunu görür. Masum Cici'yi ceset torbasına koyduktan sonra arabayla uzaklaşır. Civan Kazanova, Masum Cici'yi gerçekten vurmaya düşünürken boğazına bir kama saplanarak ölür.

Civan Kazanova, mahsusçuktan vurulan Masum Cici'den kurtulmak için onu ceset torbasına koyduktan sonra öldürmek ister fakat beklediğinin aksine kendisi vurulur. Civan Kazanova'nın anlatıcı olduğu bölümde boğazına bir kama saplanmasıyla bölüm bitirilir.

Dördüncü bölüm

Ruhi Mücerret

Dördüncü ve son bölümde artık olaylar zinciri iyice çözülür. Ruhi Mücerret, Civan Kazanova'nın trafik kazası geçirdiğini öğrenir. Avni Vav, gerçekleri anlar ve bunları Ruhi Mücerret'e anlatır. Avni Vav, Ruhi Mücerret'e Masum Cici'nin gerçekte ölmediğini hepsinin bir oyun olduğunu, yerini öğrendiğini söyler.

Ruhi Mücerret hem Civan'ın hem de Zülfikar'ın intikamını almak için Masum Cici'nin mekânını basar. Ruhi Mücerret, Masum Cici'yi vurduğu sırada kendisi de yere düşer.

Ruhi Mücerret, "Allah'a ısmarladık sabırlı okuyucum. Siz de hakkınızı helal edin ne olur." (RM, s.317) deyip, kelimeyi şahadet getirerek ölür.

3.3.4. Bakış açısı ve anlatıcı

Tanrısal bakış açısının tersine, kahraman bakış açısı, her şeyi bilen bir üst varlık olarak değil de, dünyayı kahramanlardan birinin gözüyle görmeye ve dünyanın içine onun düşünce ve izlenimleriyle girmeye başlar ve anlatıcı ile figür arasındaki mesafe de kalkar. (Sağlık, 2008: 308). Dört bölümden oluşan romanın her bölümünde o bölüme adını veren başlıkta yer alan isim, anlatıcı bakış açısıyla olayları anlatır. Bu bölümlerden iki tanesinin anlatıcısı Ruhi Mücerret iken, diğer bölümlerin anlatıcıları Civan Kazanova ve Avni Vav'dır.

Anlatıcılar, her bölümde olayları kendi bakış açılarından anlatır ve olayı bildikleri kadarıyla anlatmakla yetinmeyip yeri geldiğinde baştan bütün olayları özetlerler:

“En son doğduğum şehre, Gaziantep'e gidiyorum.

Kurtuluş günleri çakışan yahut birbirine uzak mesafede olup da bir-iki gün arayla kurtulmuş şehirlerimizin hepsine yetişemiyorum. Böyle durumlarda kendimi 400 yaşında hissediyorum.” (RM, s.27).

Eserin başkışısı başından geçen olayları, geriye dönüş tekniğiyle kendi ağzından aktarır:

“Muhtelif muhitlerde inşaatlarda çalıştım. Bir müddet Galata'da hamallık yaptım. Cevriye'den sonra Mecit doğdu. Çocuk rızkıyla gelirmiş: Devlet Demiryolları'nda işe girdim, Zülfikar Ağabey sayesinde. Kadıköy'e

yerleştim. 40 sene Haydarpaşa Garı'nda gece bekçiliği yaptım. 1975'te emekli oldum." (RM, s.31).

Olaylar, anlatıcı kahramanın başından geçer. "Birinci tekil şahıs ağzından yazılan kitaplar, saf okuru 'ben' diyen kişinin yazar olduğuna inanmaya yöneltir. Elbette bu yazar değil, *Anlatıcı*, daha doğrusu *Anlatan-Ses'tir*" (Eco, 1996: 21). Roman bize yeri geldiğinde aslında anlatıcının kahraman değil de yazar olduğunun ipuçlarını verir:

"...Can çekişmeyi avantaja dnştremezsin kıymetli okurcuğum. şimdiye dek çoktan ölmüş ve gözlerimi Ray Charles'a bağışlamış olmalıydım." (RM, s.101).

Romandaki anlatıcı yaşanmış şeyleri anlatan birisidir. Yaşanılacak şeyleri önceden okuyucuya hissettirir. Civan Kazanova, hislerini şöyle aktarır:

"Aylaklık beni bugüne dek mücadele illetinden, rekabet lanetinden, kaygı zilletinden korumuştu. Artık ben de dünyadaki yıllık 56 trilyon dolar gelirden payımı istiyordum. Az sonra göreceğiniz üzere bilim- kurgusal kapitalizmin tekno- byclğne yem olacağım. şimdiden, kartalın pençesinde uçan levrek kadar çaresiz hissediyorum." (RM, s.160).

Postmodern romanın bir özelliği olan üstkurmaca özelliği kendini romanda hissettirir. Anlatıcının okuyucuya seslenmesi, okuyucuya romanın bir kurgu olduğunu hissettirir.

"Allah'a ısmarladık sabırlı okuyucum. Siz de hakkınızı helal edin ne olur." (RM, s.317).

Romanda her bölüm başlığıyla verilen kahramanlar kendi başından geçenleri kendisi anlatır. Kahraman bakış açısıyla anlatılması romanın kahramanın olay ve durumlar karşısında duygularının daha iyi anlaşılmasını sağlar.

3.3.5. Zaman

Romanda her bölümde anlatılan olaylar, o bölümde anılan kahramanın bakış açısıyla anlatıldığı için her bölümde zaman dilimleri değişir. Bir bölümde anlatılan bir durum veya olay başka bir bölümde bir başka kahramanın, bakış açısıyla baştan anlatılabilir. Kahramanların geriye dönüşleri olayın akışını bozsa da eserde durumlar daha ön planda olduğundan geçmişin anlatılması, kahramanları ve onların içinde bulundukları vaziyeti anlamada yardımcı olur.

Romanda kahraman, yüz yaşında olduğunu sık sık tekrarlar. Kurtuluş Savaşı gazisi olan kahramanın söylediklerinden yola çıkılarak romanın tarihsel zamanı hakkında bir bilgi edinilir:

“15 yaşındaydım. Naciye’yle yeni evlenmişim. Kızcağız yetimdi. Babam da ikimizi nikâhlayıverdi. Bugün olsa sapık derler. Ben de gazete okuyorum. O zaman çok takdir etmişlerdi. Gerçi ne düğün dernek kuruldu, ne de zifafa girdik. Biz karı koca ilan edildiğimiz sırada seferberlik de ilan edildi. Cepheye gittim. Nefer olarak. Rütbem, zekâ gerektirmiyordu. Diğer tüm askeri rütbeler gibi.” (RR, s.30-31).

İstiklal Savaşı’nın 1919-1922 yılları arasında olduğunu ve kahramanın 15 yaşlarında savaşa katıldığı biliyorsak ve kahraman romanın bir yerinde:

“1920’nin 2 Nisan sabahı, Bostancık’ta konaklamış Fransız kıtalarına hücum ettik. 15 yaşındaydım.” (RM, s.23) der.

Ruhi Mücerret, 1920 yılında 15 yaşında ve romanın anlatıldığı zaman kahraman 100 yaşındaysa olayların geçtiği yıl yaklaşık olarak 2015 yılına denk gelir. Bütün bunlar bir İstiklal Savaşı Gazi’nin yaklaşık 75 yıllık hayatından çeşitli kesitler sunar. Romanın art zamanını yaklaşık olarak 75 yılı kapsar.

Zamanda geriye dönüşler, sadece bölümler arasında değil, her bölümde kendi içerisinde de olabilir. Romanın ikinci bölümü Ruhi Mücerret’in anlatıcı olduğu bölümde “Geçmişte kalan her şey kısa sürmüş demektir.” alt bölüm başlığında anlatıcı konumunda olan Ruhi Mücerret, geçmişe giderek çocukluğunu evliliğini, İstanbul’a gelişini anlatır. (RM, s.30). “Maktullerin katillere sayı üstünlüğü var” alt başlığında ise Ruhi Mücerret, İstanbul’a geldikten sonra hamallık yapışını ve Zülfikar Zarifoğlu ile tanışıp kendisine sahip çıkışını anlatır.

Romanda geçen zaman kahramanın hayatını değiştirir. Yüzyıldır yaşayan bir gazinin yaşadıkları onu diğer insanlardan ayıran özelliktir. İstiklal Savaşının yaşayan son gazisi olması onu ön plana çıkarır. Kahraman, yeri geldikçe eskiye giderek eski günler hakkında bilgi verir. Her ne kadar tarihi bir değer taşısa da yeni nesil tarafından kendisi kitlelere hitap eden bir reklam objesi olarak görülür. Bu aslında bir nesil çatışması olarak da görülebilir. Bir tarafta canını vatanları uğruna harcayan bir nesil, öbür tarafta her şeyi bir tüketim malzemesi olarak gören bir neslin çatışmasıdır.

Romandaki olaylar yaklaşık bir yıl içinde gerçekleşir. Olayların başlangıcı *Coca- Cola* treni ve *Pepsi* gemisinin çarpmasıyla başlar. Bu da bize romanın eş

zamanı hakkında bilgi verir. Olayların bitmesine yakın Fujer Fuji ve Civan Kazanova arasındaki bir konuşma sırasında bir yılın geçtiği Fujer Fuji tarafından dillendirilir:

"Geçen sene Kasım ayında bir tren Haydarpaşa Garı'ndan uçup gemiye çarpmıştı, hatırlıyor musun?" (RM, s. 264).

Buradan romanın vaka zamanının yaklaşık olarak bir sene olduğu anlaşılır. Romanın bitiş günü perşembe olarak verilir. Zira Ruhi Mücerret ve Avni Vay, perşembe günü Masum Cici'yi vurmaya giderler:

"Bugün günlerden neydi? Tabii ya, Perşembe. (RM, s.311).

Ruhi Mücerret, yazarın diğer romanlarına göre zaman açısından daha net çizgilerle ayrılır. Romanın bitiş günü bile romanın sonlarında kahramanlar arasındaki konuşmalardan anlaşılır.

3.3.6. Mekân

Klasik romanların çoğunda mekân unsuru romanın olmazsa olmazlarından. Bu mekânlar kahramanların ruh halini yansıtmak için kullanılır. "Geleneksel edebiyatta öykünün oluşması için önkoşul olan tüm öğeler; kahraman da zaman da, uzam da, yüzyılın avangardist edebiyatında metnin taşıyıcısı olma özelliklerini yitirmiş, dokuyu oluşturan birer imgeye dönüşmüşlerdir. (Ecevit, 2014: 198). Yazar, gerçek yerleri ve isimleri sadece birer fon olarak kullanır:

"...Bahariye Caddesine kıvrıldım." (RM, s.54).

"Çamlıca'da, platoya benzeyen bir alana kurulmuş lunaparka vardığımızda Ozan havalara uçtu." (RM, s.39).

"Esenboğa Havalimanı'nda beni, kuşe dergiden kesilmiş gibi parlak çocuklar karşıladı." (RM, s.105).

"Şile – Meşrutiyet Köyü yazısı gözüme ilişti..." (RM, s.150).

"Kandilli'de saray ile şatonun evliliğinden doğmuş bir mekân." (RM, s.152).

"Serpil Silahlıperi'yle Kadıköy sokaklarında el ele dolaştığımız günlerde buradan da geçmiştik." (RM, s.176).

"Serpil aradı: Civan merhaba. Saat 12'de Sahra'yla birlikte Özgürlük Parkı'na gideceğiz. Gelebilir misin?" (RM, s.248).

Yer isimleri verilirken sadece bulunulan konum itibariyle isimler verilmiş, bunların kahraman üzerinde bıraktığı etkilerden pek bahsedilmez. Dolayısıyla mekân romanda sadece fon işlevi, olayların cereyan ettiği zemini teşkil eder.

İstiklal Savaşı gazisi olan Ruhi Mücerret, yaşayan son gazi olduğu için ülkedeki şehirlerin kurtuluş günlerine katılır. Gittiği bu şehirler tarihte bulunan misyonuyla romanda yer edinir. Kahramanın katıldığı kurtuluş günleri takvimi romana bir gerçeklik kazandırmak dışında, bu takvimin aynen roman da yer alması postmodern bir özellik kazandırır:

<u>ŞEHİR</u>	<u>KURTULUŞ GÜNÜ</u>
Mersin	3 Ocak
Adana	5 Ocak
Kahramanmaraş	11 Şubat
Erzincan	13 Şubat
Gümüşhane	15 Şubat
Bayburt	21 Şubat
Ardahan	23 Şubat
...(RM, s.26).	

3.3.7. Kişiler dünyası

Ruhi Mücerret

Eserin başkişisi ve aynı zamanda romanın ikinci ve son bölümünde olayları nakleden kahramandır. Kahraman, romanın belli yerlerinde kendini tanıtır ve roman o şekilde ilerler:

“Bendeniz Ruhi Mücerret. Yaşayan son İstiklal Harbi gazisiyim. Tarihin dikiz aynasındaki canlı siluet. Tam yüz yaşımdayım.” (RM, s.25).

Antep'te doğan (RM, s.102) kahramanın, yeri geldiğinde dış görünüşü hakkında da bilgi verilir. Ela gözlü olan kahramanın üstünde kahverengi bir takım, beyaz gömlek, açık mavi kravat ve melon bir şapka vardır:

“Her ne kadar ferî sönmüşse de, gözlerim ela.” (RM, s.47).

“Merak ediyorsanız, üzerimde 40 yıllık kahverengi bir takım, beyaz gömlek ve açık mavi kravat, başımda da melon şapka var.” (RM, s.50).

Kahramanın çocukluğuna dair bilgiler yine kahramanın anlatıcı olduğu bölümde kendi ağzından anlatılır:

"Annem, babamın ikinci karısıydı. 5 yaşından itibaren yonca bağlamaya, dağda koyun gütmeye başladım. Sıbyan mektebinde okudum. Tam rüştiyeye kaydolacaktım ki Birinci Cihan Harbi patladı." (RM, s. 30).

"Geçmişte kalan her şey kısa sürmüş demektir" (RM, s.30) başlığı ve Abdülhak Hamit Tarhan'a ait " Uzadıkça kısalan şey nedir? Ömürdür." Sözünün yer aldığı bölümde kahraman 15 yaşındayken Naciye adında bir kız ile evlendirildiği, bu evlilik sırasında seferberliğin başladığı ve kahramanın cepheye gittiği aktarılır. Bu bölümde Ruhi Mücerret'in geçmiş yaşantısı kısaca onun ağzından şöyle özetlenir:

"Savaştan sonra ortalık yatışınca, iki üvey ağabeyim mal mülk kavgasına tutuştular.

Ben de Cevriye'ye hamile Naciye'yi ve oğlum Recep'i alıp İstanbul'a göçtüm. Sene 1925... Hatırı sayılır bir tedarikimiz yok. Bir tek üzerinde "Nasrun min Allahi ve fethun garîb" yazılı, kırmızı İstiklal Madalyam var. Bir de Albay Andrea'dan kaptığım altın kaplamalı Bertheir MLE tüfek.

Muhtelif muhitlerde inşaatlarda çalıştım. Bir müddet Galata'da hamallık yaptım. Cevriye'den sonra Mecit doğdu. Çocuk rızkıyla gelirmiş: Devlet Demiryolları'nda işe girdim, Zülfikar Ağabey sayesinde. Kadıköy'e yerleştim. 40 sene Haydarpaşa Garı'nda gece bekçiliği yaptım. 1975'te emekli oldum.

Şimdi yapayalnızım." (RM, s.31).

Ruhi Mücerret, anlatıcı konumundayken zaman zaman geri dönüşler yaparak yaşadığı dönemi, olayları anlatır. İstiklal Harbi sırasında Gaziantep'te Fransızlarla mücadele eden kahraman o sırada kaç yaşında olduğu hakkında da bilgi verir:

"1920'nin 2 Nisan sabahı, Bostancık'ta konaklamış Fransız kıtalarına hücum ettik. 15 yaşındaydım." (RM, s.23).

"Yüzyıl yaşamak bana asrın hatasını veriyordu." (RM, s.82).

Ruhi Mücerret, 1920 yılında 15 yaşında ve romanın anlatıldığı zaman 100 yaşındaysa olayların geçtiği yıl yaklaşık olarak 2015 yılına denk gelir.

Yer yer kahramanın yaşadıkları hakkında bilgi verilir:

"Ruhi Bey, fi tarihinde Haydarpaşa Garı'nın gece bekçisiymiş." (RM, s.16).

Civan Kazanova'nın İstiklal Harbi'nin son gazisi, 100 yaşındaki Ruhi Mücerret'in peşine düşmesiyle eserin olaylar zinciri hareketlenmeye başlar:

"Ruhi Mücerret'in peşine düştüm. Kimi kimsesi yok. Evden camiye, camiden eve. Üç katlı fakirhanenin terasında kuşları yemliyor." (RM, s.184).

Bu bekçilik görevinden sonra yaşının ilerlemesiyle beraber tek düze bir yaşantısı oluşmaya başlar. Bu tek düze yaşantı kahramanın kafasına çipin yerleştirmesiyle hareketlenmeye başlar. Civan Kazanova, yeğenin ameliyat parasını bulmak için beynine reklam çipi yerleştirilmesine razı olur; fakat az kişiye hitap ettiği için az para kazanır, çok para kazanması için şu özelliklere sahip birini bulmak zorundadır.

"Erkek. Alanında tek. Kendine özgü bir kostüm giyiyor. Özel günlerde başrol üstleniyor. İsmen ve simaen ülkede yüzde 90 oranında tanınıyor. Köklü ve kalıcı bir saygınlığa sahip. Ödül kazanmış. Ulusal medyada görünüyor. Kitsel organizasyonlarda konuşmacı konumunda." (RM, s.164).

Ruhi Mücerret, bu özelliklerin hepsine sahip olan birisidir. Civan Kazanova ile tanışınca, Kazanova onu kullanmaya karar verir ve beynine gizliden reklam çipi yerleştirir. Kahraman bundan habersizdir. Farkında olmadan reklam kelimeleri söyler. Civan Kazanova ile bir konuşması sırasında ağzından şu sözcükler dökülür:

"Sony televizyonumun karşısında, IKEA kanepeme kurulmuş, üzerimde Pierre Cardin robdöşambr, ayağымda Twigy terliklerle otururken daha ne isteyebilirim?.. Hah! Mandalinalı Schweppes! Sonra da bilek güreşı yaparız?"

Kahraman yaşı itibariyle artık ölecek yaşa geldiğini düşündüğünden sürekli içinde bulunduğu durumu, ruh halini yansıtan cümleler söyleyerek bunları mezarına yazacağını söyler. Bunlardan bazıları şunlardır:

"Nazlı Hilal'le tokalaşırken, mezar taşıma ne yazdıracağımı buldum: 'Yaşamak ölülerin de hakkı.' (RM, s. 82).

"Mezar taşıma 'Uykum eskisinden de ağır' yazdırsam iyi olacak." (RM, s.109).

"Kalbim öyle yumuşadı ki, mezar taşıma 'Kız olsaydım Avni Vav'la yatardım' yazdırabilirdim." (RM, s. 123).

"Mezar taşıma 'Yalnızca geceleri çıkmama müsaade var' yazılsın isterim. Hepsi bu.(RM, s.131).

"Kararım kesin, mezar taşıma şu cümle kazınsın: 'Yaşamak bir ayrıcalıktı!'" (RM, s. 133).

"(...) mezar taşıma ' Hayat devam ediyor' yazdıracağım." (RM, s.239).

Kahraman yaşlı olmasına rağmen kendisine çip yerleştiren adamdan yine kendisi kurtulur. Ruhi Mücerret kendisine çip takıldığını, yazar arkadaşı Avni Vav'dan öğrenir. Yaşlı olmasına rağmen arkadaşı Avni Vav ile Masum Cici'nin

yerini basar ve onu öldürür. Masum Cici'yi vurduktan sonra kendisi de vadesinin dolduğunu düşünür ve orada can verir:

"Allah'a ısmarladık sabırlı okuyucum. Siz de hakkınızı helal edin n'olur." (RM, s.317).

Civan Kazanova

Romanın yeni bir seyre girmesine yol açan kişidir. Girdiği işte az para kazanır. Lösemi olan yeğeninin ameliyat parasını elde etmek için önce kendi beynine çip yerleştirmesine rağmen bu para yetmez. Fazla para kazanmak adına Ruhi Mücerret'in beynine cipin yerleştirilmesini teklif eder. Zayıf, bir gözü mavi bir gözü kahverengi 35 yaşlarında, ücretli beden eğitimi öğretmenliği yapan Civan Kazanova'nın fiziksel özellikleri roman da yeri geldikçe anlatılır:

"Çerden çöpten minare. Sol gözü mavi, diğeri kahverengi..." (RM, s.36).

"Sorgulamaya başlıyorum: "Neyle İştigal ediyorsun peki?"

"Sıkıntılı bir havaya bürünüyor: 'Ben aslında... Beden eğitimi öğretmeniyim'" (RM, s.38).

"Otuzbeş. Demek ki yolun yarısındaydı." (RM, s.38).

Civan Kazanova kaybetmesi gereken dövüş maçını kazanınca bıçaklanarak dışarıya atılır. Bu sırada kahramanın bütün hayatı kendi deyiimiyle gözlerinin önünden geçer bu da bize onu geçmiş hayatı hakkında bilgi verir:

"Ağabeyim Okan on bir yaşında, ben yedi. Annem ile babam boşanıyor. Ben annemde kalıyorum, ağabeyim babamda. Her ikisi de başkalarıyla evleniyor. Birkaç yıl sonra annem, hemen ardından babam ölüyor. Okan Ağabeyim, üvey annede kalıyor; ben üvey babada. Ağabey- kardeş spor kulübüne boks antrenmanlarına gidiyoruz. Ağabeyim liseyi bitirince Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sivil Havacılık Yüksekokulu'na kaydoluyor. Mezuniyetten sonra Gaziantep'te hava trafik kontrolörlüğüne başlıyor. Bense Marmara Üniversitesi'ne kapağı atıyorum. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü'ne." (RM, s. 143).

Ruhi Mücerret'in kendisi ile tanıştıktan sonra onunla ilgili duygu ve düşünceleri şöyledir:

"Civan Kazanova siyah saçlı bir İskandinav'a benziyor. Gözleri, doğu il Batı arasında ışıklı bir köprü. Onun hürmetkâr ve sarsak tavırları, yüksek voltajlı bir acıyla çarpılmaktan doğan hassasiyetin mahsulü sanki." (RM, s.40).

Boksörlük yapan Civan Kazanova'nın kaybetmesi gereken boks maçını kazanmasıyla beraber maçları düzenleyen Bedri Dubara, kasaturayı Civan

Kazanova'nın karnına sokar. Civan Kazanova, gözünü bilmediği bir yerde açar ve orda Masum Cici ile tanışır. Masum Cici'nin, Civan Kazanova'ya beyninin wernicke bölgesine bir mikroçip yerleştirerek konuşmalarında ilettikleri reklam cümlelerinin yer almasını (beynine reklam almasını) teklif eder. Civan Kazanova, ölen abisinin evine gider orda ağabeyinin eşi Nazlı Hilal, kendisine oğlu Ozan'ın lösemi olduğunu kemik nakli olması gerektiğini söyler. Civan Kazanova, ücretli öğretmenlik için eski okulu Kesik Baş İlköğretim Okulu'na başvurur ve yeğeni Ozan'ı iyileştirmek için Masum Cici'nin teklifini kabul eder. Fakat daha çok para kazanması için daha çok kitlelere hitap eden birini bulması lazım gelir bu da Ruhi Mücerret'tir.

Masum Cici ile bir anlaşma yaparak Ruhi Mücerret'in beynine reklam alsa da romanın sonlarında pişmanlık duyup Masum Cici'den kurtulmak ister; fakat kendisi Masum Cici tarafından öldürülür.

Ruhi Mücerret, kendisine verilen kurusıkı silah ile Masum Cici'yi vurur. Onun gerçekten öldüğünü sanan Ruhi Mücerret, cesetten kurtulmak için onu Civan Kazanova'ya verir. Civan Kazanova, Masum Cici'yi ceset torbasına koyup arabasıyla uzaklaşırken ondan gerçekten kurtulmayı planlar; fakat Masum Cici, tarafından öldürülür:

"Pakt'ı polise ihbar edip, şehri kurtaracaktım. Sonra da ömrümün sonuna kadar mutlu mesut yaşay_

VINK!

Boğazıma bir kama saplandı

Boynumun sağından girip solundan çıkmıştı.

Hepsi bu. Can çekişmeyi ballandıramazsın.

Son gördüğüm şey, lav gibi püsküren kanımın ön camda oluşturduğu ekspresyonist desenlerdi." (RM, s.306).

Kahraman son ana yani ölürken bile her şeyi kendisi anlatır. Bu eserin bir kurgu olduğunu okuyucuya bildiren cümlelerdir. Zira ölen ya da can çekişen biri olayları anlatır. Civan Kazanova'nın anlatıcı olduğu ana bölümün alt bölümlerinde her alt bölüm olmasa bile bir çok alt bölüm Kazanova'nın *".... diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim."* Şeklindeki sözleriyle biter:

"Yangından korunma broşürüyle şömineyi tutuşturmak' diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim." (RM, s.148).

"Boks ringinde kazanıp, dans pistinde kaybetmek' diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim." (RM, s.157).

"Origami turnası gibi boyun eğmek' diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim." (RM, s.160).

"Ruhunun selameti için çaresizce kendini kandırmak' diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim." (RM, s.230).

"Elektrikli testereleri havaya atmak' diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim." (RM, s.234).

"Seni kahraman yapacak denli büyük, kazanabileceğin kadar savaşlara katılmak' diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim." (RM, s.282).

"Mutlu aile tablosundaki kan" adlı alt bölümde bu sefer bölüm başı olarak "Denizin dibine fare kapanları kurmak' diye bir şey olmasaydı, ben icat ederdim." (RM, s.270) sözüyle başlatılmış. Bütün bunlar Menteş'in yaratmış olduğu kahramanların hepsi olmasa bile çoğunun belli sözler söyleme konusunda takıntılı olduğunu gösterir.

Masum Cici

Romandaki iyi güçler karşısında olan kötü gücü temsil eder. Bilgisayar mühendisi olan Masum Cici, Fujer Fuji'nin geliştirmiş olduğu çipi kullanarak insanların beyinlerine reklam alan bir reklam teröristidir. Romanda fiziksel görüntüsü hakkında fazla bilgi yoktur, sadece dazlak olduğu sık sık tekrarlanır:

"O anda belimdeki Glock'u çekip şarjörü Masum Cici'nin dazlak kafasına boşaltmayı düşündüm." (RM, s.254).

Masum Cici'nin kurduğu ajans insan beyinlerine reklam alarak para kazanır. Kurduğu ajans son derece gizli bir yerdedir. Ajansın bulunduğu yeri Civan Kazanova şöyle tarif eder:

"Masum Cici'nin yeraltı üssü Pakt'a vardık. Paulownia bahçesini geçtik. Amatör kundakçılara layık ahşap kulübeye girdik. Gizli asansöre bindik. -7. Kata indik. Silahlı şoförün refakatinde, patronun ofisine yürüdüm." (RM, s.162).

Masum Cici, daha önceden bir sürü kişinin beynine reklam almıştır bu kişilerden bir tanesi de Zülfikar Zarifoğlu'dur. Zülfikar Zarifoğlu ölmeden önce Ruhi Mücerret'ten Masum Cici'yi öldürmesini ister. Ruhi Mücerret onu ararken farkında olmadan onun kurbanı olur. Zira Masum Cici, Civan Kazanova aracılığıyla Ruhi

Mücerret'in de beynine çip yerleştirir. Öncelikle organize ettiği sahte bir ölümle Ruhi Mücerret'ten kurtulmak ister; fakat roman sonlarında gerçekten öldürülür.

Masum Cici'nin amacı sadece insan beynine reklam alarak para kazanmak değildir. O geliştirdiği bu projeyle şehirdeki bütün insanlara birbirini öldürtmektir. Onun bu amacı çipi geliştiren Fujer Fuji tarafından açıklanır:

"Korkarım şehirdeki tüm insanlara bir anda birbirlerini öldürtecek."

'Ha?! Bir tür iç katliam mı?'

'Eğer biri onu durdurmazsa, İstanbul'u kanla boyayacak.'

'Sırf zevk için? Çok saçma...' (RM, s. 265).

Bu konuşmalardan anlaşıldığı üzere Cici, sadece çok para kazanmak amacıyla olan biri değil. Sırf zevk için binlerce insanı birbirine düşürecek kadar cani biridir. Yazar verdiği ismin tam tersi özelliklere sahip bir kahraman yaratmıştır. Bu kadar büyük bir güce sahip olan Masum Cici, yüz yaşında olan Ruhi Mücerret tarafından öldürülür:

"Pardösümün altından Berthier'yi çıkarıp nişan almaksızın ateş ediyorum: DUF! Masum Cici'nin dazlak kafası, kızıl bir bulutun içinde kalıyor!" (RM, s.316).

Avni Vav

Romanın birinci bölümünde anlatıcı konumunda olan karakterlerden biridir. Romanımızın başkahramanı olan Ruhi Mücerret'in en yakın ve tek arkadaşı konumunda olan Avni Vav'ın dış görünüşünü Ruhi Mücerret şöyle anlatır:

"Caminin bahçesindeki banklardan birinde oturuyorum. Yanımda, Avni Vav. Metalik mavi gözleri ve gümüş kablo yumağına benzeyen sakallarıyla melek ve robot karışımı bir ihtiyar." (RM, s.64).

Kahramanın yakın arkadaşı, 85 yaşındaki Avni Vav (RM, s.91) aslında bir yazardır, Kemal Tahir, Afif Yesari gibi yazarlarla beraber dedektif romanların çevirisini yapmıştır:

"İlahi Avni Bey! Bir lahza inandım vallahi! Şükürler olsun, camideki tek yalancı ben değilim! Sahi, söylesene n'apıyordun?'

'Kitap yazıyordum. Hafîye romanları.'

'Hayreti mucip! Demek müellifsin ha?'

'Bizim ki hakiki müelliflik değildi Ruhi Beyciğim. Mickey Spillane'nin Mike Hammer diye meşhur bir dedektifi var ya?'

'Eee?'

'Onun sergüzeştlerini kaleme alıyordum. Muhtemelen namını duymuşsunuzdur, rahmetli Kemal Tahir, Afif Yesari Beylerle nöbetleşe, her hafta bir nüsha yetiştiriyorduk.” (RM, s.96).

Avni Vav’ın geçmişteki yaşantıları da aktarılır, Avni Vav eski bir yazardır daha sonra kendini içkiye vererek bir ayyaş olur:

“Yaramıdeşme... Sana vaziyeti hulasa edeyim: Ayyaşım. Bir afetin rüzgârına kapıldım. Kaşla göz arasında zevcem evi terk etti, ruh eşimi de el âleme kaptırdım. Şişenin dibini buldum. 20 sene sonra ayıldım ki iş işten geçmiş. Evlatlarım reddetti, torunlarım zaten hiç tanımadı beni. Ben de... Şeytanın ittiği çukurdan çıkabilmek umuduyla Allah’a el açtım.” (RM, s.97).

Romanın sonlarında olup biten her şeyi çözümleyip Ruhi Mücerret’ e anlatan kişidir aynı zamanda. Romanın sonunda dostu Ruhi Mücerret ile beraber Masum Cici’yi vurmaya giderler. Avni Vav hakkında fazla bilgi yoktur sadece işlevi olduğu yerlerde iş bitirici bir konumdadır.

Nazlı Hilal

Ruhi Mücerret’in sevdiği kadın kahramandır. Otuz yaşlarında olan Nazlı Hilal’in kocası ölmüş, lösemi bir çocuğu vardır. Civan Kazanova’nın yengesidir. Ruhi Mücerret, onu şu şekilde tarif eder:

“Gözleri, deniz facialarına yol açabilecek mavilikteydi. Ağzı, pırıl pırıl bir öpücük atölyesi. Bu kadın, şişelenmiş yıldırıma benziyordu. Kâinat güzeli seçilmediyse, adaylığını koymadığındandır.” (RM, s.82).

“Havada, karada ve denizde görebileceğiniz en şahane varlık: Muhteşem, olağanüstü ve harikuladenin mükemmel karışımı.” (RM, s.100).

Sekreter olan Nazlı Hilal, romanda alımlı olmasıyla dikkat çeker. Nazlı Hilal ismini İstiklal Marşı’nda geçen: “*Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl! Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?*” mısralarından alır. Kahramana yine İstiklal Marşı’nda bulunan bir deyim ile çağrışım yapan yazar, yine karşı taraf konumunda bulunan kadın kahramana da istiklal Marşı’ndan bir sıfatla gönderme yaparak ona bir kutsiyet bahşeder.

Ruhi Mücerret dışında diğer kahramanımız Civan Kazanova’da Nazlı Hilal’e karşı gelgitler yaşayan ona karşı açıklamasa da duygular besleyen kişidir.

“Nazlı Hilal, Seviye Sevi adında bir psikiyatrin Bağdat Caddesi’ndeki muayenehanesinde sekretermiş. Randevuları düzenliyor, tedirgin ruhları sıraya sokuyormuş.” (RM, s.170).

“Nazlı Hilal’le flört etmek istemiyordum. Tamam, çok alımlıydı. Dayanıklıydı. Zekiye. Akranımdı. İyi kalpliydi... Her bakımdan hayranlık uyandırıcıydı... Dünyadaki hiç bir erkek ona 'Hayır' diyemezdi; hatta birçok kadın. Fakat yani Allah aşkına, ölüm onları ayırıncaya dek ağabeyime sadık kalmış bir hatuna yanaşamazdım.” (RM, s.168).

Nazlı Hilal romanda ön planda olan bir karakter değildir. Sadece aşk olgusu olarak romanda ortaya çıkar. Ruhi Mücerret'in âşık olduğu ilk kişidir. Kahramanımız kendisine bir aşk beslese de ona açılmaz. Ruhi Mücerret ve Nazlı Hilal arasında yetmiş yaş fark vardır:

“(…) Daha önce hiç âşık olmamıştım. Kalbim rötâr rekoru kırmış, il uçuşunu iyice paslandıktan sonra gerçekleştiren hurdahaş bir tayyare. Sizden 70 yaş küçük birine asla gönül vermeyeceksiniz muhterem okuyucu. Eminsiniz. 30 yıl önce bende emindim.” (RM, s.101).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA TEMA

Murat Menteş'in *Dublörün Dilemması*, *Korkma Ben Varım* ve *Ruhi Mücerret* adında üç romanı bulunur. Bu romanlar çeşitli temalar etrafında gelişir. Tema, anlamı itibariyle "bir esere hâkim olan fikir ve his" (M. Doğan, 1990: 1077) ya da "söz konusu ama asıl konu değil onun bir ayrıntısı; açıklanan belirtilen, anlatılan olay, bir tasvirin tek bir yönü ve bölümü; özel anlamda bir yazının konusunu belli eden adı, başlığı. (Akalin, 1980: 282) şeklinde tanımlara rastlanılsa da Cevdet Yalçın tanımında konu ile temanın özellikle karıştırılmamasını gerektiğini söyleyen bir söylem içerisinde sözlüğünde şöyle bir tanım yapar.

"Tema: Şiirde veya nesirde asıl konuyu değil de onun bir ayrıntısı; açıklanan, anlatılan tasvir edilen olayın tek bir yönü, parçası. Tema kelimesinin aslı Grekçe olup daha çok bir musikî terimidir. Bir sanat eserini oluşturan 'temel duygu ve düşünce' anlamında edebiyatta da -özellikle şiirde- kullanılmaktadır. Tema geniş anlamlı bir kelime olduğundan ana fikir ve konu ile karıştırılmaması gerekir. Çünkü genel bir duygu ve düşünce çerçevesinde birçok konular bulunabileceği gibi o konulara esas olabilecek ana fikirler de bulunabilir." (Yalçın, 1989: 160-161).

Menteş romanlarının hemen hepsi aşk ve yeraltı edebiyatına ait unsurlar etrafında kurgulanır. Üç romanında da kahramanların âşık oldukları birileri ve kendilerini aralarında buldukları bir mafya ya da suç örgütleri vardır. *Dublörün Dilemması* ve *Korkma Ben Varım* romanlarında kahramanlar aşklarına kavuşmak için çeşitli mücadelelere girer, farkında olarak ya da olmayarak mafya hesaplaşmalarının ortasında kendilerini bulurlar. *Ruhi Mücerret* romanında ise Mücerret ve Nazlı Hilal aşkı biraz imkânsız olduğundan pek bir mücadele olmaz.

4.1. Aşk

Aşk kavramı kişiden kişiye farklı tanım ve yorumlara açık olsa da en geniş haliyle şu yorum yapılabilir. "Sevilene karşı ölçülemeyecek bir bağlılık ve tutku, ona sahip olma istemi ve onunla bir bütün hissetme ve aynı zamanda 'kendi' olarak kalma... Bugüne dek yapılmış birçok aşk tanımının ortak noktaları bir araya getirildiğinde karşımıza bu özellikler çıkıyor." (Arslanoğlu, 2002: 15).

Aşk karşı tarafa karşı duyulan ilgi ve onun ile ilgili güzel duyguların hissedilmesidir. Romanlarımızdaki aşk daha çok karşı cinse duyulan ilgi, sevgi olarak karşımıza çıkar.

Dublörün Dilemması romanında Nuh Tufan'ın ilk temas olarak arabada gördüğü Dilara Dilemma'ya karşı bir aşkı başlar:

“Peygamberin otlattığı kuzular kadar masumdu.

Ya da bana ilk anda öyle gelmişti. Zira ‘ilk an’ ne kadar kalıcıysa, masumiyet de o kadar kalıcıdır.” (DD, s.15).

Nuh Tufan'ın ilk aşkı bu değildir, onun ortaokulda sevdiği Pembe Panter adında bir kız vardır:

“Ortaokuldayken bir kıza âşık olmuştum: Pembe Pepe. Kız harbiden pepeydi, yani dudak harflerini söylemekte zorlanıyordu. Kekemeler ise damak harflerini telaffuzda güçlük çekerler. Ah Pembecik, nasıl da ufarak, cimecime, dörtgöz bir kızcağızdı; ailesi yoksul mu yoksuldu. Herkesin, o sınır tanımayan çocuk acımasızlığıyla dalga geçtiği Pembe, benimle konuşurken teklemiyordu.” (DD, s.52).

Nuh Tufan'ın arabada başlayan aşkı, Nuh Tufan'ın aldığı iş gereği Ferruh Ferman'ın yerine geçmesiyle iyice pekişir. Zira Dilara Dilemma aslında Ferruh Ferman'ın sevgilisidir:

“Alkışlar kısılnca kızla çözülüp birbirimize baktık. Dilara Dilemma değildi! Bu yüz, birkaç hafta önce otobüste rastlayıp, Allah biliyor ya, ilk bakışta gönlümü kaptırdığım ve bana pas vermeyen kıza aitti!” (DD, s.85).

Sevdiği kızla yakınlaşma ve zaman geçirme imkânı bulan Nuh Tufan bu durumdan çok hoşnuttur. Bu durum her ne kadar Nuh Tufan'ın hoşuna gitse de Nuh Tufan, kendisi olarak değil, Ferruh Ferman kılığında kızla buluşup zaman geçirir:

“Dilara Dilemma'ya rastlamak beni şoke etmişti. Oysa vücudumda tek romantik hücre bile yok sanırdım. İnsan aptal durumuna düşmekten kurtulmanın garantisini sesini kesmekte aramalı fakat nerde ben de o yetenek...” (DD, s.86).

Kahramanın âşık olduğu Dilara Dilemma'nın başkalarıyla ilişkisi vardır. Bunlardan biri Nuh Tufan'ın yakın arkadaşlarından Baretta denilen kişidir. Bu Nuh Tufan için bir yıkıntı olur:

“(…) Dilara Dilemma gözlerimin içine bakarak bize yöneldi. Allak bullak olmuşum. Kız beni tanımıyordu ki. Yani, Ferruh Ferman kılığında olmadığım halde neden bana bakarak yanıma geliyordu? Dilara Dilemma ellerini Baretta’nın omuzlarına koydu, Baretta da dönüp kıza baktı: ‘Ah, sevgilim hoş geldin, bak seni kimle tanıştıracam. Bu, sana sözünü ettiğim ‘Kaptan’ yani sahnedeki asi, yani Nuh Tufan.’” (DD, s.109).

Romanın sonu beklenmedik şekilde biter. Ferruh Ferman kılığında saldırıya uğrayan Nuh Tufan’ı, Dilara Dilemma kılığındaki Pembe Panter (Pembe Pepe) kurtarır. Bu da roman kahramanı için sürpriz olur:

“Dilara başını yere dayayıp boynunu kaldırdı ve gözlerimin önünde, iki eliyle birden kafasındaki maskeyi söktü! Şoka girmiştim! Maskenin altındaki yüz... Aman Ya Rabbim! Bu gerçek olamazdı! Çarpılmışım! Neredeyse gözlerim yuvalarından fırlayacaktı! Dilim ağzımın içinde kendiliğinden hareket etti: ‘Pembe Pepe’” (DD, s.261).

Dublörün Dilemması romanında Nuh Tufan, Pembe Panter aşkı mutlu son ile biter. Dilara Dilemma ise beklenmedik bir şekilde romandan atılır:

"Can güvenliği uğruna Dilara'yı maceramızdan şutlamış! Son dakika da oyuncu değişikliği!" (DD, s.262).

Menteş’in basılan ikinci romanı olan *Korkma Ben Varım* romanında aynı kişiye birden fazla kişinin âşık olması söz konusudur. Romanda olaylar, her bölüm başlığında adı verilen kişinin bakış açısıyla anlatılır.

Romanda anlatılan ilk aşk, Gıcırbey’in Şebnem Şibumi’ye olan aşkıdır. Gıcırbey, Ruhiye Teyze aracılığıyla cin Jajha sayesinde zor durumda kalan insanlara yardım eder. Marketlerde poşetlere bıraktığı notlar sayesinde telefon kulübelerine yönelttiği insanların sorunlarını para karşılığında giderir. Bu sayede markette bulunduğu not aracılığıyla telefon kulübesine gelen Şebnem Şibumi ile tanışır ve ona âşık olur:

“Şebnem Şibumi, Namık Mıknaş’ın topluca işten attığı 110 kişiden biriydi.” (KBV, s.148).

“Üsküdar rıhtımındaydık. 29 Mayıs’tı. Bireysel bayramım, kurtuluş günüm.” (KBV, s.149).

Gıcırbey, Şebnem Şibumi’ye duyduğu aşkı daha sonra cinayete kurban gidecek olan Gönül İşleri Bakanlığına onaylatır. Gönül İşleri Bakanlığı kendisine aşkın bir ispatı olarak ve çeşitli ayrıcalıklar sunan AŞKart’ı gönderir:

“Sayın Muntekim Gıdırbey; Şebnem Şibumi’ye olan aşkınız, yapılan tetkikler ve mülakat neticesinde, bakanlığımız tarafından tasdik edilmiştir. Kutlarınız. AŞKart’ınız ilişiktir. Yararlanabileceğiniz hizmetler ve avantajların listesi ise aşağıdadır. Yenilikleri, bakanlığımızın internet sitesinde takip edebilirsiniz... (KBV, s.197-198).

Gıdırbey’in bu duyguları karşılıksızdır. Şebnem, Gıdırbey ile görüşme kararından sonra tanıştığı Hayati Tehlike’ye âşık olur. Hayati Tehlike başta kendisini Enver Paşa olarak tanıtır:

“Kıza elimi uzattım: 'Ben, Enver Paşa.' Adımı söyleyemedim. Bir cinai şebekenin kurmaylarından olduğumu öğrendiği anda benden çılgık çılgığa kaçardı.” (KBV, s.360).

Hayati Tehlike, aşkını ispat etmek için her ne kadar AŞKart’a başvuru yapsa da mülakatı geçemez. Bu onun Gönül İşleri Fakat Bakanlığı cinayeti şüphelisi olarak görülmesine ve Gıdırbey ile çatışmasına neden olur. Gıdırbey ile Hayati Tehlike çatışmasını Hayati Tehlike kazanır; çünkü Hayati Tehlike, Şebnem Şibumi aşkı karşılıklıdır. Kendisini Enver Paşa olarak tanıtan Hayati Tehlike roman sonlarında gerçek kimliğini açıklar:

“Adım, Hayati Tehlike. Bu da oğlum Gerçek. Doğruyu söylerken tüm evrenin desteğini hissediyorum. Size de öyle oluyor mu? Şebnem’e merhaba de Gerçekçiğim.

Şebnem, buğulu bir ifadeyle Gerçek’e gülümsedi: 'Biz, tanışıyoruz... Leyla Kalahari’nin evinde...'

Üçümüz de şaşırmak için fazla yorgunduk. Ve konuşarak anlaşmayı imkânsız kılan bir ittifak içindeydik.

Motosiklete sığıştık. Şebnem arkada, Gerçek ikimizin arasındaydı. Oğlum ile sevgilimin belime dolanan elleri beni hayata bağlıyordu.” (KBV, s.422).

Bu aşk çatışmalarını Hayati Tehlike kazanır. Gıdırbey ise Hayati Tehlike tarafından vurularak hayatını kaybeder. Karşılıklı aşk ilişkisi olarak *Korkma Ben Varım* romanı da mutlu son ile biter.

Ruhi Mücerret, romanındaki aşk olgusu diğer romanlardaki aşklara nazaran daha ilginçtir. Bu romanda 100 yaşındaki İstiklal Savaşı gazisi Ruhi Mücerret’in otuz yaşında olan Nazlı Hilal’e olan aşkı anlatıla gelir:

“Nazlı Hilal’le aynı şiirin kelimeleriyiz... Fakat ben sayfanın yakılmış kısmındayım.” (RM, s.100).

Ruhi Mücerret bu aşk konusunda kendini şanssız görür; çünkü sevdiği kişi yaşça kendisinden küçüktür. Roman sonunda kahraman ani şekilde ölecek can vermesiyle beraber bir kavuşma da olmaz. Ruhi Mücerret, Nazlı Hilal'i gördüğünde onu çok sever fakat o da her şeyin farkındadır:

"Benim yaşımda aşk, kimin kollarında öleceğine karar vermektir. Aslında her yaşta öyledir. İyi de Nazlı Hilal'in ölü bir kocası zaten var, ikincisini niye istesin? Merhumun veremeyeceği ne sunabilirim ona? Kuru göğsümün içinde tekleyen buruşuk kalbimi mi? Kim, bir mevtayla hayat arkadaşlığı kurabilir? Bu koşullarda ancak bir platonik parazit olabilirim." (RM, s.83).

Bir diğer aşk ise Civan Kazanova ve Serpil Silahlıperi aşkıdır. Bir yaşanmışlıktan sonra Civan Kazanova bir depremde onu kaybettiğini sanır ve artık hayat onun için anlamsızlaşır:

"Umutsuzum. Serpil Silahlıperi'nin ölümüyle ontolojik ofsayda düştüm. Tuzla buz olmuş kalbimin kırık parçaları, bir iğnenin deliğinden geçebilirdi. Kaderimin sigortası atmıştı. Ömrüm hayatıma dar geliyordu." (RM, s.184).

Öldüğünü düşündüğü sevgilisini diriltmek için Kızılmaske çizgi roman macerasının sonlarına eklenmiş *Garip Ama Gerçek* başlıklı sayfalarının içinde yer alan ölüyü diriltme duasını, öldüğünü sandığı, sevgilisini diriltmek için mezarlıkta okur:

"Derin bir nefes aldım ve Enokyan dilinde yazılmış yakarıyı okumaya başladım:

'Oxiayala holado, od zodirome O coraxo das zodiladare raasyo, Od vabezodire cameliaxa od bahala: NIISO! salamanu telocahe! Casaremanu hoel-qo, od ti ta zod cahisa soba coremefa i ga. (...)" (RM, s.203).

Bu girişimler Civan Kazanova'nın Silahlıperi'ye ne kadar aşk olduğunu gösterir. Civan, beklenmedik bir zamanda tesadüfen sevgiliyle karşılaşır ve ondan cinayete tanık olduğu için kimliğini sakladığını öğrenir. Zira tanık olduğu cinayet nedeniyle öldürülme tehlikesi vardır o da deprem de ölmüş gibi bir izlenim bırakarak izini kaybettirir:

"(...) Polise göre, deprem kargaşası iyi bir fırsattı. Bana ölü süsü verecek, yeni bir kimlik düzenleyeceklerdi. Sana hiçbir şey anlatmadım. Çünkü seni bu keşmekeşin uzağında tutmak istiyordum." (RM, s.227).

Civan Kazanova'nın Silahlıperi'den bir kızı vardır. Fakat Civan'ın Masum Cici tarafından öldürülmesiyle bir kavuşma olamaz.

4.2. Devlet, bürokrasi ve insan

Menteş'in romanlarının hepsinde olmasa da *Korkma Ben Varım* romanında bürokrasi eleştirisi dikkat çeker. Romana dayanak oluşturulan ana konulardan biri Gönül İşleri Bakanlığı'dır. Yeni kurulan PAP, yani Performans ve Azim Partisi "Her şeyin başı aşk. Siyaset, eğitim, sağlık, ekonomi, sanat... ancak aşkla işler. Yuvalarımız gibi, devletimizi de güçlendirecek olan aşktır..." (KBV, s.45) sloganıyla iktidara geldiği takdirde Gönül İşleri Bakanlığı kuracağı vaadinde bulunur. İktidara gelmesiyle beraber bu bakanlığı kurar. Bakanlığın en önemli görevlerinden bir tanesi insanların aşklarını tasdik ettirmeleridir. Bakanlığa başvuranlar yapılan mülakatı geçtikleri takdirde kendi adreslerine AŞKart adı verilen bir kart gönderilir. Kart sayesinde "devlet tiyatrolarına, devlete ait müzelere, sinemalara, hayvanat bahçelerine önceden rezervasyon yaptırarak ücretsiz gidebiliyor. Devlet orkestrasının konserleri için de aynı şey geçerli. Ayrıca birçok özel kuruluş, AŞKart sahiplerine dikkate değer indirimler, avantajlar sunuyor dahası, eğer sevdiğiniz kişi sizi seçer ve onun aşkı bakanlıkça onaylanırsa, uçak yolculukları, Milli Eğitim bakanlığı ve Kültür Bakanlığı Yayınları'ndan kitap setleri, milli maçlara bilet gibi bonuslar kazanıyor." (KBV, s.46).

Romanın ikinci bölümünde anlatıcı kahraman rolünde olan Müntekim Gıdırbey sevdiği kız Şebnem Şibumi'ye aşkını ispatlamak için bu bakanlığa başvurur ve AŞKart'ı alır. Aldığı bu kart pek işe yaramaz hatta sevdiği kızın kendisinden kaçmasına neden olur:

"Gönül İşleri Bakanlığı'ndan almaya hak kazandığım AŞKart denen zimbirtı hiçbir halta yaramamakla kalmamış, sevgilimin benden kaçmasına sebep olmuştu." (KBV, s.206).

Gıdırbey'in aldığı kart işe yaramaz. Şebnem'i seven ikinci adam Hayati Tehlike'de bu kart almak için başvurur; ama alamaz. Gönül İşleri Bakanlığı'nın bütün üyeleri yapılan saldırıyla öldürülür. Karanlık işler yapan adamlarla çalıştığı için Hayati Tehlike şüpheli olarak görülür. Hâlbuki bakanlık cinayetini yapan kişi, Atom Bombacıyan'ın öldükten sonra yerini Hayati Tehlike'ye bırakacağını öğrenen Abidin Dandini'dir. Bakanlık üyelerini öldürerek Hayati Tehlike'yi şüpheli konumuna koyarak ondan kurtulmak ister.

Yazar bu olayları yaratırken gerçek olmasa bile fantastik bir gönderme ile devletin bütün işlere karışıp yarattığı bürokrasiye bir eleştiri getirir. "...Hükümet aşkımı onaylamıyordu. İnanılır gibi değil! Bir devlet, vatandaşına " sen aslında o kıza âşık değilsin der mi, diyebilir mi? Kur'an'da 'Kalplerde olanı yalnızca Allah bilir' yazmıyor muydu?" (KBV, s.372).

4.3. Kapitalizm eleştirisi

Roman genellikle bir olay bir eleştiri etrafında gelişir. "Eleştirinin görevi, 'incelemek', 'açıklamak', 'hüküm vermek', 'çözümlemek', 'yargılamak', 'değerlendirmek', 'iyiyi, kötüyü ortaya çıkarmak', 'sınıflandırmak', 'açıklamak' ve 'tanıtmak'tır; eleştiri bunların hepsidir, birkaçıdır ya da biridir." (Lekesiz, 2006: 10). Menteş özellikle son romanı Ruhi Mücerret'te kapitalizm eleştirisini bir İstiklal Gazisi üzerinden yapar. Hayatımızın her alanına sahip olan reklam olgusu üzerinden bu eleştiri geliştirir.

Ruhi Mücerret romanında kapitalizm eleştirisi açıkça hissedilir. Roman baştan sona tamamen reklam olgusu üzerine kurgulanır. Edebiyatta toplumda var olan değişimden etkilenerek olumsuz dönüşüme bir eleştiri getirir. "Toplumsal ve kişilerarası ilişkilerin ve değerlerin dönüşmesine kayıtsız kalamayan edebiyat, özellikle anlatı, öznellik üzerinden giderek eleştirel bir bakış açısı oluşturmuştur." (Lekesizalın: 2013: 8). Bu romanda bir İstiklal Savaşı gazisinin saygı görmesi gerekirken onun bir reklam aracı olarak görülüp kullanılmasına karşı bir eleştiri geliştirir. Bu durum toplumdaki olumsuz değişime karşı geliştirilen bir eleştiridir.

Romanda reklam teröristi olarak tanıtılan Masum Cici, insanların beyinlerine bir çip yerleştirerek onların konuşmalarına reklam alır. Böylece çip yerleştirdiği insanlara istediği reklam sözcüklerini söyler. Bu reklam çılgınlığı varabilecek en üst seviyeye ulaşır ve korunması, saygı duyulması gereken, yaşayan son İstiklal Savaşı gazisine de bu reklam çipi takılır. Bu reklamlar aslında manevi değerlerin ne kadar da yok sayılabileceğini gösterir.

İstiklal gazisi olan yaşlı bir adamın ticari bir reklam aracı olarak kullanılması, günümüzde önemli olan değerlerin nasıl da kolayca tüketilebileceğini gösterir. "Kapitalizm hayatımızı yalnızca ekonomik duvarlarıyla kuşatmakla yetinmeyip bir zamanlar sahip olmaktan mutlu olduğumuz değerleri de aşındırmadı mı?" (Gümüş,

2015: 116) diyen Semih Gümüş'ün sorusuna verilmiş güzel bir cevap olarak da algılanabilir roman kurgusu.

Yazar, geliştirdiği eleştiriyi roman kişilerinden olan Fujer Fuji tarafından açık bir şekilde dillendirir:

"Kapitalizmin bu değer illüzyonunu mutlaklaştırdığı bir dünyada insanlar korkuya boğuluyorlar. Özgürlük, barış, aşk gibi kavramlar ticari markalarca gasp edildi. Sanat, bilgi, inanç tecimselleşti. Finansal işlemlerin hızı ve hacmi, toplum hayatının başlıca pozitif göstergeleri haline geldi. Giderek hayat, hayatın reklamına dönüştü. Savaş da, barış da iktisadi olgular artık...(RM, s. 265).

Yazar, Sibel Oral'a verdiği röportajda Ruhi Mücerret'te vermek istediğini, "reklamlar. Kapitalizmin 'gülen yüzü'. Gülümlü israfın korkunç stratejileri. Tarihi, insanı, hayatı, gerçekliği her şeyi hiçe sayan, çıkırından çıkmış, ikiyüzlü tüketim motivasyonu..."²³ şeklinde açıklar. Başka bir röportajında neden böyle roman yazdığı sorusuna şöyle cevap verir:

"(...) Reklamları lanetlemiyorum. Sadece, reklamlardan bize ulaşan şeyin bir tür lanet olduğunu düşünüyorum. Sahte içtenlik hayatımıza da sızıyor. Kontrollü yaratıcılığa itirazım yok. Fakat kontrolün sermayede olması beni biraz duraksatıyor."²⁴

Yazarın söylemlerinden anlaşıldığı üzere kendisi bilinçli bir şekilde ikiyüzlü tüketim topluma dönüşümüze bir eleştiri getirerek reklama karşı olmadığına bunun kontrolünün sermayede olmasının kendisini duraksattığını belirtir.

4.4. Sahtekârlık ve dolandırıcılık

Menteş'in ilk romanı olan *Dublörün Dilemması*'nda Nuh Tufan ve arkadaşlarının başından geçenler anlatılırken kahramanların parasız kaldığı zamanlarda insanları dolandırma yoluna gittikleri görülür. Roman da dolandırıcılık yoluna başvuranların roman kahramanı olmaları dikkat çeker.

Nuh Tufan, konservatuarın üçüncü senesinin son günlerinde Acıbadem'de arkadaşı Barette ile aynı evde kaldığı günlerde para kazanmak için Şant-Ajans adlı

²³ *Hayat Romanlarımdaki gibi zaten*, Erişim Tarihi: 7 Nisan 2017, <http://m.radikal.com.tr/kitap/hayat-romanlarimdaki-gibi-zaten-351839>.

²⁴ *Reklamlardan bize ulaşan şey bir tür lanet*, Erişim Tarihi: 7 Nisan 2017 <http://mediacatonline.com/reklamlardan-bize-ulasan-sey-bir-tur-lanet/>.

gayri resmi bir şirket açar. Yerli malı meyve suyu üreticisi Meyvendetta ile anlaşarak rakip firma Meyvertigo aleyhine asılsız söylentiler -meyve sularının kurtlu olduğunu- yayarlar. Kurdukları bu şirketle Meyvertigo adlı bir şirketi batırıp para kazanırlar. Kahraman her ne kadar bu işten çok para kazansa da sadece bir kereye mahsus yapar.

"11 Mayıs günü, öğleden sonra evime gelen kadroya, bu işin bittiğini, abartırsak eğer enselenebileceğimizi söyledim. Olup bitenlerden kimseye bahsetmemelerini tembihledim. Şant-Ajans yüzünden kim bilir kaç Meyvertigo işçisi işinden olacaktı. Utanç verici zaferimizi, Meyvertigo içerek kutladık. Biz de vicdan da, mide de yoktu. Allah affetsindi..." (DD, s.30).

Paraları bitince arkadaşı Barette, para kazanmak için komşuları olan yaşlı adam Umur Samaz'ın köpeğini kaçırıp fidye isterler. Köpek kaçıp sahibine doğru koşarken köpek ve sahibi bilinmeyen birileri tarafından makineli tüfeklerle taranarak öldürülür.

Kahraman daha okulu bitirememiş, para sıkıntısı çektiği zamanlarda gayri resmi işler yaparak geçimini sağlar.

4.5. İyi-Kötü çatışması

Menteş'in romanlarında görülen temalardan bir tanesi de iyi ve kötülerin çatışmasıdır. İyileri temsil eden kahramanlar ve onların karşısında bulunan kötü güçlerin çatışması romanlarında sıkça görülen bir olaydır. Bu çatışma işlenirken kişiler; Tanzimat, Meşrutiyet dönemi eserlerinde görülen tam iyi veya tam kötü karakterler şeklinde değildir. İyiler yeri geldiğinde kötü, kötüler yeri geldiğinde iyi davranışlar sergileyebilmektedir.

Nuh Tufan'ın başından geçen olayları işleyen *Dublörün Dilemması*'nda iyi konumunda olanlar Nuh Tufan ve arkadaşlarıdır. Kötü konumunda bulunanlar ise Nuh Tufan'ın yerine geçtiği Ferruh Ferman ve onun düşmanlarıdır.

Karanlık işler ile uğraşan Rıza Silahlıpoda'nın kardeşi Roza Silahlıpoda ile evlenen Ferruh Ferman karısından çocuk beklerken karısının hamile olmadığı anlaşılır. Karısı alkolik olur ve geçirdiği kazayla beraber komaya girer, yıllarca komadan çıkamayınca Rıza Silahlıpoda, Ferruh Ferman'ı öldürmeye karar verir. Ferruh Ferman olaylardan kurtulmak için kendi yerine Nuh Tufan'ı dublör olarak koyar. Ferruh Ferman, Rıza Silahlıpoda çatışması; Nuh Tufan, Rıza Silahlıpoda

çatışmasına dönüşür. Nuh Tufan, arkadaşları ve olaylara dâhil olan ajanlar sayesinde olaylardan kurtulur. Böylece iyiyi temsil eden güçler kazanmış olur.

Korkma Ben Varım romanında olaylar insanların aşklarını mülakat ile onaylayıp gerçekten âşık olduklarına kanaat getirdikleri çiftlere AŞKart dağıtan Gönül İşleri Bakanlığı heyetinin makineli tüfeklerle taranmasıyla başlar.

Bakanlığın basın müşaviri Fu, Gangster Hayati'nin Gönül İşleri Bakanlığı başvurusundan sonra aldığı olumsuz yanıt sonucunda bakanlığa yapılan kanlı saldırıyı düzenlediği düşünür. Gıcırbey ise daha önce kızın kovulduğu iş yerinden cin Jajha sayesinde kızın intikamını alarak önce arkadaş olduğu Şebnem'e sonra âşık olur. Bu aşk karşılıksızdır zira Şebnem onu sevmez. Şebnem, Hayati Tehlike'ye âşıktır. Gıcırbey, âşık olduğu kadının bir mafya adamının elinde zarar görmemesi için Fu ile işbirliğine girer. Burada birbirlerine âşık olan Şebnem ve Hayati Tehlike iyiyi onların karşısında bulunan ve onun Bakanlık Heyetini öldürdüğünü düşünen Gıcırbey ve Fuat Tufa kötü gücü temsil eder. Roman sonunda Hayati Tehlike, Fuat Atıf ve Gıcırbey'i öldürür dolayısıyla bu çatışmadan iyi tarafı temsil edenler kazanır.

Bu çatışmanın yanı sıra mafya Atom Bombacıyan'ın sağ kolu Abidin Dandini, Hayati Tehlike'nin mafyanın başına geçeceğini öğrenerek Bakanlık üyelerini öldürtüp suçu Hayati'ye yıkmak ister. Abidin Dandini böyle dolaylı bir yoldan cinayeti işleyerek hem örgütün dağılmasını önlemek hem mafyanın başına geçmek ister. 'Beyin gücü' denilen özel bir yeteneğe sahip (KBV, s.366) oğlu Gerçek, sayesinde Hayati bu olaydan kurtulur. İkinci çatışmadan da iyi tarafı temsil eden Nuh Tufan kazanır.

Ruhi Mücerret romanında İyi tarafı temsil eden yüz yaşındaki İstiklal Savaşı gazisi Ruhi Mücerret'tir. Hasta olan yeğeninin ameliyat parasını kazanmak için Ruhi Mücerret'in popülarlığından yararlanmak isteyen Civan Kazanova, onu reklam teröristi olarak adlandırılan Masum Cici ile tanıştıırıp beynine gizliden bir reklam çipi yerleştirir. Bu çip sayesinde Ruhi Mücerret'in konuşmalarına yön verir. Roman sonunda Masum Cici'nin bütün dünyayı ele geçirmek istediğini anlayan Civan Kazanova onu durdurmak ister; fakat Masum Cici tarafından öldürölür.

Ruhi Mücerret, arkadaşı Avni Vav sayesinde her şeyi öğrenir. Reklam teröristini durdurmak işi Ruhi Mücerret'e kalır, arkadaşı Avni Vav ile Masum

Cici'nin iş yerini basarak onu öldürür ve kendisi de orada son nefesini vererek ölür. Romanda iyi veya kötü gücü temsil eden herkes roman sonunda ölür.

4.6. Ölüm-Yaşlılık korkusu

İnsan yaşlandığı zaman ölüme biraz daha yakın olduğunu düşünür. *Ruhi Mücerret*'te yüz yaşında olan son İstiklal Savaşı gazisi Ruhi Mücerret'in arkadaşlarını çoğu ölmüştür sadece Avni Vav adlı eski bir yazar dostu kalmıştır. Bu neden kahraman artık kendisinin de öleceğini düşünerek sürekli olarak mezarına yazacağı sözleri ifade eder:

"Mezar taşıma 'Tehditler bana sökmez' yazdıracağım, ona göre." (RM, s. 66).

"Mezar taşıma 'Barbaros Hayrettin Paşa'nın ne hissettiğini şimdi daha iyi anlıyorum' yazdırmak belki en iyisi." (RM, s.75).

"Nazlı Hilal'le tokalaşırken, mezar taşıma ne yazdıracağımı buldum: 'Yaşamak ölülerin de hakkı.'" (RM, s. 82).

"Mezar taşıma 'Uykum eskisinden de ağır' yazdırsam iyi olacak." (RM, s.109).

"Kalbim öyle yumuşadı ki, mezar taşıma 'Kız olsaydım Avni Vav'la yatardım' yazdırabilirdim." (RM, s. 123).

"Mezar taşıma 'Yalnızca geceleri çıkmama müsaade var' yazılsın isterim. Hepsi bu." (RM, s.131).

"Kararım kesin, mezar taşıma şu cümle kazınsın: 'Yaşamak bir ayrıcalıktı!'" (RM, s. 133).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA POSTMODERN UNSURLAR

Kelime anlamı itibariyle modern sonrası roman gibi anlamlar taşıyan postmodernizm edebiyatta da yerini bulur. Postmodernizm; gelenek, din gibi kavramlara karşı çıkan modern romandan farklı olarak bunlara dayanmayı ve çok sesliliğe önem verir. "Postmodernizm, adalet ve eşitliği sağlama, toplumu değiştirmek, düzene sokmak, evrensel insanlık tanımları geliştirmek, teknolojinin gereği olan amaçlara uygun evrensel ilkeler geliştirmek, evrensel ahlak değerleri tanımlamak gibi modernist amaçlara yönelik olmayan süreçleri meşrulaştırmaktır." (Bolat, 2007: 62).

Kelimenin sözlük anlamına baktığımız zaman "sonra anlamındaki İngilizce *post* ön ekiyle 'çağdaş, asri' anlamındaki yine İngilizce *modern* kelimesinin birleşimiyle oluşturulmuş bir kelimedir. Türkçe karşılığı, 'modernizm sonrası' ya da daha yaygın kullanımıyla 'modernizm ötesi' olarak da düşünülebilir." (Bayram, 2007: 37). Postmodernizmin sayısız tanımı yapılmış, her yazar kavrama farklı bir anlam yüklemiştir. Bazı yazarlara göre postmodernizm, modernizmin aşırıya götürülmüş bir versiyonudur. "Aşırıya götürülmesi anlamında kullananlara göre modernizmin bir devamı; onun ileriye vardırılmış hâlidir. Ancak terimin Batı değerlerinin yerinden edilmesi, kırılması ya da büsbütün ortadan kaldırılması anlamında kullanan teorisyenler de vardır. Fakat tam tersine bu sürekliliği modernliğin yenilenmesi, onun eksiklerinin giderilmesi, onun kanserleşen yerlerinin tedavi edilmesi olarak görenler de en az öncekiler kadar ciddî örnekler ortaya koymaktadır." (Emre, 2004: 29). Modern romanın tek sesliliği yerini artık postmodern romanın çok sesliliği alır. Bu çok seslilik her unsurun kendince var olmasıyla oluşturulur.

Postmodern yazarlar, eserlerini yazarken postmodern romanın çoğulculuk, metinlerarasılık, üstkurmaca gibi özelliklerinden yararlanır. Bu onların eserlerini oluşturmada daha geniş bir imkân ve ortam sağlar. "Metinler arası ilişkileri, çoğulculuğu, fantastik öğeleri ve tarihî gerçeklerle kurguyu iç içe veren postmodernist roman bunlarla kurmaca bir dünya yaratır. Türk edebiyatının son dönem yazarlarının çoğu da bu kurmaca roman anlayışından etkilenerek, dünya

edebiyatındaki çağdaşları gibi postmodern tarzda eserler vermeye başlar." (Yılmaz, 2016: 345). Bu yazarlarımızdan bir tanesi de Murat Menteş'tir. Yazdığı üç romanında da postmodern unsurlara yer veren Menteş'in romanlarını ayrı başlıklar halinde inceleyeceğiz.

5.1. Dublörün Dilemması

5.1.1. Çoğulculuk

Postmodern romanın olmasa olmazlarından bir unsur çoğulculuktur. Çoğulculuk anlayışla beraber romanda çok seslilik olur, artık belli bir tema, düşünce yerine roman birden çok temayı, düşünceyi içerisinde barındırır. Romanda tarih, fantastik, aşk gibi unsurlar bir arada olabilirler. "Çoğulculuk, postmodernizmin yaşamda da sanatta da ana eğilimidir. Daha da ileri giderek ve postmodernizmin hiçbir ilkeye/ kurala/ kurama/ ölçüte/ felsefeye/ dizgeye damgasını basmak istemeyen yapısıyla ters düşmeyi de göze alarak diyebiliriz ki, çoğulculuk postmodernizmin tek felsefesidir; akıl ve düşün, bilim ve ezoteriğin, teknoloji ve mitosun, burjuva dünya görüşü ile toplum dışı bir marjinalliğin yan yana/eş zamanlı var olduğu bir yaşam biçiminin adıdır." (Ecevit, 2014: 66). Roman, insanın içindeki karmaşanın yazıya aktarılmasıdır. Belirgin, sabit bir şey romanda yoktur.

Dublörün Dilemması, romanında çoğulculuğun izleri kapaktan itibaren hissedilir. Romanın, İletişim yayınlarından 2015 yılında çıkan 25. Baskısının kapağında; evcil hayvanlar, müteferrik, ders verenler ve kayıp gibi ilanlardan oluşan eski bir gazeteyi andıran gri zemin üzerine, eski bir tabanca modeli gölgesi yerleştirilmiş. Bunların önünde ise elinde silah olan üç kişi vardır. Kitabın iç sayfalarında kapakta yer alan kişilerin; Ah Muhsin Ünlü, Gökdemir İhsan Gürsoy ve Alper Canıgüz olduğunu yazılıdır. Kitabın ismi ise etrafı sarı şeritle çevirili, sarı yazıyla yazılmış, siyah zeminde yanında yeni doğmuş bir bebek fotoğrafının olduğu bir tabelada yer alır. Bütün bunlar birbirinden alakasız gibi gözükken durumların bir arada verilmesi çoğulculuğun özellikleridir.

Romanın içeriğine baktığımız zaman çok seslilik vardır. Aşk, fantastik, yeraltı edebiyatı gibi romanın özelliklerini barındıran *Dublörün Dilemması* bu edebiyatın öğelerini karıştırarak iç içe, kurmaca olarak verir.

I) Fantastik unsurlar

Fantastik, gerçek ile düş arası diyebileceğimiz bir kavramdır. "Gündelik hayatın akıp gittiği dış dünya, fantezilerde dönüşüme uğrayarak olağanüstüleşir, imkânsızlaşır. Somut, bilindik, gündelik dünyaya açıklanması imkânsız olan gizem ve tekinsizlik dâhil olur. Ancak bu dönüşümün fark edilmesi ve anlam kazanması okurla mümkün olacaktır. Dış dünyayı dönüştürme yazarın amacına göre okurda kaçış, avuntu, büyülenme, korku, sıkıntı, zihinsel kavrayış, aydınlanma, yüzleşme, kararsızlık gibi durumlar yaratır." (Ayar, 2015: 27). Roman her şeyi olduğu gibi aktaran bir yazın olursa bilimsel bir çalışmadan öteye geçemez. "Edebiyatın hakikat bildirmek gibi bir görevi varsa, yazarın doğru önermeler yazması gerekir ki, bu sefer bilimle edebiyat aynı işin peşine düşmüş olurlar ve yazarla bilim adamı da rakip duruma girerler." (Moran, 2013b: 284). Yazar eserine eklediği fantastik unsurlar ile hem eseri çekici bir hale getirir hem de onu bilimsel bir savdan kurtarır. Murat Menteş'in incelediğimiz romanlarında fantastik unsurlara yer verdiği görülür.

Dublörün Dilemması romanında yer alan fantastik olayların en büyüğü romanın kurgusudur. Nuh Tufan adındaki kahramanımız arkadaşı İbrahim Kurban'ın geliştirdiği icat sayesinde istediği insanın yerine geçebilmektedir. Bu benzerlik o kadar büyüktür ki Nuh Tufan'ın yerine geçtiği Ferruh Ferman'ın annesi bile onun öz evladı olmadığını anlayamamaktadır.

Asıl olay örgüsüne geçmeden öncede İbrahim Kurban'ın yalnızca iki fotoğrafına sahip olduğu bir insan yüzünün gerçeğe eş bir maskesini yapabilmesi de dikkat çekici fantastik bir unsurdur.

Romanda küçük bir olay olsa da Ferruh Ferman'ın ellerinde siğillerin çıkması üzerine hastaneye gitmesi ve doktorun ilaç yerine ona bir dua verip, Ferruh'un bu duayı okuduktan sonra elini yüzüne sürer sürmez, siğillerin silinmesi de başka fantastik bir olay olarak görülebilir:

"Duayı heceleyerek okudum ve âmin deyip ellerimle yüzümü sıvazladım. Vay canına! Ellerimi indirdiğimde siğiller silinmişti. (DD, s.247).

Romanda bir diğer fantastik unsur Ferruh Ferman bölümünde 5300 yıllık bir fosilin anlatıcı konumunda olmasıdır. Bir müzede sergilenen fosil kısaca kendisi hakkında bilgi verir:

"Benim adım Ötzi. Buz adam Ötzi. Boyum: 1.69 metre. 5300 yaşındayım, fakat en fazla 40-45 gösteriyorum. Çünkü öldüğümde 46 yaşındaydım ve cesedim hala taptaze. İtalyan bilim adamları beni 1991'de Avusturya Alplerinden, 3200 metredeki buzulun ortasından çıkardılar. Avusturya'da, Bozens Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyorum (...)" (DD, s.221).

Bu kısmın romandaki olaylarla pek alakası yok gibi görünse de mumyanın bir arkeoloji müzesinde sergileniyor olması ve Ferruh Ferman'ın Arkeoloji bölümünü bitirmiş olması ortak noktadır. Bütün bunlar romanı tam olarak fantastik bir eser yapmasa da fantastik edebiyata dair alıntılarının olması onu fantastik romana yakınlaştırır.

II) Yeraltı edebiyatı öğeleri

Korku anlayışına bağlı olarak gelişen bir türdür. Postmodernist edebiyatın çoğulcu anlayışıyla iyice gelişir. "Türkiye'de bu tür; 1980 sonrasında, daha çok da 1990'lı yıllarda gelişme göstermiştir. Bunun temelinde ise postmodernizmin beslediği çoğulcu kimlik anlayışının ve teknoloji ile çoğalan iletişim olanaklarının 'aykırılık' kavramını beslemesi yatmaktadır." (Karataş, 2010: 93). *Dublörün Dilemması* romanı yeraltı edebiyatının unsurlarını taşıyan bir romandır. Bunu üzerinde barındıran kahramanlardan biri Rıza Silahlıpoda'dır. Okulu bitirip arkeolog olan Ferruh Ferman, Rıza Silahlıpoda'nın kardeşi Roza Silahlıpoda ile evlenir. Roza hamile kaldığını sanır. Rıza Silahlıpoda, Ferruh Ferman'a Dr.Tornado adında bir çocuk bezi fabrikası açar. İki ay sonra Roza'nın hamile olmadığı ve asla hamile kalamayacağı anlaşılır. Roza alkolik olur. Altı yıllık evlilikten sonra Roza bir trafik kazası geçirir. Beş yıl boyunca komada kalır:

"Ameliyattan sonra 'Kendinizi her şeye hazırlayın.' diyen cerrahın bile karımın komada beş sene kalacağını aklından geçirdiğini sanmıyorum." (DD, s.244).

Rıza, Ferruh Ferman'ın herhangi bir çapkınlık yapmasını engellemek için yanına İlhami ve Hami adlı iki adam bırakır. Doktorlar Rıza'ya, Roza'nın komadan çıkma ihtimalinin olmadığını söyler. Dilara ve Ferruh arasındaki ilişkiyi öğrenen Rıza, Ferruh'u öldürme kararı alır. Ferruh'a öldürüleceğini İlhami ve Hamdi bildirir:

"Baklanın diğer yarısı İlhami'nin dilinin altından çıkıyor:

'Rıza Bey sizi temizletecek; firmanın 10. Yıl kutlaması sırasında." (DD, s.250).

Ferruh, bu olaydan haberdar olunca kendi yerine Nuh Tufan'ı dublör olarak getirir:

"Telefon edip Nuh Tufan'dan, kutlama törenine benim yerime katılmasını istedim. 'Hastayım' filan dedim." (DD, s.252).

Nuh Tufan'ın vurulacağını anlayan İbrahim Kurban ve ajan Habip Hobo, onlarca maske yaparak törene katılırlar. Amaçları katilleri şaşırtarak Nuh Tufan'ı kurtarmaktır. Ferruh Ferman o anı şöyle aktarır:

"Acayipliğin daniskasını o anada görüyorum: Sağdan soldan bir sürü *Ferruh Ferman* sükün ediyor! Demek maskeyi bol buldular! Ya da birileri bana fena halde kafayı takmış!" (DD, s.254).

Çocuk bezi fabrikasının kuruluşunun onuncu yıl döneminde Ferruh Ferman'ın yerine geçen Nuh Tufan vurulmadan, onlarca Ferruh Ferman maskesi giymiş adamlar ortaya çıkıp Rıza ve adamlarını öldürür.

Romanı yeraltı edebiyatına yaklaştıran başka bir olay ajan olan Umur Samaz'ın başına gelenlerdir. Umur Samaz ajan olarak birçok olayın üstesinden gelir, Nuh Tufan ilgisini çeker ve onun üzerine bir roman yazmak ister. Bunun için köpeği Havana'ya bir cihaz yerleştirerek Nuh Tufan'ı izler. Bu Umur Samaz'ın öldürülmesine kadar devam eder. Umur Samaz'ın öğrencisi olan ve her şeyi ondan öğrenen, Habip Hobo cinayeti araştırdığında her şeyi öğrenir:

"(...) Dosyalardan birinin adı: *Bir Köpeğin Gözünden Terörist Portreleri* idi! Buna ilkin anlam veremedim, fakat az önceki görüntünün, şu anda Profesör'ün kucağında bulunan Havana'nın gözlerinden kaydedilmiş olduğunu fark ettim." (DD, s.172).

Habip Hobo, İbrahim Kurban'a Rıza Silahlıpoda'ya yakın adamlardan biri olan Haydar Baydar'ın maskesi yaptırarak onun kılığına girerek cinayeti çözer. Rıza Silahlıpoda cinayeti Haydar Baydar'a yaptırmıştır:

"Demek, Umur Samaz'ı Rıza Silahlıpoda öldürmüştü!" (DD, s.213).

Rıza'nın yanından ayrılan Habip asansörde Haydar Baydar ile karşılaşarak onu öldürür:

"Asansörlerden birinin kapısı açıldığında Haydar Baydar'la burun buruna geldik! Adam karşısında kendisini görünce ağzı açık kaldı. Hışımla içeri daldım ve tabancamı ağzına soktuğum gibi tetiğe bastım! (DD, s.213).

Böylelikle hocası olan Umur Samaz'ın intikamını alır. Kahramanımız Nuh Tufan'ın ve onun yerine geçtiği Ferruh Ferman'ın yaşadıkları romanımızın yeraltı edebiyatına dair özellikler barındıran olaylarıdır. Hesaplaşmalar, ajanlar ve çeşitli işler çeviren insanların yer aldığı roman yeraltı edebiyatına yaklaşıır.

III) Aşk romanı

Romanımızın üzerine kurgulandığı unsurlardan bir olgu da aşktır. Nuh Tufan'ın romanın başında arabada rast geldiği ve daha sonra Ferruh Ferman'ın sevgilisi olduğunu öğrendiği, Dilara Dilemma'ya olan aşkı romanın büyük kurgularından olsa da romanın sonunda Nuh Tufan'ın okuldan sevdiği kıza rastlamasıyla bu aşk yani Dilara Dilemma aşkı hiç yaşanmamış gibi bir izlenim verir.

Romana ismini veren Dilemma'nın bu romandan beklenmedik çıkışı dikkat çeker. Bütün olayların üstüne kurgulanacağı kişi olacağı düşünülürken roman sonlarında kaybolur.

Arabada gördüğü Dilara'ya âşık olan Nuh, Ferruh Ferman'ın yerine geçtiğinde Dilara'nın Ferruh Ferman'ın sevgilisi olduğunu öğrenir. Ferruh Ferman'ın yerine geçer ve kızı etkilemeye çalışır:

“Dilara Dilemma'ya birçok şey anlatıyordum fakat hiçbiri doğrudan doğruya yaşadıklarımla ilgili değildi. Zira Ferruh Ferman'ın hayatı hakkında bildiklerimin anlatılmaya müsait bir yanı yoktu.” (DD, s.97-98).

Ferruh Ferman maskesiyle Dilara Dilemma ile zaman geçiren Nuh Tufan, eski arkadaşı Baretta ve Dilara'nın da bir ilişkisi olduğunu öğrenir:

“Kız elini Baretta'nın omzundan aşağı sarkıtmıştı; kızın parmaklarını okşayan Baretta kancığı müsaade isteyip kalktı. Dilara Dilemma ile birbirlerinin beline sarılarak bankonun arkasına geçtiler.” (DD, s.109).

Öldürüleceğini öğrenen Ferruh Ferman, fabrikanın onuncu kuruluş yıl dönümünde kendisinin yerine Nuh'u gönderir. Burada Rıza ve adamlarının baskını olur. Bu sırada toplantının olduğu salona onlarca Ferruh Ferman kılığında girmiş adam girer ve Nuh'u kurtarırlar. Romanın sonunda Nuh Tufan'ın ortaokulda âşık olduğu kız olan Pembe Panter, Dilara Dilemma kılığında karşımıza çıkar. Yüzündeki maskeyi çıkarınca Nuh, onu hatırlar ve gerçek Dilara Dilemma'yı unuttur:

“Ya Dilara Dilemma? Varlığımı istila eden imparatoriçe, başından beri Pembe Panter'in kılıfından mı ibaretti? Bu mümkün müydü?.. Elbette hayır.

Aksi takdirde, Pembe, maskeyi çıkardığımda yüzümü görünce neden hayrete düşsündü?" (DD, s.261-262).

Roman sonlarında yaşanan olaylar Nuh Tufan'ın parmağının kopmasına yol açar. Pembe Panter'in kopan bu parmağı buz arasına koyup garantiye almaya çalışması ve *bakarsın yüzük takmak için lazım olur* (DD, s.263) şeklindeki konuşması Pembe Panter, Nuh Tufan aşkının mutlu son ile sonlanacağına dair bir izlenim bıraksa da roman bu sözler ile bitirilir.

5.1.2. Metinlerarasılık

Eski edebiyatta kimseye benzememeye çalışmak, özgün konu, sözler yazmaya çalışma görüşü postmodern edebiyatla değişir. Eski eserlerde herhangi bir şair, ressamdan yapılan alıntı; intihal, hırsızlık olarak değerlendirirken postmodern edebiyat yapılan alıntılar zenginlik olarak görülür. "Yazarlar her zaman birbirlerinin yapıtlarından etkilenmişlerdir; tüm ortaçağ boyunca hep aynı konular yinelenmiştir edebiyatta. Ancak çağcıl yazar farklı bir motivasyonla el atar başkalarının metinlerine; kendisine yabancılaşan yeni gerçekliği yansıtmak yerine, metinlerin dünyasına sığınır; ikinci elden bir dünya yaratır. Eskilerin çalıntı diye aşağı gördükleri bu eğilim, yeni edebiyatta bir estetik öğeye dönüşür." (Ecevit, 2014: 153) günümüz yazarları için bu özellik eserlerine bir zenginlik katmanın yanında okuyucular için bu bir nevi kazanımdır. "...'metinlerarası' söylemin önermeleri, özellikle etkin okur beklentisi yazınsal bir değer, bir kazanım sayılmalı." (Yetik, 2005: 406). Metinlerarası ilişkilerin tespiti için kullanılan yöntemler vardır:

"Bir metinde yer alan metinlerarası ilişkilerin tespitinde kullanılan belirli yöntemler vardır. Bu yöntemler temel olarak ikiye ayrılır: Ortakbirliktelik ilişkileri ve türev ilişkileri. Bu yöntemleri kendi içerisinde sınıflandırmak mümkündür. Ortakbirliktelik ilişkileri kendi içerisinde açık ve kapalı olmak üzere ikiye ayrılır. Alıntı, gönderge ve tanımlık 'açık'; gizli alıntı ve anırtırma ise 'kapalı' ortakbirliktelik ilişkileridir. Türev ilişkileri ise yansılama, öykünme ve alaycı dönüştürüm olmak üzere üç türdür." (Üstün, 2013: 2551).

I) Ortakbirliktelik ilişkileri

Açık ortakbirliktelik ilişkileri

Alıntı: *Dublörün Dilemması* romanında alıntı yazarın çokça kullandığı bir yöntemdir. Yazar, birçok konuda birçok türde alıntıya başvurur. Nuh Tufan'ın Dilara Dilemma'yı evine bıraktıktan sonra Kadıköy'de sahaflar çarşısında aldığı, *Ergin Günçe* ait *Genç Ölmek* şiir kitabında geçen *Adsız* şiiri aynen alıntı yapılır:

“ADSIZ

Adımız bahçenin köşelerinde saklı

Yeminimiz sözümüz sevgimiz

Bu sarı kâğıtta katlı

Güneş işte orda bayram yeri

Sularda ilk cemre

Gökte bir leylek buluyorum

Nedir beni dalgınlığa götüren

Şehirden dönünce onu bulamamak mı

Yoksa bu yaşta ölümden mi korkuyorum

Bahçenin içinden annemin kahkahası.” (DD, s.104).

Bir başka alıntı, Nuh Tufan'ın aldığı gazetenin sonlarında yer alan bir haberdır:

“Kont Dracula evlatlık arıyor... Korku filmlerine, romanlara hatta efsanelere konu olan Kont Dracula, zürriyetini devam ettirecek bir kişiyi evlatlık edinmek istiyor... Romanya'nın Transilvanya bölgesinde ikamet eden Dracula ailesinin yaşayan son üyesi olan 62 yaşındaki Prens Kretzulesco Ottomar Rodolph Vlad Dracula ve eşinin hiç çocuğu olmadı. Dracula soyadının sürmesi, kültür ve mirasının korunup sonraki nesillere aktarılabilmesi için Kont Dracula ve eşi bir evlat edinmeye karar verdi.(...)” (DD, s. 112-113).

Yazar aslında olmayan bir metni alıntılanmıştır. Metin okuyucunun ilgisini çekmek amaçlıdır. Kurgunun gerçekliğine olan inancı sarsmıştır.

Bir başka alıntı da şair Nedim'den yapılan alıntıdır:

“Bu halı, İstanbul’a, III. Ahmet zamanında, şair Nedim her ne kadar ‘İstanbul’un bir taşına, tüm Acem mülkü fedadır’ filan demişse de, Tebriz’den getirilmiştir.” (DD, s.73).

Romandaki başka bir alıntı roman kahramanı Nuh Tufan'ın gittiği cumada dinlemiş olduğu hutbedir. Bu hutbede tufan olayının anlatıldığı Hud suresi okunur. Bu surenin bazı ayetleri aynen kitapta yer alır:

"Andolsun, biz Nuh'u kavmine gönderdik. [Onlara:] 'Sizi açıkça uyarıyorum. Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Size [müstakbel] acı bir günün azabının gelmesinden korkuyorum' [dedi]. Kavminin, ileri gelenlerinden olan inkârcılar: 'Bizce sen de yalnızca bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsin; sana, aramızdaki sığ görüşlü, en sefillerden başkasının uyduğunu görmüyoruz ve sizin bize bir üstünlüğünüze de görmüyoruz. Aksine, bize göre sizler yalancısınız' dedi. (...) [Nuh] dedi ki: Ey Kavmim, ben sizden buna karşılık bir mal istemiyorum. Bana yalnızca Allah ecir verecektir. (...) (DD, s.142).

Gönderge: Menteş, romanlarında rastlanılan göndermelere bu romanda da sıkça rastlanılır. Yazar çok sayı da yazar, isim ve esere gönderme yapar. Roman kahramanlarımızın isimleri en dikkat çeken göndermelerdendir. Nuh Tufan, Hz. Nuh'un; İbrahim Kurban, Hz. İbrahim'in Kuran'da geçen kıssasını hatırlatır. Kur'an'da Hz. Nuh ve Hz. İbrahim'in isimleri Ali İmran beraber üstün kılınanlar olarak şöyle geçer: "Gerçek Allah, Âdem'i ve Nuh'u ve İbrahim ailesiyle, İmrân hanedanını süzüp âlemlerin üzerine seçti." (3. Ali İmran: 33). Nuh Tufan' da arkadaşları arasında lider vasfı taşıyan birisidir.

Roman kahramanı ve Hz. Nuh benzer bir kader yaşar. Roman sonunda Nuh Tufan ve arkadaşları kurtulurken onların karşısındaki güçler Hz. Nuh'un karşısındaki güçler gibi yenilgiye uğrarlar. Romanın başlarından sonuna kadar iyi biri ve Nuh Tufan'ın âşık olduğu kişi olan Dilara Dilemma, roman sonunda Hz. Nuh'un eşinin veya oğlunun karşılaştığı sona benzer bir son ile karşılaşır. Hz. Nuh'un oğlunun sonu Kuran'da şu şekilde anlatılır: "Oğlu: 'Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım,' dedi. (Nuh): 'Bugün Allah'ın emrinden (azabından), merhamet sahibi Allah'tan başka koruyacak kimse yoktur.' dedi. Aralarına dalga girdi, böylece o da boğulanlardan oldu” (11. Hud: 42-43) mealindeki ayetlerde Hz. Nuh (as)’ın oğlunun suda boğulduğu açıkça ifade edilmiştir. Hz. Nuh'un eşi ise “Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lût'un karısını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki sâlih kişinin nikâhları altında iken onlara hainlik ettiler. Kocaları Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan

savamadı. Onlara: 'Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!' denildi" (66. Tahrir: 10) mealindeki ayette Hz. Nuh (as)'ın hanımının kâfir olduğu bildirilmiş; fakat nasıl öldüğü belirtilmemiştir. Dilara Dilemma'nın Nuh Tufan'ın arkadaşı Baretta ile de bir ilişkisi vardır. Dilara Dilemma'da romanın sonlarında ani bir şekilde romandan çıkarılır:

"...Dilara Dilemma'nın bu geceki çatışmayı onurlandırmasını o engellemiş. Can güvenliği uğruna Dilara'yı, maceramızdan şutlamış! Son dakikada oyuncu değişikliği!" (DD, s.262).

Dilemma'ya ne olduğu belli değildir: "Ya Dilara Dilemma? Varlığını istila eden imparatoriçe, başından beri Pembe Panter'in kılıfından mı ibaretti? Bu mümkün müydü?.. Elbette hayır. Aksi takdirde, Pembe, maskeyi çıkardığımda yüzümü görünce neden hayrete düşsündü?" (DD, s.261-262).

Nuh'un yakın arkadaşı İbrahim Kurban'ın da ismini Kur'an'da geçen Hz. İbrahim kıssasından alır. Hz. İbrahim rüyada gördüğü üzere İsmail'i kurban etmek ister. "Çocuk kendisinin yan ısıra yürümeye başlayınca: 'Ey oğulcuğum! Doğrusu ben uykuda iken seni boğazladığımı görüyorum, bir düşün, ne dersin?' dedi. 'Ey babacığım! Ne ile emir olundunsa yap, Allah dilerse, sabredenlerden olduğumu göreceksin' dedi." (37. Saffat: 102). Kıssada geçtiği üzere Hz. İbrahim ve kurban olayı birleştirmek suretiyle kahramana bir isim oluşturur. Dolayısıyla Hz. İbrahim kıssasına bir gönderme vardır.

Nuh'un ev arkadaşı Baretta'da da adını 1970'lerde yayımlanan Robert Blake'nin canlandığı Tony Baretta karakterinden alır.

Dublörün Dilemması'nda birçok sanatçı: Orhan Gencebay ve şarkısı Hayat Kavgası (DD, s.37); Kitap, Örümcek Adam (DD, s.39), Kurt Vonnegut Jr.'ın Cat's Cradle'ını [Kedi Beşiği] (DD, s.100), Alphonse Allais'nin Hakiki Bir Paris Hadisesi (DD, s.139), Jean Baudrillard (DD, s.155); Film, Charles Bronson'ın Bay Majestik (DD, s.61), Gary Fleder'ın Things To Do In Denver When You're Dead [Sen Ölünce Denver'de Yapılacak İşler] (DD, s.62); Müzik, Modest Mussorgsky'nin Bir Sergiden Tablolar (DD, s.77); Resim: Osman Hamdi Bey'in Kaplumbağa Terbiyecisi (DD, s.99) gibi eserlere gönderme yapılır.

Tanımlık (Epigraf): Anlatıcıların ağızlarından anlatılan beş bölümden oluşan eserde, her bölümün alt başlıkları anlatıcıların adına açılan başlıklar halinde verilir. Bölümlerin her birinde epigraf denilen, tanımlık cümlelere yer verilir. Bu epigraflardan bazıları şunlardır:

“Andolsun, Biz Nuh’u kendi kavmine gönderdik ve dokuz yüz elli sene yaşadı. [Kur’an, Ankebut Suresi/ 14]” (DD, s.15).

“Karşılaştığımız herkes, biz beğenelim beğenmeyelim, bizi icat eder. [Adam Phillips]” (DD, s.51).

“Geçmişin bana neler hazırladığını bilmiyorum. [Abdülhak Ebî Reyda]” (DD, s.124).

“Tüm insanlığa kahve ısmarlamak... Aklımdan geçen bu [Mansur Mervan]” (DD, s.138).

“Zakkum ağacından üzüm bekleme / Kılıcını kında uzun bekletme. [İbn Hazm el-Kurtubî, Güvercin Gerdanlığı]” (DD, s.143).

“Biz ermişlerin en büyük sorunu, 24 saat ermiş kalamamaktır. [Şeyh Abdülaziz Azamî, Final Fısıltıları]” (DD, s.151).

“Yazar bizzat gelecekse bari biraz kan dökülsün [Umberto Eco, Ganimet Galerisi]” (DD, s.181).

“Karanlıkta kelimelerin ağırlığı kat kat artıyor. [Elias Canetti, Marakeş’te Keşmekeş]” (DD, s.198).

“Evlilik, kazandığına pişman olacağın bir oyundur. [Chamfort]” (DD, s.227).

II) Türev ilişkileri

Türev ilişkileri yansılama, öykünme, alaycı dönüşüm şeklinde yapılabilir. Bu metnin birebir alınması değil, daha çok onun dönüştürülme sürecidir. “Metnin dönüştürme eylemi, ya ciddi bağlamda yapılır. Yani dönüştürülen metne saygı duyularak onun önemi, değeri ve etkisi kabul edilerek, benimsenerek yapılır ya da gayr-ı ciddi bağlamda yapılır. Yani dönüştürülen metnin şeklini ya da içeriğini alaya, hafife almak hicvetmek, gülünç yapmak için yapılır.” (Çetin, 2013: 215).

Alaycı: Herhangi bir eserin ciddi tarafı kırılarak değiştirilerek gülünç kılınmasıyla oluşturulur. *Dublörün Dilemması* romanında alaycı dönüştürme tekniği kullanılmıştır. Nedim’in bir beyitti olan “Bu şehir-i Sitanbul ki bî misl ü behâdır / Bir sengine yek pâre Acem mülkü fedâdır” yerine “Bu şehir-i Sitanbul ki bî misl ü behâdır / Bir sengine tüm Sicilya mülkü fedâdır” (DD, s.186) şeklinde kullanılmış ayrıca bu beyit kitap da bir alt başlık şeklinde verilir.

5.1.3. Üstkurmaca

Postmodern romana göre anlatılacak her şey anlatılmıştır. “Edebiyat, artık dış ya da iç dünyayı, somut ya da soyut yaşamı anlatmaktan çok, kendini yansıtmaktadır; objektifi kendi üstüne çevirmiştir. Anlatı metinlerde çoğu kez bir yazar-anlatıcı, söz konusu metnin nasıl kurgulandığını anlatır okuruna, onunla kurgu sorunlarını tartışır. Metnin kişileri ise farklı bir ontolojinin insanlarıdır; onların etten kemikten çok, dilden olmuşlukları vurgulanır; yaşadığımız dünyada değil, kitap sayfalarında var olurlar.” (Ecevit, 2014: 97-98). Bu özellik postmodern edebiyatın en önemli özelliklerindendir.

Anlatıcı isimlerini taşıyan bölümlerden oluşan *Dublörün Dilemması*’nda yazar ve anlatıcı birleşir. Roman yazarı kendisini de bir roman kişisi olarak hikâyeye dâhil eder ve okuyucularla konuşur. Anlatıcının sık sık karşısındaymış gibi okuyucuya seslenerek anlatması da üstanlatı olarak değerlendirilebilir:

“Benim adım Nuh Tufan. Önümüzdeki Perşembe bir buldozerin üzerine bırakılmış bir demet papatya görürseniz, biliniz ki onu sizin için oraya ben bıraktım, çekinmeden alınız.[Tamam, şakaydı.]” (DD, s.20).

Romanın bir yerinde roman kahramanı Nuh Tufan okuyucu ile duygudaşlık yaşar. Kendisinin roman okurken neler yaşadığını, neler yaptığını anlatarak okuyucuya muhtemelen kendisinin şu an sigara içtiği gibi okuyucunun da sigara içtiğini söyler:

"(...) Bir film seyrederken ya da roman okurken kahramanlardan biri sigara içmeye başlayınca ben de onlara katılıyorum. Ve biricik okur, şu anda sizin de sigaraya uzandığınız gibi bir his var içimde.(DD, s.37).

Romanın başka bir yerinde anlatıcı-kahraman okuyucuyla dertleşir. Zenginleri sevmediğini bunun elinden olmayan bir şey olduğunu söyler:

“İtiraf etmeliyim ki, aziz okur, benim ömrüm, her birini gebertmek istediğim insanlarla aramdaki buzdağlarını eritmeye çalışmakla geçiyor. Mesela zenginlerden nefret ediyorum, ne yapayım, elimde değil.” (DD, s.48).

Romanın başka bir kahramanı olan Habip Hobo’da anlatıcı olduğu bölümlerde eserin bir kurmaca olduğunun kanısını yaratarak okuyucuya seslenir:

"Şimdi belki de benim bilyelerden fal bakma fikrimi küçümsüyorsunuz. Size bir şey söyleyeyim mi okurcuğum, oyuncak arabalardan fal baksam bile hiçbir şey değişmezdi." (DD, s.203).

Ferruh Ferman anlatıcı olduğu kısımda okurla konuşur ve olayları hikâye olarak tanımlar. Okuyucunun şaşkınlıktan ağzındaki sakızın düşeceğini söyler:

"Ne fabrikası kurduğumuzu biliyorsun okur kardeş. Paraları çocuk bezine bağladık. Gerçekte ne param vardı ne de çocuğum. Olacak mıydı? İyisi mi önce hikâyenin en heyecanlı kısmını anlatayım. Anlatayım da ağzınızdaki sakız yere düşsün." (DD, s.230).

Yazarın okuyucuya seslenmesi, onunla dertleşmesi onun bir oyun içinde olduğunu bütün bunların bir kurmaca olduğunun mesajını verir.

5. 2. Korkma Ben Varım

5.2.1. Çoğulculuk

Korkma Ben Varım romanında çoğulculuğun izleri açık bir şekilde görülür. Romanın içeriğine baktığımız zaman çoğulculuk dediğimiz çok seslilik vardır. Yazar fantastik, yeraltı edebiyatı, çizgi roman gibi romanın özelliklerini, bu edebiyatların öğelerini karıştırarak iç içe verir.

Romanın kapağını çizen ve romanın iç sayfalarında misafir sanatçı olarak adlandırılan Ersin Karabulut'un misafir olarak adlandırılmasının nedeni romanın ilerleyen sayfalarında anlaşılır. Çizgi romancı olan yazar Ersin Karabulut²⁵, *Korkma Ben Varım* romanında Müntekim Gıdırbey'e atalarından kalan papağan Huduni'nin hikâyesini çizer. Çizer hem sanatçı olarak misafir olur, hem çizdiği kısım itibarıyla romana çoğulcu bir özellik katar. Geleneksel roman da yer almayan bu özelliği ile roman günümüzdeki postmodern romana da farklı bir yaklaşım getirir.

Çoğulculuk birden fazla romanın özelliğini içerisinde barındırır. Bu romanda yer alan roman türlerinden bazıları şunlardır.

I) Fantastik unsurlar

Korkma Ben Varım'da yer alan bazı unsurlar fantastik özellikler taşır. Bu unsurlardan birisi de bir araya gelmeleri nerdeyse imkânsız üyelerden oluşan Gönül İşleri Bakanlığı'dır. Bakanlığın özel kalem müdürü bakanlığı şöyle tanımlar:

²⁵ https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Ersin_Karabulut.

Ersin Karabulut, 3 Haziran 1981 doğumlu, çizgi romancıdır. Çeşitli dergilerde çizimler yapmış. Sandık İçi (2005 - Doğan Kitap), Sevgili Günlük (2010 - Mürekkep Yayınları), Sandık İçi 2 (2011 - Mürekkep Yayınları), Amatör (2012 - Mürekkep Yayınları) adlı kitapları yayınlanmıştır.

“Tarikat liderlerini, ilahiyatçıları, dervişleri, meczuplar, hacıları, hocaları bakanlığın başına sardı. Din işleri, devlet işleri, gönül işleri hep birbirine karıştı. Tam bir skandal.

Şeyhülislamlık görünümlü Gönül İşleri Bakanlığı yedi aydır faaliyet gösteriyordu. Diyelim siz birine âşık oldunuz. Bakanlığın hazırladığı matbu bir form doldurarak kimlik bilgilerinizi, iletişim bilgilerinizi, sevdiğiniz kişiyi beyan ediyor, üzerine de vesikalık fotoğrafınızı yapıştırıyorsunuz. Sıranız gelince mülakata çağrılıyorsunuz. Bakanlık Heyeti’nden seçtiğiniz bir üye ile görüşüyorsunuz. Sonra da adresinize sarı bir zarf postalanıyor. İçinden ‘Bakanlığımız aşkınızı maalesef onaylamamıştır.’ Yazılı bir kâğıt çıkıyor. Ya da ‘Allah mübarek etsin, hayırla tamamına erdirmiş. İki cihanda yüzünüz gülsün’ notu. Aşkınız resmen tasdik edildiği takdirde zarfta plastik bir dijital kart buluyorsunuz: AŞKart. Bu kartla, ankesörlü telefonları bedava kullanabiliyorsunuz. Toplu taşıma araçlarına; belediye otobüslerine, trenlere, vapurlara, tramvaylara, metroya para ödemediğiniz için binebiliyorsunuz. (...)” (KBV, s.46).

Romanın dikkat çeken unsurlarından biri de Performans ve Azim Partisi’nin kurduğu Gönül İşleri Bakanlığıdır. Bu bakanlığın üyeleri şu isimlerden oluşur:

- Gönül İşleri Bakanı Mithat Hattat
- Nakşibendiyye Şeyhi Ulvi Efendi
- Bayramiyye Tarikatı lideri Şeyh Musa
- Eşrefiyye Şeyhi Allah Dostu Muhsin Efendi
- Bektaşî Şeyhi Siyami Bey
- Filozof Feridun Bey
- Kadiriyye Tarikatı Şeyhi Dalyan Efendi
- Yeseviyye Şeyhi Mazhar Baba
- Hafız Behzat Efendi
- Şazeliye Şeyhi Oruç Bey
- Üstat Şair Selman Elma
- Müfessir Enes Efendi
- Melami Şeyhi Ruşen Ali Bey
- Müderris İdris Efendi
- Hac Rekortmeni Seyyah Sadık Bey
- Alevi Dedesi Saz Aşığı Reşat Bey
- Mevlevî Yahya Efendi
- Hatip Halilullah Efendi

- İslam Tarihi Uzmanı İrfan Bey

Görüldüğü üzere bir araya gelmesi imkânsız gibi gözüken farklı tarikat ve cemaat mensupları bir araya getirilmiştir. Romanda fantastik gelen başka bir olay da Müntekim Gıcırbey'e büyük dedesinden kalan papağandır. Huduni adı verilen bu papağan, Gıcırbey'e âşık olan komşu kızı Kevser'i sever.

“Ben Kevser'e de, onun sebze yemeklerine de bayılıyorum. Onu görünce, nedendir bilmem, ihtiyar kalbim pır pır ediyor...” (KBV, s.141).

Yüz yaşında olan bu papağan, yaşı itibariyle bir inanılmazlık taşısa da onu asıl inanılmaz kılan özelliği Kevser'in öldürüldüğü anda onunda üzüntüden ağlayarak Kevser'in aşkından ölmesidir:

“Yüz yaşındayım, savaş gördüm, kıtlık gördüm, deprem gördüm fakat hiçbirini beni böyle sarsmamıştı. Gözlerimden, gözüm büyüklüğünde yaşlar süzüldü.” (KBV, s.145).

Romadaki Fu'nun iki katlı bir binaya Ninja gibi uçarak çıkması da dikkat çeken fantastik bir olaydır:

“...Ding! Sağ dizi ve parmak uçlarını yere değdirip füze gibi havaya fırladı. İki katlı evin çatısına kadar yükseldi. Hayretle izliyordum. Uçabilen birini ilk kez görüyordum.” (KBV, s.407).

Dikkat çekici bir diğer olay ise Ruhiye Teyze'nin kedisi Nefertiti'nin küçük bir bölümde anlatıcı olmasıdır. Yazar Ramize Ramirez'in sokakta bulup evine aldığı daha sonra yazarın Göztepe'deki evini satıp Gümüşsuyu'na taşınmasıyla mekânlara alışan kedi Göztepe'ye geri döner. Orada da Gıcırbey'in komşusu Ruhiye Teyze sahiplenir. Kedi Nefertiti anlatıcı olduğu kısımda kendi yaşantısını kısaca anlatır. Kediler hakkında bilgi verir:

"Düşünüyorum da, Peygamber'in sohbetlerinde en çok bulunan, ona en çok kulak veren, dünya gözüyle onu en çok gören hayvan kedi olsa gerek. Müezza'ya ve Peygamber'e arkadaşlık eden türdeşlerime hem imreniyorum, hem de onlarla gurur duyuyorum." (KBV, s.219).

Bir araya gelmesi imkânsız olan insanların bir araya getirilmesi ile oluşturulan bir bakanlık ve bakanlığın yaptığı görev; anlatıcı kediler, âşık olan papağanlar ve bina çatılarına kadar uçabilen adamlar, bunlar son derece fantastik unsurlar olup romanın inandırıcılığını azaltır.

II) Yeraltı edebiyatı öğeleri

Yeraltı Edebiyatı "popüler edebiyatın el atmaktan çekindiği, uzak durduğu ayrıksı konulara kucak açar, mesela cinselliğe, mesela insan psikolojisinin gizli kapaklı yanlarına, mesela inanca, mesela genel geçer ahlaki kabullere, sorgulanmadan kabul edilen etik ve estetik değerlere, mesela hayatın karanlık derinliklerine döner yüzünü ve bunlara kafa tutar."²⁶ *Korkma Ben Varım* romanı yeraltı edebiyatıyla ilgili unsurları içerisinde barındırdığını kitabın kapağından itibaren hissettirmeye başlar. Romanın kapağı yüksek bir yerden baş üstü düşen, elinden tabancasını düşürmüş bir adam görülür. Kitabın adı da bu fotoğrafı destekleyerek romanda yaşanan aksiyon ve yeraltı edebiyatına ait unsurları yansıtır.

Romanda yer alan olay halkalarından biri kendisine kısaca Fu denilen, Fuat Atıf Tufa'nın öyküsüdür. İlk bölümde, AŞKart dağıtan Gönül İşleri Bakanlığı heyetinin makineli tüfeklerle taranması ve bunun etrafında gelişen olaylar anlatılır. Karanlık işler çeviren Atom Bombacıyan öldükten sonra onun yerine Hayati Tehlike'nin geçeceğini öğrenen Atom Bombacıyan'ın sağ kolu Abidin Dandini, bakanlık heyetini katlederek suçu Hayati Tehlike'ye yıkarak ondan kurtulmak ister. Başlı belaya giren Hayati Tehlike hem bu olaylardan kurtulmaya hem de sevdiği kız olan Şebnem Şibumi'yi korumaya çalışır. Müntekim Gıcırbey de Şibumi'yi sevdiği için Hayati Tehlike ile aralarında bir çatışma vardır.

Müntekim Gıcırbey, başlığıyla açılan bölümde ise Gıcırbey'e âşık olan genç komşu kızı Kevser, hırsızlar tarafından öldürülür. Gıcırbey, Ruhiye Teyze vasıtasıyla genç kızın intikamını alır ve Ruhiye Teyze ile iş anlaşması yapıp yardıma ihtiyacı olan insanlara cin vasıtasıyla yardım ederler. Bu bölümün önemli gelişmelerinden birisi de Gıcırbey'in Şibumi'ye âşık olmasıdır.

Şibumi ve Hayati Tehlike'nin ağzından anlatıldığı bölümlerde ise olaylar farklı bir boyut almaya başlar. Hayati Tehlike ve Nikola kumarda hile yaptıkları için dokuzuncu kattan aşağı atılmasıyla Nikola ölür, Hayati Tehlike sağ kurtulur. Hayati Tehlike'nin Nikola'nın mezarını ziyaret ettiği bir gün Nikola'nın babası Atom Bombacıyan'ın adamları Hayati Tehlike'yi alır. Hayati Tehlike ve Atom

²⁶ ÇAKMAK, Osman, *Edebiyatın Yeraltı Damarı*, Erişim Tarihi: 9 Nisan Milliyet Gazetesi yazısına şu linkten ulaşılabilir: <http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/041104.html>.

Bombacıyan görüşür. Böylece Hayati Tehlike mafyaya katılarak gangster olur. Mafyaya ait birçok iş yapar. Eser gerek bu bölümlerde gerek diğer bölümlerde mafya ilişkileriyle yeraltı edebiyatına dair önemli unsurlar barındırır.

Romanda karanlık işler çeviren birinin roman kahramanı olarak seçilmesi, bakanlık heyetinin katledilmesi, kan, şiddet ve hızlı aksiyon sahneleri romanı yeraltı edebiyatına yaklaştırır.

III) Aşk romanı

Murat Menteş, romanlarında önemli bir dayanak noktası oluşturan aşk bu romanında da yer alır. Romana ismini veren *Korkma Ben Varım*, cümlesi dar ve zor zamanlarda sevgiliye söylenmiş bir cümleden ileri gelir.

Romanın kahramanlarından olan Müntekim Gıdırbey'in, Şebnem Şibumi'ye olan aşkı önemli bir olay halkasıdır. Gıdırbey, Şibumi karşısında çok heyecanlanır:

"Sakin beni alımlı kızların karşısında apışıp kalan şapşallardan sanmayın. Tam tersine, panayır şeytanlıklarında üstüme yoktur. Gelgelelim, Şebnem yapma çiçeklerin arasındaki sahici gül'dü..." (KBV, s.154).

Gıdırbey'in Şibumi'ye olan aşkı romanın ilerleyen sayfalarında Şebnem Şibumi ve Hayati Tehlike aşkı olarak devam eder. Şebnem Şibumi ve Hayati Tehlike aşkı Gıdırbey aşkına nazaran karşılıklı bir aşktır:

"(...) O anda Enver'e kalbimi kaptırdım." (KBV, s. 260).

Romanın Şibumi başlıklı bölümünde, Şibumi'nin Gıdırbey'i bırakmasıyla Gıdırbey'in Şibumi'ye yazdığı mektuplar; "EK: Müntekim Gıdırbey'in okunmamış mektuplarından birkaçı" (KBV, s.294) başlığı ile yer alır.

5.2.2. Metinlerarasılık

Metinlerarası alışveriş olarak tanımlayabileceğimiz metinlerarasılık, klasik romanda hırsızlık olarak nitelendirilmekle beraber postmodern romanın vazgeçilmez özelliklerinden olur. Bu özellik postmodern romanlarda açık ya da kapalı bir şekilde verilir. Yazar bazen sadece bir isim vererek bazen de bir eseri olduğu gibi eserine alabilir. Metinlerarasılık "Romanlarda farklı şekillerde görülmekle birlikte postmodernist yazarlarca kullanılan metinlerarasılığın türleri en genel biçimde parodi, pastiş ve gülünç dönüştürümdür." (Şaylan, 2006: 116) yani sanatçı bir eseri

ya taklit ederek ya da abartılı yanlarını ön plana çıkartarak, gülünç bir tarz ile okuyucuya sunar. Bu çalışma da yer alan metinlerarası unsurlar ortakbirliktelik ve türev işlevleri başlıklarıyla ele alınmıştır.

I) Ortakbirliktelik ilişkileri

Açık ortakbirliktelik ilişkileri

Alıntı: *Korkma Ben Varım* romanında alıntı sıkça rastlanılan bir unsurdur. Farklı sanat dallarının alıntıları metin içerisinde sıkça geçer. Fuat Atıf Tufa'nın arabasında dinlediği radyoda çalınan şarkı sözleri aynen yer alır:

“Radyonun sesini açıyorum, Tom Waits’in ağzı kulağıma yaklaşıyor:

Göze göz alacaksın, dişe diş

Tam da Kitap’ta yazdığı gibi

Takipten asla cayma

Ve sakın ha unutma

Masadaki hiçbir herifin tipini...” (KBV, s.43).

Romanda rastlanılan başka bir alıntı şarkı Ayten Alpman’ın söylediği şarkıdan yapılan alıntıdır:

“Buradan bakınca, şarkıyı sanki Şebnem söylüyor: “Ayrılmam ister hiç yanından/ Çağırsan gelirim çok uzaklardan / Eskiden korkardım yalnızlıktan / Korkmam artık sen varsın...” (KBV, s.153).

Alıntı şarkı bunu ile sınırlı değildir. Behiye Aksoy'un *Yalan Dünya* şarkısı da aynen geçer:

"Bir garip yolcuyum hayat yolunda / Yolunu kaybetmiş, perişanım ben / Mecnun misali gurbet ellerde / Ümitsiz sevginin kurbanıyım ben / Yalan dünya, her şey bomboş / Hancı sarhoş, yolcu sarhoş..." (KBV, s. 83).

Bir başka alıntı, Köroğlu kitabında yer alan mısralardır. Müntekim Gıncırbey bu mısraları Ruhiye Teyze'nin cininden yararlanmak için söyler:

“Durman hey ağalar gelin meydana

Boyansın kılıçlar al kızıl kana

Bende mürüvvet yok kıyarım cana

İçerimden gamım bitmez neyleyim.” (KBV, s.184).

Bir alıntı da Gıncırbey'in AŞKart başvurusu sırasında Alevi Dedesi Saz Aşığı Reşat Bey'in saz eşliğinde söylemiş olduğu türküdür:

"Yârin bahçesine bir haydut girmiş
Geri dur hey şeker dilber geri dur!
Gülünü koklarken dalını kırmış
Kurutur şeker dilber kurutur!

Hangi dinden isen ona tapayım
Yarın mahşer günü sana koşayım
Eğil bir yol ak boynundan öpeyim
Beri dur hey şeker dilber beri dur." (KBV, s.50-51).

Romanda karşılaştığımız başka bir alıntı İdris Shah'ın Tales of Dervishes kitabından yapılan hikâye alıntısıdır. Katledilen Gönül İşleri Bakanlığı üyelerinden Şazeliye Şeyhi Oruç Bey'in kurşunlanmış başına yastık olan kitabı alan Fuat Atıf Tufa, onuncu sayfasında şu hikâyeye rastlar:

"Adamın biri, devesini kaybetmiş. Deveyi ararken yüksek düzeyde anlayış yeteneğine sahip üç deveye rast gelmiş (...)" (KBV, s.73).

Alıntılar sadece şarkı, hikâye, şiir ile sınır değildir. Yeri geldiğinde yazar Kuran'dan bile alıntı yapar; bunun hep Arapçasını hem Türkçe mealini verir:

"Kur'an'da 'Kalplerde olanı yalnızca Allah bilir' yazmıyor muydu?" (KBV, s.372).

Romanın önemli alıntılarında bir tanesi de Müntekim Gıdırbey'in kunduracı olan babasının kundura ile ilgili türküleri alıntı yaptığı bölümdür:

"Erzincan türküsüdür: *Kundurama kum doldu / Atmaya kürek gerek / Nazlı yârin yanında / Yatmaya yürek gerek...*

Urfalıya sorsan, sana *Ayağında Kundura'yı* söyler: *Ayağında kundura / yar gelir dura dura / genç ömrümü çürüttüm / Göğsüme vura vura...*

Bayburt'ta kulak verelim: *Geydim çarıklarımı / Gel bağla bağlarını / Terk ettim gidiyorum / Bayburt'tun dağlarını...*" (KBV, s.165).

Romanın en önemli alıntılarında bir tanesi Müntekim Bey'e Padişah yadigârı olan kuşun padişah tarafından ailesine nasıl kaldığının anlatıldığı bölümdür. Bu bölüm farklı bir alıntı yapılarak yazarın misafir sanatçı olarak adlandırdığı Ersin Karabulut, tarafından çizilmiş olan çizgi roman (KBV, s.127-137) kısmıdır. Bütün bunlar roman da yapılan alıntılarında bazıları olup çok sayıda alıntı yapılır. Bütün bunlar romanın gerçekten bir türler toplamı olduğunu göstermenin yanında neredeyse bütün edebi türlerden yararlandığını gösterir. Alıntı yapmak özellikle postmodern

roman ile artar. Menteş' de bu eserinde çok sayıda alıntı yapmakla postmodern bir yazar olduğunu gösterir.

Gönderge: *Korkma Ben Varım*'da birçok yazar, şair ve müzisyen, şehir, tarihte ün yapmış kişilere gönderme yapılmıştır: *Wolfgang Amadeus Mozart* (KBV, s.242), *Enver Paşa* (KBV, s.246), *İbn-i Sina* (KBV, s.179). *Yavuz Sultan Selim* (KBV, s.260), *Friedrich Wilhelm Nietzsche* (KBV, s.275). *Adger Allen Poe* (KBV, s.218). *Muhammed Ali* (KBV, s. 103) gibi çok sayıda gönderge kullanılır.

Tanımlık (Epigraf): Anlatıcıların bakış açılarından anlatılan dört bölümden oluşan eserde, her bölümün alt başlıkları anlatıcıların adına açılan başlıklar halinde verilir ve bölümlerin her birinde bir epigrafa yer verilir. Bu epigraflardan bazıları şunlardır:

“Ölümden korkuyorduk, çünkü insandık. [JERZY KOSINKI, 1933-1991]” (KBV, s.13).

“Okyanus da nihayetinde balıkların çışı değil midir? [WANG WEIHUI, 1655-1730, Evrensel Vesvese]” (KBV, s.21).

“İyi seyyah, nereye gittiğini bilmeyendir; mükemmel seyyah, nereden geldiğini bilmeyendir. [LIN YUTANG]” (KBV, s.31).

“Turistler dünyayı ele geçirdi! [KURUSH KUMAR, Cinai Kinayeler]” (KBV, s.33).

“Herkesin üç kişiliği vardır: ortaya çıkardığı, sahip olduğu ve sahip olduğunu sandığı. [SHANG SHOU, 233-297]” (KBV, s.40).

“Hayat yalnızca ölümlerin cevaplayabileceği bilmeceleyle doludur.[The Message- Çağrı filminden]” (KBV, s.52).

"Katiller, zannettiğimizin aksine temiz ruhlu ve gayet saftırlar. [F.M. DOSTOYEVSKI, Karamazov Kardeşler]" (KBV, s.186).

"Kedilerin bize iyi davranmaları normal; zira ataları, atamızı yiyordu. [DANZY DELGADO, 1907-1989, Misafirperver Yamyam]" (KBV, s. 216).

"Geçmiş, ölü değildir, geçmemiştir bile. [WILLIAM FAULKNER, 1897-1962]" (KBV, s. 235).

II) Türev ilişkileri

Alaycı: Romanda çok sayıda alaycı dönüştürme kullanılır. Bunlardan bir tanesi yazar *Milan Kundera'nın* adının Milan Kundura (KBV, s.159) olarak bir kunduracı dükkânı ismi olarak kullanılmasıdır.

Öykünme (Pastiş): Başka bir yazarın dilini, tarzını, içeriğini taklit etmekle oluşturulur. Parodiden farkı pastiş, parodiye göre daha ciddidir. İçerik değişikliği

uğratarak metne eklenen Pir Sultan Abdal'a ait adlı türkü bir öykünme örneğidir. AŞKart için mülakata giren Gıdırbey, bir kısmı verilen Pir Sultan'a ait türküyü tamamlaması istenir kendisi de sözleri kendisince uyarlayarak yeniden söyler:

Müntekim Gıdırbey, kesilse başlar
Şebnem'i sever de gerisin boşlar
Bir Şebnem'den bin kovana bal işler
Pir'im anlarsın ya, gönlüm delidir. (KBV, s.51).

Yansılama (Parodi): Parodide de pastiş gibi taklit vardır; fakat bir alay, güldürü söz konusudur. Romanda Atom Karınca ve Karınca Duası birleştirilerek, Atom Bombacıyan'ın anlatıcı olduğu bölüm başlığı olarak Atom *Karınca Duası* [*Atom Bombacıyan*] (KBV, s.329) şeklinde verilir. Aziz İstanbul adlı yazar bize Yahya Kemal Beyatlı'yı çağrıştırmaktadır.

5.2.3. Üstkurmaca

Korkma Ben Varım'da yazar bilinçli olarak yapay bir dünyada olduğunu bu anlatının bir yazma sonucunda ortaya çıktığını belirtir. Anlatıcı yer yer devreye girip “Elinizdeki kitabı okumaya devam etmeyin. Atın gitsin. Çok ciddiym. Değerli vaktinizi daha fazla boşa harcamayın. Yazıktır. Fu denilen bu uğursuz zibidinin anlattıkları baştan sona zırva.” (KBV, s.43) diyebilmektedir.

Romanın anlatıcılardan olan Recai Gıdırbey okuyucudan özür diler: “Sizi lafa tutuyorum, mazur görün.” (KBV, s.165). Başka bir anlatıcı olan ve Şebnem Şibumi'nin babası konumunda olan Şerif Şibumi anlatıcı olduğu alt bölümde okuyucuyla konuşarak sözlerine inandırıcılık katmaya çalışır:

“Bu dünya acımasız bir dünya inanmıyorsanız televizyon seyredin.” (KBV, s.292).

Hayati Tehlike köprüden atlayıp suyun dibine girdiğinde “Kafanız suyun içinde olmadığı için çok şanslısınız sayın okur.” (KBV, s.391) diyerek okuyucuyla duygudaşlık oluşturmaya çalışır. Başka bir yerde ise “Öyle açım ki sayın okur, seni bile yiyebilirim.” (KBV, s.395) diyerek aslında olayların bir kurmaca olduğunu yansıtır.

Fu'yu sevmeyen Ezel Zelzele anlatıcısı olduğu kısımda Fuat Atıf Tufa'ya inanmamayı hatta okuyucudan kitabı okumayı bırakmasını ister:

“Sizi temin ederim, onu evinizin bahçe kapısında görmek istemezsiniz. Sözlerine niye inanasınız? Kitabın son sayfasında olduğunuzu varsayamaz mısınız? Ha?

SON

Hala okuyorsunuz demek. Sizin namınıza üzıldüm. Benden günah gitti. Zaten birkaç paragraf sonra işim bitecek...” (KBV, s.44).

Yine anlatıcılardan bir tanesi olan Kevser kendini ve Gıdırbey'e olan aşkını anlatırken okuyucuya seslenir ve onlardan bir cevap bekler:

"Aşk yalnızca sağlam vücutlu ve tok karınlıların mı tekelinde? Yalvarırım 'Hayır' deyin!.. (KBV, s.143).

Bütün bunlar yazarın okuyucuya açıkça seslenip bir kurmaca dünyada yer aldığını haber veren örneklerdir.

5. 3. Ruhi Mücerret

Ruhi Mücerret romanı bir İstiklal Savaşı gazisini başına gelenleri yansıtır. Tam olarak bir tarihi roman niteliği taşımasa da kahramanın en büyük özelliği bir dönemde yaşayan ve tarihi bir misyon taşıyan insanlardan en sonuncusu olması tarih ile okuyucunun bir bağlantı kurmasını sağlar. "Post-modern romanın adeta miri malı olarak ziyadesiyle kullandığı iki temel alan, tarih ve metafiziktir." (Coşkun, 2014; 1). *Ruhi Mücerret* romanı ile ilgili Koray Üstün'ün *Postmodern Bir Anlatı: Ruhi Mücerret* adlı makalesi bu konu üzerinde geniş bir şekilde durur.

5.3.1. Çoğulculuk

Kelime anlamı itibariyle anlaşılabilceği üzere çoğulculuk birbirinden farklı unsurların birlikte anılması olarak anlaşılabilir. Bu özellik postmodernizmle beraber kendini romanda da hissettirmeye başlar.

Ruhi Mücerret romanında da çok sayıda bir arada olması imkânsız gibi gözüken olaylar iç içe verilir: “Ruhi Mücerret’te çoğulculuğun izlerini kitabın kapağından başlayarak fark etmek mümkündür. Mavi bir zemin üzerine yerleştirilmiş sarı bir tüfek, Western tarzı yazı stili ile kaleme alınmış yazar ismi, kitap adının altına iliştilirilmiş bir epigrafl, eski bir kumandasız televizyon ve onun içerisinde bir yüzü Cüneyt Arkın, bir yüzü Orhan Gencebay, bir yüzü de karıncalı televizyon ekranı olan bir hologram ve son olarak televizyonun altına yerleştirilmiş bir dantel

örtü... Kitabın arka kapağında ise, romanı tanıtmaya maksatlı yazılmış, sorulardan oluşan bir metinle, romanla ilişkilendirilebilecek bir beyin, matkap ve uçak resmi... Bütün bunlar sadece okurun/alıcının merakını artırma amaçlı bir satış stratejisinin parçaları değil aynı zamanda çoğulculuğun da belirgin göstergeleridir. Kapakta birbirinden alakasız pek çok unsur iç içedir.” (Üstün, 2013: 2551).

I) Fantastik unsurlar

Çoğulculuk, birden çok türü içinde barındırır. Bu romanımızda eserin içinde barındırdığı bir özellik de düşsel unsurlar diyebileceğimiz fantastik unsurlardır. "Güzel ve şaşırtıcı gerçek dışı öğelerin anlatımdaki varlığı herhangi bir sorun yaratmaz, ancak fantastik öğe akıl karıştırıcı bir nitelik alıp, insanın bunu okuduğunda veya seyrettiğinde, tanık olduğu şeyin gerçek mi yoksa sahte mi olduğuna karar veremediği bir şaşkınlık içine düşmesine neden olduğu zaman, gerçekçi ilkelerde bile bir kararsızlığa yol açmaktadır." (Z.Yılmaz, 2006: 129) dolayısıyla okuyucu bu tarzda yazılmış bir eser yazdığında onun gerçek mi yoksa sahte mi olduğunun kararsızlığını yaşar.

Ruhi Mücerret'te Masum Cici adındaki kişinin, insanların beynine matkap ile cip yerleştirip, istediği reklam sözcüklerini ve özellikle 100 yaşındaki bir İstiklal Savaşı gazisine söylettirmeleri bile başlı başına bir fantastik kurgudur.

Civan Kazanova, yeğenini iyileştirmek için beynine her ne kadar reklam alsada daha fazla para kazanmak için daha popüler birini bulması gerekir bu da İstiklal Savaşı gazisi Ruhi Mücerret olur. Ancak bundan pişman olur ve çipi çıkarmak ister, Masum Cici buna yanaşmaz. Gün geçtikçe beynine çip takılanların sayısı artar, Masum Cici'nin eski sevgililerinden gar müdiresi Zehra Zarifoğlu'nun, Civan'ın altı yıl sonra gördüğü kızı Sahra'nın da beynine çip takılır. Bu çipleri çıkarma konusunda Civan'a Fajer Fuji isimli bir beyin cerrahı yardımcı olacaktır. 13 yaşında liseyi, 17 yaşında üniversiteyi bitiren Fajer Fuji, çip projesinin asıl sahibidir. Ancak vaktiyle birlikte çalıştıkları Masum Cici, onun hafızayı güçlendirmek için geliştirdiği çipi başka amaçlar doğrultusunda kullanmıştır." (Üstün, 2013: 2548).

Romandaki olaylara bakıldığında zaman okuyucuyu bir ikilem arasında bırakır. Bu olayların gerçekliği, yaşanılabilirliği üzerinde okuyucuyu düşünmeye sevk eder.

II) Yeraltı edebiyatı öğeleri

İçerisinde hesaplaşmalar, cinayetler, çıkar çatışmaları barındıran yeraltı edebiyatı oluşturduğu kurgu ile okuyucuların dikkatini çeker. “Söz konusu eklektik tutumun postmodernist romanda sıkça kullanılan bir uygulama tarzı polisiye/gerilim öğelerinin varlığıdır. Bilindiği gibi, 'polisiye', 'gerilim', 'cinayet', 'dedektif' romanı başlı başına bir türdür ve geçmişi on dokuzuncu yüzyıla kadar gider. Edgar Allan Poe, Emile Gaboriau, Conan Doyle gibi yazarların öncülük ettiği, ülkemizde de 1881'den itibaren önce çevirilerle, ardından öncülüğünü Ahmet Mithat'ın *Esrâr-ı Cinâyât* (1884)'la yaptığı yerli örnekleriyle geniş bir ilgi alanı yaratan polisiye roman, doksanlı yıllarla birlikte, bir ölçüde sosyo-politik bir kimlik kazanarak yeniden gündeme geldi.” (Sazyek, 2002: 498) daha sonraları bu roman türü en çok ilgi gören türlerden bir tanesi olur.

Romanın bu gelişimi ülkemizde de yer edinir. Bu tarzda yazan çokça yazar ortaya çıkar. Bu tarz bazı eserlerde konuyu oluşturan ana unsur olmakla beraber, bazı eserlerde olay örgüsünün sadece bir kısmını da oluşturabilir. “*Ruhi Mücerret*, mizahi unsurlara yer vermesi ve tek bir izlek üzerine oturmamış olması bakımından bu türün tam bir örneği sayılmamakla birlikte, toplum tarafından ötekileştirilmiş bir kahramanın öyküsüne değinmesi, bu kahramanın karamsar ve öfkeli tavrı ile kapitalizmin sorgulanması, karakterin karamsar tutumu, metropol yaşamından izlere yer verilmesi, kan ve şiddet sahnelerini açıkça vermesi bakımından yeraltı edebiyatına yaklaşır.” (Üstün, 2013: 2549) böylelikle yazar tam bir yeraltı edebiyatı oluşturma da oluşturduğu, değindiği konu itibarıyla yeraltı edebiyatına yaklaşır.

III) Aşk romanı

Eser bu olay itibarıyla tam olarak ön planda olmasa bile kahramanın yaşadığı platonik aşk, romanı biraz daha duygusal bir boyuta taşır. “*Ruhi Mücerret*'te anlatılan olay halkalarından biri de aşk üzerine kuruludur. *Ruhi Mücerret*, kendinden yetmiş yaş küçük Nazlı Hilal'e platonik bir aşk beslerken, Civan Kazanova, Fujer Fuji ve Silahlıperi'ye karşı cinsellik ile iç içe geçmiş bir duygu yaşamaktadır. *Ruhi Mücerret*'in aşkı ne kadar saf ve masumsa, Civan Kazanova'nın duyguları o kadar karmaşıktır.” (Üstün, 2013: 2549). *Ruhi Mücerret* aşkı imkânsız bir aşk olsa da romanda duygusal kırılmalar oluşturur.

Ruhi Mücerret, 100 yaşında olsa da onun karşısındaki âşık olduğu kişi Nazlı Hilal 30 yaşındadır. Bu aşkın gerçekleşmesinin zor olduğunu gösteren etkenlerdendir. Ruhi Mücerret'in Nazlı Hilal'e açılmaması aşkını platonik düzeye taşır.

Civan Kazanova aşkı biraz daha karışıktır. Civan sevgilisinin depremde öldüğünü düşünürken altı yıl sonra sevgilisi Serpil, bir çocuk ile karşısına çıkar. Serpil tanık olduğu cinayet nedeniyle yıllarca kimliğini saklamak zorunda kalır en yakın kişi olan sevgilisi Civan'da buna dâhildir. Bu altı yıllık ayrılıktan sonra sevgililer birbirlerine kavuşsalar da Civan romanın sonunda beklenmedik bir şekilde Masum Cici tarafından öldürülür.

Civan'ın Serpil ortaya çıkmadan önce Fajer Fuji ile cinsel anlamda bir aşk yaşarlar; fakat Serpil'in ortaya çıkmasıyla bu ortadan kalkar.

Roman kahramanlarının yaşamış oldukları bu aşklar romanın içindeki aşk olgusunu gösterir. Bunlarda romandaki çok sesliği oluşturarak, romanı postmodernizme götüren özelliklerdir.

5.3.2. Metinlerarasılık

Metinlerarasılık kuramına göre söylenmemiş bir şey kalmamıştır, her eser kendisinden önceki eserlerden izler taşır. Yazar aynı şekilde başka bir yazarın eserini aynen alabilir. Metinlerarasılık türev ya da ortakbirliktelik şeklinde ele alınabilir. Ortakbirliktelik; açık (alıntı, gönderge, tanımlık) ve kapalı (gizli alıntı, anırtırma) şeklindeyken; türev ilişkileri yansılama, öykünme ve alaycı alt başlıkları halinde incelenebilir.

I) Ortakbirliktelik ilişkileri

Açık ortakbirliktelik ilişkileri

Alıntı: Yazar bir eserden istediğini aynen alıp eserinde kullanabilir. Alıntılama da yazar alıntı yaptığını ayraç içine alarak ya da italik olarak yazarak belirtir. Civan Kazanova'nın hastanede olduğu bir sırada kendisine hediye edilen *Hüseyin Rahmi Gürpınar*'ın *Mürebbiye* adlı eserinde geçenler aynen aktarılır:

“Mürebbiye Anjel, zahirde latif fakat koklayanın başını döndüren bir çiçeğe benzer. Bahar hüsnünün, letafet-i nisvaniyesinin tam devr-i kemalinde yani yirmi yaşındadır. Kameti mutavassıt, endamı narin.[...] Anjel’de renk pembe beyaz... İnce kumral kaşların alt uçları biraz düşük, ağızda cüzi bir nebze büyük ama sarma ipekle yapılmış zannolunan lalgûn, rakik dudakları arasında tekellüm, daha tatlısı tebessüm esnasında görünen iki dürdane-i dendân bu cesamet-i dehen kusurunu her muhataba affettirir. (RM, s.179-180).

Romandaki başka bir alıntı *Oğuz Atay*’ın *Tutunamayanlar* romanından yapılır:

“Oğuz Atay’ın *Tutunamayanlar* romanı, 99. sayfa: Kişisel değer saydığımız şeylerin, toplumun baskısıyla edinilmiş sahte nitelikler olabileceğini hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamalıyız.” (RM, s.263).

Başka bir alıntı *Yahya Kemal*’in, *Sessiz Gemi* adlı şiirinden yapılan alıntıdır:

"Yahya Kemal 'Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden /Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden' derken yanılıyor muydu?" (RM, s.66).

Roman reklam sektörü üstüne kurulu olduğu için romanda yeri geldiğinde reklamlardan da alıntı yapılır bu reklamlardan bir tanesi de şudur:

“Bir bilmecem var çocuklar!/ Haydi sor! sor!/ Çayda kahvaltıda yenir! /Acaba nedir, nedir? / Bisküvi denince akla... / Tamam, şimdi buldum! / Her an onun adı gelir! / Eti! Eti! Eti!”(Rm, s.251).

Gönderge: Yazar, göndergelerde alıntıyı direk yapmaz onun yerine eser isimlerine ya da yazar isimlerine atıfta bulunur. Romandaki göndergeler marka isimlerinin anılmasıyla yapılır. Ruhi Mücerret’e yerleştirilen cip sayesinde hiç tanımadığı, bilmediği ürünleri, markaları dile getirir:

“Bilmiyorum dedim ya? Facebook’a bir bak, oradan iz sürebilirsin.”

“Doğru... Tamam, bulacağım Masum Cici’yi.”

“Facebook” dedim, “ilişkilerimizdeki tsunamilerin etkisini yatıştıran bir Kızılay çadırı.”

“Facebook’ta kaydınız var mı?”

“Hayır. İnternet kullanmıyorum ki. Facebook’un adını da ilk kez şimdi duydum.” (RM, s.69) .

Romanda çok sayıda eser ve yazar ismine gönderme yapılır. Charles Dickens (RM, s.105), Baudrillard (RM, s.266), Kemal Tahir , Ecel Saati, Derini Yüzeceğim (RM, s. 97); Emrah Serbes ve Her Temas İz Bırakır (RM, s. 105), Alper Canıgüz ve Tatlı Rüyalara (RM, s. 162), Therion ve The Rise of Sodom Gomorra (RM, s.186); Orhan Gencebay (RM, s.107), Chopin (RM, s.79); Barbaros Hayrettin Paşa (RM, s.

75) gönderge olarak kullanılan yazar, eserlerden ve çeşitli şahsiyetlerden bir kısmıdır.

Tanımlık (Epigraf): Dört bölümden oluşan romanın iki bölümü Ruhi Mücerret, biri Avni Vav diğeri de Civan Kazanova tarafından anlatılır. Bölümler başlıklarla adlandırılmış ve bu bölümlerin her birinde bir epigraf denilen tanımlık cümlelere yer verilir. "Birinci bölüm [AVNİ VAV], Milan Kundera'nın 'Yaşam başka yerde.' ve Arthur Rimbaud'nun 'Ben bir başkasıdır.' cümleleri ile, ikinci bölüm [RUHİ MÜCERRET], arabesk bir şarkı mısraı olan 'Hangi yakın zamanda öleceğim kim bilir' ve ona cevaben eklenmiş gibi olan İstiklal Marşı'nın 'Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın' mısraı ile, üçüncü bölüm [CİVAN KAZANOVA], Üçüz Üçkâğıtçılardan alıntılanan (kurmaca bir karakter) 'Nuh Tufan, geçen Pazar günü piyangodan 100 milyon lira kazanmış doğru mu?' 'Evet, doğru. Yalnız, pazar değil pazartesiydi. Piyango değil tavlaydı. Ayrıca Nuh Tufan değil, İbrahim Kurban'dı. Ve 100 milyon değil, 100 liraydı. Bir de kazanmamış, kaybetmişti.' ile ve son bölüm [RUHİ MÜCERRET], Nicholas Chamfort'un intihar notu 'Kalbin ya paramparça kırılmak ya da taş gibi katılaşmak zorunda kaldığı bu dünyayı terk ediyorum' ile başlar." (Üstün 2013: 2553). Yazarın oluşturduğu epigraflar bu kadarla sınırlı değildir.

Alt başlıklarda yazar tanım dediğimiz epigraflara yer verir. Bunlar olaylar hakkında hazırlayıcı ön bilgiler niteliğinde ve hazırlayıcı mesaj içerir.

“Ölmek, yan gelip yatarak yapabileceğim kolay bir iş [ALLEN STEWART KONIGSBERG]” (RM, s.36).

“Dünya, kuşların tuvaletidir. [MÜLAZIM İSHAK BEY, 1888-1920]” (RR, s.44).

“Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal! [İSTİKLAL MARŞI]” (RR, s.81).

“İnsanları yumruk ve tekmeyle düzeltemezsin. [BRUCE LEE, 1940-1973]” (RM, s.137).

“Her insan ölecek yaştadır. [KAYBEDENLER KULÜBÜ KELAMİKİBARI]” (RM, s.176).

“Dedikodular vız gelir bana

Yârin kucağında hız gelir bana [Macar Halk Türküsü]” (RM, s.190).

II) Türev ilişkileri

Alaycı: Bir eserin ciddi tarafı kırılarak değiştirilerek gülünç kılınmasıyla oluşturulur. *Ruhi Mücerret* romanında alaycı dönüştürme tekniği kullanılır. İbrahim Tatlıses'in *Yolum Düşer Meyhaneler Üstüne* adlı parçası bir alaycı dönüştürme örneğidir:

Yolum düşer mezarlıklar üstüne
Toprağın altından binbir ses gelir
Sulasam kabrini nemlensin diye
Cehennemden hemen hararet gelir

Ruhi Mücerret'im, yâ rab, sabır ver
Iskalyor beni gene mermiler
Bitmiyor isyanlar, bitmiyor suçlar
Bütün kanallarda lanet reklamlar
Şiddetin kendi yok yalnız adı var
Şehri baştanbaşa yakasım gelir

Görüp de bilmeyen deli sanıyor
Yeri belli değil yaram kanıyor
Ben mazimi, mazim beni arıyor

Ölmeden mezara giresim gelir (RM, s.54) şeklinde kullanılmış, kitap da bu şekilde verilir.

Yansılama (Parodi): “Hıristiyanlık inancındaki yedi ölümcül günaha göndermede bulunan 'yedi ölümcül sevap' (RM, s.80), Aşk-ı Memnu'ya göndermenin olduğu başlık 'seks-i memnu' (RM, s.190), cehennemin yerin yedi kat olduğu düşüncesine göndermede bulunan Masum Cici'nin ofisinin -7 katlı olması (RM, s.148) vb. Romanda Gogol'un *Ölü Canlar* kitabı form değiştirilerek bir mezar taşı yazısı olur: 'Ölü Canlar bir olalım', bu aynı zamanda Hacı Bektaş'ın 'Gelin canlar bir olalım' deyişinin de bir yansımasıdır. Romandaki en dikkat çekici yansılama örnekleri ise İstiklal Marşı'nın dizelerinden alınmış form değiştirilerek kişi adı olan 'Ruhi Mücerret' ve 'Nazlı Hilal' isimleridir.” (Üstün, 2013; 2554). Bütün bunlar yazarın yansılama yaptığı eser adları olarak da geçmese de çağrışım yoluyla okuyucuya anımsatır.

5.3.3. Üstkurmaca

Üstkurmaca romanın kurmaca bir ürün olduğunu bize yansıtan bir özelliktir. Yazar yer yer okuyucu ile konuşur ve bazı yerler de okuyucu ile bahse bile girerek hem okuyucuyu esere dâhil etmek hem de eserin oluşturulmuş bir metin olduğunu bize bildirir. Bu tarz romanlarda "anlatıcı sık sık kendisinin bir kurgu olduğunu ve asıl yazarın varlığını hatırlatır. Zaman zaman okura seslenilerek okurun varlığını da kurgunun bir parçası olarak eserin oluş sürecine dâhil edilir." (ÜNAL, 2008: 291). Ruhi Mücerret romanında da sıkça üstkurmacaya yer verilir. Ruhi Mücerret, romanın bir yerinde hissettiklerini aktararak okuyucu ile bahse bile girer:

"1 milyon dolarına bahse girerim, hayatımın son 13 Mayıs'ıydı. Emindim. Mevsimler, aylar, günler son kez geçiyordu hayatımdan. Aziz okur, sizden 1 milyon doları tahsil etsem bile harcayamadan mortlayacağıma 1 milyon dolarına bahse girerim." (RM, s.77).

Romanın başka bir yerinde yazar eserin bir kurgu olduğunu belirterek kendisinin de şu an kitap okuduğunu belirtir:

"Kitap okuyordum. Tıpkı sizin şu anda yaptığınız gibi." (RM, s.80).

Civan Kazanova, romanda sevgilisi Serpil ile baş başa kaldığı bir sahnede okuyucudan kendisini yalnız bırakmasını ister:

"...Sizi bilmem sevgili okur, fakat ben kahraman değilim. Şimdi, müsaade ederseniz, sevgilimle biraz baş başa kalmak istiyorum. Çözmem gereken 137 düğme var. [Ruhi Mücerret'ten bir alıntı: Mahremiyet, cefanın panzehiridir.] Sayfayı çevirin." (RM, s.257).

Romanın başka bir yerinde bir sabah yara bere içinde uyanan Civan, kimsenin bunu sormaması üzerine okuyucu ile konuşarak bir karşılaştırma yapar:

"İyi geceler' deyip yatağa gittiniz. Sabah sizi uyandırmaya geldiklerinde, bir de baktılar ki ağzınız burnunuz darmadağın. Ev halkı şaşırma mı, meraklanmaz mı? (RM, s.298).

Roman sonunda kahraman okuyucuya seslenir hatta onunla vedalaşır:

"Nazlı Hilal avucumu öptü: Bir anlık ebediyet... Şimdiye dek bizi hayat ayırmıştı, artık ölüm ayıracak. Cennete gidersem, meleklerden onun bir fotoğrafını isteyeceğim.

Allah'a ısmarladık sabırlı okuyucum. Siz de hakkınızı helal edin n'olur." (RM, s.317).

ALTINCI BÖLÜM

6. MURAT MENTEŞ'İN ROMANLARINDA DİL KURGUSU

Postmodern roman ile beraber eserlerde dil kurgusu sıradan olmayı bırakır, artık herkesin her şeyi anladığı dil, yerini her yazarın kendine özgü oluşturduğu, anlamlar yüklediği dile bırakır.

Dilin birçok tanımı olduğu halde kısaca "dil, bir anda, kısaca tanımlanamayacak kadar çok yönlü, insana özgü bir gerçektir." (Aksan, 2002: 9). Anlam dışında dile bir de görev yüklenmiştir, aktarım sağlar. "Dil, bir başına 'anlam' demektir. Dil, kelimelerle bir anlamın başkalarına aktarılmasını sağlar." (Özdenören, 2014: 184). Menteş'in oluşturduğu dil kurgusu da klasik romanın ötesindedir. Zaten "post-modernistler geleneksel, akademik söylem tarzlarını reddederler; cüretkâr ve kışkırtıcı hitap biçimleri, canlı ve merak uyandırıcı bir üslûp kullanmayı tercih ederler. Postmodernizmin kendisinin özgüllüğü kısmen bu özelliklerin bir işlevidir elbette. Bu tür sunuş biçimleri toplum bilimlerinin halinden memnun okurunu şoke eder, ürkütür, tedirgin eder." (Rosenau, 2004: 25). Postmodern yazarlara göre dil artık sıradan bir iletişim aracı gibi her şeyi doğrudan anlatmaz, çünkü dil anlatılanın, yazarın ve okuyucunun tecrübelerinden, yaşamlarından, hayat görüşlerinden etkiler barındırır. Menteş'in oluşturduğu dil postmodern özellik barındırır. Yazar kısa, net ve anlaşılır cümleler kurar, bunun yanında kendine has benzetmeler kullanır. Sözcüklere yeni anlamlar yeni çağrışımlar yüklenir.

"Yazar kendini sürekli yineleyen konuşma dilini değil, her okumada farklı anlamlar kazanan ve böylece alışılmışın dışına çıkan sözcüklerin oluşturduğu çok işlevli bir imge olan dili kullanır. Böylece araç olmaktan çıkıp amaç hâline gelen dile okuyucu ve dinleyici yeni tasarımlar, imgeler ve duygu değerleri yükler. Bu da sapmayı kullanan yazarın amacının, dilde kullanılan sözcüklerde herhangi bir anlamsal ya da biçimsel sınırlama olmaksızın, eserde her okuyucunun istediği anlamı bulması yönünde yorumlanabilir. Menteş de bütün sapma türlerine yer vermenin yanı sıra eserini neredeyse anlamsal sapmalar üzerine bina ederek karmaşık bir dil kullanmayı tercih etmiştir." (Demir ve Kılıç 2014: 54-55).

Yazarlar romanlarına zenginlik kazandırabilmek adına farklı sanat dallarından yararlanabilir. Bu sanat dalları şiir, müzik, resim gibi farklı türler olabilir. Zira roman diğer türlerin tersine bütün türleri içerisinde barındırabilir.

Menteş, romanlarında genelde teklik birinci anlatıcıyı kullanır. Kahramanlarını bulunduğu ortamın diliyle konuşturur, onlara böylece gerçeklik kazandırır. Yazarın geleneksel anlatımların yanında yeni anlamlar yüklediği kelimeler, cümlelerde vardır. Postmodern yazarların dile bakış açıları bireysel ve özgündür. Onlar dili bir oyun haline getirir. Her okuyucu yazarın oluşturduğu bu dilden yeni anlamlar çıkarabilir, kendince yorumlayabilir.

6.1. Dublörün Dilemması

Dublörün Dilemması romanında birinci kişi anlatıcı olduğu için genel olarak bir konuşma havası hâkimdir. Bu nedenle sade bir üslubun olduğu söylenebilir. Kişiler yaşlarına, yaşadıkları ve büyüdüğü ortama göre konuşturulur. Roman kahramanı Nuh Tufan, yetiştirme yurdunda büyümüş biridir. Sosyal ve sokak jargonunu aynen kullanır:

“Aslına bakarsan pastörize süt emmiş bir kız var Taliha Teyze. Sıkı dur, her an elini öpmeye getirebilirim” (DD, s.95).

Roman kahramanları sıkça benzetme yaparak içinde bulundukları ruh hallerinin okuyucunun da iyice anlamasını sağlar. Kişilerin oluşturduğu bu benzetmeler bazen şiirsel ifadeler oluşturur. Yazarın şair olması nedeniyle şiirsel bir dil kullanır. Nuh Tufan ilk kez gördüğü Dilara Dilemma’yı masumiyetini “Peygamberin otlattığı kuzular kadar masumdu” (DD, s.15) şeklinde açıklar.

Dublörün Dilemması’nda yazar, okurun çağrışım gücünü harekete geçiren yeni anlatımlara yer verir. Böylece, oluşturduğu yeni dille; duygu ve düşüncelerin somutlaşmış birer ifadesi olan semboller yardımıyla anlatacaklarını estetik bir şekilde sunma imkânına da ulaşır. Yazar gibi edatını sık sık kullanarak benzetmelerini daha güçlü kılmaya çalışır:

"Ağustos güneşi, patlamış bir düdüklü tencerenin fırlayan kapağı gibi İstanbul'un tavanına yapışmıştı. Şehir, sıcaktan her şey bir anda kum olup akacakmış, puf diye simsiyah bir çöle dönüşecekmişçesine çınlıyordu." (DD, s.19).

Yazarın üslubu etkileyen önemli unsurlardan bir tanesi de yapmış olduğu alıntılardır. “Bir söylem biriminin başka bir söylemde yinelenmesi olan alıntı ile yalın bir söylemlerarası / metinlerarası ilişki kurulur.” (Aktulum, 2000: 95). Yapılan alıntılar eserlere postmodern bir özellik katmanın yanında onları zenginleştiren bir

unsurdur aynı zamanda. *Dublörüin Dilemması* romanında yazar sık sık alıntı yapar. Bunlardan bir tanesi şair Nedim'den yapılan alıntıdır:

"Bu halı, İstanbul'a, III. Ahmet zamanında, şair Nedim her ne kadar 'İstanbul'un bir taşına, tüm Acem mülkü fedadır' filan demişse de, Tebriz'den getirmiştir. (DD, s.72).

Aynı beyit, romanın başka bir yerinde kahramanın o an ki duygularını yansıtmak adına değiştirilerek verilir. Sicilyalı olan mafya adamının öldürülmesinden sonra 'yekpare Acem mülkü' yerine, 'tüm Sicilya' sözü kullanılır:

"Hasret gidermek için onca yol tepip ziyaretine geldiği eski dostunun ölümüne şahit olan algarına Zaza kendi kendine mırıldanıyordu: 'Bu şehir-i Sitanbul ki bî misl ü behâdır / Bir sengine tüm Sicilya mülkü fedâdır". (DD, s.186).

Yine yazar başka bir yerde kahramanın duygularını, kahramanın Ergin Günçe'ye ait bir şiiri vermesiyle onun ruh halini yansıtır. Bu montaj romana kısa bir mola verdirerek yazarı kahramanın ruh halinin uzun tasvirinden kurtarır:

“ADSIZ

Adımız bahçenin köşelerinde saklı

Yeminimiz sözümüz sevgimiz

Bu sarı kâğıtta katlı

Güneş işte orda bayram yeri

Sularda ilk cemre

Gökte bir leylek buluyorum

Nedir beni dalgınlığa götüren

Şehirden dönünce onu bulamamak mı

Yoksa bu yaşta ölümden mi korkuyorum.” (DD, s.104).

Alıntı/ montaja yer veren yazar romanlarında tasvirlerle fazla yer vermez bunlar yerine daha çok olaylar üzerinde durarak, zihinde canlandırmayı okuyucuya bırakır.

Mizahi bir üslup kullanan yazar bazen bölümlerin başına, o bölümlerin içerisinde geçen şahıs, olay ya da durumları yansıtan mizahi cümleleri yerleştirerek mizahtan faydalanır. Yazarın kullandığı bazı başlıklar:

"Kahve ve nükleer bomba yapabilen dilber" (DD, s.186).

"Üzerinde kuluçkaya yattığımız bombalar" (DD, s.187).

"Yumurtadan çıkan köpek" (DD, s.198).

"Hamile kadınların doğurduğu tehlike" (DD, s.233).

6.2. Korkma Ben Varım

Korkma Ben Varım, diğer romanlara göre merak unsurunu daha canlı ve ön planda tutan bir yapıya sahiptir. Ortada işlenmiş bir cinayet vardır ve roman sonuna kadar bu cinayetin kimin işlediği bilinmez. Her bölüm farklı bir anlatıcının bakış açısıyla anlatılmakta olup konuşma dili hâkimdir. Roman kişileri içinde bulundukları ortamın dilini yansıtır. Dili bu nedenle sadedir. Roman kahramanı Hayati Tehlike, mafya içinde olan karanlık işlerle uğraşan biridir o da içinde bulunduğu çevrenin dilini kullanır:

"Dahası, o müthiş düşüş, hayatıma mührünü vurdu. Havuzu boyladım, tamam. Gelgelim benliğim havada asılı kaldı." (KBV, s.307).

Karanlık işler ile uğraşan kişilerin bulunduğu romanda Abidin Dandini ve çevresindekiler bulunduğu ortam itibariyle o çevrenin dilini kullanırlar. Mafyanın parasını yiyen bir adamın Abidin Dandini tarafından sorguya çekilmesi sırasında konuşan kişinin savunması o ortamın dilini yansıtır:

"(...) Atom Bombacıyan için 500 bin lira nedir ki? Size söyleyecektim zaten. Araklamadım. Aynasızlar her Allah'ın günü beni dürtüyor. Gagalarını ıslatmam gerekti." (RM, s.317).

Hayati Tehlike'nin oğlu Gerçek Tehlike de yaşı itibariyle küçük olduğu için çocuk gibi konuşur: "Anaokulu'nun bahçesindeydik. Mavi ata binmişim. Kuçuradi kızlarla ip atlıyordu. 'Gel' dedim. Geldi. Ne dersem yapar." (KBV, s.362). Romanın başka bir kahramanı olan Fuat Atıf'ın, üç senesini Tibet'teki bir manastırda geçirmesi konuşması üzerinde büyük bir etki bırakır. Yaşamış olduğu manastır hayatını Çin atasözlerini söyleyerek adeta ispat eder. Fuat Atıf Tufa'nın söylediği bu atasözleri olayların akışı ve olayların kendisi üzerinde bıraktığı etkiler hakkında bize fikir vermenin yanında yazar bu sayede gerçekçi bir kahraman yaratmak ister:

"Eski bir Çin atasözü 'Nefsini terbiye etme kararındaysan, önce nefesini düzenle' der." (KBV, s.25).

"Eskinin eskisi bir Çin atasözü 'İktidarsızların vicdanı, iradesizlerin şuuru yoktur' buyurur." (KBV, s.27).

“Bir Çin darbimeselidir: 'Yerin kulağı varsa, kapıların da gözü vardır.'” (KBV, s.28).

Kısa bir bölümün anlatıcısı olan kedi Nefertiti'nin anlatıcı olduğu bölümde hem kedi sesine hem de kedi konuşmasına yer verir: “Miyav. Ramize Ramirez enteresan bir kadındı.” (KBV, s.216).

Romanın bazı yerlerinde kişiler konuşurken iç monolog olan yerler italik yazı ile belirtilirken kişilerin başkalarıyla olan konuşmaları tırnak içinde verilir:

“En son, haşere ilaçlama servisinde çalışıyordum. Laf aramızda, kökü derinlerde yatan bir amaçsızlık içindeyim. Sürtmekle pineklemek arasında sallanıyorum... ‘Şimdilik boştayım.’” (KBV, s.311).

Roman kahramanı Hayati Tehlike içinde bulunduğu durumu benzetmeler yaparak açıklar. Şebnem Şibumi'yi “...Şekerli sakızdan imal edilmişti sanki. Saçları, çilek reçeli köpüğü gibi parlıyordu. Bu kızla aynı ağaca yuva yapmak istiyordum.” (KBV, s.359) şeklinde betimlenir.

Yazar benzetmelere sıkça yer verir. Kahramanlarını karşılaştığı durumlar karşısındaki her halini nerdeyse bir benzetmeye yoluyla okuyucuya ulaştırır. Şebnem'e âşık olan Gıdırbey, Şebnem Şibumi'den önceki hayatını yine benzetmeler kullanarak aktarır:

"Onunla tanışana kadar hayatım dantelsiz gecelik, sossuz makarna, golsüz maç gibiydi." (KBV, s.205).

"(...) kemiğini kaybetmiş Rin Tin Tin gibi fırıl dönüyordum." (KBV, s.206).

"(...) vikingler gibi kürek çekiyordum." (KBV, s.206).

Gözyaşı tabancası başlıklı bölümde Orhan Gencebay'ın şarkısı ile kahramanın ruh hali birleştirilir:

"Orhan Gencebay'ın eski bir şarkısı, Dertler benim olsun çalışıyordu.

'Bir zamanlar benim sevgilimdin': Kurşunları doldurup şarjöre taktım.

'Yanımdayken bile hasretimdin': Sig Sauer'i (P 220) elimde evirip çevirdim.

'Şimdi başka bir aşk buldun': Namluyu, televizyonun üstündeki kirli yemek tabaklarına doğrulttum.

'Mutluluk senin olsun': Silahı ateşledim...

Dumanı tüten tabancama sarılmış ağlıyordum. Namluyla gözlerimi sildim. Gözyaşım cıva gibi, tabancanın içine damlıyordu. (KBV, s.196).

Romanın başka bir yerinde Yeşilçam oyuncusu Korkut Üneli'nin yine oyuncu Perihan Pirana'ya olan aşkı şarkı yoluyla aktarılır:

"Şarkılar, kocaman vidalar gibi gırç gırç döne döne batıyordu kalbime: 'Bir gün gibi sanki geçti seneler / Ümidim kayboldu, perişanım ben / Alın yazımmış, hayat yolunda / Ümitsiz sevginin kurbanıyım ben...' (KBV, s.83).

Başka bir yazara ait olan ya da anonim olan bir eseri, metni alıp kendi eserinde kullanmak olarak tabir edilen montaj tekniğini Menteş'te sıkça kullanır. Bu alıntılardan bir tanesi Gıdırbey'in, Ruhiye Teyze'yi etkilemek için Köroğlu'ndan okuduğu mısralardır:

"Haber aldım ihvanından kulundan
Doyuk olduk akçasından pulundan
Hey ağalar akan kanın nalından
Altımızda kır at kınalanmalı" (KBV, s.184).

Gıdırbey, başka bir yerde AŞKart almak için girdiği sınavda duygularını anlatmak için Pir Sultan Abdal'a ait sözleri kendisine uyarlayarak aktarır:

"Müntekim Gıdırbey, kesilse başlar
Şebnem'i sever de gerisin boşlar
Bir Şebnem'den bin kovana bal işler
Pir'im anlarsın ya, gönlüm delidir." (KBV, s.51).

Yazar diğer romanlarında olduğu gibi bu romanında da mizaha yer verir. Ana başlıkların altında oluşturduğu küçükbaşlıklarda özellikle bunu sıkça yaparak mizahi bir dil oluşturur:

"Adamın kılına zarar vermeden kellesini uçurmak" (KBV, s.34).
"Ankara'ya yüzerek geçmek" (KBV, s.40).
"Rüyada başrolde değilsen, kâbus görüyorsun demektir" (KBV, s.301).
"Tamir edilirken buharlaşan gemi" (KBV, s.404).
"İki sakızı birbirine değdirmeden çiğnemek" (KBV, s.416).

Romanın dil açısından önemli yerlerinden bir tanesi de mafya babası Atom Bombacıyan'ın geçirdiği hastalık nedeniyle istediği kelimeler yerine başka kelimeler telaffuz ettiği yerlerdir. Fonemik parafazi ve agrafiye yakalanan Atom Bombacıyan söylemek istediği kelime yerine ona ses olarak benzeyen başka bir kelime kullanır. Yazar "Uzayda her namlu tetiğin emrinde" bölümünde Atom

Bombacıyan'ın ve Hayati Tehlike'nin karşılıklı konuşmalarını Hayati Tehlike'nin bakış açısıyla anlattığı için Atom Bombacıyan'ın Fonemik parafazi hastası olarak konuşturur ve burada ne dediği tam olarak anlaşılmaz. “Atom Karınca Duası [Atom Bombacıyan]” bölümünde anlatıcı Atom Bombacıyan anlatıcı olduğu için anlattıkları daha iyi anlaşılır. Yazar, “Uzayda her namlu tetiğin emrinde” ve “Atom Karınca Duası [Atom Bombacıyan]” bölümlerindeki konuşmaları baştan savma bir şekilde yazmaz. Her iki bölümde de yer alan konuşmalardaki ünlü harfler ve sıralamaları aynıdır. “Uzayda her namlu tetiğin emrinde” bölümdeki Hayati Tehlike ve Atom Bombacıyan'ın karşılıklı konuşmaları şu şekildedir:

“Benden özel bir isteğiniz mi var?” *He mi, yok mu?*

“Dur, pasif cüceyi haşlama geceden. Kuş bana sordu. Hem cenin de çediğini palet gibi vuruyor. Leş payı sorun olma.” (KBV, s.324).

Aynı konuşma “Atom Karınca Duası [Atom Bombacıyan]” bölümünde Atom Bombacıyan'ın ağzından şöyle anlatılır:

“Benden özel bir isteğiniz mi var?”

“Şu basit cümlemi anlamak gerçekten bu kadar zor mu? Ben senin ne dediğini gayet iyi duyuyor ve anlıyorum oysa?” (KBV, s.329).

Cümleleri karşılaştırdığımız zaman kullanılan ünlüler ve sıralamalarının aynı olduğunu görürüz. Yazar bunun okuyucular tarafından da anlaşılamayabileceğini çünkü bunu kitapta dolaylı olarak söylediğini belirtir.²⁷

6.3. Ruhi Mücerret

İstiklal Savaşı gazisi olan Ruhi Mücerret ise kendisine takılan çip nedeniyle geldiği kültürün dışında daha çok modern kültürün getirdiği kelimeleri, reklam sözcüklerini kullanır:

“Biz savaşı CNN’de izleyemedik... Philips LCD televizyonlar yoktu... Muharebeyi uzaktan kumanda edemedik... Siperde, bombardıman dinince Dardanel ton balığı konservesi yiyip Süttaş ayrıntı kafayı diktikten sonra afiyetle bir Marlboro tütüremedik... Yorgunluk kahvesini ancak harpten 70 sene sonra höpürdetebildim: Jacobs Gold. Görüyorum ki sizler atletizmin dikenli yollarında Adidas'larınızla son sürat ilerliyorsunuz. (...) Demek istediğim muhterem gençler... Muallimleriniz, bendeniz ve tabii protokolde

²⁷ “Aşkın gözü kör olabilir ama roman aydınlatıcı da olmalı” Dergâh Edebiyat Sanat Kültür Dergisi Sayı: 242 Nisan 2010 s.12.

oturan bürokratlar kadar... cehalet illetine duçar olup yalnızlık lanetine tutularak vahşet mertebesinde mutsuz olduğunda... en büyük teselliyi iPhone'unuzun dokunmatik ekranında bulacaksınız. Muhtaç olduğunuz kudret... İnternetteki alışveriş sitelerinde mevcuttur.” (DD, s.111).

Yüz yaşındaki İstiklal gazisi Ruhi Mücerret, âşık olduğu Nazlı Hilal ile ilk karşılaştığında diğer kahramanlar gibi benzetme kullanır. Ruhi Mücerret onu şu şekilde betimler: “Sömürgeleştirilmiş bir ülkenin siyasi haritasını andıran ağlamaklı yüzü köşeli ve çizgilerle doluydu. Cenaze yemeği için soğan doğrayan taze dul misali, gözlerinden yaşlar süzülüyordu.” (RM, s.81). Roman kahramanların oluşturduğu bu benzetmeler romanların aynı yazarın elinden çıktığının bir göstergesi konumundadır.

Ruhi Mücerret, Nazlı Hilal'i görünce şiirsel bir üslup ile konuşur. Bu aşk Ruhi Mücerret romanına şiirsel bir hava verir. Ona karşı hissettiklerini şöyle açıklar:

"Güneş, ışınlarını ona dik olarak gönderiyordu. Yüksek ökçeli pabuçlarıyla, yansımali fayans zeminde yürürken, siyah elbisesinden kesilmiş gibi duran mendiliyle gözyaşlarını sildi. Nafile, makyajını melekler yapmıştı besbelli. Gözleri, deniz facialarına yol açabilecek mavilikteydi. Ağzı pırıl pırıl bir öpücük atölyesi. Bu kadın şişelenmiş yıldırıma benziyordu. Kâinat güzeli seçilmediyse adaylığını koymadığındandır." (RM, s.81-82).

Romanda Ruhi Mücerret, Masum Cici'yi vurmak için ararken ruh halini bir şarkı aracılığıyla aktarır; fakat bu şarkıyı kendine uyarlayarak kendi ruh halini yansıtmak şeklinde söyler:

"Yolum düşer mezarlıklar üstüne
Toprağın altından bin bir ses gelir
Sulasam kabrini nemlensin diye
Cehennemden hemen hararet gelir

Ruhi Mücerret'im Yâ Rab sabır ver
Iskalıyor bene gene mermiler
Bitmiyor isyanlar, bitmiyor suçlar
Bütün kanallarda lanet reklamlar
Şiddetin kendi yok yalnız adı var
Şehri baştanbaşa yakasım gelir

Görüp de bilmeyen deli sanıyor

Yer belli değil yaram kanıyor
Ben mazimi, mazim beni arıyor
Ölmeden mezara giresim gelir" (RM, s.54).

Menteş, hiçbir romanında mizahı eksik etmez. *Ruhi Mücerret* romanında da diğer romanlarında olduğu gibi üslubunu oluşturmada mizahı önemli bir unsur olarak kullanır. Alt başlıklara koyduğu adlandırmalar romanda önemli bir yer tutar:

"Şansım yaver giderse mezarımdan petrol fişkırır." (RM, s.61).

"Kelleni gömerim, asla bulmazsın!" (RM, s.85).

"Cennetin üst katına çıkan asansörde silahlı çatışma (RM, s.248).

Romanda yer alan bu mizahî ifadelerle okuru güldürürken aynı zamanda düşündürüp olaylara dâhil etme çabasındadır.

SONUÇ

Yazın hayatına 15-16 yaşlarında şiir yazarak başlayan Murat Menteş'in, ilk şiir kitabı *Kuzgunun Gölgesi* 1999'da, deneme kitapları *Kaosa Mütevazı Bir Katkı* 2001'de, *Aynalı Barikatlar* 2003'te yayımlanır. İlk romanı olan *Dublörün Dilemması* 2005'te İletişim yayınlarından çıkar. 2009'da çıkardığı *Korkma Ben Varım*, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından düzenlenen "Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları" ödülleri töreninde roman dalında ödüle layık görülür. Son şiir kitabı olan *Garanti Karantina* 2010'da, 2013'te de son romanı *Ruhi Mücerret*'i çıkarır.

Şiirleri, denemeleri, sinema ile ilgili yazıları, *Yedi İklim*, *Şehrengiz*, *Dergâh*, *Athılar*, *Kökler*, *Gerçek Hayat*, *Cafcaf*, *Ot*, *Nokta* gibi dergilerde çıkan Menteş, Star gazetesi için hafta sonu söyleşileri ve bir dönem *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yapar; ama yazarın yazılarının önemli bir kısmı *afilefilintalar.com* sitesinde yer alır. Sitenin ismi Menteş'in ilk romanı olan *Dublörün Dilemması* romanının kahramanı Nuh Tufan'ın lisede kurmuş olduğu çeteden gelir.

Yazdığı eserlerle edebiyatta ilgi çekmişse de sanatçının eserleri üzerinde yapılmış çalışmalar son derece azdır. Bu çalışma yapılacak olan çalışmalara bir basamak olmayı amaçlar.

Menteş, oluşturduğu yeni tarz ile dikkat çeker. Hemen hemen bütün romanlarında postmodern unsurun etkilerine rastlamak mümkün olan yazarın oluşturduğu karakterleri daha çok hareketli, cin fikirli, karanlık bireylerle ilişkileri olan kişilerdir. Romanlarda bir olay örgüsü yerine, her bölümde bir kahramanın başına gelen olayların verilerek olay örgülerinin bir yerde birleştirilmesiyle oluşur. *Dublörün Dilemması*'nda Nuh Tufan ve İbrahim Kurban'ın; *Korkma Ben Varım*'da Gıcırbey, Hayati Tehlike ve Fuat Atıf Tufa'nın; *Ruhi Mücerret*'te ise Ruhi Mücerret ve Civan Kazanova'nın kesişen hikâyeleri anlatılır.

Romanların hepsinin geçtiği yerler İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerdir. Bunlar kahramanlar üzerinde büyük bir etki yaratmazlar sadece olayların geçtiği bir fon görevi görürler. Yazar, betimlerin okuyucunun hızını düşürdüğünü düşünerek eserlerinde fazla betimlemeye yer vermez. Romanlar da sürekli bir olay ve hareketlilik vardır.

Anlatıcı konusunda Menteş, kahramanları arasında bir paylaşım yaparak olayları kahramanların bakış açısından yansıtır. Bu anlatıcılar sözün kendisine teslim edildiğinin farkında olup yer yer okuyucuya seslenerek bunun bir kurgu olduğunu gösterirler. Yazar, asıl vermek istediği olaylara daha fazla yer vermek adına kendisi için önemsiz gördüğü olayları geçmişe dönerek kısaca verir ya da zaman atlamaları yapar.

Tema konusunda yazarın belli bir mesaj vermek istediği söylenemez. Bütün romanlarda ön plana çıkan olgu aşktır. Bunun yanındaki diğer olgular ise yeraltı edebiyatı içindeki hesaplaşmalar, kapitalizm eleştirisi, iyilerin ve kötülerin çatışması şeklinde gelişir. Menteş'in üç romanında da yer altı edebiyatına dair unsurlar vardır. Kapitalizm eleştirisinin en çok yapıldığı roman ise Ruhi Mücerret adlı romanıdır.

Eserlerde dil oldukça sade ve akıcıdır. Özellikle yazarın kahramanları, ansiklopedi gibi hemen her konuda bilgilerle donatılmıştır. Kültürlü olan kahramanların kullandıkları dilde zenginlik gösterir ve içinde bulundukları çevrenin dilini yansıtır. Kahramanların sık sık benzetme kullanmaları da dikkat çeker. Çocuklar, çocuk gibi konuşturulur; fakat yüz yaşında olan Ruhi Mücerret beynine yerleştirilen cip yüzünden modern düzenin getirdiği marka isimlerini telaffuz eder.

Yazarın eserleri için bulduğu isimler de dikkat çekicidir. *Dublörün Dilemması* romanı, roman kahramanı Dilemma ve ona âşık olan kişi bir nevi dublör konumunda olduğu için Dilemma ve dublör kelimelerinin birleşmesiyle bu ismi alır. *Kokma Ben Varım* romanı adını, kahramanlar zor zamanlarda kaldıklarında söyledikleri sözcüklerden ileri gelir. *Ruhi Mücerret* romanı ismini, yüz yaşındaki bir İstiklal Harbi gazisinden alır. Yazarın kahramanları için oluşturduğu isimler de önemlidir. İsimler; sıradan, günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz tarzda değildir. Kahraman isimleri ilk okuyuşta akılda kalabilecek, diğer kahraman isimleriyle karışmayacak şekilde oluşturulur. Yazar, kahramanlarına isim verirken onları belli bir sınıfa ait olduğu hissi veren isimlerden uzak durmaya çalışır. Geleneksel isimler vermekten uzak durur. Onun yerine hem kafiye oluşturacak hem de kolayca akılda kalacak isimler vermeyi tercih eder.

Postmodern romanın özelliklerini eserlerinde barındıran Menteş, bütün romanlarında şiirlerden, şarkılardan, kitaplardan alıntılar yaparak metinlerarasılıktan

yararlanır. Bu özellik bütün romanlarında her bölümde ilk sayfalarda bulunan sözler ile dikkat çeker. Üstkurmaca ise kahramanların yeri geldikçe okuyucu ile kitap ya da kahraman hakkında konuşmasıyla hissedilir. Çoğulculuk olarak ise yazar eserlerinde birçok roman türünü bir arada barındırmasıyla oluşturur. Menteş'in bu özellikleri eserlerinde barındırması onu postmodern roman yazarları arasında yer edinmesini sağlar.

İşlediği konuların çekiciliği, dilin zenginliği ve oluşturduğu yapıyla okuyucu zorlasa da bu çalışmamızda bir nebze de olsa başarılı bir sonuca ulaşmaya çalıştık. Çalışmanın Türk Edebiyatı için yararlı olmasını temenni ediyorum.

KAYNAKÇA

İncelemeye Tabi Tutulan Eserler:

MENTEŞ, Murat. (2015). *Dublörün Dilemması*, (25. Baskı), İstanbul, İletişim Yayınları.

MENTEŞ, Murat. (2015). *Korkma Ben Varım*, (14. Baskı), İstanbul, İletişim Yayınları.

MENTEŞ, Murat. (2015). *Ruhi Mücerret*, (10. Baskı), İstanbul, April Yayıncılık.

İstifade Edilen Kaynaklar:

AKALIN, Lütfullah Sami. (1980). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, (5. Baskı), İstanbul, Varlık Yayınları.

AKAY, Ali. (2013). *Postmodernizmin ABC'si*, (2. Baskı), İstanbul, Say Yayınları.

AKSAN, Doğan. (2002). *Dil, Şu Büyülü Düzen*, Ankara, Bilgi Yayınevi.

AKTAŞ, Şerif. (2000). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, (5. Baskı), Ankara, Akçağ Yayınları.

AKTULUM, Kubilây. (2000). *Metinlerarası İlişkiler*, (2. Baskı), Ankara Öteki Yayınevi.

AKYÜZ, Kenan. (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*, İstanbul, İnkılâp Kitabevi.

ARSLANOĞLU, Arsev Ayşen, *Halit Ziya Uşaklıgil'in Romanlarında Aşk ve Nesne İlişkileri*, (Türk Edebiyatı Disiplininde Master Derecesi Kazanma Yükümlülük Tezi), Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.

ASLAN AYAR, Pelin. (2015). *Fantastik Roman (1876-1960)*, (I. Baskı), İstanbul, İletişim Yayınları.

ASLAN, Pelin. (2012). *"Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu"* 20-22 Ekim 2011, Adana

AYDEMİR, Mustafa. (2013). *Sardunya Aşığı Adam Faik Baysal*, Sakarya, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

AYYILDIZ, Mustafa. (2011). *Roman Tanım-Tarihçe-Teknik*, (1. Baskı), Ankara, Akçağ Yayınları.

- BABA, Mustafa Okan. (2007). *Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, “Heyamola Yayınları.
- BOLAT, Salih. (2007). *İletişim ve Edebiyat*, (1. Baskı), İstanbul, Varlık Yayınları.
- BOYNUKARA, Hasan (1997). *Romanda Bakış Açısı ve Anlatılış*, İstanbul, Boğaziçi Yayınları.
- COŞKUN, Sezai (2014). *Postmodern Zamanların Menâkıbnâmeleri*, Türk Edebiyatı, sayı: 486, s. 56-59.
- ÇAKMAK, Osman, *Edebiyatın Yeraltı Damarı*, Milliyet Gazetesi, 4.11.2004
- ÇETİN, Nurullah. (2013). *Roman Çözümleme Yöntemi*, (13. Baskı), Ankara, Öncü Kitap.
- ÇETİŞLİ, İsmail. (2009). *Metin Tahlillerine Giriş 2*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- DEMİR, D. Ö ve KILIÇ, A. (2014). *Murat Menteş’in Dublörün Dilemması Adlı Romanında Dil Sapmaları*, İstanbul, Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 12, 47-56.
- “*Aşkın gözü kör olabilir ama roman aydınlatıcı da olmalı*” Dergâh Edebiyat Sanat Kültür Dergisi Sayı: 242 Nisan 2010 s.12 (14.06.2017).
- DOĞAN, Ahmet. (2013). *Büyük Türkçe Sözlük*, (2. Baskı), Ankara, Akçağ Yayınları.
- DOĞAN, Mehmet. (1990). *Büyük Türkçe Sözlük*, Ankara, Rehber Yayınları.
- ECEVİT, Yıldız. (2014). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, (9. Baskı), İstanbul, İletişim Yayınları.
- ECO, Umberto. (2012). *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti*, (Çev. Kemal Atakay), İstanbul, Can Yayınları.
- EMRE, İsmet. (2004). *Postmodernizm ve Edebiyat*, Ankara, Anı Yayıncılık,
- ENGİNÜN, İnci. (2004). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, (5. Baskı), İstanbul, Dergâh Yayınları.
- ERGİYDİREN, Sevinç. (2001). *Edebiyat Araştırmaları Edebiyat Eleştirisi Üzerine Bir Deneme*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- GÖKA, Erol. (2014). *"Adlarımız Neden Türkçe Değil"* Basında Türkçe, Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma, Söz Varlığı ve Türkçenin Diğer Meseleleri. Ed. A. Arslan. Ankara, Yargı Yayınevi. s.360.
- GÖKÇEK, Fazıl. (2012). *Küllerinden Doğan Anka*, İstanbul, Dergâh Yayınları.

- GÜMÜŞ, Semih. (2015). *Modernizm ve Postmodernizm Edebiyatın Dünü ve Yarını*, (3. Baskı), İstanbul, Can Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet. (2000). *Hikâye Tahlilleri*, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet. (2002). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 1*, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet. (2005). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 3 Tip Tahlilleri*, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- KARATAŞ, Evren (2010). *Türkiye’de Yeraltı Edebiyatı Ve Hakan Günday’ın Romanlarında Yeraltı Edebiyatının İzleri*, Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks ZfWT Vol. 2, No. 1
- KAVCAR, Cahit. (1995). *Batılılaşma Açısından Servet-i Fünun Romanı*, Atatürk Kültür Ankara, Merkezi Yayını.
- KIRAN Zeynel ve KIRAN EZİLER Ayşe. (2011). *Yazınsal Okuma Süreçleri* (4. baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- KOLCU, Ali İhsan. (2010). *Tanzimat Edebiyatı II*, İstanbul, Salkımsöğüt Yayınları.
- KUDRET, Cevdet. (2009). *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*, İstanbul, İnkılâp Kitabevi.
- KUNDERA, Milan. (1989). *Roman Sanatı*, (Çev. İsmail Yerguz), İstanbul, Afa Yayınları.
- LEKESİZ, Ömer. (2006). *Kuramdan Yoruma Öykü Yazıları*, İstanbul, Selis Kitaplar.
- LEKESİZALIN, Fermâ. (2013). *Modern, Narsist ve Yaralı, Romanın Eleştirel Ufukları (1900-1945)*, İstanbul, Doğu Batı Yayınları.
- MORAN, Berna. (2013). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- MORAN, Berna. (2013b). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- ÖZDENÖREN, Rasim. (2014). *Düşünsel Duruş*, (8. Baskı), İstanbul, İz Yayıncılık.
- ÖZER, Suat. *Türkçede Roman Adlarının Yapısal ve Kavramsal Analizi (2011 Yılıının En Çok Kazanan Yazarları Listesine Göre)*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2015, Adana.

- ÖZÖN, Mustafa Nihat. (2009). *Türkçede Roman*, (2. Baskı), İstanbul, İletişim Yayınları.
- PARLA, Jale. (2013). *Don Kişot'tan Bugüne Roman*, (12. Baskı), İstanbul, İletişim Yayınları.
- PLISNIER, Charles. (2003). *Roman Üzerine Düşünceler*, (Çev. Hilmi Uçan), Ankara, Hece Yayınları.
- ROSENAU, Pauline Marie, (2004). *Post-modernizm ve Toplum Bilimleri*, (çeviren: Tuncay Birken), Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- SAĞLIK, Şaban. (2008). “Modern/Postmodern Öykü ve Romanda Anlatıcının Değişimi ve İşlevi”, Hece Dergisi (Modernizmden Postmodernizme Özel Sayısı), s. 308.
- SAZYEK, Hakan. (2002). *Türk Romanında Postmodernist Yöntemler ve Yönelimler*, Hece- Türk Romanı Özel Sayısı, s.493-509
- ŞAYLAN, Gencay. (2006). *Postmodernizm*, (3. Baskı), Ankara, İmge Yayınları.
- TEKİN, Mehmet. (2001). *Roman Sanatı*, İstanbul, Ötüken Yayınları.
- TEPEBAŞILI, Fatih. (2012). *Roman İncelemesine Giriş*, Konya, Çizgi Kitabevi.
- TREVANIAN. (1999). *Şibumi*, (5. Basım), İstanbul, E Yayınları.
- USERİN, Ali Görkem. (2013). *Murat Menteş: Roman Bir Tür Naylon Kaderdir*, İtibar Dergisi, S. 20 Mayıs, s. 44. İstanbul, Meziyet Yayıncılık.
- USERİN, Ali Görkem. (2013). *Murat Menteş: Roman Bir Tür Naylon Kaderdir*, İtibar Dergisi, S. 20 Mayıs, s. 46. İstanbul, Meziyet Yayıncılık.
- ÜNAL, Hayriye. (2008). *Postmodern Stratejiler ve Yöntem Sorunu Üzerine*, Hece Dergisi Modernizmden Postmodernizme Özel Sayısı, s.291.
- ÜSTÜN, Koray. (2013). *Postmodern Bir Anlatı: Ruhi Mücerret*, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Ankara-Turkey, s. 2545-2556.
- YALÇIN, Cevdet. (1989). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, C. 4, Yalçın Emel Yayınları.
- YAZIR, Elmalılı Hamdi. *Kur'an-ı Kerim Meali*, Sentez Yayınevi.
- YETİK, Hayri K. (2005). *Edebiyatta Çalıntı*, İstanbul, İnkılâp Kitabevi.
- YILMAZ, Zuhâl (2006). *Fantastik Edebiyata Genel Bir Bakış - Stefano Benni ve Stranalandia*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 46, 2 127-142.

YILMAZ, Meltem. (2016). *2BA Beden Beyin Akımı'ndaki Postmodernist Unsurlar*, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED] S. 55, Erzurum, 345-364.

İnternet Kaynakları

Afazi Değerlendirilmesi, Erişim Tarihi: 31 Mart 2017, <http://ozelegitimsitesi.gen.tr/afazi-degerlendirilmesi.html>.

Hayat Romanlarımdaki gibi zaten, Erişim Tarihi: 7 Nisan 2017, <http://m.radikal.com.tr/kitap/hayat-romanlarimdaki-gibi-zaten-351839>.

KARDAŞLAR, Sümeyye, *Afili Filintalar*, Erişim Tarihi: 29 Kasım 2016, <http://gokyuzudergisi.com/afili-filintalar/>.

ÇAKMAK, Osman, *Edebiyatın Yeraltı Damarı*, Erişim Tarihi: 9 Nisan 2017, <http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/041104.html>.

Murat Menteş ile Röportaj: "Kendimi İslam Aydını Görmüyorum", Erişim Tarihi: 2 Ekim 2015, <https://kulupdilemma.wordpress.com/2009/08/29/murat-mentes-ile-roportaj-kendimi-islam-aydini-gormuyorum/>.

Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum, Erişim Tarihi: 18 Nisan 2016, http://vatankitap.gazetevatan.com/haber/okuyucu_kraldir_ve_ben_kralin_saygisini_kazanmaya_calisiyorum/1/19779.

Okuyucu kraldır ve ben kralın saygısını kazanmaya çalışıyorum, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016, <http://oynakbeyi.com/post/2070601800/afili-filintalar>.

FOÇA, Mehmet Atakan, *Politik Tahakküm Dışında Bir Edebiyat*, Erişim Tarihi: 7 Mart 2017, <http://bianet.org/biamag/diger/132091-politik-tahakkum-disinda-bir-edebiyat>.

Reklamlardan bize ulaşan şey bir tür lanet, Erişim Tarihi: 7 Nisan 2017, <http://mediacatonline.com/reklamlardan-bize-ulasan-sey-bir-tur-lanet/>.

Şibumi, Erişim Tarihi: 23 Şubat 2017, <https://www.go.metu.edu.tr/yazi6.html>.

ULUDOĞAN, Onur, *Ruhi Mücerret ve Murat Menteş neden çok okunuyor?*, Erişim Tarihi: 18 Nisan 2016, <http://www.edebiyathaber.net/ruhi-mucerret-ve-murat-mentes-neden-cok-okunuyor-onur-uludogan/>.

Wikipedia, *Albinizm*, Erişim Tarihi: 22 Mart 2017, <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Albinizm>.

Wikipedia, Erişim Tarihi: 4 Nisan 2017, https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Serebral_korteks.

Wikipedia, *Ersin Karabulut*, Erişim Tarihi: 27 Mart 2017, https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Ersin_Karabulut.

Wikipedia, *Telekinezi*, Erişim Tarihi: 31 Mart 2017, <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Telekinezi>.

YANIK, Kaan Murat, *Edebiyat Kokusu Programı*, Erişim Tarihi: 18 Nisan 2016, <http://edebiyattivi.com/index.php/2016/04/01/edebiyat-kokusu-kaan-murat-yanik-murat-mentes/>.

Yenişafak, *Murat Menteş Köşe yazıları*, Erişim Tarihi: 12 Ocak 2016, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/murat-mentes/yazar-arsiv>.

Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülü, Erişim Tarihi: 21 Mart 2016, <http://www.tyb.org.tr/2009-yili-yilin-yazar-fikir-adami-ve-sanatcilari-odulu-95h.htm>.

Youtube, Erişim Tarihi: 12 Ocak 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=QLiKlqeRnpI>.

EK: MURAT MENTEŞ İLE RÖPORTAJ

Edebiyatımızın son zamanlarda parlayan kalemlelerinden Murat Menteş ile 11.04.2017 tarihinde sohbet etme imkânına sahip olduk. Bu bölümde yazarın şiirleri ve kendi roman tekniği hakkındaki sorulara verdiği cevaplardan oluşan röportaj yer almaktadır.

A. SALTAN: Kendinizi, hayatınızı biraz anlatabilir misiniz?

M. MENTEŞ: Benim çalışma yöntemimi veya referanslarımı sorarsanız, cevaplarım. Kişisel konulara girmek istemiyorum. Hepimiz bu hayatın içinde, bu sokaklardan, caddelerden geliyoruz işte.

A. SALTAN: Gizemli mi kalmak istiyorsunuz?

M. MENTEŞ: Kendimi biraz korumak istiyorum. Magazin nesnesi olmak istemem.

A. SALTAN: Nerede doğdunuz?

M. MENTEŞ: İstanbul'da, 1974 yılında doğdum.

A. SALTAN: Ailenizden biraz bahsedebilir misiniz? Evli misiniz? Çocuğunuz var mı?

M. MENTEŞ: Evliyim. Çocuklarım var.

A. SALTAN: Nasıl bir ortamda büyüdünüz? Bunun eserlerinize yansıması açısından soruyorum.

M. MENTEŞ: Bir tek ailede otomobil olan bir mahallede, orta sınıf bir ailede büyüdim. Köşkte, şatoda falan büyümedim.

A. SALTAN: Bunlar yazın hayatınızı nasıl etkiledi?

M. MENTEŞ: Hiçbir fikrim yok. Bunu siz görebilirsiniz. Mesela *Dublörün Dilemması*'nda bir çocuğun lakabı Baretta, *Ruhi Mücerret*'te bir tanesinin lakabı Columbo veya Kızılmaske çizgi romanın bir sayfasından büyü yapıyorlar. Bunlar aslında benim çocukluğumdan bildiğim diziler, çizgi romanlar, filmler... Birtakım teyzelerden bahsediyorum; Ruhiye Teyze, Taliha Teyze... Televizyon seyredilen, çizgi roman okunan, sinemaya gidilen, komşuluğun olduğu bir dönemde büyüdim. Bu tarz yaşayan son insanlardık galiba... Benim çocuklarım sokağa çıkmıyor mesela.

A. SALTAN: Bize ilk yazılarınızdan bahsedebilir misiniz, ilk defa nerde yazdınız?

M. MENTEŞ: Ben 15-16 yaşındayken şiir yazmak istiyordum. Şiir bana çok kolay görünmüştü. Pastoral şiirler; balıklarla, ağaçlarla ilgili şiirler yazıyordum, sonra iş büyüdü. Ben Kadıköy'deydim, sahaf çarşısı vardı. Eylül doğumluyum, dolayısıyla 15-16 yaşındayım herhalde, doksanlı yılların başlarında, hafta sonları, Kadıköy'den ikinci el kitaplar alırdım çünkü sonuçta öğrenciydim, harçlığım kıt. Yirmi liran varsa 4- 5 kitap alabiliyordun. Böyle gide gele Kadıköy'deki usta, işinin ehli sahafçılarla dost olduk. Onlar da şiir yazan, kültürlü insanlardı. Mesela Celal Gözütok, Lütfi Seymen vardı, hala varlar. (Allah uzun ömürler versin). Hatta Lütfi Seymen, benim bir romanımda geçer, gidip ondan kitap alıyorlar. Bir gün Celal Bey'e şiirimi göstermiştim, kendisi aynı zamanda şairdi. Bir beyefendi geldi, o da şairmiş; "Bu şiir, bende kalabilir mi?" dedi. Ben de "Olur" dedim sonra benim şiirimi götürüp *Yedi İklim* 'e vermiş. *Yedi İklim*, dindarların çıkardığı bir edebiyat dergisiydi. Bir ay sonra baktım *Yedi İklim* 'de şiirim var. Onlar yaşça çok daha ileriydi, ben çocuktum, birkaç yıl o insanlarla sohbetimiz oldu.

A. SALTAN: İlk şiiriniz *Yedi İklim* 'de mi çıktı?

M. MENTEŞ: Yanılmıyorsam öyle oldu. Bir de *Broy* dergisi şiirimi basmıştı aynı dönemde ama hangisi önceydi, onu hatırlamıyorum. Onu ben vermiştim *Broy* dergisine, Seyit Bey derginin başındaydı. *Broy* 'daki şiir daha önce yayınlanmış olabilir, emin değilim. Zaten dikkat çeken, ses getiren işler değildi. Yaptığım herhangi bir işin ses getirmesi 2005'i buldu.

A. SALTAN: Şiir kitaplarımız *Kuzgunun Gölgesi*, *Garanti Karantina* hakkında bilgi verebilir misiniz?

M. MENTEŞ: *Kuzgunun Gölgesi* 'ni, *Yedi İklim* bastı. 17- 21 yaş arası yazılmış şiirlerdir. Bu şiirler, bugünkü ölçülerime göre çok iyi şiirler değildir fakat pırıltılı yönleri vardır. Hiçbir zaman şiiri mesela bir İlhan Berk gibi algılayamadım. Yani her sabah erkenden şiir çalışmadım. Yazabileceğim pek çok şiiri yazmadığımı biliyorum. Şiiri okuyucu olarak da çok seviyordum. 10 seneden fazla, 10-15 sene arası şiir çalıştım. İlk başta modern şiire yoğunlaştım. Fransız, İngiliz, Amerikan şiiri, Çin şiiri, Eskimo şiiri; Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya, İsmet Özel,

Ergin Günçe, Cahit Zarifoğlu... haricinde adı sanı duyulmamış şairleri de okuyordum. Mesela, Aytunç Altındal'ı şair olarak biliyordum sonra politik konularda kitapları olan, gizli örgütler hakkında yazan bir adam olduğunu öğreniyordum. Şiir kültürü benim için önemliydi. 1997'den sonra şiirde biçimin önemli olduğu, kafama dank etti. Böylece halk şiiriyle temas kurdum. Halk şiirini gençlik yıllarımda o acemiliği içinde dikkate değer bulmuyordum fakat daha sonra -bugünkü görüşümde öyledir- halk şiirinin aslında belki de en makbul şiir olduğu yaklaşımını benimsedim. Şu an Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud ile Neşet Ertaş veya diyelim ki Muhlis Akarsu'nun kıyaslamasını yapabilirim size. Kaygusuz Abdal'ın, Köroğlu'nun, Yunus Emre'nin Schiller ile ya da Rilke'yle mukayyesini yapan bir kafaya geldim ben.

A. SALTAN: Kendi özünüze mi ulaştınız acaba?

M. MENTEŞ: Bilmem? Halk şiiri bana daha cazip geldi. Ülkü Tamer'in 1959'da yayınlanmış *Soğuk Otların Altında* kitabını çok seviyordum. 1986'da Ülkü Tamer, *Antep Neresi* diye bir kitap yayınlamıştı. Hep hayret ederdim, modernist bir şiirden bir tür halk şiirine Ülkü Bey niye geçti? Tamam, kendisi de küçükken Antep'te yaşamış ama Batı kültürüyle Batı eğitiminden geçmiş bir sanatçı. Ülkü Tamer'in 25-30 sene sonra halk şiirine eğilim göstermesi bana şaşırtıcı gelmişti. Bana doğru gelen şey Turgut Uyar'ın *Arzı Hal* ve *Türkiyem* gibi iki kitaptan sonra halk şiiri etkisiyle veya hece şiiri etkisiyle yazdığı iki kitaptan sonra *Dünya'nın En Güzel Arabistanı*'na geçmesiydi. İşin tuhafı Turgut Uyar daha sonra *Divan* diye, beyitlerle örülü bir küçük divan tertip etmiştir. Bunlar hep beni düşündürüyordu ve ben Ülkü Tamer'in modernist yönünü sevdiğim halde *Antep Neresi* kitabına çok ilgi duymuyordum. Sonra ona da ilgi duymaya başladım. Halk edebiyatımızın, hece şiirinin dâhiyane yönünü görebildiğimi düşünüyorum. Şöyle örnek vereyim; Rilke diyor ki; "çocukluğun derin, derin acıları" veya William Wordsworth, "çöreklenene çöreklenene öldü insan" ama dönüp bakıyorsun Âşık Veysel, burada "benim sadık yârim kara topraktır " diyor. Felsefî enerjisi daha yüksek.

Şathiye diye bir şey var, Tanrı ile kutsal ile şakalaşan şiirler var. Bizim şiirimizdeki disiplin, buna bir tür sanatsal disiplin dolayısıyla akademik disiplin de diyebiliriz. Hamse geleneği mesela... İngiltere'de Cambridge, Oxford gibi bin yıllık üniversiteler var ama bizim görünmeyen bir şekilde bu şiir bilgisiyle inşa edilmiş,

aslında onlardan daha acayip ve onlardan daha eski bir entelektüel mimarımız var. Manevi bir mimarımız var. Bunların kompartımanları, departmanları var. Bizde “okült” diyebileceğimiz, büyücülükle ilgili bir yön var. Biraz yakından baktığınız da halk şairlerinin hikâyesi çok ilginçtir: Bir gece rüyasında biri ona bir su veriyor, o suyu bir içiyor ve sabahleyin kalkıp şiir söylemeye başlıyor. Âşık Veysel'e bakın mesela yedi yaşında gözlerini kaybetmiş bir çocuk. Bir dakika, nasıl yani? Bu adamın bu şiirleri yazabilmesi cidden normal mi? Adam, kör rüyasında birisi ona bir su veriyor. Onu içip sabah uyanıp "benim sadık yârim kara topraktır" diyor, bunun bir mantığı var mı? Lord of the Rings gibi fantastik bir durumda var burada.

A. SALTAN: Anlattıklarınızdan benim aklımda kalan en çok sevdiğim, belki de size en çok yakıştırdığım kelime şathiye oldu. Bence sizin roman tarzınızı anlatan tek kelime şathiye, en kutsal ile dalga geçebiliyorsunuz sanki.

M. MENTEŞ: Yok yok. Ben inançlı bir çocuktum. Benim derdim kendimi bir entelektüel olarak inşa etmek, aydınlanmaktı.

Romanla tanışıklığımdan bahsedeyim herkes gibi biraz Jack Londonlar, Hemingwayler, Steinbeckler; bizimkilerden Tanpınar, Orhan Kemal, Kemal Tahir, Oğuz Atay... buralarda dolaştım. Sonra Hüseyin Rahmi Gürpınar'ı çok sevdim. Ahmet Mithat, tuhaf bir adamdı ama bana cazip geldi. Peyami Safa'nın hayatındaki o düalıte bana ilginç gelmiştir. Genel olarak mukaddesatın ayağa düştüğü bir döneme ulaştım. Hepimiz o çağı idrak ediyoruz. Mukaddesat Türkiye'de araçsallaştı. Şathiyenin çok uç noktaları da var. Yunus Emre'nin Sırat kıldan incedir / Kılıçtan keskincedir / Varıp anın üstüne / Evler yapasım gelir, demesi ile Kaygusuz Abdal'ın "Anan yok, baban yok ey Tanrı" demesi aynı değildir. Benim romanlarımda bir doz şathiye vardır. *Ruhi Mücerret*'te mesela Avni Vav caminin bahçesinde “İnternette fıstıklarla yazıyorum” filan der. Ama bir taraftan akşamsefaları açınca bizimki "akşamsefaları bayram harçlığı veren cömert bir babanın cüzdanı gibi açıldı" der. Şimdi orada o dindarlık ortamının gelgitleri, şakaları, psikolojisi ve estetiği tasarlanmış bir şekilde vardır. Bunu yaptım ama belki 5-10 sene sonra, mesela şu an yazdığım romanda, bunlardan bu şekilde bahsedemiyorum. Çünkü İslami bir motifi artık sadece ve sadece o inancın iyiliği, doğruluğu, güzelliği üzerinden konuşamıyorsunuz artık. *Ruhi Mücerret* mesela kelimeyi şahadetle biter. Sadece dört

yıl önce yayınlanmış bir roman. Bugün ise böyle bir final, haddinden fazla politik bir yankı taşıyabilir. Dindar gençlerin sevdiği yazarlardan biriyim, ben de onlardan biriydim çünkü ama bir taraftan da modern biriyim ben.

A. SALTAN: Etkilendiğiniz yazarlar oldu mu?

M. MENTEŞ: Benim yetişmemde İsmet Özel ve Nihat Genç ile bir tanışıklığının olmasının bir etkisi olmuştur. Bu iki yazar mesela otomobil kullanmayan insanlardır. Ben onları kopyalayan birisi olduğumu düşünmüyorum. Ben bir şey okurken ondan etkilenmek için okurum. Henry Fielding de okusam, Şemsi Tebrizi'nin *Makalat*'ını da okusam etkilenmek için okurum. O yüzden ben, doğrudan doğruya birinden çok etkilendimse bile bu mutlaka dönemseldir çünkü sürekli çalışırım. Etkilenmek derken metinlerime ulaşan bir etki doğmasından bahsetmiyorum. Bir metni, beni heyecanlandırırsın diye okurum.

A. SALTAN: Üslubunuzu nasıl oluşturdunuz?

M. MENTEŞ: Gençken, “Acaba gerçekten bu saatten sonra bir üslup kurabilecek miyiz?” diye merak ederdim. Formların tüketildiğini, yeni bir tarz oluşturmanın zor olduğunu düşünürdüm.

Dilbilgisine önem veriyordum dolayısıyla metinleri, Terminatör gibi, bileşenlerine ayırarak görmeye çalışıyordum. Bu sayede, yazarların bütüncül ve partiküler özelliklerini ayırt edebiliyordum. Mesela Tanpınar'ın dil konusundaki titizliğine dikkat ettim. Yakın anlamlı kelimeleri aynı cümlede kullanarak nüansları açığa vurması bana değerli göründü. Hüseyin Rahmi'nin aksan veya konuşma diliyle ilgili tavrına odaklandım. Attilâ İlhan romanlarındaki resimsellik bana cazip göründü. Çağdaşım olan yazarların, edebiyatın bugünkü meselelerini görme ve çözme konusundaki gayretlerini fark etmeye bakarım... Genel olarak iyi yazarların zayıf yönlerini de görmeye çalışırım. İlgi görmeyen, kıyıda köşe de kalmış yazarların da iyi yönlerini görmeye çalışırım. O yüzden Anadolu'da; Aydın da Kayseri'de, Kilis'te tanıştığım Anadolu entelektüellerle iyi anlaşabiliyorum.

A. SALTAN: Murat Menteş'in hayat standartları nasıldır?

M. MENTEŞ: Ben hayat standartlarını düşük tutan biriyim, yani zengin olmayı reddettim. Çok yerden istifa ettim. Özel şoförüm olmadan yaşayabilirim, ütüsüz

kıyafet giyebilirim, fakat mesela parfüm kullanmaktan vazgeçmem. İlle de şu mağazadan giyinen değilimdir mesela. Bir tek ayakkabıya çok dikkat ederim. Abartısız söylüyorum 10 liraya pantolon alıyorum ama 450 liraya ayakkabı alıyorum. Çocukluğumun bir kışı, babam çok borçlanmıştı. O sene düzgün bir ayakkabı alamadılar bana, o beni utandırdı. Ayakkabı su çekiyordu. Bu olay, benim içime “ayakkabı önemli” duygusu yerleştirdi. Ertesi yıl bana Sümerbank'tan bir ayakkabı alındı. İnanılmaz derecede sağlandı. Onunla top oynuyorum, onunla okula gidiyordum...

A. SALTAN: Yeni şiir kitabınız çıkacak mı?

M. MENTEŞ: Şiir ile irtibatımı kestim, demesem de epey gevşettim ben. 15 yıl boyunca şiir çalıştım daha sonra aruzu kafaya taktım. Aruzla çok rahat şiir yazabilirim ama yazmadım. *Garanti Karantina'* da az kullanılmış ya da hiç kullanılmamış kafiyelemler ile birtakım biçimsel denemeler yaptım.

A. SALTAN: Garanti Karantina'daki dil ağır mı? Çok mu yoğun anlamlar taşıyor?

M. MENTEŞ: Şiir öyle bir şey, yoğun bir metin olmak zorunda. Orada biçime çok çalıştım. Mesela;

"Avarece girdim riske, konjonktüre çektim rest,

Asayiş bullak oldum filinta gibi nakavt;

Legal forsum cıvıyor, gönlüme santral şart.

Dikkat dikkat, her âşık otodidakt!"

Bu şiirinde koyduğum kural şuydu; bütün mısralar t ile bitecek ama yine kural olarak t'den önceki harf sessiz olacak rest, nakavt, şart, otodidakt gibi. Sizin de bir akademisyen olarak bunu görmenizi isterim. *On Tazılı Ambiyans* şiirimde;

"vızıldıyor şizofren magazin tazıları

televizyon melezi kızların pazarında

zodyak parazitiyle kozmetik naz tuzağı

eziyor şarkımızı çeyizdeki balyozla."

Bu şiirin tamamında kural olarak her kelime de "z" harfi var.

"şiddete meyyalim, vallahi dertten.

hakkımda yanılttılar milleti cidden.

soğukkanlıyımdır genellikle.

caddeleri kellelerle donattığımda..."

Burada da kural olarak her kelime de bir sessiz harften yan yana iki tane olacak. Şiddet, meyyal, vallahi kelimelerinde görüldüğü gibi. Küçükken gittiğimiz Kur'an kurslarında bize öğretilen şeddeyi kullandım yani.

"üç boyutlu kardeşim bu ne süper patinaj!

hayvani geometri kan kaybediyor heyhat!

gazete dedikleri kurda kuşa ambalaj,

park bekçisi kuğular ile paralel fakat."

Şiirimde de "aj" ile biten kelimeler kullanmak istedim. Az rastlanan bir kafiye yani.

"hayat, rana'sız manasız.

nedeni medeni halsizlik.

tan yaklaşır manyaklaşırım

gelgelelim uzatmaz el matmazel."

Burada da mesela kasa masa, gibi ikileme oluştururken m harfi getirilir. Ben hayat, rana'sız manasız mısrasında olduğu gibi rana-mana gibi bir ikileme yaptım ama o ikilemenin ikinci kelimesi de anlamlı. Artı martı, "eksik ada meksika'da" gibi.

A. SALTAN: Büyük bir eser yazmışsınız aslında, değeri anlaşıldı mı sizce?

M. MENTEŞ: İşte o sizin gibi bu işi teknik olarak inceleyen akademisyenlerin yapabileceği bir şey, okuyucu öyle algılamaz.

A. SALTAN: *Kaosa Mütevazı Bir Katkı* 2001'de, *Aynalı Barikatlar* 2003'te yayımlandı. Bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz?

M. MENTEŞ: *Kaosa Mütevazı Bir Katkı*, benim yirmili yaşlarda yazdığım denemelerden oluşuyor. Denemelerimi kitaplaştırmaktan 2004'te vazgeçtim.

Romanın benim için daha uygun bir düzlem olduğuna karar verdim. *Kaosa Mütevazı Bir Katkı*'da medya üzerine yazılar yazdım ama bildiğimiz medya sistemi hakkında bildiğimiz anlamda aktüel bir kitap değildir. Komik yazılar var mesela "yazıyor yazıyooor iç çamaşırlarına neden iç cep dikilmiyor" veya "kangurunun arka cebi" gibi başlıkları vardı yazıların. *Dublörün Dilemması*'nda bölüm başlıkları ilginçtir... Farklı ve cazip metinler üretme derdindeydim. İnsanlar benim kelime oyunu yaptığımı zannediyorlar. Hayır, ben edebi metinlere çok çalışmış biriyim.

A. SALTAN: İsminiz dâhil her şey biraz oyunmuş gibi geliyor?

M. MENTEŞ: Yok o kadar değil. Edebi sanatlara ciddi çalıştım. İşin tekniğini öğrenmeye gayret ettim Birçok kişi şathiye nedir bilmez, imaleyi, fiil çatılarını bilmez. Yazarlar da bilmeyebiliyorlar. Cümlede vurgulanmak istenen kelimenin yükleme yakın olması gerekir. Bunu bile bilmeyenler var. İnsanlar edebiyat çalışmasını, okulda öğrendikleriyle sınırlı sanıyorlar, öyle değil o. Kinaye nedir, tenasüp nedir? Bunları bilmeden yapılan edebiyatın, bilgi ve bilinçten uzak olduğu açıktır. Hal edebiyatı başka. Onlar, bir gece rüyada bir bardak iksir içiyor, tamam. Biz modernler, gramer ve sanat bilgisine muhtacız.

Sözlük, argo sözlüğü, ikileme sözlüğü, tarama sözlüğü... oturup okudum. Argo namına ne yayınlanırsa okuyorum çünkü argoyu dilin bir gelişme yönü olarak görüyorum. Kadın argosu, futbol argosu gibi sözlükler de okuyorum. Osmanlıca, Öztürkçe sözlük gibi sözlükleri de okuyorum. Dilin sesi, dilin mimarisi, kelime zenginliği gibi unsurların sırasıyla hangi bakımlardan önemli olduğunu; Türkçeden Arapça, Farsça kökenli kelimeler atılsa bile, eski ifade mantığının hala devam etmekte olduğunu biliyorum. İstiklal, istikbal, teşekkür gibi kelimelerin ya da müfredat, masum veya mektup gibi kelimelerin hangi mantıkla türetildiğini biliyorum. Dil hakkında genel bir bilinç, anlatım hakkında, gramer hakkında genel bir bilgi sahibi olmaya çalıştığımı söyleyebilirim. Bunlar bana ilhamla gelen, yetenekle ilgili şeyler değil. Mesela Freud'un esprilerin mantığı üzerine yazdığı bir kitap vardır; kaç çeşit espri vardır, esprinin tekniği hakkında bilgi verir. İnsanlar bu tür kitapları okumazsa işi şansa kalır.

Kaosa Mütevazı Bir Katkı da ben medyaya genel bir eleştirisi yaptım. Fakat benim aslında o yaşlardaki birikimim böyle bir şeyi yapmaya elvermiyordu. Ben

biraz zekâma güvenerek ama kendi ölçülerime göre sağlam metinler yazdım. Bir de bunlar deneme olduğu için bunlar benim kişisel yaklaşımlarım diye düşündüm. Yani, anlatım, teoriden daha iyiydi, işin doğrusu.

Aynalı Barikatlar'da terörden bahsettim. 11 Eylül Salı günü, 2001'de ikiz kulelere uçaklı saldırılar oldu. Bu olay beni çok etkiledi ve terör hakkında çalışmaya başladım. Terör nedir? Terörün özü korkutmadır, tedhiştir. Korkunun, günlük hayatta çok yoğun olduğunu fark ettim. Aslında biz hayatı korkarak yaşayan insanlarız. Bizim yaşama düzenimiz korkuya dayalı. Dolayısıyla aynalı barikatlardaki yazılarda bunu anlattım. Yine hikâyeler eşliğinde tabii. Hatta kitap çıktığında tanıdığım bir yazar bana "Bu kitabın üzerine 'roman' yazılsa, kimse itiraz etmez" demişti. Sonuç... Benim maksadım insanlara akıl vermek değildi. Yazdıklarımın çok önemli, köklü fikirler olarak algılanmasını istemiyordum. Sokrates'in eserlerini okuyanların çoğu o metni bugün yazılmış sanır... Çünkü okumalarımızı belli bir bilgi ışığında yapmıyoruz. Fikir empoze eden biri olmak bana çok tehlikeli göründü. Şükür ki o kitaplarım hiç ilgi uyandırmadı. Ben fikir adamı olmadığımı ayımsadım.

Şiirle ilişkim gevşemişti çünkü şairlerin birbirleriyle ilişkileri beni sarmayan bir nitelik taşıyordu. Ben çok genç yaşta, yirmili yaşların başında şiir yazarken Tarkan, Sertap Erener yeni çıkmıştı ve Türk popu patlamıştı. Ben de arkadaşlarıma diyordum ki "bizim akranlarımız alelade şarkılarla coşuyor, biz de şiir yazıyoruz." Şiirinde patlaması gerekmez miydi? Fakat insanlar öyle düşünmüyorlardı. Beyoğlu-İstiklal caddesinde arkadaşlarımla edebiyat dergisi sattım ama o heyecan yoktu pek. Bir edebiyat dedikodusu, sanatçı egosu vardı. Orada boşa giden çok yüksek bir enerji gördüm. O yüzden çok emek verdiğim, sevdiğim halde şiirden uzaklaştım. Çünkü kabul edilmesi zor bir yönü vardı o ilişkilerin.

A. SALTAN: Okur Cemal Süreya, Turgut Uyar gibi belli bir kitleyi mi takip ediyor?

M. MENTEŞ: Hayır, ben şairler arasındaki ilişkiden bahsediyorum. Şairler birbiriyle centilmence, samimi bir dostluk olmuyordu.

Roman yazmaya karar verdim ama bunu zaten doksanlı yılların ortasından itibaren düşünüyordum hatta ben roman yazdıktan sonra benden yaşça büyük

entelektüeller sen daha çocuksun, roman tecrübe işi falan diyorlardı. O yüzden de biraz beklemiş oldum.

A. SALTAN: Şiirleriniz ve denemeleriniz, romanlarınız için basamak mı oldu?

M. MENTEŞ: Basamak demeyelim de, katkısı oldu bu çabalarımın. Gazetecilik yaptım uzun süre. O da benim için çok öğretici oldu. Mikhail Bakhtin'in dediği gibi roman bütün türlerin toplamıdır. Gazeteciliğin romana şöyle bir faydası vardır: “Haber değeri” olan olaylar yazarsınız. Mesela *Ruhi Mücerret*, *Coca Cola* trenin *Pepsi* gemisine çarpmasıyla başlar, bunun haber değeri çok yüksek, değil mi? Yani her şey hayal gücünden ibaret değil. Romanda daima bir tertip, organizasyon vardır. Şiir çalışmamın da etkileri vardır. Bir arkadaşım söylemiş, beni çok memnun etmişti: "Senin romanın da çok şiir var, sen belli ki şiiri eritip romana enjekte etmişsin." Kaldı ki Edip Cansever'de şiirini besleyen en önemli kaynağın romanlar olduğunu söyler. Demek ki romanlarda bir şiir nüvesi olabiliyor.

Denemeler yazma dönemimdeki o entelektüel çabamın da Noam Chomsky okumak, Adorno'ya dalmak, İdris Küçükömer, İsmail Beşikçi, İsmet Özel gibi yerli yabancı entelektüelleri takip etmek, Jean Baudrillard ile haşır neşir olmak, bunlar benim romanlarımdaki bazı pasajlara veya bazı karakterlerin konuşmalarına sızmıştır. Fark etmişsinizdir mesela *Ruhi Mücerret*'te kadın mimari hakkında konuşur; mimarinin öneminden bahseder... Böyle yani.

A. SALTAN: Bir boksör olarak sizi yazmaya iten sebepler nelerdir? Ya da boksörlüğün eserlerinize ne gibi katkıları oldu?

M. MENTEŞ: Çok gençken Türkiye'nin ünlü bir kulübünde boks yaptım. 16-17 yaşında bir buçuk sene... Haftanın 6 günü idman vardı. Çocuksun Muhammed Ali'nin maçlarını seyrediyorsun, Rocky izliyorsun. Bu tabii bir düşünce hatası bir figüre bakarak onun gibi olmaya çalışan milyonlarca insan... Ünlü bir futbolcuya bakıp çocuğunu futbolcu yapmak isteyen aileler gibi. Hâlbuki o yüz binde bir, milyonda bir çıkar. Her boksör Muhammed Ali olamaz, her futbolcu Maradona olamaz. Bir Pele'ye karşılık, 10 milyon başarısız futbolcu vardır... Birkaç arkadaş antrenmana gidiyorduk, zaten ben çok çelimsiz, ufak tefek bir çocuktum, çok dayak yiyince bari başka bir şey yapayım dedim.

A. SALTAN: Roman yazmaktaki amacınız ne? Neden roman?

M. MENTEŞ: Özel bir amacım yok. İlk romanı şaka, eğlence olsun diye yazdım. Kitap ilgi görünce roman yazmak, benim için zorlaştı. Buna “ikinci roman sendromu” denir. İlk romanımı sekiz ayda yazdım, ikinci romanımı dört yılda üçüncüsünü 3,5 yılda yazdım. Çok zamanımı alıyor, Murat Menteş gibi roman yazmak isteyen biri gibi olmak istemiyorum. Çok tehlikeli bir eşik, sanatta kendisini taklit etmeye başlamamalı bir yazar. İlk romandan sonra, roman kuramına ilgi duydum. *Romandan Uyarlanmış Hayat* başlıklı makale yazdım, konferans verdim... Avrupa kültürünün romandan uyarlandığı düşüncesindeyim ben. Matbaanın icadından sonra ilk olarak İncil basan Batı, daha sonra roman bastı. Bu romanlar sayesinde o toplumsal eleştiri, tartışma, analiz ve giderek uzlaşma devreye girdi. Batı toplumsal uzlaşmasını, dinamiklerini aslında romandan aldığı verilerle düzenledi. Balzac için “19. Yüzyılın mucidi” denir. Dostoyevski için “bilinçaltını bulan adam” denir. Sınıf çatışmasının önce romanlarda işlendiği söylenir. Dostoyevski; Nietzsche, Freud gibi yazarları doğrudan etkilemiştir. Balzac bütün kadınları yazmıştır; yaşlı, evde kalmış, hayat kadını, soylu kadın, âşık kadın, evli olup da âşık olan kadın, kız kurusu... Kadın ruhundan anlayan Balzac'tır. Dickens'ın eleştirileri ve umudu milyonlarca insanın zihnini açmıştır. Sonuçta günümüz Avrupa kültürünün temelindeki en önemli malzeme, 18. ve 19. yüzyıl romanlarıdır.

A. SALTAN: Sizde romanlarınız da oluşturmak istediğiniz bir kültür var mı?

M. MENTEŞ: Yok. Roman kültür oluşturma gücünü kaptırdı. Dünya başka bir düzene girdi. Global olarak bir geçiş evresindeyiz, youtube, facebook, sosyal medya ile büyüyen çocukların ne olacağını bilmiyoruz. Isaac Asimov'un kurmaca olarak yazdıkları bugün Yuval Harari'nin *-Home Deus* kitabının yazarı- kitabında öngörü olarak karşımıza çıkıyor. Şimdi bu ilişkiye dikkat etmenizi isterim. Bir romancının soruları, önerileri, endişeleri, beklentileri, tahminleri bugün doğrudan doğruya akademik konular haline geldi. Benim yazdıklarımın öyle bir fonksiyonu yok çünkü ben Türkçenin yüz yıl içinde biteceğinden endişe ediyorum.

Türkçenin gelişmesi lazımdı ama bu olmadı. Çünkü toplumumuz pek gelişmedi. Çağın gerisinde kaldık. Gerçek meselelerle ilgimiz yok. Türk olmayan birinin Türkçe öğrenmesi için bir neden yok. Fakat her Türk genci, iş bulabilmek için

İngilizce ve mümkünse bir yabancı dil daha öğrenmek durumunda. Toplumumuzda Türkçe'nin müdafii bir zümre yok. Akademi, medya, eğitim bakanlığı... Hiçbiri Türkçe'yi umursamıyor. Gazete manşetlerinde imla ve anlatım hataları var, kimse umursamıyor. Zaten bir imla birliği yok. Okullarda müfredat sürekli değişiyor. Öğrencilerimiz Türkçe metinleri anlamakta zorlanıyor. PISA verilerine bakın, insan hem üzülüyor, hem utanıyor...

Trt'nin arşivleri açıldı orada konuşulan Türkçe gayet derecede güzel, insanı cezbeden, ses, tonlama, vurgulama bakımından cazip. Yeşilçam'ı Yeşilçam yapan oradaki o melodram ögesini destekleyen Adalet Cımcözlerin, Abdurahman Palayların sesleriydi. Senarist Bülent Oran'ın sanatlı esprileriydi. Ah, her neyse artık...

Benim romanlarımda daha ziyade aktüel, yaşadığımız olaylara dair eleştiriler olduğunu görürsünüz. Biz tarihe geç kalan bir toplumuz. Bilime, teknolojiye... Ekonomiye bile geç kaldık. Daha banknotun ne olduğunu anlamadan kredi kartına geçtik. Biz romanı yeterince yazmadan, algılayamadan, özümsemeden, okumadan dizi film çekmeye geçmiş bir toplumuz. Roman okumuş bir toplum değiliz. Akademisyenlerde çok klişe lafları vardır “Bu kitaplar roman okur gibi okunmaz” derler. Hâlbuki roman nasıl okunur? Çok merak ediyorum

A. SALTAN: Eserlerinizde anlattıklarınızın, ne kadarı gerçek ne kadarı kurgu?

M. MENTEŞ: Tamamı kurgu, gerçek bir şey anlatmıyorum. Aydın sorumluluğu diye bir şeyden bahsedilir ya ben o sorumluluğu yüklenmek istemeyen biriym. Bir de o kahrı çekemem.

A. SALTAN: Eğlence amaçlı mı yazıyorsunuz?

M. MENTEŞ: Ya eğlence ya da soylu bir dava... Bu ikisinin arası vardır. Eğer benden okuyucuya bir şey ulaşacaksa, okuyucudan da bana bir şey ulaşma ihtimali olması lazım. Ben insanları müridim gibi konumlamak asla asla istemem. Akıl veren, dikte eden biri gibi konuşmuyorum. Deneme yazarlığından geliyorum. “Belki, sanırım, galiba, acaba...” diye söze başlamayı uygun buluyorum.

Az benzin yakan biriyim, hayatımda buna dikkat ettim. Az benzinle uzun yol gidebileyim. Dolayısıyla kendimi ihtirasla zehirlemekten kaçındım. İstifa ettiğim makamlara bakarsanız tam da pastadan pay almayı reddeden bir tutumum vardır. Bu, benim tanıma şansına erdiğim birtakım yazarlarla da ilgili. Bu yazarların fikirlerine katılıp katılmamak ayrı konu ama bir talih sonucu Türkiye'de pastaya koşmayan, entelektüellerle temasım oldu. Makam, mevki bu tip şeyleri reddetme eğilimi, benim kıymet verdiğim entelektüellerden öğrendiğim bir şey. Dolayısıyla psikolojik olarak da insanları peşime takmak gibi bir amacım yok.

A. SALTAN: Romanlarınıza ilham kaynağı olan yazarlar var mıdır?

M. MENTEŞ: Edebi sanatlar, gramer, anlatım ve anlatı özellikleri, kitabı nasıl kurmuş, nereden girmiş hikâyeye nasıl anlatmış. Komedi filmi izlediğimiz zaman eşim bana; "Niye bu kadar ciddi bakıyorsun bu bir komedi filmi" veya bir mizah dergisi okuduğumda "Resmi gazete okuyor gibi okuyorsun" der. Metne daima "Yazar bunu neden, nasıl yapmış?" diye bakarım. Sihirbazın, sihirbazı izlemesi gibi yani.

A. SALTAN: Eserlere bilimsel olarak mı yaklaşıyorsunuz?

M. MENTEŞ: Bilimsel değilse de, analitik diyelim. Mesela romanın üç yüzüncü sayfasında bir olay var, diyorum ki bu yazar bu olayı en başa koysaydı ne harika olurdu. İşin teknik yönünü görebilen bir yazar, "aslında şöyle yapsa daha iyi olur" deyip kültürel ilerlemeyi temin eden bir yaklaşımla hareket eder. Kültürel ilerleme, "aslında şöyle olsa daha iyi olur," düşüncesinin açığa çıktığı yerde başlar. Ayrıca tabii ki benim kendi kişisel tasarımlarım var, esasen özgün bir eser vermeyi gözetiyorum. Şu sıra, bir gemide geçen bir polisiye yazıyorum. Oradan şunu alayım, buradan bunu alayım şimdi de bir hamur yapayım... demiyorum yani.

Galiba artık kendi üslubumu kurmuş durumdayım. Beni Boris Pasternak da etkilemiştir, Walter Benjamin de. Abdülhak Şinasi Hisar'dan da etkilenmişimdir. İhsan Oktay Anar'dan da. Ama bu etkiler majör etkiler değildir. Onların eserlerinin değerli yönünü veya farklı yönlerini anlamaya dayalı bir etki olsa gerek. Temel olarak, anlatımda titizlik beni gençlik yıllarımda etkilemişti. Abdülhak Şinasi Hisar, Ahmet Hamdi Tanpınar, Peyami Safa, Kemal Tahir'de anlatım hassasiyetlerini görmüşümdür. Bir de şahsen tanışma imkânı bulduğum İsmet Özel, Nihat Genç gibi

yazarların tutumlarına dikkat ettim. Nihat Genç'in anlatımı beni çok şaşırtmıştır çünkü çok dağınık ve savruk bir üslubu olmasına rağmen, tam da o dağınıklıkta edebi bir üslup çıkarmış olması beni düşündürmüştür.

A. SALTAN: Roman kahramanlarınızın sizi ya da çevrenizdeki bazı insanları yansıttığını söylemek ne kadar doğru olur?

M. MENTEŞ: Ben kolektif düşünmeyi seven biriyim. Kimileri beni “biricik, yegâne, tek, şampiyon, rekortmen...” gibi algılayabilir. Bense kolektif düşünmeyi, ortak aklı önemsiyorum. O nedenle mesela afili filintalar gibi işler yaptım.

A. SALTAN: Zihninizde bir karakteri nasıl yapılandırırsınız?

M. MENTEŞ: Karaktere bariz bir fiziksel özellik atfediyorum. Mesela, *Dublörün Dilemması*'nda kahraman albinodur. *Korkma Ben Varım*'da Leyla Kalahari tek gözlüdür. Ruhi Mücerret'te bir gözü mavi bir gözü kahverengi olan Civan Kazanova vardır. Kaptan Ahab'ın bacağı yoktu, *Moby Dick*'ten bahsediyorum veya *Notre Dame'nin Kamburu*'nu, Quasimodo'yu düşünün mesela amorf bir tip... Güzel kız zaten her yerde güzel kızdır.

A. SALTAN: Size en çok benzeyen roman kahramanınız hangisidir?

M. MENTEŞ: Bilmem? Diyebilirsiniz ki “Aslında bütün bunlar senin dünyandan çıktığına göre, sen bir şekilde bunları andırıyor ya da benziyorsun...”

A. SALTAN: Bana Nuh Tufan gibisiniz geliyor.

M. MENTEŞ: Ben artık o kadar çocuksu biri değilim. Şu anki ölçülerime göre onun yaptıkları küçük numaralar gibi geliyor. Zaten açıp bakamıyorum bile, niye bu kadar ilgi gördü diye. Her ne kadar merak etsem de.

A. SALTAN: O zaman Hayati Tehlike'mi oldunuz?

M. MENTEŞ: Yok. Ben, Ruhi Mücerret oldum artık. Şaka bunlar tabii. Ben o karakterler değilim. Onları... Eh, doğal olarak seven biriyim.

Söylediklerinize bakınca... Demek ki ben karakter yaratma da fena değilim, diye düşünmek istiyorum.

A. SALTAN: Romanlarınızdaki hemen herkes anlatıcı durumunda bunun romana ya da okuyucuya faydası nedir sizce?

M. MENTEŞ: Ben, Tanrı anlatıcı değimiz, o üçüncü tekil anlatıma pek sıcak bakmıyorum. Bu ilk başlarda benim için entelektüel bir meseleydi. Gerçi şimdi beşinci romanı yazarsam, üçüncü şâhısı anlatacağım ama birinci anlatımın daha sıcak olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bunun kurguya hizmet eden bir yönü var. Kurgu işinin altından kalkabildiğimi düşünüyorum. Aynı olayı veya aynı hikâyenin parçalarını farklı farklı insanlar anlatınca ortaya çıkan enerji bana daha enteresan geliyor. Sıcak ve enteresan.

A. SALTAN: Mekânların betimlemeleri üzerinde fazla durmuyorsunuz. Bunun nedeni nedir?

M. MENTEŞ: Doğru tespit. Görsel bir çağda, video çağında yaşıyoruz. “Eski bir bina” deyince bu bu yeterli oluyor. Ben sürekli olay anlatma derdinde olan bir yazarım. Eğer olay anlatmayacaksam çok ilginç şeyler söylüyor olmam lazım. Mekân tasvirleri de pek ilginç şey değil, o yüzden mekân tasvirini mümkün mertebe kısıtlı tutuyorum.

A. SALTAN: Eserlerinize baktığımız zaman bazı ortak noktalar, benzerlikler var. Bazı kahramanların hayatları kesişiyor, geçmişte arkadaş olabiliyorlar, mesela Fuat Atıf gibi. Bunun hakkında ne dersiniz?

M. MENTEŞ: Bu Balzac'ın yaptığı bir şey, onun *İnsanlık Komedyası* serisinde böyle bağlantılar vardır. Daha sonra başka yazarlar da bunu yapmıştır. Yani benim icadım, keşfim olan bir şey değil. Söz konusu bağlantılar belki dikkatli okuyucuya, bir anlam ifade eder. Eserler arasında bir bağ kurar. Bağ kurmak insani edinimlerin en öncelikli olanıdır. İnsan zaten ünsiyet kurandır. Bir şekilde bir bağ kurmak iyi oluyor bence.

A. SALTAN: Bana sanki bir dünya kurmuşsunuz da orada Nuh Tufan, Hayati Tehlike yaşıyormuş gibi geliyor.

M. MENTEŞ: *Ruhi Mücerret*'te Nuh Tufan ve İbrahim Kurban ile ilgili bir konuşma vardır. Bir bölümün girişinde:

"Nuh Tufan, geçen Pazar günü piyangodan 100 milyon lira kazanmış, doğru mu?"

'Evet, doğru. Yalnız, Pazar değil, Pazartesi'ydi. Piyango değil, tavlaydı. Ayrıca, Nuh Tufan değil, İbrahim Kurban'dı. Ve 100 milyon değil, 100 liraydı. Bir de kazanmamış, kaybetmişti." Şeklinde yani böyle ufak dokunuşlar var. Hatta ben ilerde bir roman yazayım İbrahim zaman makinesi icat etmiş olsun, geçmişe gidip birini getirsinler sonra o zamanda yolculuk yapan adam hafızayı kaybetsin. Diyelim ki sen 10. yüzyıl insanısın 20. yüzyıla geliyorsun ve hafızan kayıp 10. yy insanı olduğunu bilmiyorsun ve üzerinde kılıç taşıyorsun.

A. SALTAN: Böyle bir eser mi olacak?

M. MENTEŞ: Tatlı bir fikir değil mi? Daha manyakça fikirler var kafamda, bunlar basit.

A. SALTAN: Romanlarınızı belli bir roman türüne dâhil edebilir misiniz? “Postmodern roman”, “fantastik roman” gibi...

M. MENTEŞ: Ben romanlarıma postmodern denilmesinden pek hoşlanmıyorum. Ben macera romanları yazdığımı düşünüyorum. Dördüncü romanımın yani şu an yazmakta olduğum romanda polisiye özelliklerin daha çok ön plana çıktığını düşünüyorum. Polisiye uzmanı Erol Üyepazarcı, benim romanlarımla polisiye kurgu açısından başarılı olduğunu söyler. Erol Üyepazarcı, fikirlerine değer verdiğim biri. Bana “Polisiye nitelikleri daha belirgin bir roman yazabilirsin” demişti. Macera, polisiye, mizah... bunlar var işte.

A. SALTAN: Afili Filintalar çetesi ve afilifilintalar.com hakkında neler söylersiniz? Nasıl oluştu romandaki bir çete nasıl bir edebiyat sitesi oldu?

M. MENTEŞ: *Afili Filintalar* oluşumu 2009'un başında ortaya çıktı. İdeolojik kayıtlardan bağımsız bir edebiyat kardeşliği, bir sanat yoldaşlığı olabileceğini göstermek üzere ortaya çıktı. Bunu bir ölçüde gösterebildiğini düşünüyorum. Kısmen ilham verici bir yönü de oldu belki ama bizim düşündüğümüz şey Türkiye'nin toplumsal, siyasi, entelektüel hayatında tayin edici yön gösterici olamadı. Bugün mesela bir *Ot Dergisi* gibi popüler edebiyat dergileri, afili filintaların “kozmopolit” yönünü bir şekilde yansıtıyorlar. *Ot*'un öncülü olan *Öküz*, *Hayvan* gibi dergiler bu kadar kozmopolit değildi. Biz edebiyat sanat dünyasına bir kozmopolitlik teklif etmiş olduk, temel işlevi bu oldu.

A. SALTAN: Şu an hangi dergi, gazete, sitelerde yazıyorsunuz?

M. MENTEŞ: *Ot Dergisi*'nde yazıyorum. *Afili Filintalar* sönmüş durumda ve sanırım tekrar toparlanıp devam etmesi için gerekli koşullar yok ama *Afili Filintalar* hatırlanacaktır diye düşünüyorum. *Afili Filintalar* yayında olmasa bile, o anlam yaşayacaktır diye düşünüyorum.

A. SALTAN: Şu an hangi romanı okuyorsunuz?

M. MENTEŞ: Şu anda masamda çok sayıda kitap var.

A. SALTAN: Aynı anda birçok kitabı bir arada mı okuyorsunuz?

M. MENTEŞ: Şöyle düşünün *Albert Jack*'ın *İcat Çıkarma* diye bir kitabı var icatlar üzerine. *Kurt Vonnegut*'un *Ölümden Beter Yazgılar* kitabı var, onu tekrar okuyorum sevdiğim bir kitaptır. Gençken okuyup hiçbir şey anlamadığım *Douglas Adams*'ın *Yıldız Gemisi Titanic* diye bir kitap var. Bir kaç tane felsefe kitabı var, yeni felsefe serileri çıkmış onları okuyorum bir taraftan *Şemsi Tebrizi*'nin *Makalat*'ına tekrar bakıyorum. Dün, *Hacı Bektaşî Veli*'nin *Vasiyetnamesi*'ni okudum. Denizcilik üzerine kitaplar var, pedagoji tarihi kitabı var, eski, kendisi tarih olmuş...

A. SALTAN: Romancılığımızın içinde bulunduğu durum açısından neler söylersiniz

M. MENTEŞ: Çok yakından takip edemiyorum, mutlaka gözümünden kaçan şeyler vardır ama romancılığımız iyi gidiyor.

A. SALTAN: Zaman ayırıp sorularımızı yanıtladığınız için çok teşekkür ederiz.

M. MENTEŞ: Teveccühünüz için ben çok teşekkür ederim. Sevgiler.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Aydın SALTAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Şırnak/ Merkez 30.11.1990
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı
Mezuniyet Tarihi	
Yüksek Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	
İletişim	
E-posta Adresi	aydinsaltan@gmail.com
Mezuniyet Tarihi	